॥ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ॥

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

အဋ္ဌကနိပါတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. မေတ္တာဝဂ္ဂေါ

၁. မေတ္တာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. အဋ္ဌကနိပါတဿ ပဌမေ **ဝဍ္ဎိတာယ** တိ ဘာဝနာပါရိပူရိဝသေန ပရိဗုဒ္ဓိဂတာယ။ **ပုနပ္ပုနံ ကတာယ** တိ ဘာဝနာယ ဗဟုလီကရဏေန အပရာပရံ ပဝတ္တိတာယ။ **ယုတ္တယာနသဒိသကတာယ** တိ ယထာ ယုတ္တအာဇညယာနံ ဆေကေန သာရထိနာ အဓိဋ္ဌိတံ ယထာရုစိ ပဝတ္တတိ, ဧဝံ ယထာရုစိ ပဝတ္တာရဟတံ ဂမိတာယ။ **ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန** တိ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိအဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ **ပစ္စုပဋ္ဌိတာယ** တိ ဘာဝနာဗဟုလီကာရေဟိ ပတိ ပတိ ဥပဋ္ဌိတာယ အဝိဇဟိတာယ။ **သမန္တတော စိတာယ** တိ သဗ္ဗဘာဂေန ဘာဝနာနုရူပံ စယံ ဂမိတာယ။ တေနာဟ **"ဥပစိတာယ"**တိ။ **သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓာယ** တိ အတိဝိယ သမ္မဒေဝ နိဗ္ဗတ္တိတာယ။

ယော စ မေတ္တံ ဘာဝယတီ တိအာဒီသု ယော ကောစိ ဂဟဋ္ဌော ဝါ ပဗ္ဗဇိတော ဝါ။ **မေတ္တ** န္တိ မေတ္တာဈာနံ။

အပ္ပမာဏန္တိ ဘာဝနာဝသေန အာရမ္မဏဝသေန စ အပ္ပမာဏံ။ အသုဘဘာဝနာဒယော ဝိယ ဟိ အာရမ္မဏေ ဧကဒေသဂ္ဂဟဏံ အကတွာ အနဝသေသဖရဏဝသေန အနောဓိသော ဖရဏဝသေန စ, အပ္ပမာဏာရမ္မဏတာယ ပဂုဏဘာဝနာဝသေန စ အပ္ပမာဏံ။ **တနူ သံယောဇနာ ဟောန္တီ** တိ မေတ္တံ ဟာဒကံ ကတွာ သမ္မသိတွာ ဟေဋ္ဌိမေ အရိယမဂ္ဂေ အဓိဂစ္ဆန္တဿ သုခေနေဝ ပဋိဃသံယောဇနာဒယော ပဟီယမာနာ တနူ ဟောန္တီတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ဧဝံ ကိလေသပ္ပဟာနဉ္စ နိဗ္ဗာနာဓိဂမဉ္စ မေတ္တာဘာဝနာယ သိခါပ္ပတ္တမာနိသံသံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အညေပိ အာနိသံသေ ဒဿေတုံ **"ဧကမ္ပိ စေ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အဒုဋ္ဌစိတ္တော** တိ မေတ္တာဗလေန သုဋ္ဌု ဝိက္ခမ္ဘိတဗျာပါဒတာယ ဗျာပါဒေန အဒူသိတစိတ္တော။ **မေတ္တာယတီ**တိ ဟိတဖရဏဝသေန မေတ္တံ ကရောတိ။ **ကုသလီ**တိ အတိသယေန ကုသလတ မဟာပုညော, ပဋိဃာဒိအနတ္ထဝိဂမေန ခေမီ။ **သဗ္ဗေ စ ပါဏေ** တိ စ-သဒ္ဒော ဗျတိရေကော။ **မနသာနုကမ္ပီ** တိ စိတ္တေန အနုကမ္ပန္တော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဧကသတ္တဝိသယာပိ တာဝ မေတ္တာ မဟာကုသလရာသိ, သဗ္ဗေ ပန ပါဏေ အတ္တနော ပုတ္တံ ဝိယ ဟိတဖရဏေန မနသာ အနုကမ္ပန္တော ပဟုကံ ပဟုံ အနပ္ပကံ အပရိယန္တံ စတုသဋ္ဌိမဟာကပ္ပေပိ အတ္တနော ဝိပါကပ္ပဗန္ဓံ ပဝတ္တေတုံ သမတ္ထံ ဥဠာရံ ပုညံ အရိယော ပရိသုဒ္ဓစိတ္တော ပုဂ္ဂလော ကရောတိ နိပ္ဖာဒေတီတိ။ **သတ္တဘာရိတ**န္တိ သတ္တေဟိ အဝိရဠံ, အာကိဏ္ဏမနုဿန္တိ အတ္ထော။

သင်္ဂဟဝတ္ထူနီ တိ (သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၂၀) လောကဿ သင်္ဂဏှနကာရဏာနိ။ နိပ္ဖန္နသဿတော နဝ ဘာဂေ ကဿကဿ ဒတွာ ရညံ ဧကဘာဂဂ္ဂဟဏံ **ဒသမဘာဂဂ္ဂဟဏံ** ။ ဧဝံ ကဿကာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ သဿာနိ သမ္ပာဒေန္တီတိ အာဟ **"သဿသမ္ပာဒနေ မေဓာဝိတာတိ အတ္ထော"** တိ။ တတော ဩရဘာဂေ ကိရ ဆဘာဂဂ္ဂဟဏံ ဇာတံ။ **ဆမာသိက**န္တိ ဆန္နံ ဆန္နံ မာသာနံ ပဟောနကံ။ **ပါသေတီ**တိ ပါသဂတေ ဝိယ ကရောတိ။ တစာယ ပိယံ တစာပိယံ, တသ္မ ကမ္မံ **တစာပေယျံ** ။ သဗ္ဗသော ရဋ္ဌဿ ဣဒ္ဓါဒိဘာဝတော **ခေမံ။ နိရဗ္ဗုဒံ** စောရိယာဘာဝတော။ ဣဒ္ဓဥဟိ ရဋ္ဌံ အစောရိယံ။ **"နိရဂ္ဂဠ"**န္တိ ဝုစ္စတိ အပာရုတဃရဘာဝတော။

ဥဒ္ဒံမူလကံ ကတ္ဝာ တိ ဥမ္မူလံ ကတ္ဝာ။ **ဒ္ဝီဟိ ပရိယညေဟီ**တိ မဟာယညသ္သ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပစ္ဆာ စ ပဝတ္တေတဗ္ဗေဟိ ဒ္ဝီဟိ ပရိတရယညေဟိ။ **သတ္တ။ပေ။ ဘီသနသ္သာ** တိ သတ္တနဝုတာဓိကာနံ ပဥ္စန္နံ ပသုသတာနံ မာရဏေန ဘေရဝသ္သ ဟပဘီရုကာနံ ဘယာဝဟဿ။ တထာ ဟိ ဝဒန္တိ –

"ဆသတာနိ နိယုဇ္ဇန္တိ၊ ပသူနံ မဇ္ဈိမေ ဟနိ။
အဿမေဓဿ ယညဿ၊ ဦနာနိ ပသူဟိ တီဟီ"တိ။ (သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၂၀; အ. နိ. ဋီ. ၂.၄.၃၉)။

သမ္မ န္တိ ယုဂစ္ဆိဒ္ဒေ ပက္ခိပိတဗ္ဗဒဏ္ဍကံ။ **ဟာသန္တိ** တိ ခိပန္တိ။ **သံဟာရိမေဟီ**တိ သကဋ္ဌေဟိ ဝဟိတဗ္ဗေဟိ။ ပုဗ္ဗေ ကိရ ဧကော ရာဇာ သမ္မာပာသံ ယဇန္တော သရဿတိနဒိတီရေ ပထဝိယာ ဝိဝရေ ဒိန္နေ နိမုဂ္ဂေယေဝ အဟောသိ။ အန္ဓဗာလဗြာဟ္မဏာ ဂတာနုဂတိကာ "အယံ တဿ သဂ္ဂဂမနမဂ္ဂေါ"တိ သညာယ တတ္ထ သမ္မာပာသံ ယညံ ပဋ္ဌပေန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **"နိမုဂ္ဂေကာသတော ပဘုတီ"** တိ ။ အယူပော အပ္ပကဒိဝသော ယာဂေ, သယူပော ဗဟုဒိဝသံ သာဓေယျော **သတ္ရယာဂေ** ။ မန္တပဒာဘိသင်္ခတာနံ သပ္ပိမဓူနံ **"တဇ"**မိတိ သမညာ။ ဟိရညသုဝဏ္ဏကေမဟိံသာဒိ **သတ္တရသကဒက္ခိဏဿ** ။ သာရဂဗ္ဘကောဋ္ဌာကရာဒီသု နတ္ထိ ဧတ္ထ အဂ္ဂဠာတိ **နိရဂ္ဂဠော** ။ တတ္ထ ကိရ ယညေ အတ္တနော သာပတေယျံ အနဝသေသတော အနိဂူဟိတ္ဝာ နိယျာတီယတိ။

စန္ဒပ္ပဘာ တိ (က္လတိဝု. အဋ္ဌ. ၂၇) စန္ဒိမဿေဝ ပဘာယ။ **တာရာဂဏာဝ သဗ္ဗေ** တိ ယထာ သဗ္ဗေပိ တာရာဂဏာ စန္ဒိမသောဘာယ သောဠသိမ္ပိ ကလံ နာဂ္ဃန္တိ, ဧဝံ တေ အဿမေဓာဒယော ယညာ မေတ္တဿ စိတ္တဿ ဝုတ္တလက္ခဏေန သုဘာဝိတဿ သောဠသိမ္ပိ ကလံ နာနုဘဝန္တိ, န ပာပုဏန္တိ, နာဂ္ဃန္တီတိ အတ္ထော။

ဣဒါနိ အပရေပိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကေ မေတ္တာဘာဝနာယ အာနိသံသေ ဒဿေတုံ **"ယော န ဟန္တီ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ယော**တိ မေတ္တာဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာနုယုတ္တော ပုဂ္ဂလော။ **န ဟန္တီ** တိ တေနေဝ မေတ္တာဘာဝနာနုဘာဝေန ဒူရဝိက္ခမ္ဘိတဗျာပာဒတာယ န ကဉ္စိ သတ္တံ ဟိံသတိ, လေဍ္ဍုဒဏ္ဍာဒီဟိ န ဝိဗာဓေတိ တ။ **န ဃာတေတီ**တိ ပရံ သမာဒပေတွာ န သတ္တေ မာရာပေတိ န ဝိဗာဓာပေတိ စ။ **န ဇိနာတီ**တိ သာရမ္ဘဝိဂ္ဂဟိကကထာဒိဝသေန န ကဉ္စိ ဇိနာတိ သာရမ္ဘဿေဝ အဘာဝတော, ဓာနိကရဏဝသေန တ အဋ္ဋကရဏာဒိနာ န ကဉ္စိ ဇိနာတိ။ တေနာဟ **"န အတ္တနာ ပရဿ ဇာနိံ ကရောတီ"**တိ။ **န ဇာပယေ**တိ ပရေဟိ ပယောဇေတွာ ပရေသမ္ပိ ဓနဇာနိံ န ကာရာပေယျ။ တေနာဟ **"န ပရေန ပရဿ ဇာနိံ ကာရေတီ"** တိ။ မေတ္တာယ တ အံသော အဝိဟေဌနဋ္ဌေန အဝယဝဘူတောတိ **မေတ္တံသော** ။

မေတ္တာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၄. ပညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂-၄. ဒုတိယေ **အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာယာ** တိ အာဒိဗြဟ္မစရိယမေဝ အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာ။ တေနာဟ **"မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာယာ"**တိ။ **အရိယော**တိ နိဒ္ဒောသော ပရိသုဒ္ဓေါ။ တုဏှီဘာဝေါ န တိတ္ထိယာနံ မူဂဗ္ဗတဂဟဏံ ဝိယ အပရိသုဒ္ဓေါတိ **အရိယော တုဏှီဘာဝေါ။ စတုတ္ထဇ္ဈာန** န္တိ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေနေတံ ဝုတ္တံ, ပဌမဇ္ဈာနာဒီနိပိ အရိယော တုဏှီဘာဝေါတွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆန္တိ။ **ဇာနန္တိ** ဣဒံ ကမ္မသာဓနန္တိ အာဟ **"ဇာနိတဗ္ဗကံ ဇာနာတီ"** တိ။ ယထာ တ ဧကစ္စော ဝိပရီတံ ဂဏှန္တော ဇာနန္တောပိ န ဇာနာတိ, ပဿန္တောပိ န ပဿတိ, န ဧဝမယံ။ အယံ ပန ဇာနန္တော ဇာနာတိ, ပဿန္တော ပဿတီတိ ဧဝမေတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တတိယာဒီနိ သုဝိညေယျာနိ။

ပညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဌမလောကဓမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၅. ပဥ္စမေ **လောကဿ ဓမ္မာ** တိ သတ္တလောကဿ အဝဿံဘာဝိဓမ္မာ။ တေနာဟ **"ဧတေဟိ မုတ္တာ နာမ နတ္ထီ"**တိအာဒိ။ ဃာသစ္ဆာဒနာဒီနံ လဒ္ဓိ **လာဘော,** တာနိ ဧဝ တ လဒ္ဓဗ္ဗတော **လာဘော,** တဒဘာဝေါ **အလာဘော,** လာဘဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ တဗ္ဗိသယော အနုရောဓော ဂဟိတော, အလာဘဂ္ဂဟဏေန ဝိရောဓော။ ယသ္မာ လောဟိတေ

သတိ တဒုပဃာတဝသေန ပုဗ္ဗော ဝိယ အနုရောဓော လဒ္ဓာဝသရော ဧဝ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“လာဘေ အာဂတေ အလာဘော အာဂတောယေဝ”**တိ။ ဧသ နယော ယသာဒီသုပိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။

ပဌမလောကဓမ္မသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၈. ဒုတိယလောကဓမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆-၈. ဆဋ္ဌေ အဓိကံ ပယသတိ ပယုဇ္ဇတိ တေနာတိ **အဓိပ္ပယာသော,** သဝိသေသံ ကြတိကတ္တဗ္ဗကိရိယာ။ တေနာဟ **“အဓိကပ္ပယောဂေ”** တိ။ သတ္တမဋ္ဌမေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဒုတိယလောကဓမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. နန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉. နဝမေ ဒုဝိဓာ ကုလပုတ္တာ ဇာတိကုလပုတ္တာ အာစာရကုလပုတ္တာ စ။ တတ္ထ ‘‘တေန ခော ပန သမယေန ရဋ္ဌပါလော ကုလပုတ္တော တသ္မိံယေဝ ထုလ္လကောဋ္ဌိကေ အဂ္ဂကုလိကဿ ပုတ္တော’’တိ (မ. နိ. ၂.၂၉၄) ဧဝံ အာဂတာ ဥစ္စာကုလပုတ္တာ **ဇာတိကုလပုတ္တာ** ။ ‘‘သဒ္ဓာယေတေ ကုလပုတ္တာ အကရသ္မာ အနကရိယံ ပဗ္ဗဇိတာ’’တိ (မ. နိ. ၃.၇၈) ဧဝံ အာဂတာ ပန ယတ္ထ ကတ္ထစိ ကုလေ ပသုတာပိ **အာစာရကုလပုတ္တာ** နာမ။ ဣဓ ပန ဥစ္စာကုလပ္ပသုတတံ သန္ဓာယ ‘‘ကုလပုတ္တောတိ, ဘိက္ခဝေ, နန္ဒံ သမ္မာ ဝဒမာနော ဝဒေယျာ’’တိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ဇာတိကုလပုတ္တော”**တိ။ ဥဘောဟိပိ ပန ကာရဏေဟိ တဿ ကုလပုတ္တဘာဝေယေဝ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

နန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ကာရဏ္ဍဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၀. ဒသမေ **ပဋိစရတီ**တိ ပဋိစ္ဆာဒနဝသေန စရတိ ပဝတ္တတိ။ ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထော ဧဝ တ စရတိ-သဒ္ဒော အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတူနန္တိ အာဟ **“ပဋိစ္ဆာဒေတီ”** တိ။ **အညေနာညန္တိ** ပန ပဋိစ္ဆာဒနာကာရဒဿနန္တိ အာဟ **“အညေန ကာရဏေနာ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **အညံ ကာရဏံ ဝစနံ တ**တိ ယံ စောဒကေန စုဒိတကဿ ဒောသဝိဘာဝနံ ကာရဏံ, ဝစနံ တ ဝုတ္တံ, တံ တတော အညေနေဝ ကာရဏေန, ဝစနေန တ ပဋိစ္ဆာဒေတိ။ **ကာရဏေနာ**တိ စောဒနာယ အမူလာယ အမူလိကာဘာဝဒီပနိယာ ယုတ္တိယာ တ။ **ဝစနေနာ**တိ တဒတ္ထဗောဓကေန ဝစနေန။ ‘‘ကော အာပန္နော’’တိအာဒိနာ စောဒနံ ဝိဿဇ္ဇေတ္ဝာတဝ ဝိက္ခေပပဇ္ဇနံ **အညေနာညံ ပဋိစရဏံ။ ဗဟိဒ္ဓါ ကထာပနာမနာ** နာမ ‘‘ဣတ္ထန္နာမံ အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ’’တိ ဝုတ္တေ – ‘‘ပာဋလိပုတ္တံ ဂတောမှီ’’တိအာဒိနာ စောဒနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာတတိ အယမေဝ ဝိသေသော။ ယောဟိ ‘‘အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ’’တိ ဝုတ္တော ‘‘ကော အာပန္နော, ကိံ အာပန္နော, ကိသ္မိံ အာပန္နာ, ကံ ဘဏထ, ကိံ ဘဏထာ’’တိ တ ဝဒတိ, ‘‘ဧဝရူပံ ကိဉ္စိ တယာ ဒိဋ္ဌ’’န္တိ ဝုတ္တေ ‘‘န သုဏာမီ’’တိ သောတံ တ ဉပနေတိ, အယံ **အညေနာညံ ပဋိစရတိ** နာမ။ ယော ပန ‘‘ဣတ္ထန္နာမံ နာမ အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ’’တိ ပုဋ္ဌော ‘‘ပာဋလိပုတ္တံ ဂတောမှီ’’တိ ဝတွာ တ ပုန ‘‘န တဝ ပာဋလိပုတ္တဂမနံ ပုစ္ဆာမ, အာပတ္တိံ ပုစ္ဆာမာ’’တိ ဝုတ္တေ တတော ‘‘ရာဇဂဟံ ဂတောမှီ။ ရာဇဂဟံ တ ယာဟိ ဗြာဟ္မဏဂဟံ တ, အာပတ္တိံ အာပန္နောသီ’’တိ။ တံ တတ္ထ မေ သူကရမံသံ လဒ္ဓ’’န္တိအာဒီနိ ဝဒတိ, အယံ **ဗဟိဒ္ဓါ ကထံ အပနာမေတိ** နာမ ။ **သမဏကစဝရော**တိ သမဏဝေသဓာရဏေန သမဏပ္ပတိရူပကတာယ သမဏာနံ ကစဝရဘူတံ။

ကာရဏ္ဍဝံ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၈၃-၂၈၄) **နိဒ္ဓမထာ** တိ ဝိပန္နသီလတာယ ကစဝရဘူတံ ပုဂ္ဂလံ ကစဝရမိဝ အနပေက္ခာ အပနေထ။ **ကသမ္ဗုံ အပကဿထာ** တိ ကသမ္ဗုဘူတဉ္စ နံ ခတ္တိယာဒီနံ မဇ္ဈဂတံ ပဘိန္နပဂ္ဃရိတကုဋ္ဌံ စဏ္ဍာလံ ဝိယ အပကမုထ။ ကိံ ကာရဏံ? သင်္ဃာရာမော နာမ သီလဝန္တာနံ ကတော, န ဒုဿီလာနံ။ ယတော တေဒေဝ သန္ဓာယာဟ **“တတော ပလာပေ ဝာဟေထ, အဿမဏေ သမဏမာနိနေ”** တိ။ ယထာ ပလာပာ အန္တောသာရရဟိတာ အတဏ္ဍုလာ ဗဟိ ထုသေန ဝီဟီ ဝိယ ဒိဿန္တိ, ဧဝံ ပာပဘိက္ခူ အန္တော သီလရဟိတာပိ ဗဟိ ကာသာတဒိပရိက္ခာရေန ဘိက္

ခူ ဝိယ ဒိဿန္တိ, တသ္မာ “ပလာပာ”တိ ဝုစ္စန္တိ။ တေ ပလာပေ တဟောထ ဩပုနထ ဝိဓမထ, ပရမတ္ထတော အဿမဏေ သမဏဝေသမတ္တေန သမဏမာနိနေ။ **ကပ္ပယဝ္ဟော** တိ ကပ္ပေထ, ကရောထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပတိဿတာ**တိ သပ္ပတိဿာ။ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ အန္တံ ကရိဿထ, ပရိနိဗ္ဗာနံ ဟာပုဏိဿထာတိ အတ္ထော။

ကာရဏ္ဍဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မေတ္တာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. မဟာဝဂ္ဂေါ

၁. ဝေရဉ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ **ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီ** တိ (ပါရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁) ဧတ္ထ **ဝေရဉ္ဇာ** တိ တဿ နဂရဿေတံ အဓိဝစနံ, တဿံ ဝေရဉ္ဇာယံ။ သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ။ **နဠေရုပုစိမန္ဒမူလေ** တိ ဧတ္ထ **နဠေရု** နာမ ယက္ခော။ **ပုစိမန္ဒော**တိ နိမ္ဗရုက္ခော။ **မူလ**န္တိ သမီပံ။ အယဉှိ မူလ-သဒ္ဒေါ ''မူလာနိ ဥဒ္ဓရေယျ အန္တမသော ဥသီရနာဠိမတ္တာနိပီ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၁၉၅) မူလမူလေ ဒိဿတိ။ ''လောဘော အကုသလမူလ''န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၅; ပရိ. ၃၂၃) အသာဓာရဏဟေတုမှိ။ ''ယာဝ မဇ္ဈန္ဟိကေ ကာလေ ဆာယာ ဖရတိ, နိဝာတေ ပဏ္ဏာနိ ပတန္တိ, ဧတ္တာဝတာ ရုက္ခမူလ''န္တိအာဒီသု (ပါရာ. ၄၉၄) သမီပေ။ ဣဓ ပန သမီပေ အဓိပ္ပေတော, တသ္မာ နဠေရုယက္ခေန အဓိဂ္ဂဟိတဿ ပုစိမန္ဒဿ သမီပေတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သော ကိရ ပုစိမန္ဒော ရမဏီယော ပာသာဒိကော အနေကေသံ ရုက္ခာနံ အာဓိပစ္စံ ဝိယ ကုရုမာနော တဿ နဂရဿ အဝိဒူရေ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နေ ဌာနေ အဟောသိ။ အထ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇံ ဂန္တွာ ပတိရူပေ ဌာနေ ဝိဟရန္တော တဿ ရုက္ခဿ သမီပေ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ ဝိဟာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **''ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ နဠေရုပုစိမန္ဒမူလေ''**တိ။

ပစ္စုဋ္ဌာနံ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၂) နာမ အာသနာ ဝုဋ္ဌာနန္တိ အာဟ **''နာသနာ ဝုဋ္ဌာတီ''** တိ။ နိသိန္နာသနတော န ဝုဋ္ဌဟတီတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ **ဇိဏ္ဏေ။ပေ။ ဝယောအနုပ္ပတ္တေ** တိ ဥပယောဂဝစနံ အာသနာ ဝုဋ္ဌာနကိရိယာပေက္ခံ န ဟောတိ။ တသ္မာ ''ဇိဏ္ဏေ။ပေ။ ဝယောအနုပ္ပတ္တေ ဒိသွာ''တိ အဇ္ဈာဟာရံ ကတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အထ ဝါ ပစ္စုဂ္ဂမနကိရိယာပေက္ခံ ဥပယောဂဝစနံ, တသ္မာ **န ပစ္စုဋ္ဌာတီ** တိ ဥဋ္ဌာယ ပစ္စုဂ္ဂမနံ န ကရောတီတိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပစ္စုဂ္ဂမနမ္ပိ ဟိ ပစ္စုဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟံ ''အာစရိယံ ပန ဒူရတောဝ ဒိသွာ ပစ္စုဋ္ဌာယ ပစ္စုဂ္ဂမနကရဏံ ပစ္စုဋ္ဌာနံ နာမာ''တိ။ **နာသနာ ဝုဋ္ဌာတီ** တိ ဣမိနာ ပန ပစ္စုဂ္ဂမနာဘာဝဿ ဥပလက္ခဏမတ္တံ ဒဿိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဝိဘာဝနေ နာမ အတ္ထေ** တိ ပကတိဝိဘာဝနသင်္ခာတေ အတ္ထေ။ **န အဘိဝါဒေတိ ဝါ**တိ န အဘိဝါဒေတဗ္ဗန္တိ ဝါ သလ္လက္ခေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

တံ အညာဏန္တိ ''အယံ မမ အဘိဝါဒနာဒီနိ ကာတုံ အရဟရူပေ န ဟောတီ''တိ အဇာနနဝသေန ပဝတ္တံ အညာဏံ။ **ဩလောကေန္တော** တိ ''ဒုက္ခံ ခော အဂါရဝေ ဝိဟရတိ အပ္ပတိဿော, ကိံ နု ခော အဟံ သမဏံ ဝါ ဗြာဟ္မဏံ ဝါ သက္ကတွာ ဂရုံ ကတွာ''န္တိအာဒိသုတ္တဝသေနေဝ (အ. နိ. ၄.၂၁) ဉာဏစက္ခုနာ ဩလောကေန္တော။ **နိပစ္စကာရာရဟ**န္တိ ပဏိပါတာရဟံ။ **သမ္ပတိဇာတော** တိ မုဟုတ္တဇာတော, ဇာတသမနန္တရမေဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဥတ္တရေန မုခော**တိ ဥတ္တရဒိသာဘိမုခော။ **''သတ္တပဒဝီတိဟာရေန ဂန္တွာ သကလံ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ ဩလောကေသိ''**န္တိ ဣဒံ –

> ''ဓမ္မတာ ဧသာ, ဘိက္ခဝေ, သမ္ပတိဇာတော ဗောဓိသတ္တော သမေဟိ ပါဒေဟိ ပတိဋ္ဌဟိတွာ ဥတ္တရာဘိမုခော သတ္တပဒဝီတိဟာရေန ဂစ္ဆတိ, သေတမှိ ဆတ္တေ အနုဓာရိယမာနေ သဗ္ဗာ ဒိသာ ဝိလောကေတိ, အာသဘိဉ္စ ဝါစံ ဘာသတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၁) –

ဧဝံ ပါဠိယံ သတ္တပဒဝီတိဟာရုပရိ ဌိတဿ ဝိယ သဗ္ဗာဒိသာနုလောကနဿ ကထိတတ္တာ ဝုတ္တံ, န ပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ သတ္တပဒဝီတိဟာရတော ပဂေဝ ဒိသာဝိလောကနဿ ကတတ္တာ။ မဟာသတ္တော ဟိ မနုဿာနံ ဟတ္ထတော မုစ္စိတွာ ပုရတ္ထိမံ ဒိသံ ဩလောကေသိ, အနေကာနိ စက္ကဝာဠသဟဿာနိ ဧကင်္ဂဏာနိ အဟေသုံ။ တတ္ထ ဒေဝမနုဿာ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ ပူဇယမာနာ, ''မဟာပုရိသ, ဣဓ တုမှေဟိ သဒိသောပိ နတ္ထိ, ကုတော ဥတ္တရိတရော''တိ အာဟံသု။ ဧဝံ စတဿော ဒိသာ, စတဿော အနုဒိသာ, ဟေဋ္ဌာ, ဥပရီတိ ဒသပိ ဒိသာ အနုဝိလောကေတွာ အတ္တနော သဒိသံ အဒိသွာ ''အယံ ဥတ္တရဒိသာ''တိ သတ္တပဒဝီတိဟာရေန အဂမာသီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **ဩလောကေသိ**န္တိ မမ ပုညာနုဘာဝေန လောကဝိဝရဏပါဋိဟာရိယေ ဇာတေ ပညာယမာနံ ဒသသဟဿိလောကဓာတုံ မံသစက္ခုနာဝ ဩလောကေသီတိ အတ္ထော။

မဟာပုရိသောတိ ဇာတိဂေတ္တကုလပ္ပဒေသာဒိဝသေန မဟန္တပုရိသော။ **အဂ္ဂေ** တိ ဂုဏေဟိ သဗ္ဗပ္ပဓာနော။ **ဇေဋ္ဌော** တိ ဂုဏဝသေနေဝ သဗ္ဗေသံ ဝုဒ္ဓတမော, ဂုဏေဟိ မဟလ္လကတမောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **သေဋ္ဌော** တိ ဂုဏဝသေနေဝ သဗ္ဗေသံ ပသတ္ထတမော။ အတ္ထတော ပန ပဌိမာနိ ဒွေဝ ပုရိမဿေဝ ဝေဝစနာနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **တယာ**တိ နိဿက္ကေ ကရဏဝစနံ။ **ဥတ္တရိတရော** တိ အဓိကတရော။ **ပတိမာနေသီ**တိ ပူဇေသိ။ **အာသဘိန္တိ** ဥတ္တမံ။ မယ္ဟံ **အဘိတဒနာဒိရဟော ပုဂ္ဂလော** တိ မယ္ဟံ အဘိတဒနာဒိကိရိယာယ အရဟော အနုစ္ဆဝိကော ပုဂ္ဂလော။ နိစ္စသာပေက္ခတာယ ပနေတ္ထ သမာသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **တထာဂတာ**တိ တထာဂတတော, တထာဂတဿ သန္တိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝေရူပန္တိ** အဘိတဒနာဒိသဘာဝံ။ **ပရိဟာကသိထိလဗန္ဓန** န္တိ ပရိဟာကေန သိထိလဗန္ဓနံ။

တံ ဝစနန္တိ "နာဟံ တံ ဗ္ရာဟ္မဏာ"တိအာဒိဝစနံ။ "နာဟံ အရသရူပေ, မာဒိသာ တ အရသရူပ"တိ ဝုတ္တေ ဗ္ရာဟ္မဏော ထဒ္ဓေ ဘဝေယျ။ တေန ဝုတ္တံ **"စိတ္တမုဒုဘာဝဇနနတ္ထ"** န္တိ။

ကတမော ပန သောတိ ပရိယာယာပေက္ခော ပုလ္လိင်္ဂနိဒ္ဒေသော, ကတမော သော ပရိယာယောတိ အတ္ထော? **ဇာတိဝသေနာ**တိ ခတ္တိယာဒိဇာတိဝသေန။ **ဥပပတ္တိဝသေနာ** တိ ဒေဝေသု ဥပပတ္တိဝသေန။ **သေဋ္ဌသမ္မတာနမ္ပိ** တိ **အပိ**-သဒ္ဒေန ပဂေဝ အသေဋ္ဌသမ္မတာနန္တိ ဒဿေတိ။ **အဘိနန္ဒနာ** န္တိ သပ္ပီတိကတဏှာဝသေန ပမောဒမာနံ။ **ရဇ္ဇနာ** န္တိ ဗလဝရာဂဝသေန ရဇ္ဇနာနံ။ ရူပပရိဘောဂေန ဥပ္ပန္နတဏှာသမ္ပယုတ္တသောမနဿဝေဒနာ ရူပတော နိဗ္ဗတ္တိတ္တာ ဟဒယတပ္ပနတော အမ္ဗရသာဒယော ဝိယ ရူပရသာတိ ဝုစ္စန္တိ။ **အာဝိဉ္စန္တီ** တိ အာကမုန္တိ။ **ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိသာမဂ္ဂိယ** န္တိ ဝတ္ထုအာရမ္မဏာဒိကာရဏသာမဂ္ဂိယံ။ **အနုက္ခိပန္တော** တိ အတ္တုက္ကံသနဝသေန ကထိတေ ဗ္ရာဟ္မဏဿ အသဟနယဘာဝတော အတ္တာနံ အနုက္ခိပန္တော အနုက္ကံသေန္တော။

တေသံ ပနတ္တေ ကရဏေ သာမိဝစန န္တိ "ဇဟိတာ"တိ တေသံ အတ္ထေ **တထာဂတဿာ** တိ ကရဏေ သာမိဝစနံ, တထာဂတေန ဇဟိတာတိ အတ္ထော။ **မူလ**န္တိ ဘဝမူလံ။ "တာလဝတ္ထုကတာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "သြဋ္ဌမုခော"တိ အာဒီသု ဝိယ မဇ္ဈေပဒလောပံ ကတွာ အ-ကာရဿ ဒီဃံ ကတွာ "တာလာဝတ္ထုကတာ"တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"တာလဝတ္ထု ဝိယ နေသံ ဝတ္ထု ကတန္တိ တာလာဝတ္ထုကတာ"**တိ။ တတ္ထ တာလဿ ဝတ္ထု **တာလဝတ္ထု**။ ယထာ အာရာမဿ ဝတ္ထုဘူတပုဗ္ဗော ပဒေသော အာရာမဿ အဘာဝေ "အာရာမဝတ္ထူ"တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ တာလဿ ပတိဋ္ဌိတောကာသော သမူလံ ဥဒ္ဓရိတေ တာလေ ပဒေသမတ္တေ ဌိတေ တာလဿ ဝတ္ထုဘူတပုဗ္ဗတ္တာ "တာလဝတ္ထူ"တိ ဝုစ္စတိ။ **နေသ**န္တိ ရူပရသာဒီနံ။ ကထံ ပန တာလဝတ္ထု ဝိယ နေသံ ဝတ္ထု ကတန္တိ အာဟ **"ယထာ ဟိ"**တိအာဒိ။ ရူပာဒိပရိဘောဂေန ဥပ္ပန္နတဏှာယုတ္တသောမနဿဝေဒနာသင်္ခါတရူပရသာဒီနံ စိတ္တသန္တာနဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဝုတ္တံ **"တေသံ ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗဘာဝေန ဝတ္ထုမတ္တေ စိတ္တသန္တာနေ ကတေ"** တိ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗေ** တိ ပုရေ, သရာဂကာလေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **တာလာဝတ္ထုကတာတိ ဝုစ္စန္တီ** တိ တာလဝတ္ထု ဝိယ အတ္တနော ဝတ္ထုဿ ကတတ္တာ ရူပရသာဒယော "တာလာဝတ္ထုကတာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဧတေန ပဟီနကိလေသာနံ ပုန ဥပ္ပတ္တိယာ အဘာဝေ ဒဿိတော။

အဝိရုဠှိဓမ္မတ္တာ တိ အဝိရုဠှိသဘာဝတာယ။ မတ္ထကစ္ဆိန္နော တာလော ပတ္တဖလာဒီနံ အဝတ္ထုဘူတော တာလာဝတ္ထူတိ အာဟ **"မတ္ထကစ္ဆိန္နတာလော ဝိယ ကတာ"** တိ။ ဧတေန "တာလာဝတ္ထု ဝိယ ကတာတိ တာလာဝတ္ထုကတာ"တိ အယံ ဝိဂ္ဂဟော ဒဿိတော။ ဧတ္ထ ပန "အဝတ္ထုဘူတော တာလော ဝိယ ကတာတိ အဝတ္ထုတာလကတာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဝိသေသနဿ ပရနိပါတံ ကတွာ "တာလာဝတ္ထုကတာ"တိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣမိနာ ပနတ္ထေန ဣဒံ ဒဿေတိ – ရူပရသာဒိဝစနေန ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ ဟုတွာ ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နကုသလာကုသလာ ဓမ္မာ ဂဟိတာ, တေ ဥပ္ပန္နာပိ မတ္ထကသဒိသာနံ တဏှာဝိဇ္ဇာနံ မဂ္ဂသတ္ထေန ဆိန္နတ္တာ အာယတိံ တာလပတ္တသဒိသေ ဝိပါကက္ခန္ဓေ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသမတ္ထာ ဇာတာ, တသ္မာ တာလာဝတ္ထု ဝိယ ကတာတိ တာလာဝတ္ထုကတာ ရူပရသာဒယောတိ ။ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ "အဘိနန္ဒနာ"န္တိ ဣမိနာ ပဒေန ကုသလသောမနဿမ္ပိ သင်္ဂဟိတန္တိ ဝဒန္တိ။ **အနဘာဝံ ကတာ**တိ ဧတ္ထ **အနု**-သဒ္ဒော ပစ္ဆာသဒ္ဒေန သမာနတ္ထောတိ အာဟ **"ယထာ နေသံ ပစ္ဆာဘာဝေါ န ဟောတီ"** တိအာဒိ။

ယဉ္စ ခော တွံ သန္ဓာယ ဝဒေသိ, သော ပရိယာယော န ဟောတီ တိ ယံ ဝန္ဒနာဒိသာမဂ္ဂိရသာဘာဝသင်္ခါတံ ကာရဏံ အရသရူပတာယ ဝဒေသိ, တံ ကာရဏံ န ဟောတိ, န ဝိဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ နနု စာယံ ဗ္ရာဟ္မဏော ယံ ဝန္ဒနာဒိသာမဂ္ဂ

ဂိရသာဘာဝသင်္ခါတပရိယာယံ သန္ဓာယ “အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော”တိ အာဟ, “သော ပရိယာယော နတ္ထိ”တိ ဝုတ္တေ ဝန္ဒနာဒီနိ ဘဂဝါ ကရောတီတိ အာပဇ္ဇတီတိ ကမ္မံ အနိဋ္ဌပ္ပသင်္ဂံ ဒဿေန္တော အာဟ **“နနု စ”**တိအာဒိ။

သဗ္ဗပရိယာယေသူတိ သဗ္ဗတရေသု။ **သန္ဓာယဘာသိတမတ္တ**န္တိ ယံ သန္ဓာယ ဗြာဟ္မဏော “နိဗ္ဘောဂေါ ဘဝံ ဂေါတမော”တိအာဒိမာဟ။ ဘဂဝါ စ ယံ သန္ဓာယ နိဗ္ဘောဂတာဒိံ အတ္တနိ အနုဇာနာတိ, တံ သန္ဓာယဘာသိတမတ္တံ။ **ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂေ**တိ ဆန္ဒရာဂဝသေန ပရိဘောဂေ။ **အပရံ ပရိယာယ**န္တိ အညံ ကာရဏံ။

ကုလသမုဒာစာရကမ္မန္တိ ကုလာစာရသင်္ခါတံ ကမ္မံ, ကုလစာရိတ္တန္တိ အတ္ထော။ **အကိရိယ**န္တိ အကရဏဘာဝံ ။ “အနေကဝိဟိတာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာန”န္တိ သာမညဝစနေပိ ပါရိသေသဉာယတော ဝုတ္တာဝသေသာ အကုသလဓမ္မာ ဂဟေတဗ္ဗာတိ အာဟ **“ဌပေတွာ တေ ဓမ္မေ”** တိအာဒိ, တေ ယထာဝုတ္တကာယဒုစ္စရိတာဒိကေ အကုသလဓမ္မေ ဌပေတွာတိ အတ္ထော။ **အနေကဝိဟိတာ**တိ အနေကပ္ပကာရာ။

အယံ လောကတန္တီ တိ အယံ ဝုဍ္ဎာနံ အဘိဝါဒနာဒိကိရိယလက္ခဏာ လောကပ္ပဝေဏီ။ အနာဂါမိဗြဟ္မာနံ အလင်္ကာရာဒီသု အနာဂါမိဘိက္ခူနဉ္စ စီဝရာဒီသု နိကန္တိဝသေန ရာဂုပ္ပတ္တိ ဟောတီတိ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဿေဝ ပဟာနံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ အာဟ **“ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂဿာ”** တိ။ ရူပါဒီသု ပဉ္စသု ကာမဂုဏေသု ဝတ္ထုကာမကောဋ္ဌာသေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ရာဂေါ “ပဉ္စကာမဂုဏိကရာဂေါ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကောဋ္ဌာသဝစနော ဟေတ္ထ ဂုဏ-သဒ္ဒေါ “ဝယောဂုဏာ အနုပုဗ္ဗံ ဇဟန္တီ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၄) ဝိယ။ **အကုသလစိတ္တဒွယသမ္ပယုတ္တဿာ** တိ ဒေါမနဿသဟဂတစိတ္တဒွယသမ္ပယုတ္တဿ။ မောဟဿ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏတ္တာ အာဟ **“သဗ္ဗာကုသလသမ္ဘဝဿာ”**တိ။ **အဝသေသာန**န္တိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒီနံ။

ဇိဂုစ္ဆတိ မညေ တိ အဟမဘိဇာတော ရူပဝါ ပညဝါ ကထံ နာမ အညေသံ အဘိဝါဒနာဒိံ ကရေယျန္တိ ဇိဂုစ္ဆတိ ဝိယ, ဇိဂုစ္ဆတီတိ တ သလ္လက္ခေမိ။ အကုသလဓမ္မေ ဇိဂုစ္ဆမာနော တေသံ သမင်္ဂိဘာဝမ္ပိ ဇိဂုစ္ဆတီတိ ဝုတ္တံ **“အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သမာပတ္တိယာ ဇိဂုစ္ဆတီ”** တိ။ **သမာပတ္တီ** တိ တေဿဝ ဝေဝစနံ **သမာပဇ္ဇနာ သမင်္ဂိဘာဝေါ**တိ။ **မဏ္ဍနဇာတိကော** တိ မဏ္ဍနကသဘာဝေါ, မဏ္ဍနကသီလောတိ အတ္ထော။ **ဇေဂုစ္ဆိတ** န္တိ ဇိဂုစ္ဆနသီလတံ။

လောကဇေဋ္ဌကကမ္မ န္တိ လောကဇေဋ္ဌကာနံ ကတ္တဗ္ဗကမ္မံ, လောကေ ဝါ သေဋ္ဌသမ္မတံ ကမ္မံ။ **တတြ** တိ တေသု ဒွီသုပိ အတ္ထဝိကပ္ပေသု။ ပဒါဘိဟိတော အတ္ထော **ပဒတ္ထော,** ဗျဉ္ဇနတ္ထောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဝိနယံ ဝါ အရဟတီ**တိ ဧတ္ထ ဝိနယနံ **ဝိနယော,** နိဂ္ဂဏှနန္တိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“နိဂ္ဂဟံ အရဟတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတီ”**တိ။ နနု စ ပဌမံ ဝုတ္တေသု ဒွီသုပိ အတ္ထဝိကပ္ပေသု သကတ္ထေ အရဟတ္ထေ စ တဒ္ဓိတပစ္စယော သဒ္ဒလက္ခဏတော ဒိဿတိ, န ပန “ဝိနယာယ ဓမ္မံ ဒေသေတီ”တိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ။ တသ္မာ ကထမေတ္ထ တဒ္ဓိတပစ္စယောတိ အာဟ **“ဝိစိတြာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တီ”** တိ။ ဝိစိတြတာ စေတ္ထ လောကပ္ပမာဏတော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တထာ ဟိ ယသ္မိံ ယသ္မိံ အတ္ထေ တဒ္ဓိတပ္ပယောဂေါ လောကဿ, တတ္ထ တတ္ထ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ လောကတော သိဒ္ဓါတိ ဝိစိတြာ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ, တသ္မာ ယထာ “မာ သဒ္ဒမကာသီ”တိ ဝဒန္တော “မာသဒ္ဒိကော”တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဝိနယာယ ဓမ္မံ ဒေသေတီတိ ဝေနယိကောတိ ဝုစ္စတီတိ အဓိပ္ပာယော။

ကပဏပုရိသောတိ ဂုဏဝိရဟိတတာယ ဒီနမနုဿော။ **ဗျဉ္ဇနာနိ အဝိစာရေတွာ** တိ တိဿဒတ္တာဒိသဒ္ဒေသု ဝိယ “ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အယံ နာမ ပစ္စယော”တိ ဧဝံ ဗျဉ္ဇနဝိစာရံ အကတွာ, အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကဝသေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

“ဒေဝလောကဂဗ္ဘသမ္ပတ္တိယာ” တိ ဝတွာပိ ဌပေတွာ ဘုမ္မဒေဝေ သေသဒေဝေသု ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏဿ အဘာဝတော ပဋိသန္ဓိယေဝေတ္ထ ဂဗ္ဘသမ္ပတ္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိဝရိတွာ ဒဿေန္တော အာဟ **“ဒေဝလောကပဋိသန္ဓိပဋိလာဘာယ သံဝတ္တတီ”** တိ။ **အဿာ** တိ အဘိဝါဒနာဒိသာမိစိကမ္မဿ။ **မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ ဒေါသံ ဒဿေန္တော**တိ မာတိတော အပရိသုဒ္ဓဘာဝံ ဒဿေန္တော, အက္ကောသိတုကာမဿ ဒါသိယာ ပုတ္တောတိ ဒါသိကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တဘာဝေ ဒေါသံ ဒဿေတွာ အက္ကောသနံ ဝိယ ဘဂဝတော မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ ဒေါသံ ဒဿေတွာ အက္ကောသန္တောပိ ဧဝမာဟာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဂဗ္ဘတော** တိ ဒေဝ

လောကပ္ပဋိသန္ဓိတော။ တေနေတဟ **“အဘဗ္ဗော ဒေဝလောကူပပတ္တိံ ဟပုဏိတုန္တိ အဓိပ္ပာယော”** တိ။ ‘‘ဟီနော တ ဂဗ္ဘော အသ္သာတိ အပဂဗ္ဘော’’တိ ဣမသ္သ ဝိဂ္ဂဟသ္သ ဧကေန ပရိယာယေန အဓိပ္ပာယံ ဒသ္သေန္တော အာဟ **“ဒေဝလောကဂဗ္ဘပရိဗာဟိရတ္တာ အာယတိံ ဟီနဂဗ္ဘပဋိလာဘဘာဂီ”** တိ။ **ဣတိ**-သဒ္ဒော ဟေတုအတ္ထော။ ယသ္မာ အာယတိမ္ပိ ဟီနဂဗ္ဘပဋိလာဘဘာဂီ, တသ္မာ ဟီနော တ ဂဗ္ဘော အသ္သာတိ အပဂဗ္ဘောတိ အဓိပ္ပာယော။ ပုန တသ္သေဝ ဝိဂ္ဂဟသ္သ ‘‘ကောဓဝသေန။ပေ။ ဒသ္သေန္တော’’တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယသ္သ အနုရူပံ ကတ္ဝာ အဓိပ္ပာယံ ဒသ္သေန္တော အာဟ **“ဟီနော တသ္သ မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ ဂဗ္ဘတသော အဟောသီတိ အဓိပ္ပာယော”** တိ။ **ဂဗ္ဘ** -သဒ္ဒော အတ္ထိ မာတုကုစ္ဆိပရိယာယော ‘‘ဂဗ္ဘေ ဝသတိ မာဏဝေ’’တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၁၅.၃၆၃) ဝိယ။ အတ္ထိ မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ နိဗ္ဗတ္တသတ္တပရိယာယော ‘‘အန္တမသော ဂဗ္ဘပာတနံ ဥပာဒာယာ’’တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၁၂၉) ဝိယ။ တတ္ထ မာတုကုစ္ဆိပရိယာယံ ဂဟေတွာ အတ္ထံ ဒသ္သေန္တော အာဟ **“အနာဂတေ ဂဗ္ဘသေယ္ယာ”** တိ။ ဂဗ္ဘေ သေယ္ယာ ဂ ဗ္ဘသေယ္ယာ။ **အနုတ္တရေန မဂ္ဂေနာ**တိ အဂ္ဂမဂ္ဂေန။ ကမ္မကိလေသာနံ မဂ္ဂေန ဝိဟတတ္တာ အာဟ **“ဝိဟတကာရဏတ္တာ”**တိ။ **ဣတရာ တိဿောပီ** တိ အဏ္ဍဇသံသေဒဇဩပပာတိကာ။ ဧတ္ထ စ ယဒိပိ ‘‘အပဂဗ္ဘော’’တိ ဣမသ္သ အနုရူပတော ဂဗ္ဘသေယ္ယာ ဧဝ ဝတ္တဗ္ဗာ, ပသင်္ဂတော ပန လဗ္ဘမာနံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတီတိ ပုနဗ္ဘဝာဘိနိဗ္ဗ တ္တိပိ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဣအနိ သတ္တပရိယာယသ္သ **ဂဗ္ဘ** -သဒ္ဒသ္သ ဝသေန ဝိဂ္ဂဟနာနတ္တံ ဒသ္သေန္တော အာဟ **“အပိစာ”**တိအာဒိ။ ဣမသ္မိံ ပန ဝိကပ္ပေ ဂဗ္ဘသေယ္ယာ ပုနဗ္ဘဝာဘိနိဗ္ဗတ္တီတိ ဥဘယမ္ပိ ဂဗ္ဘသေယ္ယဝသေနေဝ ဝုတ္တန္တိပိ ဝဒန္တိ။ နနု စ ‘‘အာယတိံ ဂဗ္ဘသေယ္ယာ ပဟီနာ’’တိ ဝုတ္တတ္တာ ဂဗ္ဘသ္သ သေယ္ယာ ဧဝ ပဟီနာ, န ပန ဂဗ္ဘောတိ အာပဇ္ဇတီတိ အာဟ **“ယထာ စာ”**တိအာဒိ။ အထ ‘‘အဘိနိဗ္ဗတ္တိ’’တိ ဧတ္တကမေဝ အဝတ္ဝာ ပုနဗ္ဘဝဂ္ဂဟဏံ ကိမတ္ထန္တိ အာဟ **“အဘိနိဗ္ဗတ္တိ စ နာမာ”** တိအာဒိ။ **အပုနဗ္ဘဝဘူတာ** တိ ခဏေ ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ ဓမ္မာနံ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ။

ဓမ္မဓာတုန္တိ ဧတ္ထ ဓမ္မေ အနဝသေသေ ဓာရေတိ ယာထာဝတော ဥပဓာရေတီတိ ဓမ္မဓာတု, ဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝ တော အဝဗုဇ္ဈနသဘာဝေ, သဗ္ဗညုတညာဏသ္သေတံ အဓိဝစနံ။ **ပဋိဝိဇ္ဈိတ္ဝာ** တိ သစ္ဆိကတ္ဝာ, ပဋိလဘိတ္ဝာတိ အ တ္ထော, ပဋိလာဘဟေတူတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တော ဟောတီ** တိ ရုစိဝသေန ပရိဝတ္တေတွာ ဒသ္သေတုံ သမတ္ထတာ ဒေသနာဝိလာသော, တံ ပတ္တော အဓိဂတောတိ အတ္ထော။ **ကရုဏာဝိပ္ဖာရ** န္တိ သဗ္ဗသတ္တေသု မဟာကရုဏာယ ဖရဏံ။ တာဒိလက္ခဏမေဝ ပုန ဥပမာယ ဝိဘာဝေတ္ဝာ ဒသ္သေန္တော အာဟ **“ပထဝီသမစိတ္တတ”**န္တိ။ ယထာ ပထဝီ သုစိအသုစိနိက္ခေပဆေဒနဘေဒနာဒီသု န ဝိကမ္ပတိ, အနုရောဓဝိရောဓံ န ဟပုဏာတိ, ဧဝံ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု လာဘာလာဘာဒီသု အနုရောဓဝိရောဓပ္ပဟာနတော အဝိကမ္ပိတစိတ္တတာယ ပထဝီသမစိတ္တတန္တိ အတ္ထော။ **အကုပ္ပ ဓမ္မတ**န္တိ ဧတ္ထ အကုပ္ပဓမ္မော နာမ ဖလသမာပတ္တီတိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ ‘‘ပရေသု ပန အက္ကောသန္တေသုပိ အတ္တ နော ပထဝီသမစိတ္တတာယ အကုပ္ပနသဘာဝတန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော’’တိ အမ္ဟာကံ ခန္တိ။ **ဇရာယ အနုသဋ္ဌန္တိ** ဇရာယ ပလိဝေဌိတံ။ ဗ္ရာဟ္မဏသ္သ ဝုဒ္ဓတာယ အာသန္နဝုတ္တိမရဏန္တိ သမ္ဗာဝနဝသေန **“အဇ္ဇ မရိတ္ဝာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **“မဟာန္တေန ခော ပန ဥဿာဟေနာ”** တိ သာဓု ခော ပန တထာရူပာနံ အရဟတံ ဒဿနံ ဟော တီ’’တိ ဧဝံ သဥ္စာတမဟုဿာဟေန။ **အပ္ပဋိသမံ ပုရေဇာတဘာဝ**န္တိ အနညသာဓာရဏံ ပုရေဇာတဘာဝံ။ နတ္ထိ ဧတသ္သ ပဋိသမောတိ **အပ္ပဋိသမော,** ပုရေဇာတဘာဝေါ။

ပက္ခေ ဝိဓုနန္တာ တိ ပတ္တေ စာလေန္တာ။ **နိက္ခမန္တာန** န္တိ နိဒ္ဒာရဏေ သာမိဝစနံ, နိက္ခန္တေသူတိ အတ္ထော။

သော ဇေဋ္ဌော ဣတိ အဿ ဝစနီယော တိ ယော ပဌမတရံ အဏ္ဍကောသတော နိက္ခန္တော ကုက္ကုဋပောတ ကော, သော ဇေဋ္ဌောတိ ဝစနီယော အဿ, ဘဝေယ္ယာတိ အတ္ထော။ **သမ္မဋိဟာဒေန္တော** တိ သံသန္ဒေန္တော။ တိဘူ မပရိယာပန္နာပိ သတ္တာ အဝိဇ္ဇာကောသသ္သ အန္တော ပဝိဋ္ဌာ တတ္ထ တတ္ထ အပ္ပဟီနာယ အဝိဇ္ဇာယ ဝေဌိတတ္တာ တိ အာဟ **“အဝိဇ္ဇာကောသသ္သ အန္တော ပဝိဋ္ဌေသု သတ္တေသူ”** တိ **အဏ္ဍကောသ** န္တိ ဗီဇကပာလံ။ **လောကသန္နိ တသေ**တိ လောကောယေဝ သင်္ဂမ္မ သမာဂမ္မ နိတသန္နေန လောကသန္နိတသော, သတ္တနိကာယော။ **သမ္မာသမ္ဗောဓိ** န္တိ ဧတ္ထ **သမ္မာ**တိ အဝိပရီတတ္ထော, **သံ**-သဒ္ဒော သာမန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒီပေတိ။ တသ္မာ သမ္မာ အဝိပရီတေနာကာရေန

သယမေဝ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဇ္ဈတိ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ **သမ္မာသမ္ဗောဓိ** တိ မဂ္ဂေ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ **“သမ္မာ သာမဉ္စ ဗောဓိ”**န္တိ, သမ္မာ သယမေဝ စ ဗုဇ္ဈနကန္တိ အတ္ထော။ **သမ္မာ**တိ တ ပသတ္ထဝစနော, **သံ**-သဒ္ဒော သုန္ဒရဝစနောတိ အာဟ **“အထ တ ပသတ္ထံ သုန္ဒရဉ္စ ဗောဓိ”** န္တိ။

အသဗ္ဗဂုဏအာယကတ္တာတိ သဗ္ဗဂုဏာနံ အအာယကတ္တာ။ သဗ္ဗဂုဏေ န ဒဒါတီတိ ဟိ **အသဗ္ဗဂုဏအာယကော** , အသမတ္ထသမာသောယံ ဂမကတ္တာ ယထာ “အသူရိယပဿာနိ မုခါနီ”တိ။ **တိဿော ဝိဇ္ဇာ** တိ ဥပနိဿယဝတော သဟေဝ အရဟတ္တဖလေန တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဒေတိ။ နနု စေတ္ထ တီသု ဝိဇ္ဇာသု အာသဝက္ခယဉာဏဿ မဂ္ဂပရိယာပန္နတ္တာ ကထမေတံ ယုဇ္ဇတိ “မဂ္ဂေ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဒေတီ”တိ? နာယံ ဒေါသော။ သတိပိ အာသဝက္ခယဉာဏဿ မဂ္ဂပရိယာပန္နဘာဝေ အဋ္ဌင်္ဂိကေ မဂ္ဂေ သတိ မဂ္ဂဉာဏေန သဒ္ဓိံ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ပရိပုဏ္ဏာ ဟောန္တီတိ “မဂ္ဂေ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဒေတီ”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဆ အဘိညာ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **သာဝကပာရမိဉာဏ**န္တိ အဂ္ဂသာဝကေဟိ ပဋိလဒ္ဓဗ္ဗမေဝ လောကိယလောကုတ္တရဉာဏံ။ **ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ** န္တိ ဧတ္ထာပိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အဗ္ဘညာသိ** န္တိ ဇာနိံ၊ ဇာနနဉ္စ န အနုဿုတဒိဝသေနာတိ အာဟ **“ပဋိဝိဇ္ဈိ”** န္တိ, ပစ္စက္ခမကာသိန္တိ အတ္ထော။ ပဋိဝေဓောပိ န ဒူရေ ဌိတဿ လက္ခဏပဋိဝေဓော ဝိယာတိ အာဟ **“ပတ္တောမှီ”** တိ, ဟဗုဏိန္တိ အတ္ထော။ ဟဗုဏနဉ္စ န သယံ ဂန္တွာတိ အာဟ **“အဓိဂတောမှီ”**တိ, သန္တာနေ ဥပ္ပာဒနဝသေန ပဋိလဒ္ဓိန္တိ အတ္ထော။

ဩပမ္မသမ္ပဋိပါဒန န္တိ ဩပမ္မတ္ထဿ ဥပမေယျေန သမ္မဒေဝ ပဋိပါဒနံ။ **အတ္ထေနာ** တိ ဥပမေယျတ္ထေန။ ယထာ ကုက္ကုဋိယာ အဏ္ဍေသု တိဝိဓကိရိယာကရဏံ ကုက္ကုဋစ္ဆာပကာနံ အဏ္ဍကောသတော နိက္ခမနဿ မူလကာရဏံ, ဧဝံ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိဝိဓာနုပဿနာကရဏံ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသတော နိက္ခမနဿ မူလကာရဏန္တိ အာဟ **“ယထာ ဟိ တဿာ ကုက္ကုဋိယာ။ပေ။ တိဝိဓာနုပဿနာကရဏ”** န္တိ။ **“သန္တာနေ”**တိ ဝုတ္တတ္ထာ အဏ္ဍသဒိသတာ သန္တာနဿ, ဗဟိ နိက္ခန္တကုက္ကုဋစ္ဆာပကသဒိသတာ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ, ဗုဒ္ဓဂုဏာတိ စ အတ္ထတော ဗုဒ္ဓောယေဝ “တထာဂတဿ ခော ဧတံ, ဝသေဋ္ဌ, အဓိဝစနံ ဓမ္မကာယော ဣတိပီ”တိ ဝစနတော။ **အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသဿ တနုဘာဝေ**တိ ဗလဝဝိပဿနာဝသေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသဿ တနုဘာဝေ, ပဋိစ္ဆာဒနသာမတ္ထိယေန စ အဝိဇ္ဇာယ အဏ္ဍကောသသဒိသတာ။ မုဒုဘူတဿပိ ခရဘာဝါပတ္တိ ဟောတီတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **“ထဒ္ဓခရဘာဝေ”** တိ ဝုတ္တံ။ **တိက္ခခရဝိပ္ပသန္နသူရဘာဝေ** တိ ဧတ္ထ ပရိဂ္ဂယှမာနေသု သင်္ခါရေသု ဝိပဿနာဉာဏဿ သမာဓိန္ဒြိယဝသေန သုခာနုပ္ပဝေသော **တိက္ခတာ,** အနုပဝိသိတွာပိ သတိန္ဒြိယဝသေန အနတိက္ကမနတော အကုဏ္ဌတာ **ခရဘာဝေ**။ တိက္ခောပိ ဟိ ဧကစ္စော သရော လက္ခံ ပတွာ ကုဏ္ဌော ဟောတိ, န တထာ ဣဒံ။ သတိပိ ခရဘာဝေ သုခုမပ္ပဝတ္တိဝသေန ကိလေသသမုဒာစာရသင်္ခောဘရဟိတတာယ သဒ္ဓိန္ဒြိယဝသေန **ပသန္နဘာဝေ,** သတိပိ ပသန္နဘာဝေ အန္တရာ အနောသက္ကိတွာ ကိလေသပစ္စတ္ထိကာနံ သုဋ္ဌု အဘိဘဝနတော ဝီရိယိန္ဒြိယဝသေန **သူရဘာဝေ** ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝမိမေဟိ ပကာရေဟိ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏမေဝ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဝိပဿနာဉာဏဿ ပရိဏာမကာလော**တိ ဝိပဿနာယ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဘာတပတ္တိ။ တဒါ စ သာ မဂ္ဂဉာဏဂဗ္ဘံ ဓာရေန္တီ ဝိယ ဟောတီတိ အာဟ **“ဂဗ္ဘဂ္ဂဟဏကာလော”**တိ။ **ဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေတွာ** တိ သင်္ခါရုပေက္ခာယ အနန္တရံ သိခါပ္ပတ္တအနုလောမဝိပဿနာဝသေန မဂ္ဂဝိဇာယနတ္ထံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေတွာ။ **အဘိညာပက္ခေ** တိ လောကိယာဘိညာပက္ခေ။ လောကုတ္တရာဘိညာ ဟိ အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသံ ပဒါလိတာ။ ဟေတ္ထကေသု ပန ကတ္ထစိ “ဆာဘိညာပက္ခေ”တိ လိခန္တိ, သော အပါဌောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဇေဋ္ဌော သေဋ္ဌော တိ ဝုဒ္ဓတမတ္တာ ဇေဋ္ဌော, သဗ္ဗဂုဏေဟိ ဥတ္တမတ္တာ ပသတ္ထတမောတိ သေဋ္ဌော။

ဣဒါနိ “အာရဒ္ဓံ ခော ပန မေ, ဗြာဟ္မဏ, ဝီရိယ”န္တိအာဒိကာယ ဒေသနာယ အနုသန္ဓိံ ဒဿေန္တော အာဟ **“ဧဝံ ဘဂဝါ”**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ပုဗ္ဗဘာဂတော ပဘုတီ**တိ ဘာဝနာယ ပုဗ္ဗဘာဂိယဝီရိယာရမ္ဘာဒိတော ပဋ္ဌာယ။ **မုဋ္ဌဿတိနာ**တိ ဝိနဋ္ဌဿတိနာ, သတိဝိရဟိတေနာတိ အတ္ထော။ **သာရဒ္ဓကာယေနာ** တိ သဒရထကာယေန။ **ဗောဓိမဏ္ဍေ** တိ ဗောဓိသင်္ခါတဿ ဉာဏဿ မဏ္ဍဘာဝပ္ပတ္တေ ဌာနေ။ ဗောဓီတိ ဟိ ပညာ ဝုစ္စတိ။ သာ ဧတ္ထ မဏ္ဍာ ပသန္နာ ဇာတာတိ သော ပဒေသော “ဗောဓိမဏ္ဍော”တိ ပညာတော။ **ပဂ္ဂဟိတ** န္တိ အာရမ္ဘံ သိထိလံ အကတွာ ဒဠှပရက္ကမသင်္ခါတုဿာဟနဘာဝေန ဂဟိတံ။ တေနာဟ **“အသိထိလပ္ပဝတ္တိတ”** န္တိ။ **အသလ္လီန** န္တိ အသင်္ကုစိတံ ကောသဇ္ဇဝသေန သင်္ကောစံ အနာပန္နံ။ **ဥပဋ္ဌိတာ** တိ ဩဂါဟနသင်္ခါတေန အပိလာပနဘာဝေန အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တွာ ဌိ

တာ။ တေနာဟ **“အာရမ္မဏာဘိမုခီဘာဝေနာ”** တိ။ သမ္ဘောသည္ ဝိဒ္ဓံသနဝသေန ပဝတ္တိယာ န သမ္ဘုဋ္ဌာတိ **အသမ္ဘု ဋ္ဌာ**။ ကိဥ္စာပိ စိတ္တပ္ပသ္သဒ္ဓိဝသေန စိတ္တမေဝ ပသ္သဒ္ဓံ, ကာယပ္ပသ္သဒ္ဓိဝသေနေဝ စ ကာယော ပသ္သဒ္ဓော ဟောတိ , တထာပိ ယသ္မာ ကာယပ္ပသ္သဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ စိတ္တပ္ပသ္သဒ္ဓိယာ သဟေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န ဝိနာ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ကာယစိတ္တပ္ပသ္သဒ္ဓိဝသေနာ”** တိ။ ကာယပ္ပသ္သဒ္ဓိယာ ဥဘယေသမ္ပိ ကာယာနံ ပသ္သမ္ဘနာဝဟတ္တာ ဝုတ္တံ **“ရူပကာယောပိ ပသ္သဒ္ဓောယေဝ ဟောတီ”** တိ။

သော စ ခေါတိ သော စ ခေါ ကာယော။ **ဝိဂတဒရထော**တိ ဝိဂတကိလေသဒရထော။ နာမကာယေ ဟိ ဝိဂတဒရထေ ရူပကာယောပိ ဝူပသန္တဒရထပရိဠာဟော ဟောတိ။ **သမ္မာ အာဟိတန္တိ** နာနာရမ္မဏေသု ဝိဓာဝနသင်္ခါတံ ဝိက္ခေပံ ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဧကသ္မိံယေဝ အာရမ္မဏေ အဝိက္ခိတ္တဘာဝါပါဒနေန သမ္မဒေဝ အာဟိတံ ဌပိတံ။ တေနာဟ **“သုဋ္ဌု ဌပိ တ”**န္တိအာဒိ။ စိတ္တဿ အနေကဂ္ဂဘာဝေါ ဝိက္ခေပဝသေန စဉ္စလတာ, သာ သတိ ဧကဂ္ဂတာယ န ဟောတီတိ အာဟ **“ဧကဂ္ဂံ အစလံ နိပ္ဖန္ဒန”**န္တိ။ **တွေ**တိ “အာရဒ္ဓံ ခေါ ပနာ”တိအာဒိနာ ဝီရိယသတိပဿဒ္ဓိသမာဓီနံ ကိစ္စ သိဒ္ဓိဒဿနေန။ နနု စ သဒ္ဓာပညာနမ္ပိ ကိစ္စသိဒ္ဓိ ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂပ္ပဋိပဒါယ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ? သစ္စံ, သာ ပန နာနန္တ ရိကဘာဝေန အဝုတ္တသိဒ္ဓာတိ န ဂဟိတာ။ အသတိ ဟိ သဒ္ဓါယ ဝီရိယာရမ္ဘာဒီနံ အသမ္ဘဝတောယေဝ, ပညာပရိဂ္ ဂဟေ စ နေသံ အသတိ ဉာယာရမ္ဘာဒိဘာဝေါ န သိယာ, တထာ အသလ္လီနာသမ္ဘောသတာဒယော ဝီရိယာဒီနန္တိ အသ လ္လီနတာဒိဂ္ဂဟဏေနေဝေတ္ထ ပညာကိစ္စသိဒ္ဓိ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဈာနဘာဝနာယံ တ သမာဓိကိစ္စံ အဓိကံ ဣစ္ဆိတဗ္ ဗန္တိ ဒဿေတုံ သမာဓိပရိယောသာနာဝ ဈာနဿ ပုဗ္ဗဘာဂပ္ပဋိပဒါ ကထိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အတီတဘဝေ ခန္ဓာ တပ္ပဋိဗဒ္ဓါနိ နာမဂေါတ္တာနိ စ သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံတွေဝဝ ဂဟိတန္တိ အာဟ **“ကိံ ဝိဒိတံ က ရောတိ? ပုဗ္ဗေနိဝါသ”**န္တိ။ မောဟော ပဋိစ္ဆာဒကဋ္ဌေန တမော ဝိယ တမောတိ အာဟ **“သွေဝဝ မောဟော”**တိ။ **ဩဘာသကရဏဋ္ဌေနာ** တိ ကာတဗ္ဗတော ကရဏံ။ ဩဘာသောဝ ကရဏံ **ဩဘာသကရဏံ**။ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဩဘာသဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **သေသံ ပသံသာဝစန**န္တိ ပဋိပက္ခဝိဓမနပဝတ္တိဝိသေသာနံ ဗော ဓနတော ဝုတ္တံ။ **အဝိဇ္ဇာ ဝိဟတာ**တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇာနန္ဒဋ္ဌေန ဝိဇ္ဇာတိ အယမ္ပိ အတ္ထော ဒီပိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **“ကသ္မာ? ယသ္မာ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ”**တိ ဧတေန ဝိဇ္ဇာပဋိပက္ခာ အဝိဇ္ဇာ။ ပဋိပက္ခတာ စဿာ ပဟာတဗ္ဗဘာဝေန ဝိဇ္ဇာယ စ ပဟာယ ကဘာဝေနာတိ ဒဿေတိ။ **သေ နယော ဣတရသ္မိမ္ပိ ပဒဒ္ဓယေ** တိ ဣမိနာ “တမော ဝိဟတော ဝိနဋ္ဌော။ ကသ္မာ? ယ သ္မာ အာလောကော ဥပ္ပန္နော”တိ ဣမမတ္ထံ အတိဒိသတိ။ ကိလေသာနံ အာတာပနပရိတာပနဋ္ဌေန ဝီရိယံ **အာတာပော** တိ အာဟ **“ဝီရိယာတာပေန အာတာပိနော”**တိ, ဝီရိယဝတောတိ အတ္ထော။ **ပေသိတတ္တဿာ** တိ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထံ ထသိဒ္ဓိံ ပတိ ဝိဿဋ္ဌစိတ္တဿ။ **ယထာ အပ္ပမတ္တဿ အာတာပိနော ပဟိတတ္တဿ ဝိဟရတော** တိ အညဿ ပိ ကဿစိ မာဒိသဿာတိ အဓိပ္ပါယော။ **ပဓာနာနုယောဂဿာ** တိ သမ္မပ္ပဓာနမနုယုတ္တဿ။

ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏပရိဂ္ဂဟိတန္တိ န ပဌမဒုတိယဉာဏဒွယာဓိဂမံ ဝိယ ကေဝလန္တိ အဓိပ္ပါယော။ **ဒဿေန္တော**တိ နိဂမနဝသေန ဒဿေန္တော။ သရူပတော ဟိ ပုဗ္ဗေ ဒဿိတမေဝါတိ။

တိက္ခတ္တုံ ဇာတော တိ ဣမိနာ ပန ဣဒံ ဒဿေတိ – “အဟံ, ဗြာဟ္မဏ, ပဌမဝိဇ္ဇာယ ဇာတောယေဝ ပုရေဇာတ ဿ သဟဇာတဿ တ အဘာဝတော သဗ္ဗေသံ ဝုဍ္ဍော မဟလ္လကော, ကိမင်္ဂ ပန တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ တိက္ခတ္တုံ ဇာ တော”တိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေန အတီတံသဉာဏ**န္တိ အတီတာရမ္မဏသဘာဂတာယ တဗ္ဗာဝိဘာဝတော စ ပုဗ္ဗေနိဝါ သဉာဏေန အတီတံသဉာဏံ ပကာသေတွာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ တတ္ထ **အတီတံသဉာဏ**န္တိ အတီတက္ခန္ဓာယတနဓာတု သင်္ခါတေ အတီတေ ကောဋ္ဌာသေ အပ္ပဋိဟတဉာဏံ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဿ ပစ္စုပ္ပန္နာရမ္မဏတ္တာ ယထာကမ္မူပဂဉာ ဏဿ အနာဂတံသဉာဏဿ စ ဒိဗ္ဗစက္ခုဝသေနေဝ ဣဇ္ဈနတော ဒိဗ္ဗစက္ခုနော ပရိဘဏ္ဍဉာဏတ္တာ ဒိဗ္ဗစက္ခုမ္ပဟိ ယေဝ စ ဌိတဿ စေတောပရိယဉာဏသိဒ္ဓိတော ဝုတ္တံ **“ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတံသဉာဏ”**န္တိ။ တတ္ထ **ဒိဗ္ဗ စက္ခုနာ**တိ သပရိဘဏ္ဍေန ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏေန။ ပစ္စုပ္ပန္နံသော စ အနာဂတံသော စ ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတံသံ, တတ္ထ ဉာဏံ **ပစ္စုပ္ပန္နာနာဂတံသဉာဏံ**။ အာသဝက္ခယဉာဏာဓိဂမေနေဝ သဗ္ဗညုတဉာဏဿ ဝိယ သေသာသာဓာရဏဆဉာဏဒသ ဗလဉာဏအာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မာဒီနမ္ပိ အနညသာဓာရဏာနံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ဣဇ္ဈနတော ဝုတ္တံ **“အာသဝက္ခယေန သကလ လောကိယလောကုတ္တရဂုဏ”**န္တိ။ တေနာဟ **“သဗ္ဗေပိ သဗ္ဗညုဂုဏေ ပကာသေတွာ”** တိ။

ပီတိဝိပ္ဖာရပရိပုဏ္ဏဂတ္တစိတ္တောတိ ပီတိဖရဏေန ပရိပုဏ္ဏကာယစိတ္တော။ **အညာဏ**န္တိ အညာဏန္တာတိ အတ္ထော။ ခိ-သဒ္ဒယောဂတော ဟိ သာမိအတ္ထေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

ဝေရဉ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သီဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂. ဒုတိယေ **သန္ထာဂါရံ** (မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၄.၂၉၃) နာမ ဧကာ မဟာသာလာ။ ဥယျောဂကာလာဒီသု ဟိ ရာဇာနော တတ္ထ ဌတွာ "ဧတ္တကာ ပုရတော ဂစ္ဆန္တု, ဧတ္တကာ ပစ္ဆာ"တိအာဒိနာ တတ္ထ နိသီဒိတွာ သန္ထံ ကရောန္တိ, မရိယာဒံ ဗန္ဓန္တိ, တသ္မာ တံ ဌာနံ "သန္ထာဂါရ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ဥယျောဂဋ္ဌာနတော စ အာဂန္တွာ ယာဝ ဂေဟေသု အလ္လဂောမယပရိဘဏ္ဍာဒိဝသေန ပဋိဇဂ္ဂနံ ကရောန္တိ, တာဝ ဧကံ ဒွေ ဒိဝသေ တေ ရာဇာနော တတ္ထ သန္ထမ္ဘန္တီတိပိ **သန္ထာဂါရံ**။ တေသံ ရာဇူနံ သဟ အတ္ထာနုသာသနံ အဂါရန္တိပိ **သန္ထာဂါရံ**။ ဂဏရာဇာနော ဟိ တေ, တသ္မာ ဥပ္ပန္နံ ကိစ္စံ ဧကဿ ဝသေန န ဆိဇ္ဇတိ, သဗ္ဗေသံ ဆန္ဒော လဒ္ဓုံ ဝဋ္ဋတိ, တသ္မာ သဗ္ဗေ တတ္ထ သန္နိပတိတွာ အနုသာသန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ **"သဟ အတ္ထာနုသာသနံ အဂါရ"**န္တိ။ ယသ္မာ စ တေ တတ္ထ သန္နိပတိတွာ "ဣမသ္မိံ ကာလေ ကသိတုံ ဝဋ္ဋတိ, ဣမသ္မိံ ကာလေ ဝပိတု"န္တိအာဒိနာ နယေန ဃရာဝါသကိစ္စာနိ သမ္မန္တယန္တိ, တသ္မာ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒံ ဃရာဝါသံ သန္ထရန္တီတိပိ **သန္ထာဂါရံ**။

ပုတ္တဒါရဓနာဒိဥပကရဏပရိစ္စာဂေ **ပါရမိယော**။ အတ္တနော အင်္ဂပရိစ္စာဂေ **ဥပပါရမိယော**။ အတ္တနော ဇီဝိတပရိစ္စာဂေ **ပရမတ္ထပါရမိယော**။ ဉာတီနံ အတ္ထစရိယာ **ဉာတတ္ထစရိယာ**။ လောကဿ အတ္ထစရိယာ **လောကတ္ထစရိယာ**။ ကမ္မဿကတဉာဏဝသေန အနဝဇ္ဇကမ္မာယတနသိပ္ပာယတနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနပရိစယဝသေန ခန္ဓာယတနာဒိပရိစယဝသေန လက္ခဏတ္တယတီရဏဝသေန စ ဉာဏစာရော **ဗုဒ္ဓစရိယာ**။ အင်္ဂနယနဓနရဇ္ဇပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂဝသေန **ပဉ္စ မဟာပရိစ္စာဂေ ပရိစ္စဇန္တေန**။ သတိပိ မဟာပရိစ္စာဂါနံ ဒါနပါရမိဘာဝေ ပရိစ္စာဂဝိသေသဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စေဝ သုဒုက္ကရဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စ ပဉ္စမဟာပရိစ္စာဂါနံ ဝိသုံ ဂဟဏံ, တတောယေဝ စ အင်္ဂပရိစ္စာဂတော ဝိသုံ နယနပရိစ္စာဂဂ္ဂဟဏံ။ ပရိစ္စာဂဘာဝသာမညေပိ ဓနရဇ္ဇပရိစ္စာဂတော ပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂဂ္ဂဟဏဉ္စ ဝိသုံ ကတံ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝ သင်္ဂဟော။

သတ္တသု အနုပဿနာသူတိ အနိစ္စာနုပဿနာ, ဒုက္ခာနုပဿနာ, အနတ္တာနုပဿနာ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ, ဝိရာဂါနုပဿနာ, နိရောဓာနုပဿနာ, ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာတိ ဣမာသု သတ္တသု အနုပဿနာသု။

အနုဝိစ္စကာရန္တိ အဝေစ္စကရဏံ။ ဒွီဟိ ကာရဏေဟိ အနိယျာနိကသာသနေ ဌိတာ အတ္တနော သာဝကတ္တံ ဥပဂတေ ပဂ္ဂဏှန္တိ, တာနိ ဒဿေတုံ **"ကသ္မာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အနုပုဗ္ဗိံ ကထန္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၇၅-၇၆) အနုပုဗ္ဗံ ကထေတဗ္ဗကထံ။ ကာ ပန သာတိ? ဒါနာဒိကထာ။ တတ္ထ **ဒါနကထာ** တာဝ ပစုရဇနေသုပိ ပဝတ္တိယာ သဗ္ဗသတ္တသာဓာရဏတ္တာ သုကရတ္တာ သီလေ ပတိဋ္ဌာနဿ ဥပါယဘာဝတော စ အာဒိတော ကထိတာ။ ပရိစ္စာဂသီလော ဟိ ပုဂ္ဂလော ပရိဂ္ဂဟဝတ္ထူသု နိဿင်္ဂဘာဝတော သုခေနေဝ သီလာနိ သမာဒိယတိ, တတ္ထ စ သုပ္ပတိဋ္ဌိတော ဟောတိ။ သီလေန ဒါယကပဋိဂ္ဂါဟကဝိသုဒ္ဓိတော ပရာနုဂ္ဂဟံ ဝတွာ ပရပီဠာနိဝတ္တိဝစနတော ကိရိယာဓမ္မံ ဝတွာ အကိရိယာဓမ္မဝစနတော, ဘောဂသမ္ပတ္တိဟေတုံ ဝတွာ ဘဝသမ္ပတ္တိဟေတုဝစနတော စ ဒါနကထာနန္တရံ **သီလကထာ** ကထိတာ။ "တဉ္စ သီလံ ဝဋ္ဋနိဿိတံ, အယံ ဘဝသမ္ပတ္တိ တဿ ဖလ"န္တိ ဒဿနတ္ထံ။ "ဣမေဟိ စ ဒါနသီလမယေဟိ ပဏီတပဏီတတရာဒိဘေဒဘိန္နေဟိ ပုညကိရိယဝတ္ထူဟိ ဧတာ စာတုမဟာရာဇိကာဒီသု ပဏီတပဏီတတရာဒိဘေဒဘိန္နာ အပရိမေယျာ ဒိဗ္ဗဘောဂသမ္ပတ္တိယော လဒ္ဓဗ္ဗာ"တိ ဒဿနတ္ထံ တဒနန္တရံ **သဂ္ဂကထာ**။ "သွာယံ သဂ္ဂေ ရာဂါဒီဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌော, သဗ္ဗထာပနုပက္ကိလိဋ္ဌော အရိယမဂ္ဂေါ"တိ ဒဿနတ္ထံ သဂ္ဂါနန္တရံ **မဂ္ဂေါ**, မဂ္ဂဉ္စ ကထေန္တေန တဒဓိဂမူပါယသန္ဒဿနတ္ထံ သဂ္ဂပရိယာပန္နာပိ ပဂေဝ ဣတရေ သဗ္ဗေပိ ကာမာ နာမ ဗဟွာဒီနဝါ အနိစ္စာ အဒ္ဓုဝါ ဝိပရိဏာမဓမ္မာတိ **ကာမာနံ အာဒီနဝေါ**။ "ဟီနာ ဂမ္မာ ပေါထုဇ္ဇနိကာ အနရိယာ အနတ္ထသံဟိတာ"တိ တေသံ **ဩကာရော** လာမကဘာဝေါ။ သဗ္ဗေပိ ဘဝါ ကိလေသာနံ ဝတ္ထုဘူတာတိ

တတ္ထ **သံကိလေသော**။ သဗ္ဗသော သံကိလေသဝိပ္ပမုတ္တံ နိဗ္ဗာနန္တိ **နေက္ခမ္မေ အာနိသံသော** စ ကထေတဗ္ဗောတိ အယမတ္ထော **မဂ္ဂန္တိ** တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒေန အာဒိ-အတ္ထေန ဒီပိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သုခာနံ နိဒာနန္တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ သမ္ပရာယိကာနံ နိဗ္ဗာနူပသံဟိတာနဉ္စာတိ သဗ္ဗေသမ္ပိ သုခာနံ ကာရဏံ။ ယဉ္ဟိ ကိဉ္စိ လောကေ ဘောဂသုခံ နာမ, တံ သဗ္ဗံ အနာဓိနန္တိ ဟာကဋ္ဌောယမတ္ထော။ ယံ ပန ဈာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနပ္ပဋိသံယုတ္တံ သုခံ, တဿပိ အနံ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိယေဝ ။ **သမ္ပတ္တီနံ မူလ** န္တိ ယာ ဣမာ လောကေ ပဒေသရဇ္ဇသိရိဿရိယသတ္တရတနသမုဇ္ဇလစက္ကဝတ္တိသမ္ပအတိ ဇေံပဘေအာ မာနုသိကာ သမ္ပတ္တိယော, ယာ စ စာတုမဟာရာဇိကာဒိဂတာ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော, ယာ တ ပနညာပိ သမ္ပတ္တိယော , တာသံ သဗ္ဗာသံ ဣဒံ မူလကာရဏံ။ **ဘောဂာနန္တိ** ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဋ္ဌေန "ဘောဂေ"တိ လဒ္ဓနာမာနံ ပိယမနာပိယရူပာဒီနံ တန္နိဿယာနံ တ ဥပဘောဂသုခာနံ ပတိဋ္ဌာ နိစ္စလာဓိဋ္ဌာနတာယ။ **ဝိသမဂတဿာ** တိ ဗျသနပ္ပတ္တဿ။ **တာဏန္တိ** ရက္ခာ, တတော ပရိပာလနတော။ **လေဏန္တိ** ဗျသနေဟိ ပရိပာတိယမာနဿ ပြလီယနပ္ပဒေသော။ **ဂတီ**တိ ဂန္တဗ္ဗဋ္ဌာနံ။ **ပရာယဏန္တိ** ပဋိသရဏံ။ **အဝဿယော**တိ ဝိနိပတိတုံ အဒေန္တော နိဿယော။ **အာရမ္မဏ** န္တိ ပြလုမ္ဗာရမ္မဏံ။

ရတနမယသီဟာသနသဒိသန္တိ သဗ္ဗရတနမယသတ္တင်္ဂမဟာသီဟာသနသဒိသံ။ ဇေံ ဟိဿ မဟဂ္ဃံ ဟုတ္တ သဗ္ဗသော ဝိနိပတိတုံ အပ္ပအနဋ္ဌော ဒီပိတော ဟောတိ။ **မဟာပထဝီသဒိသံ** ဂတဂတဋ္ဌာနေ ပတိဋ္ဌာနဿ လဘာပနတော။ ယထာ ဒုဗ္ဗလဿ ပုရိသဿ အာလမ္ဗနရဇ္ဇု ဥတ္တိဋ္ဌတော တိဋ္ဌတော စ ဥပတ္ထမ္ဘော, ဇေံ အနံ သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိဘဝေ ဥပပတ္တိယာ ဌိတိယာ စ ပစ္စယောတိ အာဟ **"အာလမ္ဗနဋ္ဌေန အာလမ္ဗနရဇ္ဇုသဒိသ"** န္တိ။ **ဒုက္ခနိတ္ထရဏဋ္ဌေနာ**တိ ဒုဂ္ဂတိဒုက္ခဋ္ဌာနနိတ္ထရဏဋ္ဌေန။ **သမဿာသနဋ္ဌေနာ** တိ လောဘမစ္ဆရိယာဒိပဋိသတ္တုပဒ္ဒဝတော သမဿာသနဋ္ဌေန။ **ဘယပရိတ္တာဏဋ္ဌေနာ** တိ အလိဒ္ဒိယဘယတော ပရိပာလနဋ္ဌေန။ **မစ္ဆေရမလာဒီဟိ** တိ မစ္ဆေရလောဘဒောသမဒက္ကဿာမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒိစိတ္တမလေဟိ။ **အနုပလိတ္တဋ္ဌေနာ** တိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ။ **တေသန္တိ** မစ္ဆေရမလာဒီနံ။ တေသံ ဇေဝ **ဒုရာသဒဋ္ဌေန။ အသန္တာသနဋ္ဌေနာ** တိ သန္တာသဟေတုအဘာဝေန။ ယော ဟိ အယကော အနပတိ, သော သမ္ပတိပိ န ကုတောစိ သန္တသတိ, ပဂေဝ အာယတိံ။ **ဗလဝန္တဋ္ဌေနာ** တိ မဟာဗလဝတာယ။ အယကော ဟိ အနပတိ သမ္ပတိ ပက္ခဗလေန ဗလတ ဟောတိ, အာယတိံ ပန ကာယဗလာဒီဟိပိ။ **အဘိမင်္ဂလသမ္မတဋ္ဌေနာ**တိ "ဝမိုကာရဏ"န္တိ အဘိသမ္မတဘာဝေန။ ဝိပတ္တိဘဝတော သမ္ပတ္တိဘဝူပနယနံ **ခေမန္တဘူမိသမ္ပာပနံ** ။

ဣအနိ မဟာဗောဓိစရိယဘာဝေနပိ အနဂုဏံ ဒဿေတုံ **"အနံ နာမေတ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **အတ္တာနံ နိယျာတေန္တေနာ**တိ ဇေတေန "အနဖလံ သမ္မဒေဝ ပဿန္တာ မဟာပုရိသာ အတ္တနော ဇီဝိတမ္ပိ ပရိစ္စဇန္တိ, တသ္မာ ကော နာမ ဝိညုဇာတိကော ဗာဟိရေ ဝတ္ထုသ္မိံ ပဂေဝ သင်္ဂံ ကရေယျာ"တိ ပြတဒံ ဒေတိ။ ဣအနိ ယာ လောကိယာ လောကုတ္တရာ စ ဥက္ကံသဂတာ သမ္ပတ္တိယော, တာ သဗ္ဗာ အနတောယေဝ ပဝတ္တန္တီတိ ဒဿေန္တော **"အနဉ္ဟိ"**တိ အာဒိမာဟ။ တတ္ထ သက္ကမာရဗ္ရဟ္မသမ္ပတ္တိယော အတ္တဟိတာယ ဧဝ, စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိ ပန အတ္တဟိတာယ ပရဟိတာယ စာတိ ဒဿေတုံ သာ တာသံ ပရတော စက္ကဝတ္တိသမ္ပတ္တိ ဝုတ္တာ။ တော လောကိယာ, ဣမာ ပန လောကုတ္တရာတိ ဒဿေတုံ **"သာဝကပာရမိဉာဏ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တာသုပိ ဥက္ကဋ္ဌုက္ကဋ္ဌတရုက္ကဋ္ဌတမတံ ဒဿေတုံ ကမေန ဉာဏတ္တယံ ဝုတ္တံ။ တေသံ ပန အနဿ ပစ္စယဘာဝေ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ ဇေတေနေဝ တဿ ဗြဟ္မသမ္ပတ္တိယာပိ ပစ္စယဘာဝေ ဒီပိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အနဉ္စ နာမ ဒက္ခိဏေယျေသု ဟိတဇ္ဈာသယေန ပူဇနဇ္ဈာသယေန တ အတ္တနော သန္တကဿ ပရေသံ ပရိစ္စဇနံ, တသ္မာ အယကော ပုရိသပုဂ္ဂလော ပရေ ဟန္တိ, ပရေသံ တ သန္တကံ ဟရတီတိ အဋ္ဌာနမေတန္တိ အာဟ **"အနံ ဒေန္တော သီလံ သမာအတုံ သက္ကောတီ"**တိ။ **သီလာလင်္ကာရသဒိသော အလင်္ကာရော နတ္ထိ** သောဘာဝိသေသာဝဟတ္တာ သီလဿ။ **သီလပုပ္ဖသဒိသံ ပုပ္ဖံ နတ္ထိ** တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ **သီလဂန္ဓသဒိသော ဂန္ဓော နတ္ထိ** တိ ဧတ္ထ "စန္ဒနံ တဂရံ တပိ"တိအာဒိကာ (ဓ. ပ. ၅၅) ကထာ – "ဂန္ဓော ဣသီနံ စိရဒိက္ခိတာနံ, ကာယာ စုတော ဂစ္ဆတိ မာလုတေနာ"တိအာဒိကာ (ဇာ. ၂.၁၇.၅၅) ဇာတကကထာယော စ အာဟရိတ္တ ဝတ္တဗ္ဗာ။ သီလဉ္ဟိ သတ္တာနံ အာဘရဏဉ္စေဝ အလင်္ကာရော စ ဂန္ဓဝိလေပနဉ္စ ပရဿ ဒဿနီယဘာဘတဝဟဉ္စ။ တေနာဟ **"သီလာလင်္ကာရေန ဟိ"** တိအာဒိ။

အယံ သဂ္ဂေ လဗ္ဘတီ တိ ဣဒံ မဇ္ဈိမေဟိ အာရဒ္ဓံ သီလံ သန္ဓာယာဟ။ တေနေတဟ သက္ကော ဒေဝရာဇာ –

‘‘ဟီနေန ဗြဟ္မစရိယေန၊ ခတ္တိယေ ဥပပဇ္ဇတိ။
မဇ္ဈိမေန စ ဒေဝတ္တံ၊ ဥတ္တမေန ဝိသုဇ္ဈတီ’’တိ။ (ဇာ. ၁.၈.၇၅)။

ကုက္ကုရောတိ သုနခော။ **ကန္တော**တိ ကမနီယော။ **မနာပော**တိ မနဝဍ္ဎနကော။ တံ ပန တဿ ကုက္ကုရာဒိဘာဝံ ဒဿေတုံ **‘‘နိစ္စမေတ္တ ကီဠာ’’**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

အဿောတိ အနိစ္စတာဒိနာ အပ္ပဿာဒိနာ စ ဒူသိတဘာဝေ, ယတော တေ ဝိညူနံ စိတ္တံ နာရာဓေန္တိ။ အထ တ အာဒီနံ တတိ ပဝတ္တတီတိ **အာဒီနဝေ,** ပရမကပဏတာ။ တထာ စ ကာမာ ယထာတထံ ပစ္စဝေက္ခန္တာနံ ပစ္စုပတိဋ္ဌန္တိ။ **လာမကဘာဝေ**တိ အသေဋ္ဌေဟိ သေဝိတဗ္ဗော, သေဋ္ဌေဟိ န သေဝိတဗ္ဗော နိဟီနဘာဝေ။ **သံကိလိဿန**န္တိ ဝိဗာဓကတာ ဥပတာပကတာ စ။

နေက္ခမ္မေ အာနိသံသန္တိ ဧတ္ထ ‘‘ယတ္တကာ ကာမေသု အာဒီနဝါ, တပ္ပဋိပက္ခတော တတ္တကာ နေက္ခမ္မေ အာနိသံသာ။ အပိစ နေက္ခမ္မံ နာမေတံ အသမ္ဗာဓံ အသံကိလိဋ္ဌံ, နိက္ခန္တံ ကာမေဟိ, နိက္ခန္တံ ကာမသညာယ, နိက္ခန္တံ ကာမဝိတက္ကေဟိ, နိက္ခန္တံ ကာမပရိဠာဟေဟိ, နိက္ခန္တံ ဗျာပါဒသညာယာ’’တိအာဒိနာ နယေန နေက္ခမ္မေ အာနိသံသေ ပကာသေသိ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဈာနာဒီသု စ ဂုဏေ ဝိဘာဝေသိ ဝဏ္ဏေသိ။ **ကလ္လစိတ္တ**န္တိ ကမ္မနိယစိတ္တံ ဟေဋ္ဌာ ပဝတ္တိတဒေသနာယ အဿဒ္ဓိယာဒီနံ စိတ္တဒောသာနံ ဝိဂတတ္တာ ဥပရိ ဒေသနာယ ဘာဇနဘာဝူပဂမေန ကမ္မက္ခမစိတ္တံ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန ယသ္မာ အဿဒ္ဓိယာဒယော စိတ္တဿ ရောဂဘူတာ, တဒါ တေ ဝိဂတာ, တသ္မာ အာဟ **‘‘အရောဂစိတ္တ’’**န္တိ။ ဒိဋ္ဌိမာနာဒိကိလေသဝိဂမေန **မုဒုစိတ္တံ**။ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိဝိဂမေန **ဝိနီဝရဏစိတ္တံ**။ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ဥဠာရပီတိပါမောဇ္ဇယောဂေန **ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ**။ တတ္ထ သဒ္ဓါသမ္ပတ္တိယာ **ပသန္နစိတ္တံ**။ ယဒါ ဘဂဝါ အညာသီတိ သမ္ဗန္ဓော။ အထ ဝါ **ကလ္လစိတ္တ**န္တိ ကာမစ္ဆန္ဒဝိဂမေန အရောဂစိတ္တံ။ **မုဒုစိတ္တ**န္တိ ဗျာပါဒဝိဂမေန မေတ္တာဝသေန အကထိနစိတ္တံ။ **ဝိနီဝရဏစိတ္တ**န္တိ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဝိဂမေန အဝိက္ခေပတော တေန အပိဟိတစိတ္တံ။ **ဥဒဂ္ဂစိတ္တ**န္တိ ထိနမိဒ္ဓဝိဂမေန သမ္ပဂ္ဂဟိတဝသေန အလီနစိတ္တံ။ **ပသန္နစိတ္တ**န္တိ ဝိစိကိစ္ဆာဝိဂမေန သမ္မာပဋိပတ္တိယံ အဓိမုတ္တစိတ္တန္တိ ဧဝမေတ္ထ သေသပဒါနံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သေယျထာပီတိအာဒိနာ ဥပမာဝသေန သီဟဿ ကိလေသပ္ပဟာနံ အရိယမဂ္ဂုပ္ပါဒနဉ္စ ဒဿေတိ။ **အပဂတကာဠက**န္တိ ဝိဂတကာဠကံ။ **သမ္မဒေဝ**တိ သုဋ္ဌုဒေဝ။ **ရဇန**န္တိ နီလပီတလောဟိတာဒိရင်္ဂဇာတံ။ **ပဋိဂ္ဂဏှေယျာ**တိ ဂဏှေယျ, ပဘဿရံ ဘဝေယျ။ **တသ္မိံယေဝ အာသနေ**တိ တဿံယေဝ နိသဇ္ဇာယံ။ ဧတေနဿ လဟုဝိပဿကတာ တိက္ခပညတာ သုခပ္ပဋိပဒခိပ္ပါဘိညတာ စ ဒဿိတာ ဟောတိ။ **ဝိရဇ**န္တိ အပါယဂမနီယရာဂရဇာဒီနံ ဝိဂမေန ဝိရဇံ။ အနဝသေသဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာမလာပဂမေန **ဝီတမလံ**။ ပဌမမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသရဇာဘာဝေန ဝါ **ဝိရဇံ**။ ပဉ္စဝိဓဒုဿီလျမလဝိဂမေန **ဝီတမလံ**။ **တဿ ဥပ္ပတ္တိအာကာရဒဿနတ္ထ**န္တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ? နနု မဂ္ဂဉာဏံ အသင်္ခတဓမ္မာရမ္မဏန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **‘‘တဉှိ’’**တိအာဒိ။ တတ္ထ **ပဋိဝိဇ္ဈန္တ**န္တိ အသမ္မောဟပ္ပဋိဝေဓဝသေန ပဋိဝိဇ္ဈန္တံ။ တေနာဟ **‘‘ကိစ္စဝသေနာ’’**တိ။ တတြိဒံ ဥပမာသံသန္ဒနံ – ဝတ္ထံ ဝိယ စိတ္တံ, ဝတ္ထဿ အာဂန္တုကမလေဟိ ကိလိဋ္ဌဘာဝေါ ဝိယ စိတ္တဿ ရာဂါဒိမလေဟိ သံကိလိဋ္ဌဘာဝေါ, ဓောဝနသိလာတလံ ဝိယ အနုပုဗ္ဗိကထာ, ဥဒကံ ဝိယ သဒ္ဓါ, ဥဒကေန တေမေတွာ ဦသကေမယဆာရိကခါရေဟိ ကာဠကေ သမ္မဒ္ဒိတွာ ဝတ္ထဿ ဓောဝနပ္ပယောဂေါ ဝိယ သဒ္ဓါသိနေဟေန တေမေတွာ တေမေတွာ သတိသမာဓိပညာဟိ ဒောသေ သိထိလေ ကတွာ သုတာဒိဝိဓိနာ စိတ္တဿ သောဓနေ ဝီရိယာရမ္ဘော။ တေန ပယောဂေန ဝတ္ထေ ကာဠကာပဂမော ဝိယ ဝီရိယာရမ္ဘေန ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနံ, ရင်္ဂဇာတံ ဝိယ အရိယမဂ္ဂေါ, တေန သုဒ္ဓဝတ္ထဿ ပဘဿရဘာဝေါ ဝိယ ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသဿ စိတ္တဿ မဂ္ဂေန ပရိယောဒပနန္တိ။

‘‘ဒိဋ္ဌဓမ္မော’’တိ ဝတွာ ဒဿနံ နာမ ဉာဏဒဿနတော အညမ္ပိ အတ္ထီတိ တန္နိဝတ္တနတ္ထံ **‘‘ပတ္တဓမ္မော’’**တိ ဝုတ္တံ။ ပတ္တိ နာမ ဉာဏသမ္ပတ္တိတော အညာပိ ဝိဇ္ဇတီတိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ **‘‘ဝိဒိတဓမ္မော’’**တိ ဝုတ္တံ။ သာ ပနေသာ ဝိဒိတဓမ္မတာ ဓမ္မေသု ဧကဒေသေနပိ ဟောတီတိ နိပ္ပဒေသတော ဝိဒိတဘာဝံ ဒဿေတုံ **‘‘ပရိယောဂါဠှဓမ္မော’’**တိ ဝုတ္တံ။ တေနဿ သစ္စာဘိသမ္ဗောဓံယေဝ ဒီပေတိ။ မဂ္ဂဉာဏဉှိ ဧကာဘိသမယဝသေန ပရိညာဒိကိစ္စံ သာဓေန္တံ နိပ္ပဒေသေန စတုသစ္စဓမ္မံ သမန္တတော ဩဂါဠှံ နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ **‘‘ဒိဋ္ဌော အရိယသစ္စဓမ္မ**

မော ဧတေနာတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မော"တိ။ **တိဏ္ဏာ ဝိစိကိစ္ဆာ** တိ သပ္ပဋိဘယကန္တာရသဒိသာ သောဠသဝတ္ထုကာ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ စ တိဏ္ဏာ နိတ္တိဏ္ဏာ ဝိစိကိစ္ဆာ။ **ဝိဂတာ ကထံကထာ**တိ ပဝတ္တိအာဒီသု "ဧဝံ နု ခော, န နု ခော"တိ ဧဝံ ပဝတ္တိကာ ဝိဂတာ သမုစ္ဆိန္နာ ကထံကထာ။ သာရဇ္ဇကရာနံ ပာပဓမ္မာနံ ပဟီနတ္တာ တပ္ပဋိပက္ခေသု သီလာဒိဂုဏေသု ပတိဋ္ဌိတတ္တာ **ဝေသာရဇ္ဇံ** ဝိသာရဒဘာဝံ ဝေယျတ္တိယံ **ပတ္တော** ။ အတ္တနာ ဧဝ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌတ္တာ န ပရံ ပစ္စေတိ, န စဿ ပရော ပစ္စေတဗ္ဗော အတ္ထီတိ **အပရပ္ပစ္စယော** ။

ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာ ကတ န္တိ အတ္တာနံ ဥဒ္ဒိသိတွာ မာရဏဝသေန ကတံ နိဗ္ဗတ္တိတံ မံသံ။ **ပဋိစ္စကမ္မ** န္တိ ဧတ္ထ ကမ္မ-သဒ္ဒေါ ကမ္မသာဓနော အတီတကာလိကော စာတိ အာဟ **"အတ္တာနံ ပဋိစ္စကတ"** န္တိ။ **နိမိတ္တကမ္မဿေတံ အဓိဝစန**န္တိ "ပဋိစ္စ ကမ္မံ ဖုသတီ"တိအာဒီသု (ဇာ. ၁.၄.၇၅) ဝိယ။ **နိမိတ္တကမ္မဿာ** တိ နိမိတ္တဘာဝေန လဒ္ဓဗ္ဗကမ္မဿ။ ကရဏဝသေန ပဋိစ္စကမ္မံ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ မံသံ **ပဋိစ္စကမ္မံ** ယထာ ဗုဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓံ။ တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ ဗုဒ္ဓေါ။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သီဟသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃-၄. အဿာဇာနီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၃-၁၄. တတိယေ **သာဌေယျာနီ** တိ သဌတ္တာနိ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ တာနိ ပနဿ သာဌေယျာဒီနိ ကာယစိတ္တုဇုကတာပဋိပက္ခဘူတာ လောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပာဒဿ ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသာ။ တတ္ထ ယဿ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ဌာနေ ဌာတုကာမဿ သတော ယံ ဌာနံ မနုဿာနံ သပ္ပဋိဘယံ, ပုရတော ဂန္တွာ တထေဝ သပ္ပဋိဘယဋ္ဌာနေဝ ဌဿာမီတိ န ဟောတိ, ဝဋ္ဋနာဓိပ္ပာယဘာဝတော ဌာတုကာမဋ္ဌာနေယေဝ နိခာတတ္ထမ္ဘော ဝိယ စတ္တာရော ပာဒေ နိစ္စာလေတွာ တိဋ္ဌတိ, အယံ **သဌော** နာမ, ဣမဿ သာဌေယျဿ ပာကဋကရဏံ။ တထာ ယဿ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ ဌာနေ နိဝတ္တိတွာ ခန္ဓဂတံ ပာတေတုကာမဿ သတော ယံ ဌာနံ မနုဿာနံ သပ္ပဋိဘယံ, ပုရတော ဂန္တွာ တထေဝ ပာတေဿာမီတိ န ဟောတိ, ပာတေတုကာမဋ္ဌာနေယေဝ နိဝတ္တိတွာ ပာတေတိ, အယံ **ကူဋော** နာမ။ ယဿ ကာလေန တမတော, ကာလေန ဒက္ခိဏတော, ကာလေန ဥဇုမဂ္ဂေနေဝ စ ဂန္တုကာမဿ သတော ယံ ဌာနံ မနုဿာနံ သပ္ပဋိဘယံ, ပုရတော ဂန္တွာ တထေဝ ဇိမံ ကရိဿာမီတိ န ဟောတိ, ယဒိစ္ဆကံ ဂန္တုကာမဋ္ဌာနေယေဝ ကာလေန တမတော, ကာလေန ဒက္ခိဏတော, ကာလေန ဥဇုမဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ, တထာ လေဏ္ဍံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ ဝိဿဇ္ဇေတုကာမဿ ဣဒံ ဌာနံ သုသမ္မဋ္ဌံ အာကိဏ္ဏမနုဿံ ရမဏီယံ။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဧဝရူပံ ကာတုံ န ယုတ္တံ, ပုရတော ဂန္တွာ တ ပဋိစ္ဆန္နဋ္ဌာနေ ကရိဿာမီတိ န ဟောတိ, တတ္ထေဝ ကရောတိ, အယံ **ဇိမ္ဟော** နာမ။ ယဿ ပန ကိသ္မိဉ္စိ ဌာနေ မဂ္ဂါ ဥက္ကမ္မ နိဝတ္တိတွာ ပဋိမဂ္ဂံ အာရောဟိတုကာမဿ သတော ယံ ဌာနံ မနုဿာနံ သပ္ပဋိဘယံ, ပုရတော ဂန္တွာ တတ္ထေဝ ဇိမံ ကရိဿာမီတိ န ဟောတိ, ပဋိမဂ္ဂံ အာရောဟိတုကာမဋ္ဌာနေယေဝ မဂ္ဂါ ဥက္ကမ္မ နိဝတ္တိတွာ တ ပဋိမဂ္ဂံ အာရောဟတိ, အယံ **ဝင်္ကော** နာမ။ ဣတိ ဣမံ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ ကိရိယံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ **"ယာနိ ခော ပနဿ တာနိ သာဌေယျာနိ။ပေ။ အာဝိကတ္တာ ဟောတီ"**တိ။ စတုတ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အဿာဇာနီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၈. မလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅-၁၈. ပဉ္စမေ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၂၄၁) ယာ ကာစိ ပရိယတ္တိ တ သိပ္ပံ တ ယသ္မာ အသဇ္ဈာယန္တဿ အနနုယုဉ္ဇန္တဿ ဝိနဿတိ, နိရန္တရံ တ န ဥပဋ္ဌာတိ, တသ္မာ **"အသဇ္ဈာယမလာ မန္တာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန ဃရာဝါသံ ဝသန္တဿ ဥဋ္ဌာယုဋ္ဌာယ ဇိဏ္ဏပ္ပဋိသင်္ခရဏာဒီနိ အကရောန္တဿ ဃရံ နာမ ဝိနဿတိ, တသ္မာ **"အနုဋ္ဌာနမလာ ဃရာ"**တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ဂိဟိဿ တ ပဗ္ဗဇိတဿ တ ကောသဇ္ဇဝသေန သရီရပ္ပဇဂ္ဂနံ တ ပရိက္ခာရပ္ပဋိဇဂ္ဂနံ တ အကရောန္တဿ ကာယော ဒုဗ္ဗဏ္ဏော ဟောတိ, တသ္မာ **"မလံ ဝဏ္ဏဿ ကောသဇ္ဇ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ ပန ကတေ ရက္ခန္တဿ ပမာဒဝသေန နိဒ္ဒာယန္တဿ တ ကီဠန္တဿ တ တာ ကတေ အတိတ္ထပက္ခန္ဒနာဒီဟိ တ တင်္ဂမိဂစောရာဒိဥပဒ္ဒဝေန တ ပရေသံ သာလိက္ခေတ္တာဒီနိ ဩတရိတွာ ခာဒနဝသေန တ ဝိနာသမာပဇ္ဇန္တိ, သယမ္ပိ ဒဏ္ဍံ တ ပရိဘာသံ တ ဟာပုဏာတိ, ပဗ္ဗဇိတံ တ ပန ဆဒွါရာဒီနိ အရက္ခန္တံ ပမာဒဝသေန ကိလေသာ ဩ

တရိတ္ဝတ သာသနာ စာဝေန္တိ, တသ္မာ **“ပမာဒေ ရက္ခတော မလ”** န္တိ ဝုတ္တံ။ သော ဟိသ္သ ဝိနာသာဝဟေန မလဋ္ဌေ ဌာနိယတ္တာ **မလံ**။

ဒုစ္စရိတ န္တိ အတိစာရော။ အတိစာရိနိဥ္ဟိ ဣတ္ထိံ သာမိကောပိ ဂေဟာ နီဟရတိ, မာတာပိတူနံ သန္တိကံ ဂတမ္ပိ “တ္ဝံ ကုလဿ အင်္ဂါရဘူတာ, အက္ခိဟိပိ န ဒဋ္ဌဗ္ဗာ”တိ တံ မာတာပိတရောပိ နီဟရန္တိ, သာ အနာထာ ဝိစရန္တီ မဟာဒုက္ခံ ပာပုဏာတိ။ တေနဿာ ဒုစ္စရိတံ **“မလ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဒဒတော**တိ ဒါယကဿ။ ယဿ ဟိ ခေတ္တကသန ကာလေ “ဣမသ္မိံ ခေတ္တေ သမ္ပန္နေ သလာကဘတ္တာဒီနိ ဒဿာမိ”တိ စိန္တေတ္ဝာတပိ နိပ္ဖန္နေ သဿေ မစ္ဆေ ရံ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ စာဂစိတ္တံ နိဝါရေတိ, သော မစ္ဆေရဝသေန စာဂစိတ္တေ အဝိရုဟန္တေ မနုဿသမ္ပတ္တိ, ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိ, နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တီတိ တိဿော သမ္ပတ္တိယော န လဘတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“မစ္ဆေရံ ဒဒတော မလ”** န္တိ။ အညေသုပိ ဧဝရူပေသု ဧသေဝ နယော။ **ပာပကာ ဓမ္မာ** တိ အကုသလာ ဓမ္မာ။ တေ ပန ဣဓလောကေ ပရလောကေ စ မလမေဝ။ **တတော** တိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမလတော။ **မလတရ**န္တိ အတိရေကမလံ။ ဆဋ္ဌာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

မလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဟာရာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉. နဝမေ (ဥအ. အဋ္ဌ. ၄၅; သာရတ္ထ. ဋီ. စူဠဝဂ္ဂ ၃.၃၈၄) **အသုရာ**တိ ဒေဝ ဝိယ န သုရန္တိ န ကီဠန္တိ န ဝိရော စန္တီတိ အသုရာ။ သုရာ နာမ ဒေဝ, တေသံ ပဋိပက္ခာတိ ဝါ **အသုရာ,** ဝေပစိတ္တိပဟာရာဒဒယော ။ တေသံ ဘဝနံ သိ နေရုဿ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ။ တေ တတ္ထ ပဝိသန္တာ နိက္ခမန္တာ သိနေရုပာဒေ မဏ္ဍပာဒီနိ နိမ္မိနိတ္ဝာ ကီဠန္တာ အဘိရမ န္တိ။ သာ တတ္ထ တေသံ အဘိရတိ။ ဣမေ ဂုဏေ ဒိသွာတိ အာဟ **“ယေ ဒိသွာ ဒိသွာ အသုရာ မဟာသမုဒ္ဒေ အဘိရ မန္တီ”**တိ။

ယသ္မာ လောကိယာ ဓမ္မဒီပေ, ဟိမဝတ တတ္ထ ပတိဋ္ဌိတသမုဒ္ဒဟပဗ္ဗတာ တပ္ပဘဝ နဒိယောတိ ဧဝသု ယံ ယံ န မနုဿကေစရံ, တတ္ထ သယံ သမ္ဘူတ္တေဟာ အညေပိ သမ္ဘောဟယန္တိ, တသ္မာ တတ္ထ သမ္ဘောဟဝိမနတ္ထံ **“အယံ တာဝ ဓမ္မဒီပေ”** တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ ဒသသဟဿယောဇနပရိမာဏော အာယာမတော ဝိတ္ထာရတော စာတိ အဓိပ္ ပာယော။ တေနာဟ **“တတ္ထာ”** တိအာဒိ။ **ဥဒကေန အဇ္ဈောတ္ထဋ္ဌော** တဒုပဘောဂိသတ္တာနံ ပုညက္ခယေန။ သုန္ဒရဒ ဿနံ ကူဋ္ဌန္တိ **သုဒဿနကူဋံ,** ယံ လောကေ **“ဟေမကူဋ”**န္တိ ဝုစ္စတိ။ **မူလဂန္ဓော** ကာလာနုသာရိယာဒိ။ **သာရဂန္ဓော** စန္ဒနာဒိ။ **ဖေဂ္ဂုဂန္ဓော** သလလာဒိ။ **တစဂန္ဓော** လဝင်္ဂာဒိ။ **ပပဋိကာဂန္ဓော** ကပိတ္ထာဒိ။ **ရသဂန္ဓော** သဇ္ဇုလသာဒိ။ **ပ တ္တဂန္ဓော** တမာလဟိရိဝေရာဒိ။ **ပုပ္ဖဂန္ဓော** နာဂကုသုမာဒိ။ **ဖလဂန္ဓော** ဇာတိဖလာဒိ။ **ဂန္ဓဂန္ဓော** သဗ္ဗေသံ ဂန္ဓာနံ ဂ န္ဓော။ “သဗ္ဗာနိ ပုထုလတော ပညာသ ယောဇနာနိ, အာယာမတော ပန ဥဗ္ဗေဓတော ဝိယ ဒွိဝိယောဇနသတာနေဝ”တိ ဝ ဒန္တိ။

မနောဟရသိလာတလာနီတိ ရတနမယတ္တာ မနုညသောဘနသိလာတလာနိ။ **သုပဋိယတ္တာနီ** တိ တဒုပဘောဂိသတ္ တာနံ သာဓာရဏကမ္မုနာဝ သုဋ္ဌု ပဋိယတ္တာနိ သုသဏ္ဌိတာနိ ဟောန္တိ။ မစ္ဆကစ္ဆပာဒီနိ ဥဒကံ မလံ ကရောန္တိ, တ ဒဘာဝတော **ဖလိကသဒိသနိမ္မလောဒကာနိ** ။ တိရိယတော ဒီဃံ ဥဂ္ဂတကူဋန္တိ **“တိရစ္ဆာနပဗ္ဗတ”** န္တိ အာဟ။ **ပုရိမာ နိ နာမကေတ္တာနီ**တိ ဧတ္ထ နဒီ နိန္နကတိအာဒိကံ ကေတ္တံ, ဂင်္ဂါ ယမုနာတိအာဒိကံ နာမံ။

သဝမာနာတိ သန္ဒမာနာ။ **ပူရတ္တ** န္တိ ပုဏ္ဏဘာဝေ။ **မသာရဂလ္လံ** “စိတ္တဖလိက”န္တိပိ ဝဒန္တိ။ **မဟတံ ဘူ တာန**န္တိ မဟန္တာနံ သတ္တာနံ။ **တိမီ တိမိင်္ဂလာ တိမိတိမိင်္ဂလာ** တိ တိဿော မစ္ဆဇာတိယော။ တိမိံ ဂိလနသမတ္ ထာ တိမိင်္ဂလာ။ တိမိဉ္စ တိမိင်္ဂလဉ္စ ဂိလနသမတ္ထာ တိမိတိမိင်္ဂလာတိ ဝဒန္တိ။

မမ သာဝကာတိ သောတာပန္နာဒိကေ အရိယပုဂ္ဂလေ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **န သံဝသတီ**တိ ဥပေါသထကမ္မာဒိဝသေန သံဝါသံ န ကရောတိ။ **ဥက္ခိပတီ** တိ အပနေတိ။ **ဝိမုတ္တိရသော**တိ ကိလေသေဟိ ဝိမုစ္စနရသော။ သဗ္ဗာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တိ ယာဝဒေဝ အနုပာဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တဿ ဝိမုတ္တိအတ္ထာ။

ရတနာနီတိ ရတိဇနနဋ္ဌေန ရတနာနိ။ သတိပဋ္ဌာနာဒယော ဟိ ဘာဝိယမာနာ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ အနပ္ပကံ ပီတိပါမောဇ္ဇံ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ, ပဂေဝ အပရဘာဂေ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

"ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ။
လဘတီ ပီတိပါမောဇ္ဇံ၊ အမတံ တံ ဝိဇာနတ"န္တိ။ (ဓ. ပ. ၃၇၄) –

လောကိယရတနနိမိတ္တံ ပန ပီတိပါမောဇ္ဇံ န တဿ ကလဘာဂမ္ပိ အဂ္ဃတိ။ အပိစ –

"စိတ္တီကတံ မဟဂ္ဃဉ္စ၊ အတုလံ ဒုလ္လဘဒဿနံ။
အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနန္တိ ပဝုစ္စတီ"တိ။ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၃; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၂၂၃; ခု. ပ. အဋ္ဌ. ၆.၃; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၂၂၆; မဟာနိ. အဋ္ဌ. ၅၀)။

ယဒိ စ စိတ္တီကတာဒိဘာဝေန ရတနံ နာမ ဟောတိ, သတိပဋ္ဌာနာဒီနံယေဝ ဘူတတော ရတနဘာဝေါ။ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနဉှိ သော အာနုဘာဝေ, ယံ သာဝကာ သာဝကပာရမိဉာဏံ, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏံ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဓိဂစ္ဆန္တိ အာသန္နကာရဏတ္တာ။ အာသန္နကာရဏဉှိ အနာဒိဥပနိဿယောတိ ဧဝံ ရတိဇနနဋ္ဌေန စိတ္တီကတာဒိအတ္ထေန စ ရတနဘာဝေ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ သာတိသယော။ တေန ဝုတ္တံ **"တတ္ရိမာနိ ရတနာနိ, သေယျထိဒံ။ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ"**တိအာဒိ။

တတ္ထ အာရမ္မဏေ ဩက္ကန္တိတွာ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဥပဋ္ဌာနံ, သတိယေဝ ဥပဋ္ဌာနန္တိ **သတိပဋ္ဌာနံ**။ အာရမ္မဏဿ ပန ကာယာဒိဝသေန စတုဗ္ဗိဓတ္တာ ဝုတ္တံ **"စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ"**တိ။ တထာ ဟိ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု သုဘသုခနိစ္စအတ္တသညာနံ ပဟာနတော အသုဘဒုက္ခာနိစ္စာနတ္တဘာဝဂ္ဂဟဏတော စ နေသံ ကာယာနုပဿနာဒိဘာဝေ ဝိဘတ္တော။

သမ္မာ ပဒဟန္တိ ဧတေန, သယံ ဝါ သမ္မာ ပဒဟတိ, ပသတ္ထံ သုန္ဒရံ ဝါ ပဒဟန္တီတိ **သမ္မပ္ပဓာနံ,** ပုဂ္ဂလဿ ဝါ သမ္မဒေဝ ပဓာနဘာဝကရဏတော **သမ္မပ္ပဓာနံ** ဝီရိယဿေတံ အဓိဝစနံ။ တမ္ပိ အနုပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ အကုသလာနံ အနုပ္ပာဒနပ္ပဟာနဝသေန အနုပ္ပန္နုပ္ပန္နာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပာဒနဋ္ဌာပနဝသေန စ စတုကိစ္စသာဓကတ္တာ ဝုတ္တံ **"စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ"** တိ။

ဣဇ္ဈတီတိ ဣဒ္ဓိ, သမိဇ္ဈတိ နိပ္ဖဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဣဇ္ဈန္တိ တ တာယ သတ္တာ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တီတိ ဣဒ္ဓိ။ ဣတိ ပဌမေန အတ္ထေန ဣဒ္ဓိ ဧဝ ပါဒေါတိ **ဣဒ္ဓိပါဒေါ,** ဣဒ္ဓိကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော။ ဒုတိယေန အတ္ထေန ဣဒ္ဓိယာ ပါဒေါ ပတိဋ္ဌာ အဓိဂမုပါယောတိ **ဣဒ္ဓိပါဒေါ**။ တေန ဟိ ဥပရူပရိဝိသေသသင်္ခါတံ ဣဒ္ဓိံ ပဇ္ဇန္တိ ပါပုဏန္တိ။ သွာယံ ဣဒ္ဓိပါဒေါ ယသ္မာ ဆန္ဒာဒိကေ စတ္တာရော အဓိပတိဓမ္မေ ဓုရေ ဇေဋ္ဌကေ က တွာ နိဗ္ဗတ္တီယတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ"** တိ။

ပဉ္စိန္ဒြိယာနီ တိ သဒ္ဓါဒီနိ ပဉ္စ ဣန္ဒြိယာနိ။ တတ္ထ အဿဒ္ဓိယံ အဘိဘဝိတွာ အဓိမောက္ခလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **သဒ္ဓိန္ဒြိယံ**။ ကောသဇ္ဇံ အဘိဘဝိတွာ ပဂ္ဂဟလက္ခဏေ, ပမာဒံ အဘိဘဝိတွာ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏေ, ဝိက္ခေပံ အဘိဘဝိတွာ အဝိက္ခေပလက္ခဏေ, အညာဏံ အဘိဘဝိတွာ ဒဿနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ **ပညိန္ဒြိယံ**။

တာနိယေဝ အဿဒ္ဓိယာဒီဟိ အနဘိဘဝနီယတော အကမ္ပိယဋ္ဌေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ထိရဘာဝေန စ **ဗလာနိ** ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ တိ ဗောဓိယာ, ဗောဓိဿ ဝါ အင်္ဂါတိ **ဗောဇ္ဈင်္ဂါ**။ ယာ ဟိ သော ဓမ္မသာမဂ္ဂီ ယာယ လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ လီနုဒ္ဓစ္စပတိဋ္ဌာနာယူဟနကာမသုခတ္တကိလမထာနုယောဂဥစ္ဆေဒသဿတာဘိနိဝေသာဒီနံ အနေကေသံ ဥပဒ္ဒဝါနံ ပဋိပက္ခဘူတာယ သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသင်္ခါတာယ

ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ အရိယသာဝကော ဗုဇ္ဈတိ, ကိလေသနိဒ္ဒါယ ဝုဋ္ဌဟတိ, စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ, နိဗ္ဗာနမေဝ တ သစ္ဆိကရောတီတိ **“ဗောဓိ”**တိ ဝုစ္စတိ။ တဿာ ဓမ္မသာမဂ္ဂိသင်္ခာတာယ ဗောဓိယာ အင်္ဂါတိပိ **ဗောဇ္ဈင်္ဂါ** ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒယော ဝိယ။ ယောပေသ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ ဗုဇ္ဈတီတိ ကတွာ အရိယသာဝကော **“ဗောဓိ”**တိ ဝုစ္စတိ။ တဿ ဗောဓိဿ အင်္ဂါတိပိ **ဗောဇ္ဈင်္ဂါ** သေနင်္ဂရထင်္ဂါဒယော ဝိယ။ တေနာဟု ပောရာဏာ “ဗုဇ္ဈနကဿ ပုဂ္ဂလဿ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ”တိ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၄၆၆; သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၅.၁၈၂; ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၁၇)။ “ဗောဓာယ သံဝတ္တန္တီတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ”တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၂.၁၇) နယေနပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ တိ တံတံမဂ္ဂဝဇ္ဈေဟိ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ, အရိယဘာဝကရတ္တာ, အရိယဖလပ္ပဋိလာဘကရတ္တာ စ အရိယော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနိ အဋ္ဌင်္ဂါနိ အဿ အတ္ထိ, အဋ္ဌ အင်္ဂါနိယေဝ ဝါ အဋ္ဌင်္ဂိကော။ မာရေန္တော ကိလေသေ ဂစ္ဆတိ နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ ဝါ မဂ္ဂီယတိ, သယံ ဝါ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတီတိ မဂ္ဂေါတိ ဧဝမေတေသံ သတိပဋ္ဌာနာဒီနံ အတ္ထဝိဘာဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

သောတာပန္နော တိ မဂ္ဂသင်္ခာတံ သောတံ အာပဇ္ဇိတွာ ပာပုဏိတွာ ဌိတော, သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ **သောတာပတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ပဋိပန္နော** တိ သောတာပတ္တိဖလဿ အတ္တပစ္စက္ခကရဏာယ ပဋိပဇ္ဇမာနော ပဌမမဂ္ဂဋ္ဌော, ယော အဋ္ဌမကောတိပိ ဝုစ္စတိ။ **သကဒါဂါမီ**တိ သကိံဒေဝ ဣမံ လောကံ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန အာဂမနသီလော ဒုတိယဖလဋ္ဌော။ **အနာဂါမီ**တိ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏဝသေန ကာမလောကံ အနာဂမနသီလော တတိယဖလဋ္ဌော။ ယော ပန သဒ္ဓါနုသာရီ ဓမ္မာနုသာရီ ဧကဗီဇီတိဧဝမာဒိကော အရိယပုဂ္ဂလဝိဘာဂေါ, သော ဧတေသံယေဝ ပဘေဒေါတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယသဒိသမေဝ။

ပဟာရာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥပေါသထသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀. ဒသမေ **တဒဟုပေါသထေ**တိ (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၄၅; သာရတ္ထ. ဋီ. စူဠဝဂ္ဂ ၃.၃၈၃) တသ္မိံ ဥပေါသထဒိဝသဘူတေ အဟနိ။ **ဥပေါသထကရဏတ္ထာယ** တိ ဩတရဟတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိတုံ။ **ဥဒ္ဓဿတံ အရုဏ** န္တိ အရုဏုဂ္ဂမနံ။ **ဥဒ္ဒိသတု, ဘန္တေ, ဘဂဝါ ဘိက္ခူနံ ပာတိမောက္ခ**န္တိ ထေရော ဘဂဝန္တံ ပာတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ ယာစိ။ တသ္မိံ ကာလေ “န, ဘိက္ခဝေ, အနုပေါသထေ ဥပေါသထော ကာတဗ္ဗော”တိ (မဟာဝ. ၁၃၆) သိက္ခာပဒဿ အပညတ္တတ္တာ။ ကသ္မာ ပန ဘဂဝါ တိယာမရတ္တိံ ဝီတိနာမေသိ ? တတော ပဋ္ဌာယ ဩတရဟတိမောက္ခံ အနုဒ္ဒိသိတုကာမော တဿ ဝတ္ထုံ ပာကဋံ ကာတုံ။ **အဒ္ဒသာ** တိ ကထံ အဒ္ဒသ? အတ္တနော စေတောပရိယညာဏေန တဿ ပရိသတိ ဘိက္ခူနံ စိတ္တာနိ ပရိဇာနန္တော တဿ ဒုဿီလဿ စိတ္တံ ပဿိ။ ယသ္မာ ပန စိတ္တေ ဒိဋ္ဌေ တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလော ဒိဋ္ဌော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ **“အဒ္ဒသာ ခော အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော တံ ပုဂ္ဂလံ ဒုဿီလ”** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယထေဝ ဟိ အနာဂတေ သတ္တသု ဒိဝသေသု ပဝတ္တံ ပရေသံ စိတ္တံ စေတောပရိယညာဏလာဘီ ဇာနာတိ, ဧဝံ အတီတေပီတိ။ **မဇ္ဈေ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ နိသိန္န**န္တိ သင်္ဃပရိယာပန္နော ဝိယ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ အန္တော နိသိန္နံ။ **ဒိဋ္ဌောသီ** တိ အယံ န ပကတတ္တောတိ ဘဂဝတာ ဒိဋ္ဌော အသိ။ ယသ္မာ စ ဧဝံ ဒိဋ္ဌော, တသ္မာ နတ္ထိ တေ တေန ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ဧကကမ္မာဒိသံဝါသော။ ယသ္မာ ပန သော သံဝါသော တေန နတ္ထိ, တသ္မာ ဥဋ္ဌေဟိ, အာဝုသောတိ ဧဝမေတ္ထ ပဒယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တတိယမ္ပိ ခော သော ပုဂ္ဂလော တုဏှီ အဟောသိ တိ အနေကဝါရံ ဝတွာပိ “ထေရော သယမေဝ နိဗ္ဗိန္နော ဩရမိဿတီ”တိ ဝါ, “ဣဒါနိ ဣမေသံ ပဋိပတ္တိံ ဇာနိဿာမီ”တိ ဝါ အဓိပ္ပာယေန တုဏှီ အဟောသိ။ **ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ**တိ “ဘဂဝတာ မယာ စ ယာထာဝတော ဒိဋ္ဌော, ယာဝတတိယံ ‘ဥဋ္ဌေဟိ, အာဝုသော’တိ စ ဝုတ္တော န ဝုဋ္ဌာတိ, ဣဒါနိဿ နိက္ကဍ္ဎနကာလော, မာ သင်္ဃဿ ဥပေါသထန္တရာယော အဟောသီ”တိ တံ ဗာဟာယံ အဂ္ဂဟေသိ, တထာ ဂဟေတွာ။ **ဗဟိ ဒွာရကောဋ္ဌကာ နိက္ခာမေတွာ** တိ ဒွာရကောဋ္ဌကာ ဒွာရသာလာတော နိက္ခာမေတွာ။ **ဗဟီ**တိ ပန နိက္ခာမိတဋ္ဌာနဒဿနံ။ အထ ဝါ **ဗဟိဒွာရကောဋ္ဌကာ** တိ ဗဟိဒွာရကောဋ္ဌကတောပိ နိက္ခာမေတွာ, န အန္တောဒွာရကောဋ္ဌကတော ဧဝ။ ဥဘယတ္ထာပိ ဝိဟာရတော ဗဟိကတွာတိ အတ္ထော။ **သူစိဃဋိကံ ဒတွာ**

တိ အဂ္ဂဠသူစိဉ္စ ဥပရိယဋ္ဌိကဉ္စ အာဒဟိတွာ, သုဋ္ဌုတရံ ကဝါဋံ ထကေတွာတိ အတ္ထော။ **ယာဝ ဗာဟာဂဟဏာပိ နာမာ**တိ ဣမိနာ "အပရိသုဒ္ဓာ, အာနန္ဒ, ပရိသာ"တိ ဝစနံ သုတွာ ဓေ ဟိ တေန ပက္ကမိတဗ္ဗံ သိယာ, ဧဝံ အပက္ကမိတွာ ယာဝ ဗာဟာဂဟဏာပိ နာမ သော မောဃပုရိသော အာဂမေဿတိ, အစ္ဆရိယမိဒန္တိ ဒဿေတိ။ ဣဒဉ္စ ဂရဟနစ္ဆရိယမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အထ ဘဂဝါ စိန္တေသိ – "ဣဒါနိ ဘိက္ခုသင်္ဃေ အဗ္ဗုဒေ ဇာတေ, အပရိသုဒ္ဓာ ပုဂ္ဂလာ ဥပေါသထံ အာဂစ္ဆန္တိ, န စ တထာဂတာ အပရိသုဒ္ဓာယ ပရိသာယ ဥပေါသထံ ကရောန္တိ, ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသန္တိ။ အနုဒ္ဒိသန္တေ စ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ဥပေါသထော ပစ္ဆိဇ္ဇတိ။ ယံနူနာဟံ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဘိက္ခူနံယေဝ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ အနုဇာနေယျ"န္တိ။ ဧဝံ ပန စိန္တေတွာ ဘိက္ခူနံယေဝ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ အနုဇာနိ။ တေန ဝုတ္တံ **"အထ ခေါ ဘဂဝါ။ပေ။ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေယျာထာ"**တိ။ တတ္ထ **န အနာဟန္တိ** ဣဒါနိ အဟံ ဥပေါသထံ န ကရိဿာမိ, ပါတိမောက္ခံ န ဥဒ္ဒိသိဿာမီတိ ပစ္စေကံ **န**-ကာရေန သမ္ဗန္ဓော။ ဒုဝိဓဉှိ ပါတိမောက္ခံ – အာဏာပါတိမောက္ခံ, ဩဝါဒပါတိမောက္ခန္တိ။ တေသု "သုဏာတု မေ, ဘန္တေ"တိအာဒိကံ (မဟာဝ. ၁၃၄) အာဏာပါတိမောက္ခံ။ တံ သာဝကာဝ ဥဒ္ဒိသန္တိ, န ဗုဒ္ဓါ, ယံ အန္ဝဍ္ဎမာသံ ဥဒ္ဒိသီယတိ။ "ခန္တီ ပရမံ။ပေ။ သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ။ပေ။ အနုပဝါဒေါ အနုပဃာတော။ပေ။ ဧတံ ဗုဒ္ဓါန သာသန"န္တိ (ဒီ. နိ. ၂.၉၀; ဓ. ပ. ၁၈၃-၁၈၅; ဥဒါ. ၃၆; နေတ္တိ. ၃၀) ဣမာ ပန တိဿော ဂါထာ ဩဝါဒပါတိမောက္ခံ နာမ။ တံ ဗုဒ္ဓါဝ ဥဒ္ဒိသန္တိ, န သာဝကာ, ဆန္နမ္ပိ ဝဿာနံ အစ္စယေန ဥဒ္ဒိသန္တိ။ ဒီဃာယုကဗုဒ္ဓါနဉှိ ဓရမာနကာလေ အယမေဝ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသော, အပ္ပါယုကဗုဒ္ဓါနံ ပန ပဌမဗောဓိယံယေဝ။ တတော ပရံ ဣတရော။ တဉ္စ ခေါ ဘိက္ခူယေဝ ဥဒ္ဒိသန္တိ, န ဗုဒ္ဓါ, တသ္မာ အမှာကမ္ပိ ဘဂဝါ ဝီသတိဝဿမတ္တံ ဣမံ ဩဝါဒပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိတွာ ဣမံ အန္တရာယံ ဒိသွာ တတော ပရံ န ဥဒ္ဒိသိ။ **အဋ္ဌာန**န္တိ အကာရဏံ။ **အနဝကာသော**တိ တဿေဝ ဝေဝစနံ။ ကာရဏဉှိ ယတ္ထ တိဋ္ဌတိ ဝတ္တတိ ဖလံ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ "ဌာန"န္တိ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ "အဝကာသော"တိပိ ဝုစ္စတိ။ **ယ**န္တိ ကိရိယာပရာမသနံ။

အဋ္ဌိမေ, ဘိက္ခဝေ, မဟာသမုဒ္ဒေတိ ကော အနုသန္ဓိ? ယွာယံ အပရိသုဒ္ဓာယ ပရိသာယ ပါတိမောက္ခဿ အနုဒ္ဒေသော ဝုတ္တော, သော ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ အစ္ဆရိယော အဗ္ဘုတော ဓမ္မောတိ တံ အပရေဟိပိ သတ္တဟိ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေတုကာမော ပဌမံ တာဝ တေသံ ဥပမာဘာဝေန မဟာသမုဒ္ဒေ အဋ္ဌ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဓမ္မေ ဒဿေန္တော သတ္ထာ "အဋ္ဌိမေ, ဘိက္ခဝေ, မဟာသမုဒ္ဒေ"တိအာဒိမာဟ။

ဥပေါသထသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဂဟပတိဝဂ္ဂော

၁-၇. ပဌမဥဂ္ဂသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၁-၂၇. တတိယဿ ပဌမဒုတိယေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ တတိယေ ''ဟတ္ထကေ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ **''ဟတ္ထကော''**တိ ဝုတ္တံ။ သော ဟိ ရာဇပုရိသာနံ ဟတ္ထတော ယက္ခဿ ဟတ္ထံ, ယက္ခဿ ဟတ္ထတော ဘဂဝတော ဟတ္ထံ , ဘဂဝတော ဟတ္ထတော ပုန ရာဇပုရိသာနံ ဟတ္ထံ ဂတတ္တာ နာမတော **ဟတ္ထကော အာဠဝကော** တိ ဇာတော။ တေနာဟ **''အာဠဝကယက္ခဿ ဟတ္ထတော ဟတ္ထေဟိ သမ္ပဋိစ္ဆိတတ္တာ ဟတ္ထကောတိ လဒ္ဓနာမော ရာဇကုမာရော''**တိ။ စတုတ္ထာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဌမဥဂ္ဂသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဒုတိယဗလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၈. အဋ္ဌမေ ခီဏာသဝဿ သဗ္ဗေသံ သင္ခါရာနံ အနိစ္စတာ အသမ္မောဟာဝသေန ကိစ္စတော မဂ္ဂပညာယ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓာ, ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏကရဏဝသေနပီတိ ဒဿေန္တော အာဟ **''သဟဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယာ''** တိ။ **ဣမေ ကာမာ**တိ ဒွေပိ ကာမေ ဝဒတိ။ ကိလေသဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ဟိ ပရိဠာဟော ဝတ္ထုကာမသန္နိဿယော ဝတ္ထုကာမဝိသယော တတိ ဒွေပိ သပရိဠာဟဋ္ဌေန အင်္ဂါရကာသု ဝိယာတိ **''အင်္ဂါရကာသူပမာ''** တိ ဝုတ္တာ။ အန္တော ဝုစ္စတိ လာမကဋ္ဌေန တဏှာ, ဗ္ယန္တံ ဝိဂတန္တံ ဘူတန္တိ **ဗျန္တိဘူတ** န္တိ အာဟ **''ဝိဂတန္တဘူတ''**န္တိ, နိတ္တဏှန္တိ အတ္ထော။

ဒုတိယဗလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉. နဝမေ ယသ္မာ မဟိဒ္ဓိကပေတာ ဒေဝသုရာနံ အာတဟံ ဂစ္ဆန္တိ, ဝိတဟံ န ဂစ္ဆန္တိ, တသ္မာ ပေတ္တိဝိသယေနေဝ အသုရကာယော ဂဟိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပေတာသုရာ ပန ပေတာ တေတိ တေသံ ပေတေဟိ သင်္ဂဟော အဝုတ္တသိဒ္ဓော။

အက္ခဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဒသမေ **အပ္ပိစ္ဆဿာ** တိ န ဣစ္ဆဿ။ အဘာဝတ္ထော ဟေတ္ထ **အပ္ပ**သဒ္ဒော ''အပ္ပဍံသမကသဝါတာတပ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၁၀.၁၁) ဝိယ။ ပစ္စယေသု အပ္ပိစ္ဆော **ပစ္စယပ္ပိစ္ဆော,** စီဝရာဒိပစ္စယေသု ဣစ္ဆာရဟိတော။ **အဓိဂမပ္ပိစ္ဆော** တိ ဈာနာဒိအဓိဂမဝိဘာဝနေ ဣစ္ဆာရဟိတော ။ **ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆော** တိ ပရိယတ္တိယံ ဗာဟုသစ္စဝိဘာဝနေ ဣစ္ဆာရဟိတော။ **ဓုတင်္ဂပ္ပိစ္ဆော** တိ ဓုတင်္ဂေသု အပ္ပိစ္ဆော ဓုတင်္ဂဘာဝဝိဘာဝနေ ဣစ္ဆာရဟိတော။ **သန္တဂုဏနိဂုဟနေနာ** တိ အတ္တနိ သံဝိဇ္ဇမာနာနံ ဈာနာဒိဂုဏာနမ္ပိ ဗာဟုသစ္စဂုဏဿ ဓုတင်္ဂဂုဏဿ စ နိဂုဟနေန ဆာဒနေန။ **သမ္ပဇ္ဇတီ** တိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ သိဇ္ဈတိ။ **နော မဟိစ္ဆဿာ** တိ မဟတိယာ ဣစ္ဆာယ သမန္နာဂတဿ နော သမ္ပဇ္ဇတိ အနုမမ္မဿပိ အနိပ္ဖဇ္ဇနတော။ **ပဝိဝိတ္တဿာ** တိ ပကာရေဟိ ဝိဝိတ္တဿ။ တေနာဟ **''ကာယစိတ္တဥပဓိဝိဝေကေဟိ ဝိဝိတ္တဿာ''** တိ။ **အာရမ္ဘဝတ္ထုဝသေနာ** တိ ဘာဝနာဘိယောဂဝသေန ဧကီဘာဝေဝ ကာယဝိဝေကောတိ အဓိပ္ပေတော, န ဂဏသင်္ဂဏိကာဘာဝမတ္တန္တိ ဒဿေတိ။ **ကမ္မန္တိ** ယောဂကမ္မံ။

သတ္တေဟိ ကိလေသေဟိ စ သင်္ဂဏနံ သမောဓာနံ သင်္ဂဏိကာ, သာ အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာရာမော ဧတဿာတိ **သင်္ဂဏိကာရာမော,** တဿ။ တေနာဟ **''ဂဏသင်္ဂဏိကာယ စေတ''** တိအာဒိ။ **အာရဒ္ဓဝီရိယဿာ** တိ ပဂ္ဂဟိတဝီရိယ

သ္သ။ တစ္ထ ခော ဥပဓိဝိဝေကေ နိန္နတာဝသေန ‘‘အယံ ဓမ္မော’’တိ ဝစနတော။ သေ နယော ဣတရေသုပိ။ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတံယေဝ ဟိ သမာဓာနံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ, တထာ ပညာပိ။ ကမ္မဿ-ကတပညာယ ဟိ ဝိတော ကမ္မဝသေန ဘဝေသု နာနပ္ပကာရော အနတ္ထောတိ ဇာနန္တော ကမ္မက္ခယကရံ ဉာဏံ အဘိပတ္ထေတိ, တဒတ္ထဉ္စ ဥဿာဟံ ကရောတိ။ မာနာဒယော သတ္တသန္တာနံ သံသာရေ ပပဉ္စေန္တီ ဝိတ္ထာရေန္တီတိ **ပပဉ္စာ** တိ အာဟ **‘‘တဏှာဟာမာနဒိဋ္ဌိပပဉ္စရဟိတတ္တာ’’**တိအာဒိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဂဟပတိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အနဝဂ္ဂေ

၁-၄. ပဌမအနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၁-၃၄. စတုတ္ထသ္သ ပဌမေ **အာသဇ္ဇာ** တိ ယသ္သ ဒေတိ, တသ္သ အာဂမနဟေတု တေန သမာဂမနိမိတ္တံ။ **ဘယာ**တိ ဘယဟေတု။ နနု ဘယံ နာမ လဒ္ဓကာမတာရာကဒယော ဝိယ စေတနာယ အဝိသုဒ္ဓိကရံ, တံ ကသ္မာ ဣဓ ဂဟိတန္တိ? နယိဒံ တာဒိသံ တေဟာရဘယာဒိ သန္ဓာယ ဝုတ္တန္တိ ဒသ္သေတုံ **"အယံ အအယကော အကာရကော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အအာသိ မေ**တိ ယံ ပုဗ္ဗေ ကတံ ဥပကာရံ စိန္တေတ္ဝာ ဒီယတိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ **ဒသ္သတိ မေ** တိ ပစ္စုပကာရာသိသာယ ယံ ဒီယတိ, တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **သာဟု အန**န္တိ အနံ နာမေတံ ပဏ္ဍိတပညတ္တန္တိ သာဓုသမာစာရေ ဌတ္ဝာ ဒေတိ။ **အလင္ကာရတ္ထ** န္တိ ဥပသောဘနတ္ထံ။ အနဥ္ဟိ ဒတ္ဝာ တံ ပစ္စဝေက္ခန္တသ္သ ဟာမောဇ္ဇပီတိသောမနဿာဒယော ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, လောဘာဒောသက္ကဿာမစ္ဆေရာဒယောပိ ဝိဒူရီ ဘဝန္တိ။ ဣာအနိ အနံ အနုကူလဓမ္မပရိဗ္ဗူဟနေန ပစ္စနီကဓမ္မဝိဒူရီကရဏေန စ ဘာဝနာစိတ္တဿ ဥပသောဘနာယ စ ပရိက္ခာရာယ စ ဟောတီတိ **"အလင္ကာရတ္ထဉ္စေဝ ပရိက္ခာရတ္ထဉ္စ ဒေတီ"**တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **"အနဥ္ဟိ စိတ္တံ မုဒုံ ကရောတီ"** တိအာဒိ။ **မုဒုစိတ္တော ဟောတိ** လဒ္ဓါအယကေ "ဣမိနာ မယ္ဟံ သင္ဂဟော ကတော"တိ, အတာပိ လဒ္ဓရိ။ တေန ဝုတ္တံ **"ဥဘိန္နမ္ပိ စိတ္တံ မုဒုံ ကရောတီ"**တိ။

အဒန္တဒမန န္တိ အဒန္တာ အနသ္သတပိသ္သ အနေန ဒန္တာ အသ္သတ ဟောန္တိ, ဝသေ ဝတ္တန္တိ။ **အအာနံ ဒန္တတဒူသက**န္တိ အအာနံ ပုဗ္ဗေ ဒန္တာနံ အသ္သတနမ္ပိ ဝိဃာတုပ္ပာဒနေန စိတ္တံ ဒူသေတိ။ **ဥန္နမန္တိ** အယကာ ပိယံဝအာစ ပရေသံ ဂရုစိတ္တိကာရဥ္စာနတာယ။ **နမန္တိ** ပဋိဂ္ဂာဟကာ အနေန ပိယတစာယ စ လဒ္ဓသင္ဂဟာသင္ဂာဟကာနံ။

စိတ္တာလင္ကာရအနမေဝ ဥတ္တမံ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ သုပရိသုဒ္ဓတာယ ဂုဏဝိသေသပစ္စယတာယ စ။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

ပဌမအနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အနူပပတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅. ပဥ္စမေ **အနပစ္စယာ**တိ အနကာရဏာ, အနမယပုညသ္သ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာတိ အတ္ထော။ **ဥပပတ္တိယော**တိ မနုဿေသု ဒေဝေသု စ နိဗ္ဗတ္တိယော။ **ဌပေတီ**တိ ဇေတရမေဝ အနုပ္ပဗ္ဗိတ္ဝာ ယထာ ဥပရိ တေနေတကာ ရေန ပဝတ္တတိ, ဧဝံ ဌပေတိ။ တဒေဝ စသ္သ အဓိဋ္ဌာနန္တိ အာဟ **"တသ္သေဝ ဝေဝစန"** န္တိ။ **ဝဓေ့တီ** တိ ဗြူဟေတိ န ဟာပေတိ။ **ဝိမုတ္တ**န္တိ အဓိမုတ္တံ, နိန္နံ ဟောဏံ ပဗ္ဘာရန္တိ အတ္ထော။ **ဝိမုတ္တ**န္တိ တ ဝိသ္သဋ္ဌံ။ နိပ္ပရိယာယတော ဥတ္တရိ နာမ ပဏီတံ မဗ္ဗေပိ ဟီနမဇ္ဈိမဝိဘာဂသ္သ လဗ္ဘနတောတိ ဝုတ္တံ **"ဥတ္တရိ အဘာဝိတန္တိ တတော ဥပရိမဂ္ဂဖလတ္ထာယ အဘာဝိတ"**န္တိ။ **သံဝတ္တတိ** တထာပဏိဟိတံ အနမယံ စိတ္တံ။ ယံ ပန ဟဋ္ဌိယံ **"တဉ္စ ခော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ, တံ တတ္ထုပပတ္တိယာ ဝိဗန္ဓကရဒုဿီလ္လာဘာဝဒသ္သနပရံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ, န အနမယသ္သ ပုညသ္သ ကေဝလသ္သ တံသံဝတ္တနတာဒသ္သနပရန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သမုစ္ဆိန္နရာဂသ္သာ** တိ သမုစ္ဆိန္နကာမရာဂသ္သ။ တသ္သ ဟိ သိယာ ဗြဟ္မလောကေ ဥပပတ္တိ, န သမုစ္ဆိန္နဘဝရာဂသ္သ။ ဝီတရာဂဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ ကာမေသု ဝီတရာဂတာ အဓိပ္ပေတာ, ယာယ ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိ သိယာ။ တေနာဟ **"အနမတ္တေနေတ"** တိအာဒိ။ ယဒိ ဧဝံ အနံ တတ္ထ ကိမတ္ထိယန္တိ အာဟ **"အနံ ပနာ"**တိအာဒိ။ **အနေန မုဒုစိတ္တော** တိ ဗဒ္ဓါဃာတေ ဝေရိပုဂ္ဂလေပိ အတ္တနော အနသမ္ပဋိစ္ဆနေန မုဒုဘူတစိတ္တော။

အနူပပတ္တိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ပုညကိရိယဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆. ဆဋ္ဌေ ပုဗ္ဗဘာဝဖလံ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ, အတ္တနော သန္တာနံ ပုနန္တီတိ တ ပုညာနိ စ တာနိ ဟေတုပစ္စယေဟိ ကတ္တဗ္ဗတော ကိရိယာ စာတိ ပုညကိရိယာ, တာယေဝ စ တေသံ တေသံ ပိယမနာပတာဒိအာနိသံသာနံ ဝတ္ထုဘာဝတော **ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ**။

အနုဿိနိဘာဝမူလဿ အနုဂ္ဂဟာဝသေန, ပူဇာဝသေန တ အတ္တနော ဒေယျဓမ္မဿ ပရဿ ပရိစ္စာဂစေတနာ ဒီယတိ ဧတေနာတိ အနံ, အနမေဝ **အနမယံ**။ ပဒပူရဏမတ္တံ မယ-သဒ္ဒေါ။ စီဝရာဒီသု စတူသု ပစ္စယေသု (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၃၀၅), အန္နာဒီသု တ ဒသသု အနဝတ္ထူသု, ရူပာဒီသု တ ဆသု အာရမ္မဏေသု တံ တံ ဒေန္တဿ တေသံ ဥပ္ပာဒနတော ပဋ္ဌာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပရိစ္စာဂကာလေ ပစ္ဆာ သောမနဿစိတ္တေန အနုဿရဏေ စာတိ တီသု ကာလေသု ပဝတ္တစေတနာ **အနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု** နာမ။

နိစ္စသီလဥပေါသထသီလာဒိဝသေန ပဉ္စ အဋ္ဌ ဒသ တ သီလာနိ သမာဒိယန္တဿ "သီလပူရဏတ္ထံ ပဗ္ဗဇိဿာမိ"တိ ဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တဿ ပဗ္ဗဇန္တဿ, မနောရထံ မတ္ထကံ ပာပေတွာ "ပဗ္ဗဇိတော ဝတမှိ သာဓု သုဋ္ဌု"တိ အာဝဇ္ဇေန္တဿ, သဒ္ဓါယ ပာတိမောက္ခံ ပရိပူရေန္တဿ, ပညာယ စီဝရာဒိကေ ပစ္စယေ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ, သတိယာ အာပာထဂတေသု ရူပာဒီသု စက္ခုဒွါရာဒီနိ သံဝရန္တဿ, ဝီရိယေန အာဇီဝံ သောဓေန္တဿ စ ပဝတ္တစေတနာ သီလတိ, သီလေတီတိ တ **သီလမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု** နာမ။

ပဋိသမ္ဘိဒာယံ (ပဋိ. မ. ၁.၄၈) ဝုတ္တေန ဝိပဿနာမဂ္ဂေန စက္ခုံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တဿ, သောတံ။ပေ.။ ဃာနံ။ပေ.။ ဇိဝှံ။ပေ.။ ကာယံ။ပေ.။ ရူပေ။ပေ.။ ဓမ္မေ။ပေ.။ စက္ခုဝိညာဏံ။ပေ.။ မနောဝိညာဏံ။ပေ.။ စက္ခုသမ္ဖဿံ ။ပေ.။ မနောသမ္ဖဿံ။ပေ.။ စက္ခုသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ။ပေ.။ မနောသမ္ဖဿဇံ ဝေဒနံ။ပေ.။ ဇရာမရဏံ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တဿ ယာ စေတနာ, ယာ စ ပထဝီကသိဏာဒီသု သဗ္ဗာသု အဋ္ဌတ္တိံသာယ အာရမ္မဏေသု ပဝတ္တာ ဈာနစေတနာ, ယာ စ အနဝဇ္ဇေသု ကမ္မာယတနသိပ္ပာယတနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနေသု ပရိစယမနသိကာရာဒိဝသေန ပဝတ္တာ စေတနာ, သဗ္ဗာ သာ ဘာဝေတိ ဧတာယာတိ ဘာဝနာမယံ ဝုတ္တနယေန ပုညကိရိယဝတ္ထု စာတိ **ဘာဝနာမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု**။

ဧကေမေကဉ္စေတ္ထ ယထာရဟံ ပုဗ္ဗဘာဂတော ပဋ္ဌာယ ကရောန္တဿ ကာယကမ္မံ ဟောတိ။ တဒတ္ထံ တစံ နိစ္ဆာရေန္တဿ ဝစီကမ္မံ။ ကာယင်္ဂံ တစင်္ဂဉ္စ အစောပေတွာ မနသာ စိန္တယန္တဿ မနောကမ္မံ။ အန္နာဒီနိ ဒေန္တဿ စာပိ "အန္နအနာဒီနိ ဒေမိ"တိ တ, အနပာရမိံ အာဝဇ္ဇေတွာ တ အနကာလေ အနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ကေဝလံ "အန္နအနာဒီနိ ဒေမိ"တိ အနကာလေ အနမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ, ဧဝံ "ဣဒံ အနမယံ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ ပစ္စယော ဟောတူ"တိ အနပာရမိံ အာဝဇ္ဇေတွာ အနကာလေပိ အနသီသေနေဝ ပဝတ္တိတတ္တာ။ ဝတ္တသီသေ ဌတွာ ဒဒန္တော "ဧဝံ အနံ နာမ မယှံ ကုလဝံသဟေတု ပဝေဏိစာရိတ္တ"န္တိ စာရိတ္တသီသေန တ ဒေန္တော စာရိတ္တသီလတ္တာ သီလမယံ။ ခယတော ဝယတော သမ္မသနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဒဒတော ဘာဝနာမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ။ ယထာ ဟိ ဒေယျဓမ္မပရိစ္စာဂဝသေန ဝတ္တမာနာပိ အနစေတနာ ဝတ္တသီသေ ဌတွာ ဒဒတော သီလမယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု ဟောတိ ပုဗ္ဗာဘိသင်္ခါရဿ အပရဘာဂေ စေတနာယ စ တထာပဝတ္တတ္တာ။

ပုညကိရိယဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. သပ္ပုရိသအနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၇-၃၈. သတ္တမေ **ဝိစေယျ ဒေတိ** တိ ဧတ္ထ ဒွေဝ ဝိစိနနာနိ ဒက္ခိဏေယျဝိစိနနံ, ဒက္ခိဏာဝိစိနနဉ္စ။ တေသု ဝိပန္နသီလေ ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ ပဉ္စနဝုတိ ပာသဏ္ဍဘေဒေ စ ဒက္ခိဏေယျေ ပဟာယ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နာနံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတာနံ အနံ **ဒက္ခိဏေယျဝိစိနနံ** နာမ။ လာမကလာမကေ ပစ္စယေ အပနေတွာ ပဏီတပဏီတေ ဝိစိနိတွာ တေသံ အနံ **ဒက္ခိဏာဝိစိနနံ** နာမ။ တေနာဟ **"ဣမဿ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလံ ဘဝိဿတီ"** တိအာဒိ။ အဋ္ဌမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

သပ္ပုရိသအနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. အဘိသန္ဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၉-၄၀. နဝမေ **ပုညာဘိသန္ဒာ** တိ ပုညနဒိယော။ **ကုသလာဘိသန္ဒာ** တိ ကုသလာနံ ပတဟာ။ **သုခဿာဟာရာ** တိ သုခပစ္စယာ။ အဂ္ဂါနီတိ ဉာတတ္တာ **အဂ္ဂညာနိ** ။ စိရရတ္တံ ဉာတတ္တာ **ရတ္တညာနိ** ။ အရိယာနံ သာဓူနံ ဝံသာနီတိ ဉာတတ္တာ **ဝံသညာနိ**။ ပောရာဏာနံ အာဒိပုရိသာနံ ဧတာနီတိ **ပောရာဏာနိ**။ သဗ္ဗသော ကေနစိပိ ပကာရေန သာဓူဟိ န ကိဏ္ဏာနိ န ခိတ္တာနိ ဆဍ္ဍိတာနီတိ **အသံကိဏ္ဏာနိ** ။ အယဉ္စ နယော နေသံ ယထာ အတီတေ, ဧဝံ ဧတရဟိ အနာဂတေ စာတိ အာဟ **“အသံကိဏ္ဏပုဗ္ဗာနိ န သံကိယန္တိ န သံကိယိဿန္တီ”** တိ။ တတော ဧဝ **အပ္ပဋိကုဋ္ဌာနိ** ။ န ဟိ ကဒာစိ ဝိညူ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဟိံသာဒိပာပဓမ္မံ အနုဇာနန္တိ။ **အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ အဘယံ ဒေတီ** တိ သဗ္ဗေသု ဘူတေသု နိဟိတဒဏ္ဍတ္တာ သကလဿပိ သတ္တကာယဿ ဘယာဘာဝံ ဒေတိ။ **အဝေရန္တိ** ဝေရာဘာဝံ။ **အဗျာပဇ္ဈ** န္တိ နိဒ္ ဒုက္ခတံ။ ဧဝမေတ္ထ သင်္ခေပတော ဟဋ္ဌဝဏ္ဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒသမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အဘိသန္ဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အနုဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဥပေါသထဝဂ္ဂေါ

၁-၈. သံခိတ္တူပေါသထသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၁-၄၈. ပဌမဿ ပဌမာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဆဋ္ဌေ (သံ. နိ. ဋီ. ၁.၁.၁၆၅) ပဉ္စ အင်္ဂါနိ ဧတဿာတိ ပဉ္စင်္ဂံ, ပဉ္စင်္ဂမေဝ ပဉ္စင်္ဂိကံ, တဿ **ပဉ္စင်္ဂိကဿ** ။ မဟတီ ဒဒ္ဒရီ ဝီဏာဝိသေသောပိ **အာတတမေတ**တိ **“စမ္မပရိယောနဒ္ဓေသူ”**တိ ဝိသေသနံ ကတံ။ **ကေတလတူရိယံ** ကုမ္ဘထုနဒဒ္ဒရိကာဒိ။ **ဥဘယတလံ** ဘေရိမုဒိင်္ဂါဒိ။ စမ္မပရိယောနဒ္ဓံ ဟုတွာ ဝိနိဗဒ္ဓံ **အာတတဝိတတံ**။ **သဗ္ဗသော ပရိယောနဒ္ဓံ** နာမ စတုရဿအမ္ဗဏံ ပဏဝါဒိ စ။ ကေမုခီအာဒီနမ္ပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **ဝံသာဒီ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သင်္ခာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **သမ္မာဒီ**တိ သမ္မတာဠကံသတာဠသိလာသလာကတာဠာဒိ။ တတ္ထ **သမ္မတာဠံ** နာမ ဒန္တမယတာဠံ။ **ကံသတာဠံ** လောဟမယံ။ သိလာမယံ အယောပတ္တေန စ တဒနုတာဠံ **သိလာသလာကတာဠံ။ သုမုစ္ဆိတဿာ** တိ သုဋ္ဌု ပဋိယတ္တဿ။ **ပမာဏေ**တိ နာတိဒဠှနာတိသိထိလသင်္ခါတေ မဇ္ဈိမေ မုစ္ဆနာပမာဏေ။ **ဆေကော**တိ ပဋ္ဌု ပဋ္ဌော။ သော စဿ ပဋ္ဌုဘာဝေါ မနောဟရောတိ အာဟ **“သုန္ဒရော”**တိ။ **ရဇ္ဇေတုန္တိ** ရာဂံ ဥပ္ပာဒေတုံ။ **ခမတေတ**တိ ရောစတေဝ။ **န နိဗ္ဗိန္ဒတီ** တိ န တဇ္ဇေတိ, သောတသုခဘာဝတော ပိယာယိတဗ္ဗောဝ ဟောတိ။

ဘတ္တာရံ နာတိမညတီ တိ သာမိကံ မုဉ္စိတွာ အညံ မနသာပိ န ပတ္ထေတိ။ **ဥဋ္ဌာဟိကာ** တိ ဥဋ္ဌာနဝီရိယသမ္ပန္နာ။ **အနလသာ**တိ နိက္ကောသဇ္ဇာ။ **သင်္ဂဟိတပရိဇ္ဇနာ** တိ သမ္မာနနာဒီဟိ စေဝ ဆဏာဒီသု ပေသေတဗ္ဗ-ပိယဘဏ္ဍာဒိပဏ္ဏာကာရပေသနာဒီဟိ စ သင်္ဂဟိတပရိဇနာ။ က္လမ **ပရိဇနော** နာမ သာမိကဿ စေဝ အတ္တနော စ ဉာတိဇနော။ **သမ္ဘတ**န္တိ ကသိဝဏိဇ္ဇာဒီနိ ကတွာ အာဘတဓနံ။ သတ္တမဋ္ဌမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

သံခိတ္တူပေါသထသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ပဌမက္လဓလောကိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၉-၅၀. နဝမေ **က္လဓလောကဝိဇယာယာ**တိ က္လဓလောကဝိဇိနနတ္ထာယ အဘိဘဝတ္ထာယ။ ယော ဟိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ အနတ္ထံ ပရိဝဇ္ဇနဝသေန အဘိဘဝတိ, တတော ဧဝ တဒတ္ထံ သမ္ပာဒေတိ, သော က္လဓလောကဝိဇယာယ ပဋိပန္နော နာမ ဟောတိ ပစ္စတ္ထိကနိဂ္ဂဏှနတော သဒတ္ထသမ္ပာဒနတော စ။ တေနာဟ **“အယံသ လောကော အာရဒ္ဓော ဟောတီ”**တိ။ (ပသံသာဝဟတော တယိဒံ ပသံသာဝဟနံ ကိတ္တိသဒ္ဒေန က္လဓလောကေ သဒ္ဒာနံ စိတ္တတောသနဝိဒ္ဓေယျဘာတဟာဒနေန စ ဟောတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။) **သုသံဝိဟိတကမ္မန္တော** တိ ယာဂုဘတ္တပစနကာလာဒီနိ အနတိက္ကမိတွာ တဿ တဿ သာဓုကံ ကရဏေန သုဋ္ဌု သံဝိဟိတကမ္မန္တော။ **ပရလောကဝိဇယာယာ**တိ ပရလောကဿ ဝိဇိနနတ္ထာယ အဘိဘဝတ္ထာယ။ ယော ဟိ သမ္ပရာယိကံ အနတ္ထံ ပရိဝဇ္ဇနဝသေန အဘိဘဝတိ, တတော ဧဝ တဒတ္ထံ သမ္ပာဒေတိ, သော ပရလောကဝိဇယာယ ပဋိပန္နော နာမ ဟောတိ။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဌမက္လဓလောကိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥပေါသထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၂. ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ

(၆) ၁. ကေတမီဝဂ္ဂေါ

၁-၃. ကေတမီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၁-၅၃. ဆဋ္ဌဿ ပဌမေ (သာရတ္ထ. ဋီ. စူဠဝဂ္ဂ ၃.၄၀၂) **ကေတမီ**တိ ကေတ္တံ။ နာမကရဏဒိဝသေ ပနဿာ လဒ္ဓသက္ကာရာ ဗြာဟ္မဏာ လက္ခဏသမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ ''သစေ အယံ ဓီတရံ လဘိဿတိ, စက္ကဝတ္တိရညော မဟေသီ ဘဝိဿတိ။ သစေ ပုတ္တံ လဘိဿတိ, စက္ကဝတ္တိရာဇာ ဘဝိဿတီတိ ဥဘယထာပိ မဟတီယေဝဿာ ပဇာ ဘဝိဿတီ''တိ ဗျာကရိံသု။ အထဿာ ''မဟာပဇာပတီ''တိ နာမံ အကံသု။ တေနာဟ **''ပုတ္တပဇာယ စေဝ ဓီတုပဇာယ စ မဟန္တတ္တာ ဝေလဒ္ဓနာမာ''**တိ။

''အတ္တဒတ္ထာ ဘယံ ဇာတံ, ဇနံ ပဿထ မေဓဂံ။
သံဝေဂံ ကိတ္တယိဿာမိ, ယထာ သံဝိဇိတံ မယာ''တိ။ (သု. နိ. ၉၄၁; မဟာနိ. ၁၇၀) –

အာဒိနာ **အတ္တဒဏ္ဍသုတ္တံ ကထေသိ**။ တံတံပလောဘနကိရိယာ ကာယတစာဟိ ပရက္ကမန္တိယော ဥက္ကဏ္ဌန္တုတိ သာသနံ ပေသေန္တိ နာမာတိ ကတွာ ဝုတ္တံ **''သာသနံ ပေသေတွာ''**တိ။ **ကုဏာလဒဟန္တိ** ကုဏာလဒဟတီရံ။ **အနဘိရတိံ ဝိနောဒေတွာ**တိ ဣတ္ထီနံ အေသဒဿနမုခေန ကာမာနံ တေကာရသံကိလေသဝိဘာဝနေန အနဘိရတိံ ဝိနောဒေတွာ။

အာဟဒိကာတိ သံဝဒ္ဓကာ, တုမှာကံ ဟတ္ထပာဒေသု ကိစ္စံ အသာဓေန္တေသု ဟတ္ထေ စ ပာဒေ စ ဝဍ္ဎေတွာ ပဋိဇဂ္ဂိတာတိ အတ္ထော။ **ပောသိကာ**တိ ဒိဝသဿ ဒွေ တယော ဝါရေ နဟာပေတွာ ဘောဇေတွာ ပါယေတွာ တုမှေ ပောသေသိ။ **ထညံ ပါယေသီ**တိ နန္ဒကုမာရော ကိရ ဗောဓိသတ္တတော ကတိပါဟေနေဝ ဒဟရော, တသ္မိံ ဇာတေ မဟာပဇာပတီ အတ္တနော ပုတ္တံ ဓာတီနံ ဒတွာ သယံ ဗောဓိသတ္တဿ ဓာတိကိစ္စံ သာဓယမာနာ အတ္တနော ထညံ ပါယေသိ။ တံ သန္ဓာယ ထေရော ဧဝမာဟ။ **ဒဟရော**တိ တရုဏော။ **ယုတ**တိ ယောဗ္ဗညေ ဌိတော။ **မဏ္ဍနကဇာတိကော**တိ အလင်္ကာရသဘာဝေါ။ တတ္ထ ကောစိ တရုဏောပိ ယုတ န ဟောတိ ယထာ အတိတရုဏော။ ကောစိ ယုတောပိ မဏ္ဍနကဇာတိကော န ဟောတိ ယထာ ဥပသန္တသဘာဝေါ, အာလသိယဗျသနာဒီဟိ ဝာ အဘိဘူတော။ ဣဓ ပန ဒဟရော စေဝ ယုတ စ မဏ္ဍနကဇာတိကော စ အဓိပ္ပေတော, တသ္မာ ဧဝမာဟ။ ဥပ္ပလာဒီနိ မဏ္ဍနကဇာတိကော စ လောကသမ္မတတ္တာ ဝုတ္တာနိ။

မာတုဂါမဿ ပဗ္ဗဇိတတ္တာတိ ဣဒံ ပဉ္စဝဿသတတော ဥဒ္ဓံ အဋ္ဌတွာ ပဉ္စသုယေဝ ဝဿသတေသု သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ ကာရဏနိဒဿနံ။ **ပဋိသမ္ဘိဒာပဘေဒပ္ပတ္တခီဏာသဝဝသေနေဝ ဝုတ္တ**န္တိ ဧတ္ထ ပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တခီဏာသဝဂ္ဂဟဏေန ဈာနာနိပိ ဂဟိတာနေဝ ဟောန္တိ။ န ဟိ နိဇ္ဈာနကာနံ သဗ္ဗပ္ပကာရသမ္ပတ္တိ ဣဇ္ဈတီတိ ဝဒန္တိ။ **သုက္ခဝိပဿကခီဏာသဝဝသေန ဝဿသဟဿ**န္တိအာဒိနာ စ ယံ ဝုတ္တံ, တံ ခန္ဓကဘာဏကာနံ မတေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **ဝိနယဋ္ဌကထာယ** မ္ပိ (စူဠဝ. အဋ္ဌ. ၄၀၃) ဣမိနာဝ နယေန ဝုတ္တံ။

ဒီဃနိကာယဋ္ဌကထာယံ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၁၆၁) ပန ''ပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တေဟိ ဝဿသဟဿံ အဋ္ဌာသိ, ဆဠဘိညေဟိ ဝဿသဟဿံ, တေဝိဇ္ဇေဟိ ဝဿသဟဿံ, သုက္ခဝိပဿကေဟိ ဝဿသဟဿံ, ပါတိမောက္ခေန ဝဿသဟဿံ အဋ္ဌာသီ''တိ ဝုတ္တံ။ ဣတရာပိ **သာသနန္တရဓာနကထာယံ** (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၃၀) ''ဗုဒ္ဓါနဉှိ ပရိနိဗ္ဗာနတော ဝဿသဟဿမေဝ ပဋိသမ္ဘိဒာ နိဗ္ဗတ္တေတုံ သက္ကောန္တိ, တတော ပရံ ဆ အဘိညာ, တတော တာပိ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တာ တိဿော ဝိဇ္ဇာ နိဗ္ဗတ္တေန္တိ, ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ တာပိ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တာ သုက္ခဝိပဿကာ ဟောန္တိ။ ဧတေနေဝ ဥပာယေန အနာဂါမိနော, သကဒါဂါမိနော, သောတာပန္နာ''တိ ဝုတ္တံ။

သံယုတ္တနိကာယဋ္ဌကထာယံ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၁၅၆) ပန ''ပဌမဗောဓိယဉှိ ဘိက္ခူ ပဋိသမ္ဘိဒာပ္ပတ္တာ အဟေသုံ။ အထ ကာလေ ဂစ္ဆန္တေ ပဋိသမ္ဘိဒာ ပာပုဏိတုံ န သက္ခိံသု, ဆဠဘိညာ အဟေသုံ။ တတော ဆ အဘိညာ ပတ္တုံ

တုံ အသင်္ကောန္တာ တိသ္သော ဝိဇ္ဇာ ဟပုဏိသု။ ဣအနိ ကာလေ ဂစ္ဆန္တေ တိသ္သော ဝိဇ္ဇာ ဟပုဏိတုံ အသင်္ကောန္တ တာ အာသဝက္ခယမတ္တံ ဟပုဏိသ္သန္တိ, တမ္ပိ အသင်္ကောန္တာ အနာဂါမိဖလံ, တမ္ပိ အသင်္ကောန္တာ သကဒါ ဂါမိဖလံ, တမ္ပိ အသင်္ကောန္တာ သောတာပတ္တိဖလံ, ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ သောတာပတ္တိဖလမ္ပိ ပတ္တုံ န သက္ခိ သ္သန္တီ''တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ စေတံ သဗ္ဗံ အညမညုပ္ပဋ္ဌိဝိရုဒ္ဓံ, တသ္မာ တေသံ တေသံ ဘာဏကာနံ မတမေဝ အာစရိ ယေန တတ္ထ တတ္ထ ဒဿိတန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ အညထာ ဟိ အာစရိယသ္သေဝ ပုဗ္ဗာပရဝိရောဓပ္ပသင်္ဂေါ သိယာ တိ။

တာနိယေဝတတိ တာနိယေဝ ပဋ္ဌဝသ္သသဟဿာနိ။ ပရိယတ္တိမူလကံ သာသနန္တိ အာဟ **"န ဟိ ပရိယတ္တိယာ အသတိ ပဋိဝေဓော အတ္ထိ"** တိအာဒိ။ ပရိယတ္တိယာ ဟိ အန္တရဟိတာယ ပဋိပတ္တိအန္တရဓာယတိ, ပဋိပတ္တိယာ အန္တရဟိတာယ အဓိဂမော အန္တရဓာယတိ။ ကိံကာရဏာ? အယဉှိ ပရိယတ္တိ ပဋိပတ္တိယာ ပစ္စယော ဟောတိ, ပဋိ ပတ္တိ အဓိဂမဿ။ ဣတိ ပဋိပတ္တိတောပိ ပရိယတ္တိယေဝ ပမာဏံ။ ဒုတိယတတိယေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ကေတမီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၅. ဒီဃဇာဏုသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၄-၅၅. စတုတ္ထေ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၃.၂၆၅) **ဧကေန ဘောဂေ ဘုဉ္ဇေယျာ** တိ ဧကေန ကောဋ္ဌာသေန ဘောဂေ ဘုဉ္ဇေယျ, ဝိနိဘုဉ္ဇေယျ တတိ အတ္ထော။ **ဒွီဟိ ကမ္မန္တိ** ဒွီဟိ ကောဋ္ဌာသေဟိ ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ ပယောဇေယျ ယ။ **နိဓာပေယျာ** တိ စတုတ္ထကောဋ္ဌာသံ နိဓေတွာ ဌပေယျ, နိဒဟိတွာ ဘူမိဂတံ ကတွာ ဌပေယျာတိ အတ္ထော။ **အာပဒာသု ဘဝိဿတီ** တိ ကုလာနဉှိ န သဗ္ဗကာလံ ဧကသဒိသံ ဝတ္တတိ, ကအစိ ရာဇအဂ္ဂိစောရဒုဗ္ဘိက္ခာဒိဝသေန အာပအ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တသ္မာ ဧဝံ အာပအသု ဥပ္ပန္နာသု ဘဝိဿတီတိ ဧကံ ကောဋ္ဌာသံ နိဓာပေယျာတိ ဝုတ္တံ။ ဣ မေသု ပန စတူသု ကောဋ္ဌာသေသု ကတရံ ကောဋ္ဌာသံ ဂဟေတွာ ကုသလံ ကာတဗ္ဗန္တိ? ''ဘောဂေ ဘုဉ္ဇေယျာ''တိ ဝုတ္တကောဋ္ဌာသံ။ တတော ဂဏှိတွာ ဟိ ဘိက္ခူနမ္ပိ ကပဏဒ္ဓိကာနမ္ပိ အနံ အတဗ္ဗံ, ပေသကာရနှာပိတာဒီနမ္ပိ ဝေတနံ အတဗ္ဗံ။ သမဏဗ္ရာဟ္မဏကပဏဒ္ဓိကာဒီနံ အနဝသေန စေဝ, အဓိဝတ္ထဒေဝတာဒီနံ ပေတဗလိဝသေန, နှာ ပိတာဒီနံ ဝေတနဝသေန စ ဝိနိယောဂေပိ ဥပယောဂေ ဧဝ။

အပေန္တိ ဂစ္ဆန္တိ, အပေန္တာ တ ဧတေဟီတိ အပာယာ, အပာယာ ဧဝ မုခါနိ ဒွာရာနီတိ **အပာယမုခါနိ။ ဝိနာသဒွ တရာနီ**တိ တ္ထောပိ ဧသေဝ နယော။ ပဉ္စမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဒီဃဇာဏုသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၈. ဘယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၆-၅၈. ဆဋ္ဌေ ဂဗ္ဘတသော ဣမ ဥတ္တရပဒလောပေန ဂဗ္ဘော ဝုတ္တောတိ အာဟ **"ဂဗ္ဘောတိ ဂဗ္ဘတ သော"**တိ။ သတ္တမဋ္ဌမာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ဘယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ပုဂ္ဂလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၉-၆၀. နဝမေ **အနံ ဒဒန္တာန** န္တိ ဒက္ခိဏေယျံ ဥဒ္ဒိဿ အနံ ဒေန္တာနံ။ ဥပဓီ ဝိပစ္စန္တိ ဧတေန, ဥပဓီသု တ ဝိ ပစ္စတိ, ဥပဓယော တ ဝိပာကာ ဧတသ္သာတိ **ဥပဓိဝိပာကံ။ သင်္ဃေ ဒိန္နံ မဟပ္ဖလ** န္တိ အရိယသင်္ဃေ ဒိန္နံ ဝိပ္ဖာရဋ္ဌ ဌာနံ ဟောတိ, ဝိပုလဖလန္တိ အတ္ထော။ ဒသမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပုဂ္ဂလသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကောတမိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၇) ၂. ဘူမိစာလဝဂ္ဂော

၁-၅. ကသိဏာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၁-၆၅. သတ္တမသ္သ ပဌမာဒီနိ သုဝိညေယျာနိ။ ပဉ္စမေ (ဒီ.နိ.ဋီ. ၂.၁၇၃) အဘိဘဝတီတိ အဘိဘု, ပရိကမ္မံ, ဉာဏံ တ။ အဘိဘု အာယတနံ ဧတဿာတိ **အဘိဘာယတနံ,** ဈာနံ။ အဘိဘဝိတဗ္ဗံ တ အာရမ္မဏသင်္ခာတံ အာယတနံ ဧတဿ သာတိ **အဘိဘာယတနံ**။ အထ တ အာရမ္မဏာဘိဘဝနတော အဘိတု စ တံ အာယတနဉ္စ ယောဂိနော သုခဝိသေသာနံ အ ဓိဋ္ဌာနဘာဝတော မနာယတနဓမ္မာယတနဘာဝတော စာတိပိ သသမ္ပယုတ္တဇ္ဈာနံ **အဘိဘာယတနံ**။ တေနာဟ **"အဘိ ဘဝနကာရဏာနိ"**တိအာဒိ။ **တာနိ ဟီ**တိ အဘိဘာယတနသညိတာနိ ဈာနာနိ။ "ပုဂ္ဂလဿ ဉာဏုတ္တရိယတာယာ"တိ ဣဒံ ဥဘယတ္ထာပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ကထံ? **ပဋိပက္ခဘာဝေန ပစ္စနီကဓမ္မေ အဘိဘဝန္တိ ပုဂ္ဂလဿ ဉာဏုတ္တရိယ တာယ အာရမ္မဏာနိ အဘိဘဝန္တိ**။ ဉာဏဗလေနေဝ ဟိ အာရမ္မဏာဘိဘဝနံ ဝိယ ပဋိပက္ခာဘိဘဝေပီတိ။

ပရိကမ္မဝသေန အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ, န အပ္ပနာဝသေန။ န ဟိ ပဋိဘာဂနိမိတ္တာရမ္မဏာ အပ္ပနာ အဇ္ဈတ္တဝိသယာ သမ္ဘဝတိ။ **တံ ပန** အဇ္ဈတ္တပရိကမ္မဝသေန လဒ္ဓံ ကသိဏနိမိတ္တံ **အဝိသုဒ္ဓမေဝ ဟောတိ,** န ဗဟိဒ္ဓါပရိကမ္မဝသေန လဒ္ဓံ ဝိယ ဝိသုဒ္ဓံ။

ပရိတ္တာနီ တိ ယထာလဒ္ဓါနိ သုပ္ပသရာဝမတ္တာနိ။ တေနာဟ **"အဝဍ္ဎိတာနီ"** တိ။ **ပရိတ္တဝသေနေဝ** တိ ဝဏ္ဏဝ သေန အာဘောဂေ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ပရိတ္တဝသေနေဝ **ဣဒံ အဘိဘာယတနံ ဝုတ္တံ** ။ ပရိတ္တတာ ဟေတ္ထ အဘိဘဝနဿ ကာရဏံ။ ဝဏ္ဏာဘောဂေ သတိပိ အသတိပိ အဘိဘာယတနဘာဝနာ နာမ တိက္ခပညဿေဝ သမ္ဘဝတိ, န ဣတရ ဿာတိ အာဟ **"ဉာဏုတ္တရိကော ပုဂ္ဂလော"** တိ။ **အဘိဘဝိတွာ သမာပဇ္ဇတီ** တိ ဧတ္ထ အဘိဘဝနံ သမာပဇ္ဇနဉ္စ ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမသမနန္တရမေဝ အပ္ပနာဈာနုပ္ပာဒနန္တိ အာဟ **"သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ ပာပေ တီ"**တိ။ **သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနာ** တိ စ အပ္ပနာပရိတသာဘာဝဿ လက္ခဏဝစနမေတံ။ ယော "ခိပ္ပာဘိညော"တိ ဝုစ္စတိ, တတောပိ ဉာဏုတ္တရဿေဝ အဘိဘာယတနဘာဝနာ။ **ဧတ္ထာ** တိ ဧတသ္မိံ နိမိတ္တေ။ **အပ္ပနံ ပာပေတီ**တိ ဘာဝနံ အပ္ပနံ နေတိ။

ဧတ္ထ စ ကေစိ "ဥပ္ပန္နေ ဥပစာရဇ္ဈာနေ တံ အာရဗ္ဘ ယေ ဟေဋ္ဌိမန္တေန ဒွေဝ တယော ဇဝနတရာ ပဝတ္တန္တိ, တေ ဥပစာရဇ္ဈာနပက္ခိကာ ဧဝ, တဒနန္တရဉ္စ ဘဝင်္ဂပရိတသေန ဥပစာရာသေဝနာယ စ ဝိနာ အပ္ပနာ ဟောတိ, သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝ အပ္ပနံ ပာပေတီ"တိ ဝဒန္တိ, တံ တေသံ မတိမတ္တံ။ န ဟိ ပာရိတသိကကမ္မေန အပ္ပနာတရော ဣစ္ဆိတော, နာပိ မဟဂ္ဂတပ္ပမာဏဇ္ဈာနေသု ဝိယ ဥပစာရဇ္ဈာနေ ဧကန္တတော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ, တသ္မာ ဥပစာရဇ္ဈာနာဓိဂမတော ပရံ ကတိပယဘဝင်္ဂစိတ္တာဝသာနေ အပ္ပနံ ပာပုဏန္တော "သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနေဝေတ္ထ အပ္ပနံ ပာပေတီ"တိ ဝုတ္တော။ "သဟ နိမိတ္တုပ္ပာဒေနာ"တိ စ အဓိပ္ပာယိကမိဒံ ဝစနံ, န နီတတ္ထံ။ အဓိပ္ပာယော ဝုတ္တ တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

န အန္တောသမာပတ္တိယံ တဒါ တထာရူပဿ အာဘောဂဿ အသမ္ဘဝတော, သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌိတဿ အာဘောဂေ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ ဝသေန ဈာနက္ခဏေ ပဝတ္တံ အဘိဘဝနာကာရံ ဂဟေတွာ ပဝတ္တောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၂၀၄) ပန "ဣမိနာ ပနဿ ပုဗ္ဗာဘောဂေ ကထိတော"တိ ဝုတ္တံ။ အန္တောသမာပ တ္တိယံ တထာ အာဘောဂာဘာဝေ ကသ္မာ "ဈာနသညာယပီ"တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"အဘိဘဝန။ပေ။ အတ္ထီ"** တိ။

ဝဍ္ဎိတပ္ပမာဏာနီ တိ ဝိပုလပ္ပမာဏာနီတိ အတ္ထော, န ဧကင်္ဂုလဒွင်္ဂုလာဒိဝသေန ဝဍ္ဎိံ ပာပိတာနီတိ တထာဝဍ္ဎ နဿေဝေတ္ထ အသမ္ဘဝတော။ တေနာဟ **"မဟန္တာနီ"** တိ။ **ဘတ္တဝဍ္ဎိတက** န္တိ ဘုဉ္ဇနဘာဇနေ ဝဍ္ဎိတွာ ဒိန္နံ ဘတ္တံ, ဧကာသနေ ပုရိသေန ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗဘတ္တတော ဥပဍ္ဎဘတ္တန္တိ အတ္ထော။

ရူပေ သညာ ရူပသညာ, သာ အဿ အတ္ထီတိ ရူပသညီ, န ရူပသညီ **အရူပသညီ**။ သညာသီသေန ဈာနံ ဝဒတိ။ ရူပ သညာယ အနုပ္ပာဒနမေဝေတ္ထ **အလာဘိတာ။ ဗဟိဒ္ဓါဝ ဥပ္ပန္န** န္တိ ဗဟိဒ္ဓါဝတ္ထုသ္မိံယေဝ ဥပ္ပန္နံ။ **အဘိဓမ္မေ**

(ဓ. သ. ၂၀၄-၂၀၉) ပန "အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ, အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ"တိ ဧဝံ စတုန္နံ အဘိဘာယတနာနံ အာဂတတ္တာ **အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယံ** "ကသ္မာ ပန ယထာ သုတ္တန္တေ အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ ဧကော ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနိ ပဿတိ ပရိတ္တာနီတိအာဒိ ဝုတ္တံ, ဧဝံ အဝတွာ ဣဓ စတူသုပိ အဘိဘာယတနေသု အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညိတာဝ ဝုတ္တာ"တိ စောဒနံ ကတွာ "အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတော"တိ ကာရဏံ ဝတွာ "တတ္ထ ဝါ ဣဓ ဝါ ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါနေဝ အဘိဘဝိတဗ္ဗာနိ, တသ္မာ တာနိ နိယမတော ဝတ္တဗ္ဗာနီတိ တတြာပိ ဣဓာပိ ဝုတ္တာနိ, 'အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ'တိ ဣဒံ ပန သတ္ထု ဒေသနာဝိလာသမတ္တမေဝါ"တိ ဝုတ္တံ။

ဧတ္ထ စ ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတာနိ သဟိတာနိ စ သဗ္ဗာနိ "ပရိတ္တာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ"တိ ဝုတ္တာနိ, တထာ "အပ္ပမာဏာနိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ"တိ။ အတ္ထိ ဟိ သော ပရိယာယော "ပရိတ္တာနိ အဘိဘုယျ, တာနိ စေ ကဒါစိ ဝဏ္ဏဝသေန အာဘုဇိတာနိ ဟောန္တိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ အဘိဘုယျာ"တိ။ ပရိယာယကထာ ဟိ သုတ္တန္တဒေသနာတိ။ အဘိဓမ္မေ ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝဏ္ဏာဘောဂရဟိတာနိ ဝိသုံ ဝုတ္တာနိ, တထာ သဟိတာနိ။ အတ္ထိ ဟိ ဥဘယတ္ထ အဘိဘဝနဝိသေသောတိ, တထာ ဣဓ ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝိမောက္ခာနမ္ပိ အဘိဘဝနပရိယာယော အတ္ထီတိ "အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ"တိအာဒိနာ ပဌမဒုတိယအဘိဘာယတနေသု ပဌမဝိမောက္ခော, တတိယစတုတ္ထအဘိဘာယတနေသု ဒုတိယဝိမောက္ခော, ဝဏ္ဏာဘိဘာယတနေသု တတိယဝိမောက္ခော စ အဘိဘဝနပ္ပဝတ္တိတော သင်္ဂဟိတော။ **အဘိဓမ္မေ** (ဓ. သ. ၂၀၄-၂၀၉, ၂၄၇-၂၄၉) ပန နိပ္ပရိယာယဒေသနတ္တာ ဝိမောက္ခာဘိဘာယတနာနိ အသင်္ကရတော ဒဿေတုံ ဝိမောက္ခေ ဝဇ္ဇေတွာ အဘိဘာယတနာနိ ကထိတာနိ။ သဗ္ဗာနိ စ ဝိမောက္ခကိစ္စာနိ ဈာနာနိ ဝိမောက္ခဒေသနာယံ ဝုတ္တာနိ။ တဒေတံ "အဇ္ဈတ္တံ ရူပသညီ"တိ အာဂတဿ အဘိဘာယတနဒွယဿ အဘိဓမ္မေ အဘိဘာယတနေသု အဝစနတော "ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ"တိအာဒီနဉ္စ သဗ္ဗဝိမောက္ခကိစ္စသာဓာရဏဝစနဘာဝတော ဝဝတ္ထာနံ ကတန္တိ ဝိညာယတိ။ "အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတော"တိ ဣဒံ အဘိဓမ္မေ ကတ္ထစိပိ "အဇ္ဈတ္တံ ရူပါနိ ပဿတီ"တိ အဝတွာ သဗ္ဗတ္ထ ယံ ဝုတ္တံ "ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတီ"တိ, တဿ ကာရဏဝစနံ။ တေန ယံ အညဟေတုကံ, တံ တေန ဟေတုနာ ဝုတ္တံ။ ယံ ပန ဒေသနာဝိလာသဟေတုကံ အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညိတာယ ဧဝ အဘိဓမ္မေ ဝစနံ, န တဿ အညံ ကာရဏံ မဂ္ဂိတဗ္ဗန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

အဇ္ဈတ္တရူပါနံ အနဘိဘဝနီယတာ စ တေသံ ဗဟိဒ္ဓါရူပါနံ ဝိယ အဝိဘူတတ္တာ ဒေသနာဝိလာသော စ ယထာဝုတ္တဝဝတ္ထာနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသေန ဝိဇ္ဇမာနပရိယာယကထာဘာဝတော။ "သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီ"တိ ဧတေနေဝ သိဒ္ဓတ္တာ န နီလာဒိအဘိဘာယတနာနိ ဝတ္တဗ္ဗာနီတိ စေ? တံ န၊ နီလာဒီသု ကတာဓိကာရာနံ နီလာဒိဘာဝဿေဝ အဘိဘဝနကာရဏတ္တာ။ န ဟိ တေသံ ပရိသုဒ္ဓာပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနံ ပရိတ္တတာ ဝါ အပ္ပမာဏတာ ဝါ အဘိဘဝနကာရဏံ, အထ ခော နီလာဒိဘာဝေ ဧဝေတိ။ ဧတေသု စ ပရိတ္တာဒိကသိဏရူပေသု ယံ ယံ စရိတဿ ဣမာနိ အဘိဘာယတနာနိ ဣဇ္ဈန္တိ, တံ ဒဿေတုံ **"ဣမေသု ပနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေနာ**တိ နီလဝဏ္ဏနီလနိဒဿနနီလနိဘာသာနံ သာဓာရဏဝသေန။ **ဝဏ္ဏဝသေနာ**တိ သဘာဝဝဏ္ဏဝသေန။ **နိဒဿနဝသေနာ**တိ ပဿိတဗ္ဗတာဝသေန စက္ခုဝိညာဏာဒိဝိညာဏဝီထိယာ ဂဟေတဗ္ဗတာဝသေန။ **ဩဘာသဝသေနာ**တိ သပ္ပဘာသတာယ အဝဘာသနဝသေန။

ဣစ္ဆာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဝိမောက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၆. ဆဋ္ဌေ (ဒီ. နိ. ၂.၁၂၉) **ကေနဋ္ဌေနာ**တိ ကေန သဘာဝေန။ သဘာဝေါ ဟိ ဉာဏေန ယာထာဝတော အရဏီယတော ဉာတဗ္ဗတော "အတ္ထော"တိ ဝုစ္စတိ, သော ဧဝ ထ-ကာရဿ ဋ္ဌ-ကာရံ ကတွာ "အဋ္ဌော"တိ ဝုတ္တော။ **အဓိမုစ္စနဋ္ဌေနာ**တိ အဓိကံ သဝိသေသံ မုစ္စနဋ္ဌေန။ ဧတေန သတိပိ သဗ္ဗဿပိ ရူပါဝစရဇ္ဈာနဿ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဋိပက္ခတော ဝိမုတ္တဘာဝေ ယေန ဘာဝနာဝိသေသေန တံ ဈာနံ သာတိသယံ ပဋိပက္ခတော ဝိမုစ္စိတွာ ပဝတ္တတိ, သော ဘာဝနာဝိသေသော ဒီပိတော။ ဘဝတိ ဟိ သမာနဇာတိယုတ္တောပိ ဘာဝနာဝိသေသေန ပဝတ္တိအာကာရဝိသေသော။ ယထာ တံ သဒ္ဓါဝိမုတ္တတော ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တဿ, တထာ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ သုဋ္ဌု ဝိမုတ္တတာယ ဧဝ အနိဂ္ဂဟိတဘာဝေန နိရာသင်္ဂတာယ အဘိရတိဝသေန သုဋ္ဌု အဓိမုစ္စနဋ္ဌေနပိ **ဝိမောက္ခော** ။ တေနာဟ **"အာရမ္မဏေ စာ"** တိအာဒိ။ **အယံ ပနတ္ထော**

ထောတိ အယံ အဓိမုစ္စနဋ္ဌော **ပစ္စိမေ ဝိမောက္ခေ** နိရောဓေ **နတ္ထိ**။ ကေဝလော ဝိမုတ္တဋ္ဌော ဧဝ တတ္ထ လဗ္ဘတိ, တံ သဃမေဝ ပရတော ဝက္ခတိ။

ရူပီတိ ယေနာယံ သသန္တတိပရိယာပန္နေန ရူပေန သမန္နာဂတော, တံ ယဿ္မာ ဈာနဿ ဟေတုဘာဝေန ဝိသိဋ္ဌရူပံ ဟောတိ, ယေန ဝိသိဋ္ဌေန ရူပေန ''ရူပီ''တိ ဝုစ္စေယျ ရူပီသဒ္ဒဿ အတိသယတ္ထဒီပနတော, တဒေဝ သသန္တတိပရိယာပန္နရူပဿ ဝသေန ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနံ ဣဓ ပရမတ္ထတော ရူပိဘာဝသာဓကန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **''အဇ္ဈတ္တ''**န္တိအာဒိ။ **ရူပဇ္ဈာနံ ရူပံ** ဥတ္တရပဒလောပေန။ **ရူပာနီ**တိ ပနေတ္ထ ပုရိမပဒလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တေန ဝုတ္တံ **''နီလကသိဏာဒီနိ ရူပာနီ''**တိ။ ရူပေ ကသိဏရူပေ သညာ ရူပသညာ , သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ ရူပသညီ, သညာသီသေန ဈာနံ ဝဒတိ။ တပ္ပဋိပက္ခေန **အရူပသညီ**။ တေနာဟ **''အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသညီ''** တိအာဒိ။

အန္တော အပ္ပနာယံ ''သုဘ''န္တိ အာဘောဂေ နတ္ထိ တိ ဣမိနာ ပုဗ္ဗာဘောဂဝသေန တထာ အဓိမုတ္တိ သိယာတိ ဒဿေတိ။ ဧဝဥ္စဟတ္ထ တထာဝတ္တဗ္ဗတာပတ္တိစောဒနာ အနဝဇ္ဇာနာ ဟောတိ။ ယသ္မာ သုဝိသုဒ္ဓေသု နီလာဒီသု ဝဏ္ဏကသိဏေသု တတ္ထ ကတာဓိကာရာနံ အဘိရတိဝသေန သုဘ္ဘ အဓိမုစ္စနဋ္ဌော သမ္ဘဝတိ, တသ္မာ အဋ္ဌကထာယံ တထာ တတိယော ဝိမောက္ခော သံဝဏ္ဏိတော။ ယသ္မာ ပန မေတ္တာဒိဝသေန ပဝတ္တမာနာ ဘာဝနာ သတ္တေ အပ္ပဋိကူလတော ဒဟန္တိ, တေ သုဘတော အဓိမုစ္စိတ္ဝာ ပဝတ္တတိ, တသ္မာ **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** (ပဋိ. မ. ၁.၂၁၂-၂၁၃) ဗ္ဗဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ ''သုဘဝိမောက္ခော''တိ ဝုတ္တာ။ တယိဒံ ဥဘယမ္ပိ တေန တေန ပရိယာယေန ဝုတ္တတ္တာ န ဝိရုဇ္ဈတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သဗ္ဗသောတိ အနဝသေသတော။ န ဟိ စတုန္နံ အရူပက္ခန္ဓာနံ ဧကဒေသောပိ တတ္ထ အဝသိဿတိ။ **ဝိဿဋ္ဌတ္တာ**တိ ယထာပရိစ္ဆိန္နကာလေ နိရောဓိတတ္တာ။ **ဥတ္တမော ဝိမောက္ခော နာမ** အရိယေဟေဝ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗတော အရိယဖလပရိယောသာနတ္တာ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိဗ္ဗာနပ္ပတ္တိဘာဝတော စ။

ဝိမောက္ခသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အနရိယဝေါဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၇. သတ္တမေ အနရိယာနံ လာမကာနံ ဝေါဟာရော **အနရိယဝေါဟာရော။ ဒိဋ္ဌဝါဒိတာ** တိ ဒိဋ္ဌံ မယာတိ ဧဝံ ဝါဒိတာ။ ဧဝံ သေသေသုပိ။ ဧတ္ထ စ တံတံသမုဋ္ဌာပကစေတနာဝသေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တေနာဟ **''ယာဟိ စေတနာဟီ''**တိအာဒိ။

အနရိယဝေါဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ပရိသာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆၈. နဝမေ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၁၇၂) သမာဂန္တဗ္ဗတော, သမာဂစ္ဆန္တီတိ ဝါ သမာဂမော, ပရိသာ။ ဗိမ္ဗိသာရပ္ပမုခေါ သမာဂမော **ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမော** ။ သေသဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။ ဗိမ္ဗိသာရ။ပေ.။ သမာဂမသဒိသံ ခတ္တိယပရိသန္တိ ယောဇနာ။ **အညေသု စက္ကဝါဠေသုပိ လဗ္ဘတေဝ** သတ္ထု ခတ္တိယပရိသာဒိဥပသင်္ကမနံ။ အာဒိတော တေဟိ သဒ္ဓိံ သတ္ထု ဘာသနံ **အာလာပော,** ကထနပ္ပဋိကထနံ **သလ္လာပော** ။ ဓမ္မူပသံဟိတာ ပုစ္ဆာပဋိပုစ္ဆာ **ဓမ္မသာကစ္ဆာ။ သဏ္ဌာနံ ပဋိစ္စ ကထိတံ** သဏ္ဌာနပရိယာယတ္တာ ဝဏ္ဏ-သဒ္ဒဿ ''မဟန္တံ ဟတ္ထိရာဇဝဏ္ဏံ အဘိနိမ္မိနိတွာ''တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၁.၁၃၈) ဝိယ။ **တေသန္တိ** ပဒံ ဥဘယပဒာပေက္ခံ ''တေသမ္ပိ လက္ခဏသဏ္ဌာနံ ဝိယ သတ္ထု သရီရသဏ္ဌာနံ တေသံ ကေဝလံ ပညာယတိ တေ''တိ။ နာပိ အာမုတ္တမဏိကုဏ္ဍလော ဘဂဝါ ဟောတီတိ ယောဇနာ။ **ဆိန္နဿရာ** တိ ဒွိဓာ ဘိန္နဿရာ။ **ဂဂ္ဂရဿရာ** တိ ဇဇ္ဇရိတဿရာ။ **ဘာသန္တရ** န္တိ တေသံ သတ္တာနံ ဘာသာတော အညံ ဘာသံ။ **ဝီမံသာ**တိ စိန္တနာ။ **ကိမတ္ထံ။ပေ.။ ဒေသေတီ** တိ ဣဒံ နနု အတ္တာနံ ဇာနာပေတွာ ဓမ္မေ ကထိတေ တေသံ သာတိသယော ပသာဒေါ ဟောတီတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန ဝုတ္တံ? ယေသံ အတ္တာနံ အဇာနာပေတွာဝ ဓမ္မေ ကထိတေ ပသာဒေါ ဟောတိ, န ဇာနာပေတွာ, တာဒိသေ သန္ဓာယ သတ္ထာ တထာ ကရောတိ။ တတ္ထ ပယောဇနမာဟ **''တသနတ္ထာ

ယာ”တိ။ **ဇဝံ သုတောပီ**တိ ဇဝံ အဝိညာတဒေသကော အဝိညာတာဂမနောပိ သုတော ဓမ္မော အတ္တနော ဓမ္မသုဓမ္မတာယေဝ **အနာဂတေ ပစ္စယော ဟောတိ** သုဏန္တဿ။

ပရိသာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဘူမိစာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၇၀. ဒသမေ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၁၆၇; သံ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၅.၈၂၂) **ဥဒေနယက္ခဿ စေတိယဋ္ဌာနေ** တိ ဥဒေနဿ နာမ ယက္ခဿ အာယတနဘာဝေန ကတ္ထဗ္ဗာကာဟိ ကတေ မဟာဇနဿ စိတ္တီကတဋ္ဌာနေ။ **ကတဝိဟာရေ**တိ ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ကတဝိဟာရေ။ **ဝုစ္စတီ** တိ ပုရိမဝေဟာရေန “ဥဒေနံ စေတိယ”န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဂေါတမကာဒီသုပီ**တိ “ဂေါတမကံ စေတိယ”န္တိအာဒီသုပိ။ **ဧသေဝ နယော**တိ စေတိယဋ္ဌာနေ ကတဝိဟာရဘာဝံ အတိဒိသတိ။ တထာ ဟိ **သတ္တမ္ဗ** န္တိ ကိကိဿ ရညော ဓီတရော သတ္တ ကုမာရိယော သံဝေဂဇာတာ ဂေဟတော နိက္ခမိတွာ တတ္ထ ပဓာနံ ပဒဟိံသု, တံ ဌာနံ **“သတ္တမ္ဗံ စေတိယ”**န္တိ ဝဒန္တိ။ **ဗဟုပုတ္တက** န္တိ စ ဗဟုပဟရောဟော ဧကော နိဂြောဓရုက္ခော, တသ္မိံ အဓိဝတ္ထံ ဒေဝတံ ဗဟူ မနုဿာ ပုတ္တေ ပတ္ထေန္တိ, တဒုပာဒါယ တံ ဌာနံ **“ဗဟုပုတ္တကံ စေတိယ”** န္တိ ပညာယိတ္ထ။ **သာရန္ဒဒဿ** နာမ ယက္ခဿ ဝသိတဋ္ဌာနံ, **စာပာလဿ** နာမ ယက္ခဿ ဝသိတဋ္ဌာနံ, ဣတိ သဗ္ဗာနေဝေတာနိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒတော ပုဗ္ဗဒေဝတာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ စေတိယဝေဟာရေန ဝေဟရိတာနိ, ဘဂဝတော ဝိဟာရေ ကတေပိ တထေဝ သဉ္ဇာနန္တိ။ **ရမဏီယာ**တိ တွေ ဝေသာလိယာ တာဝ ဘူမိဘာဂသမ္ပတ္တိယာ သုလဘပိဏ္ဍတာယ ရမဏီယဘာဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိဟာရာနံ ပန နဂရတော နာတိဒူရတာယ နစ္စာသန္နတာယ ဂမနာဂမနသမ္ပတ္တိယာ အနာကိဏ္ဏဝိဟာရဋ္ဌာနတာယ ဆာယုဒကသမ္ပတ္တိယာ ပဝိဝေကပတိရူပတာယ စ ရမဏီယတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ဝမိုတာ တိ ဘာဝနာပာရိပူရိဝသေန ပရိဗ္ဗူဟိတာ။ **ပုနပ္ပုနံ ကတာ** တိ ဘာဝနာယ ဗဟုလီကရဏေန အပရာပရံ ပဝတ္တိတာ။ **ယုတ္တယာနံ ဝိယ ကတာ** တိ ယထာ ယုတ္တမာဇညယာနံ ဆေကေန သာရထိနာ အဓိဋ္ဌိတံ ယထာရုစိ ပဝတ္တတိ, ဇဝံ ယထာရုစိ ပဝတ္တိရဟတံ ဂမိတာ။ **ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ** တိ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ **ဝတ္ထု ဝိယ ကတာ**တိ သဗ္ဗသော ဥပက္ကိလေသဝိသောဓနေန ဣဒ္ဓိဝိသယတာယ ပတိဋ္ဌာနဘာဝတော သုဝိသောဓိတပရိဿယဝတ္ထု ဝိယ ကတာ။ **အဓိဋ္ဌိတာ** တိ ပဋိပက္ခဒူရီဘာဝတော သုဘာဝိတဘာဝေန တံတံအဓိဋ္ဌာနယောဂ္ဂတာယ ဌပိတာ။ **သမန္တတော စိတာ** တိ သဗ္ဗဘာဂေန ဘာဝနုပစယံ ဂမိတာ။ တေနာဟ **“သုဝမိုတာ”** တိ။ **သုဋ္ဌု သမာရဒ္ဓာ** တိ ဣဒ္ဓိဘာဝနာယ သိခါပ္ပတ္တိယာ သမ္မဒေဝ သံသေဝိတာ။

အနိယမေနာတိ “ယဿ ကဿစီ”တိ အနိယမဝစနေန။ **နိယမေတွာ**တိ “တထာဂတဿာ”တိ သရူပဒဿနေန နိယမေတွာ။ **အာယုပ္ပမာဏ** န္တိ (ဒီ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၄၀; ဒီ. နိ. အဘိ. ဋ္ဌ. ၁.၄၀) ပရမာယုပ္ပမာဏံ ဝဒတိ။ ကိံ ပနေတ္ထ ပရမာယု နာမ, ကထံ တ တံ ပရိစ္ဆိန္နပ္ပမာဏန္တိ? ဝုစ္စတေ – ယော တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝဝိသေသေ ပုရိမသိဒ္ဓဘဝပတ္ထနူပနိဿယဝသေန သရီရာဝယဝဝဏ္ဏသဏ္ဌာနပ္ပမာဏာဒိဝိသေသာ ဝိယ တံတံဂတိနိကာယာဒီသု ယေဘုယ္ယေန နိယတပရိစ္ဆေဒေါ ဂဗ္ဘသေယ္ယကကာမာဝစရဒေဝရူပာဝစရသတ္တာနံ သုက္ကသောဏိတဥတုဘောဇနာဒိဥတုအာဒိပစ္စုပ္ပန္နပစ္စယူပတ္ထမ္ဘိတော ဝိပါကပ္ပဗန္ဓဿ ဌိတိကာလနိယမော။ သော ယထာသကံ ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာယီနမ္ပိ အတ္တနော သဟဇာတာနံ ရူပာရူပဓမ္မာနံ ဌပနာကာရဝုတ္တိတာယ ပဝတ္တနကာနိ ရူပာရူပဇီဝိတိန္ဒြိယာနိ ယသ္မာ န ဧကလံ တေသံ ခဏဋ္ဌိတိယာ ဧဝ ကာရဏဘာဝေန အနုပာလကာနိ, အထ ခေါ ယာဝ ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒာ အနုပဗန္ဓဿ အဝိစ္ဆေဒဟေတုဘာဝေနပိ, တသ္မာ အာယုဟေတုကတ္တာ ကာရဏူပစာရေန အာယု, ဥက္ကံသပရိစ္ဆေဒဝသေန ပရမာယူတိ စ ဝုစ္စတိ။ တံ ပန ဒေဝတာနံ နေရယိကာနံ ဥတ္တရကုရုကာနဉ္စ နိယတပရိစ္ဆေဒံ။ ဥတ္တရကုရုကာနံ ပန ဧကန္တနိယတပရိစ္ဆေဒမေဝ, အဝသိဋ္ဌမနုဿပေတတိရစ္ဆာနာနံ ပန စိရဋ္ဌိတိသံဝတ္တနိကကမ္မဗဟုလေ ကာလေ တံကမ္မသဟိတသန္တာနဇနိတသုက္ကသောဏိတပစ္စယာနံ တံမူလကာနဉ္စ စန္ဒသူရိယသမဝိသမပရိဝတ္တနာဒိဇနိတဥတုအာဟာရာဒိသမဝိသမပစ္စယာနဉ္စ ဝသေန စိရာစိရကာလတော အနိယတပရိစ္ဆေဒံ, တဿ စ ယထာ ပုရိမသိဒ္ဓဘဝပတ္ထနာဝသေန တံတံဂတိနိကာယာဒီသု ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိဝိသေသနိယမော သိဒ္ဓေါ ဒဿနာနုဿုတဒီဟိ, တထာ အာဒိတော ဂဟဏသိဒ္ဓိယာ။ ဇဝံ တာသု တာသု ဥပပတ္တီသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ ယေဘုယ္ယေန သမပ္ပမာဏဋ္ဌိတိကာလံ ဒဿနာနုဿုတဝေဟိ လဘိတွာ တံပရမတံ အဓ္ဈောသာယ ပဝတ္တိတဘဝပတ္ထနာဝသေန အာဒိတော ပရိစ္ဆေဒနိယမော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယသ္မာ ပန

ကမ္မံ တာသု တာသု ဥပပတ္တီသု ယထာ တံတံဥပပတ္တိနိယတဝဏ္ဏာဒိနိဗ္ဗတ္တနေ သမတ္ထံ, ဧဝံ နိယတာယုပရိစ္ဆေအာသု ဥပပတ္တီသု ပရိစ္ဆေဒာတိက္ကမေန ဝိပာကနိဗ္ဗတ္တနေ သမတ္ထံ န ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ ယံ မနုဿာနံ အာယုပ္ပမာဏံ, တံ ပရိပုဏ္ဏံ ကရောန္တော တိဋ္ဌေယျာ"**တိ။

မဟာသီဝတ္ထေရော ပန "မဟာဗောဓိသတ္တာနံ စရိမဘဝေ ပဋိသန္ဓိဒါယိနော ကမ္မဿ အသင်္ခေယျာယုကတာသံဝတ္တနသမတ္ထတံ ဟဒယေ ဌပေတွာ ဗုဒ္ဓါနဉ္စ အာယုသင်္ခါရဿ ပရိဿယဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတာ ဧတေတိ ကပ္ပံ ဘဒ္ဒကပ္ပမေဝ တိဋ္ဌေယျာ"တိ အဝေါစ။ **ခဏ္ဍိစ္စာဒီဟိ အဘိဘုယျတီ**တိ ဧတေန ယထာ ဣဒ္ဓိဗလေန ဇရာယ န ပဋိဃာတော, ဧဝံ တေန မရဏဿပိ န ပဋိဃာတောတိ အတ္ထတော အာပန္နမေဝါတိ။ "ကတ္ထ သရော ခိတ္တော, ကတ္ထ စ နိပတိတော"တိ အညထာ ဝုဋ္ဌိတေနပိ ထေရတာဒေန အဋ္ဌကထာဝစနမေဝ သမတ္ထိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေနာဟ **"ယော ပန ဝုစ္စတိ။ပေ။ နိယာမိတ"** န္တိ။

ဩဠာရိကေ နိမိတ္တေတိ ထူလေ သညုပ္ပာဒနေ။ ထူလသညုပ္ပာဒနဉ္ဟေတံ "တိဋ္ဌတု ဘဂဝါ ကပ္ပ"န္တိ သကလံ ကပ္ပံ အဝဋ္ဌာနယာစနာယ, ယဒိဒံ "ယဿ ကဿစိ, အာနန္ဒ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဘာဝိတာ"တိအာဒိနာ အညာပဒေသေန အတ္တနော စတုရိဒ္ဓိပါဒဘာဝနာနုဘာဝေန ကပ္ပံ အဝဋ္ဌာနသမတ္ထတာဝိဘာဝနံ။ **ဩဘာသော**တိ ပာကဋဝစနံ။ ပာကဋဝစနဉ္ဟေတံ, ယဒိဒံ ပရိယာယံ မုဉ္စိတွာ ဥဇုကမေဝ အတ္တနော အဓိပ္ပာယဝိဘာဝနံ။ **ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော**တိ ယထာ ကိဉ္စိ အတ္ထာနတ္ထံ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ကာ, ဧဝံ အဘိဘူတစိတ္တော။ သော ပန အဘိဘဝေါ မဟတာ ဥဒကောဃေန အပ္ပကဿ ဥဒကဿ အဇ္ဈောတ္ထရဏံ ဝိယ အဟောသီတိ ဝုတ္တံ **"အဇ္ဈောတ္ထဋစိတ္တော"**တိ။ **အညော**တိ ထေရတော, အရိယေဟိ ဝါ အညောပိ ယော ကောစိ ပုထုဇ္ဇနော။ ပုထုဇ္ဇနဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ယထာ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ အပ္ပဟီနဝိပလ္လာသော မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တော ကိဉ္စိ အတ္ထာနတ္ထံ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ကောတိ, ဧဝံ ထေရော ဘဂဝတာ ကတနိမိတ္တောဘာသံ သဗ္ဗသော န သလ္လက္ခေသီတိ ဒဿနတ္ထံ။ တေနာဟ **"မာရော ဟိ"**တိအာဒိ။

စတ္တာရော ဝိပလ္လာသာတိ အသုဘေ "သုဘ"န္တိ သညာဝိပလ္လာသော, စိတ္တဝိပလ္လာသော, ဒုက္ခေ "သုခ"န္တိ သညာဝိပလ္လာသော, စိတ္တဝိပလ္လာသောတိ ဣမေ စတ္တာရော ဝိပလ္လာသာ။ **တေနာ**တိ ယဒိပိ ဣတရေ အဋ္ဌ ဝိပလ္လာသာ ပဟီနာ, တထာပိ ယထာဝုတ္တာနံ စတုန္နံ ဝိပလ္လာသာနံ အပ္ပဟီနဘာဝေန။ **အဿာ**တိ ထေရဿ။ **မဒ္ဒတီ**တိ ဖုသနမတ္တေန မဒ္ဒန္တော ဝိယ ဟောတိ, အညထာ တေန မဒ္ဒိတေ သတ္တာနံ မရဏမေဝ သိယာ။ **ကိံ သက္ခိဿတီ,** န သက္ခိဿတီတိ အဓိပ္ပာယော။ ကသ္မာ န သက္ခိဿတိ, နနု ဧသ အဂ္ဂသာဝကဿ ကုစ္ဆိံ ပဝိဋ္ဌောတိ? သစ္စံ ပဝိဋ္ဌော, တဉ္စ ခော အတ္တနော အာနုဘာဝဒဿနတ္ထံ, န ဝိဗာဓနာဓိပ္ပာယေန။ ဝိဗာဓနာဓိပ္ပာယေန ပန ဣဓ "ကိံ သက္ခိဿတီ"တိ ဝုတ္တံ ဟဒယမဒ္ဒနဿ အဓိကတတ္တာ။ **နိမိတ္တောဘာသ**န္တိ ဧတ္ထ "တိဋ္ဌတု ဘဂဝါ ကပ္ပ"န္တိ သကလကပ္ပံ အဝဋ္ဌာနယာစနာယ "ယဿ ကဿစိ, အာနန္ဒ, စတ္တာရော ဣဒ္ဓိပါဒါ ဘာဝိတာ"တိအာဒိနာ အညာပဒေသေန အတ္တနော စတုရိဒ္ဓိပါဒဘာဝနာနုဘာဝေန ကပ္ပံ အဝဋ္ဌာနသမတ္ထတာဝသေန သညုပ္ပာဒနံ နိမိတ္တံ။ တထာ ပန ပရိယာယံ မုဉ္စိတွာ ဥဇုကမေဝ အတ္တနော အဓိပ္ပာယဝိဘာဝနံ ဩဘာသော။ **ဇာနန္တောယေဝါ**တိ မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတဘာဝံ ဇာနန္တောယေဝ။ အတ္တနော အပရာဓဟေတုတော သတ္တာနံ သောကော တနုကော ဟောတိ, န ဗလဝါတိ အာဟ **"ဒေါသာရောပနေန သောကတနုကရဏတ္ထ"** န္တိ။ ကိံ ပန ထေရော မာရေန ပရိယုဋ္ဌိတစိတ္တကာလေ ပဝတ္တိံ ပစ္ဆာ ဇာနာတီတိ? န ဇာနာတိ သဘာဝေန, ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ပန ဇာနာတိ။

ဂစ္ဆ တွံ, အာနန္ဒာတိ ယသ္မာ ဒိဝါဝိဟာရတ္ထာယ ဣဓာဂတော, တသ္မာ, အာနန္ဒ, ဂစ္ဆ တွံ ယထာရုစိတဋ္ဌာနံ ဒိဝါဝိဟာရာယ။ တေနာဟ **"ယဿဒါနိ ကာလံ မညသီ"**တိ။ **အနတ္ထေ နိယောဇေန္တော** ဂုဏမာရဏေန **မာရေတိ,** ဝိရာဂဝိဗန္ဓနေန ဝါ ဇာတိနိမိတ္တတာယ တတ္ထ တတ္ထ ဇာတံ မာရေန္တော ဝိယ ဟောတီတိ **"မာရေတီတိ မာရော"**တိ ဝုတ္တံ။ အတိ ဝိယ ပါပတာယ **ပါပိမာ**။ ကဏှဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော **ကဏှော**။ ဝိရာဂါဒိဂုဏာနံ အန္တကရဏတော **အန္တကော**။ သတ္တာနံ အနတ္ထာဝဟံ ပဋိပတ္တိံ န မုဉ္စတီတိ **နမုစိ**။ အတ္တနော မာရပါသေန ပမတ္တေ ဗန္ဓတိ, ပမတ္တာ ဝါ ဗန္ဓူ ဧတဿာတိ **ပမတ္တဗန္ဓု**။ သတ္တမသတ္တာဟတော ပရံ သတ္တ အဟာနိ သန္ဓာယာဟ **"အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ"**တိ န ပန ပလ္လင်္ကသတ္တာဟာဒီ ဝိယ နိယတကိစ္စဿ အဋ္ဌမသတ္တာဟဿ နာမ လဗ္ဘနတော။ သတ္တမသတ္တာဟဿ ဟိ ပရတော အဇပါလနိဂြောဓမူလေ မဟာဗြဟ္မုနော သက္ကဿ စ ဒေဝရညော ပဋိညာတဓမ္မဒေသနံ ဘဂ

ဝန္တံ ဥတ္တ "ကြာအနိ သတ္တေ ဓမ္မဒေသနာယ မမ ဝိသယံ သမတိက္ကမာပေသ္သတီ"တိ သဥ္ဇာတအောမနသ္သော ဟု တ္တ ဠိတော စိန္တေသိ – "ဟန္ဒ အနာဟံ နံ ဥပာယေန ပရိနိဗ္ဗာပေသ္သာမိ, ဧဝမဿ မနောရထော အညထတ္တံ ဂမိသ္ သတိ, မမ စ မနောရထော ကြဗ္ဗိသ္သတီ"တိ။ ဧဝံ ပန စိန္တေတ္ဝာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ဧကမန္တံ ဠိတော "ပရိနိ ဗ္ဗာတု အနိ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ"တိအာဒိနာ ပရိနိဗ္ဗာနံ ယာစိ။ တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ **"အဌမေ သတ္တာဟေ"** တိအာဒိ။ တ တ္ထ **အဇ္ဇာ** တိ အာယုသင်္ခာရောသ္သဇ္ဇနဒိဝသံ သန္ဓာယာဟ။ **ဘဂဝါ စဿ** အတိဗဒ္ဓနာဓိပ္ပာယံ ဇာနန္တောပိ တံ အနာဝိကတွာ ပရိနိဗ္ဗာနဿ အကာလဘာဝမေဝ ပကာသေန္တော ယာစနံ **ပဋိက္ခိပိ** ။ တေနာဟ **"န တာဝာဟ"**န္တိ အာဒိ။

မဂ္ဂဝသေန ဗျတ္တာ တိ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓဝေယျတ္တိယေန ဗျတ္တာ။ **တထေဝ ဝိနီတာ**တိ မဂ္ဂဝသေနေဝ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆေဒဝိနယေန ဝိနီတာ။ **တထာ ဝိသာရဒါ**တိ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမေနေဝ သတ္ထုသာသနေ ဝေသာရဇ္ဇပ္ပ တ္တိယာ ဝိသာရဒါ, သာရဇ္ဇကရာနံ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဒိပာပဓမ္မာနံ ဝိဂမေန ဝိသာရဒဘာဝံ ပတ္တာတိ အတ္ထော။ ယဿ သု တဿ ဝသေန ဝဋ္ဋုဒ္ဒက္ခတော နိဿရဏံ သမ္ဘဝတိ, တံ ကြာဓ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန သုတန္တိ အဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ **"တေပိဋကဝသေနာ"**တိ။ တိဏ္ဏံ ပိဋကာနံ သမူဟော **တေပိဋကံ** , တီဏိ တ ပိဋကာနိ တိပိဋကံ, တိပိဋကမေဝ **တေပိဋကံ,** တဿ ဝသေန။ **တမေဝ**တိ ယံ တံ တေပိဋကံ သောတဗ္ဗဘာဝေန "သုတ"န္တိ ဝုတ္တံ, တမေဝ။ **ဓမ္မန္တိ** ပရိယတ္တိဓမ္မံ။ **ဓာရေန္တီ** တိ သုဝဏ္ဏဘာဇနေ ပက္ခိတ္တသီဟဝသံ ဝိယ အဝိနဿန္တံ ကတွာ သုပ္ပဂုဏသုပ္ပဝတ္တိဘာဝေန ဓာရေန္တိ ဟဒယေ ဌပေန္တိ။ ကြာတိ ပရိယတ္တိဓမ္မဝသေန ဗဟုဿုတဓမ္မဓရဘာဝံ ဒဿေတွာ ကြာအနိ ပဋိဝေဓဓမ္မဝသေနပိ တံ ဒဿေတုံ **"အထ ဝါ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အရိယဓမ္မဿာ** တိ မဂ္ဂဖလဓမ္မဿ, နဝဝိဓဿပိ ဝါ လောကုတ္တရဓမ္မ ဿ။ **အနုဓမ္မဘူတန္တိ** အဓိဂမာယ အနုရူပဓမ္မဘူတံ။ **အနုစ္ဆဝိကပဋိပဒ** န္တိ စ တမေဝ ဝိပဿနာဓမ္မမာဟ, ဆဗ္ဗိဓာ ဝိသုဒ္ဓိယော ဝါ။ **အနုဓမ္မန္တိ** တဿာ ယထာဝုတ္တပဋိပဒာယ အနုရူပံ အဘိသလ္လေခိတံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဓမ္မံ။ **စရဏ သီလာ**တိ သမာဒာယ ဝတ္တနသီလာ။ အနုမဂ္ဂဖလဓမ္မော ဧတိဿာတိ ဝါ **အနုဓမ္မာ,** ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ။ တဿ သာ စရဏသီလာ။ **အတ္တနော အာစရိယဝါဒ**န္တိ အတ္တနော အာစရိယဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဝါဒံ။ သဒေဝကဿ လော ကဿ အာစာရသိက္ခာပနေန **အာစရိယော,** ဘဂဝါ, တဿ ဝါဒော, စတုသစ္စဒေသနာ။

အာစိက္ခိဿန္တီ တိ အာဒိတော ကထေဿန္တိ, အတ္တနာ ဥဂ္ဂဟိတနိယာမေန ပရေ ဥဂ္ဂဏှာပေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ဒေသေဿန္တီ** တိ ဝါစေဿန္တိ, ပါဠိံ သမ္မာ ပဗောဓေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ပညပေဿန္တီ** တိ ပဇာ နာပေဿန္တိ, သင်္ကာသေဿန္တီတိ အတ္ထော။ **ပဋ္ဌပေဿန္တီ** တိ ပကာရေဟိ ဌပေဿန္တိ, ပကာသေဿန္ တီတိ အတ္ထော။ **ဝိဝရိဿန္တီ** တိ ဝိဝဋံ ကရိဿန္တိ။ **ဝိဘဇိဿန္တီ** တိ ဝိဘတ္တံ ကရိဿန္တိ။ **ဥတ္တာနီကရိဿ န္တီ**တိ အနုတ္တာနံ ဂမ္ဘီရံ ဥတ္တာနံ ပာကဋံ ကရိဿန္တိ။ **သဟဓမ္မေနာ** တိ ဧတ္ထ **ဓမ္မ**-သဒ္ဒော ကာရဏပရိယာယော "ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ"တိအာဒီသု (ဝိဘ. ၇၂၀) ဝိယာတိ အာဟ **"သဟေတုကေန သကာရဏေန ဝစနေ နာ"**တိ။ **သပ္ပာဋိဟာရိယ** န္တိ သနိဿရဏံ။ ယထာ ပရဝါဒံ ဘဉ္ဇိတွာ သကဝါဒော ပတိဋ္ဌဟတိ, ဧဝံ ဟေတုအာဟရ ဏေဟိ ယထာဓိဂတမတ္ထံ သမ္မာဒေတွာ ဓမ္မံ ကထေဿန္တိ။ တေနာဟ **"နိယျာနိကံ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေဿန္ တီ"**တိ, နဝဝိဓံ လောကုတ္တရဓမ္မံ ပဗောဓေဿန္တီတိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ "ပညပေဿန္တီ"တိအာဒီဟိ ဆဟိ ပ ဒေဟိ ဆ အတ္ထပဒါနိ ဒဿိတာနိ, အာဒိတော ပန ဒွီဟိ ပဒေဟိ ဆ ဗျဉ္ဇနပဒါနိ။ ဧတ္တာဝတာ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သံဝဏ္ဏနာနယေန သင်္ဂဟေတွာ ဒဿိတံ ဟောတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ **နေတ္တိယံ** (နေတ္တိ. သင်္ဂဟဝါရော) "ဒွါဒသ ပဒါနိ သုတ္တံ, တံ သဗ္ဗံ ဗျဉ္ဇနဉ္စ အတ္ထော စာ"တိ။

သိက္ခာတ္တယသင်္ဂဟိတ န္တိ အဓိသီလသိက္ခာဒိသိက္ခာတ္တယသင်္ဂဟံ။ **သကလံ သာသနဗြဟ္မစရိယ** န္တိ အ နဝသေသံ သတ္ထုသာသနဘူတံ သေဋ္ဌစရိယံ။ **သမိဒ္ဓန္တိ** သမ္မဒေဝ ဝဍ္ဎိတံ။ **ဈာနဿာဒဝသေနာ** တိ တေဟိ တေဟိ ဘိ က္ခူဟိ သမဓိဂတဈာနသုခဝသေန။ **ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တ** န္တိ ဥဠာရပဏီတဘာဝူပဂမေန သဗ္ဗသော ပရိဝုဒ္ဓိမုပဂတံ။ **သဗ္ဗဖာလိ ဖုလ္လံ ဝိယ အဘိညာသမ္ပတ္တိဝသေန** အဘိညာသမ္ပဒါဟိ သာသနာဘိဝုဒ္ဓိယာ မတ္ထကပ္ပတ္တိတော။ **ပတိဋ္ဌိတဝသေ နာ**တိ ပတိဋ္ဌာနဝသေန, ပတိဋ္ဌပ္ပတ္တိယာတိ အတ္ထော။ ပဋိဝေဓဝသေန ဗဟုနော ဇနဿ ဟိတန္တိ **ဗာဟုဇညံ**။ တေ နာဟ **"မဟာဇနာဘိသမယဝသေနာ"**တိ။ ပုထု ပုထုလံ ဘူတံ ဇာတံ, ပုထု ဝါ ပုထုတ္တံ ပတ္တန္တိ **ပုထုဘူတံ**။ တေနာဟ **"သဗ္ဗာ။ပေ... ပတ္တ"** န္တိ။ **သုဋ္ဌု ပကာသိတ** န္တိ သုဋ္ဌု သမ္မဒေဝ အာဒိကလျာဏာဒိဘာဝေန ပဝေဒိတံ။

သတိံ သူပဋ္ဌိတံ ကတွာ တိ အယံ ကာယာဒိဝိဘာဂေ အတ္တဘာဝသညိတေ ဒုက္ခဘာရေ မယာ ဧတ္တကံ ကာလံ ဝဟိတေ, ဣတော ပရံ န ဝဟိတဗ္ဗော, ဧတဿ အဝဟနတ္ထဉ္ဟိ စိရတရံ ကာလံ အရိယမဂ္ဂသမ္ဘာရော သမ္ဘတော, သွ တယံ အရိယမဂ္ဂေါ ပဋိဝိဒ္ဓေါ။ ယတော ဣမေ ကာယာဒယော အသုဘာဒိတော သဘာဝဒိတော သမ္မဒေဝ ပရိညာတာတိ စတုဗ္ဗိဓမ္ပိ သမ္မာသတိံ ယထာတထံ ဝိသယေ သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌိတံ ကတွာ။ **ဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ** တိ ဣမဿ အတ္တဘာဝသညိတဿ ဒုက္ခဘာရဿ ဝဟနေ ပယောဇနဘူတံ အတ္တဟိတံ တာဝ ဗောဓိမူလေ ဧဝ ပရိသမာပိတံ, ပရဟိတံ ပန ဗုဒ္ဓဝေနေယ္ယဝိနယံ ပရိသမာပိတဗ္ဗံ, တံ ဣဒါနိ မာသတ္တယေနေဝ ပရိသမာပနံ ပါပုဏိဿတိ, အဟမ္ပိ ဝိသာခါပုဏ္ဏမာယံ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမီတိ ဧဝံ ဗုဒ္ဓဉာဏေန ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ သဗ္ဗဘာဂေန နိစ္ဆယံ ကတွာ။ **အာယုသင်္ခါရံ ဝိဿဇ္ဇိ** တိ အာယုနော ဇီဝိတဿ အဘိသင်္ခါရကံ ဖလသမာပတ္တိဓမ္မံ န သမာပဇ္ဇိဿာမီတိ ဝိဿဇ္ဇိ။ တံဝိဿဇ္ဇနေနေဝ တေန အဘိသင်္ခရိယမာနံ ဇီဝိတသင်္ခါရံ "န ပဝတ္တေဿာမီ"တိ ဝိဿဇ္ဇိ။ တေနာဟ **"တတ္ထာ"** တိအာဒိ။

ဌာနမဟန္တတာယပိ ပဝတ္တိအာကာရမဟန္တတာယပိ **မဟန္တော ပထဝီကမ္ပော** ။ တတ္ထ ဌာနမဟန္တတာယ ဘူမိစာလဿ မဟန္တတ္တံ ဒဿေတုံ **"တဒါ ကိရ။ပေ။ ကမ္ပိတ္ထာ"** တိ ဝုတ္တံ။ သာ ပန ဇာတိက္ခေတ္တဘူတာ ဒသသဟဿီ လောကဓာတု ဧဝ, န ယာ ကာစိ။ ယာ မဟာဘိနီဟာရမဟာဘိဇာတိအာဒီသုပိ ကမ္ပိတ္ထ, တဒါပိ တတ္တိကာယ ဧဝ ကမ္ပနေ ကိံ ကာရဏံ? ဇာတိက္ခေတ္တဘာဝေန တဿေဝ အာဒိတော ပရိဂ္ဂဟဿ ကတတ္တာ, ပရိဂ္ဂဟကရဏံ စဿ ဓမ္မတာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တထာ ဟိ ပုရိမဗုဒ္ဓါနမ္ပိ တာဝတ္တကမေဝ ဇာတိက္ခေတ္တံ အဟောသိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ "ဒသသဟဿီ လောကဓာတု, နိဿဒ္ဒါ ဟောတိ နိရာကုလာ။ပေ။ မဟာသမုဒ္ဒေါ အာဘုဇတိ, ဒသသဟဿီ ပကမ္ပတီ"တိ (ဗု. ဝံ. ၂.၈၄-၉၁) စ အာဒိ။ ဥဒကပရိယန္တံ ကတွာ ဆပ္ပကာရပဝေဓနေန အဝီတရာဂေ ဘိံသေတီတိ ဘိံသနော, သော ဧဝ **ဘိံသနကော**တိ အာဟ **"ဘယဇနကော"**တိ။ **ဒေဝဘေရိယော**တိ ဒေဝဒုန္ဒုဘိသဒ္ဒဿ ပရိယာယဝစနမတ္တံ။ န စေတ္ထ ကာစိ ဘေရီ "ဒုန္ဒုဘီ"တိ အဓိပ္ပေတာ, အထ ခေါ ဥပ္ပာတဘာဝေန လဗ္ဘမာနော အာကာသဂတော နိဂ္ဃောသသဒ္ဒေါ။ တေနာဟ **"ဒေဝေါ"**တိအာဒိ။ **ဒေဝေါ**တိ မေဃော။ တဿ ဟိ ဂဇ္ဇိတဘာဝေန အာကာသဿ ဝဿာဘာဝေ န သုက္ခဂဇ္ဇိတသညိတေ သဒ္ဒေ နိစ္ဆရန္တေ ဒေဝဒုန္ဒုဘိသမညာ။ တေနာဟ **"ဒေဝေါ သုက္ခဂဇ္ဇိတံ ဂဇ္ဇီ"** တိ။

ပီတိဝေဂဝိဿဋ္ဌ န္တိ "ဧဝံ စိရတရံ ကာလံ ဝဟိတော အယံ အတ္တဘာဝသညိတော ဒုက္ခဘာရော, ဣဒါနိ န စိရဿေဝ နိက္ခိပိဿာမီ"တိ သဉ္ဇာတသောမနဿော ဘဂဝါ သဘာဝေနေဝ ပီတိဝေဂဝိဿဋ္ဌံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ ဧဝံ ပန ဥဒါနေန္တေန အယမ္ပိ အတ္ထော သာဓိတော ဟောတီတိ ဒဿနတ္ထံ အဋ္ဌကထာယံ **"ကသ္မာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။

တုလီယတီတိ **တုလ**န္တိ တုလ-သဒ္ဒေါ ကမ္မသာဓနောတိ ဒဿေတုံ **"တုလိတ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အပ္ပာနုဘာဝတာယ **ပရိစ္ဆိန္နံ** ။ တထာ ဟိ တံ ပရိတော ခဏ္ဍိတဘာဝေန "ပရိတ္တ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိပက္ခဝိက္ခမ္ဘနတော ဒီဃသန္တာနတာယ ဝိပုလဖလတာယ စ **န တုလံ** န ပရိစ္ဆိန္နံ။ ယေဟိ ကာရဏေဟိ ပုဗ္ဗေ အဝိသေသတော မဟဂ္ဂတံ "အတုလ"န္တိ ဝုတ္တံ, တာနိ ကာရဏာနိ ရူပါဝစရတော အရူပဿ သာတိသယာနိ ဝိဇ္ဇန္တီတိ အရူပါဝစရံ "အတုလ"န္တိ ဝုတ္တံ ကေ တရစ္စ "တုလ"န္တိ။ **အပ္ပဝိပါက**န္တိ တီသုပိ ကမ္မေသု ယံ တနုဝိပါကံ ဟီနံ, တံ တုလံ။ **ဗဟုဝိပါက**န္တိ ယံ မဟာဝိပါကံ ပဏီတံ, တံ အတုလံ။ ယံ ပနေတ္ထ မဇ္ဈိမံ, တံ ဟီနံ ဥက္ကဋ္ဌန္တိ ဒွိဓာ ဘိန္ဒိတွာ ဒွီသုပိ ဘာဂေသု ပက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ဟီနတ္တိကဝဏ္ဏနာယံ (ဓ. သ. အဋ္ဌ. ၁၄) ဝုတ္တနယေန တ အပ္ပဗဟုဝိပါကတံ နိဒ္ဒါရေတွာ တဿ ဝသေန တုလာတုလဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သမ္ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ **သမ္ဘဝေါ** တိ အာဟ **"သမ္ဘဝဟေတုဘူတ"** န္တိ။ **နိယကဇ္ဈတ္တရတော**တိ သသန္တာနဓမ္မေသု ဝိပဿနာဝသေန ဂေါစရာသေဝနာယ စ နိရတော။ သဝိပါကမ္ပိ သမာနံ ပဝတ္တိဝိပါကမတ္တ အာယိကမ္မံ သဝိပါကဋ္ဌေန သမ္ဘဝံ, န စ တံ ကာမာဒိဘဝတဘိသင်္ခါရကန္တိ တတော ဝိသေသနတ္ထံ "သမ္ဘဝ"န္တိ ဝတွာ **"ဘဝသင်္ခါရ"** န္တိ ဝုတ္တံ။ **ဩဿဇီ** တိ အရိယမဂ္ဂေန အဝဿဇိ။ **ကဝစံ ဝိယ** အတ္တဘာဝံ ပရိယောနန္ဓိတွာ ဌိတံ အတ္တနိ သမ္ဘူတတ္တာ **အတ္တသမ္ဘဝံ** ကိလေသဉ္စ အဘိန္ဒီတိ ကိလေသဘေဒသဟဘာဝိကမ္မောဿဇ္ဇနံ ဒဿေန္တော တဒုဘယဿ ကာရဏမာဟ **"အဇ္ဈတ္တရတော သမာဟိတော"**တိ။

ပဌမဝိကပ္ပေ အဝသဇ္ဇနမေဝ ဝုတ္တံ, ဧတ္ထ အဝသဇ္ဇနာကာရောတိ တံ ဒဿေန္တော **"အထ ဝါ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တီရေန္တော** တိ "ဥပ္ပာဒေါ ဘယံ, အနုပ္ပာဒေါ ခေမ"န္တိအာဒိနာ (ပဋိ. မ. ၁.၁၀) ဝီမံသန္တော။ **"တုလေန္တော တီရေန္တော"**တိအာဒိနာ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **"ပဉ္စက္ခန္ဓာ"** တိအာဒိံ ဝတွာ

ဘာဝသင်္ခါရဿ အဝသဇ္ဇနာကာရံ သရူပတော ဒဿေတိ။ **ဝေဋ္ဌိအာဒိနာ** ပန ဥအနကထာဝဏ္ဏနာယံ အာဒိတော ဝုတ္တ တမတ္ထံ နိဂမဝသေန ဒဿေတိ။

ယန္တိ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၁၇၁) ကရဏေ, အဓိကရဏေ တ ပစ္စတ္တဝစနန္တိ အာဟ **"ယေန သမယေန, ယသ္မိံ တ သမယေ"**တိ။ **ဥက္ခေပကတတာ** တိ ဥဒကသန္ဓာရကတတံ ဥပစ္ဆိန္ဒိတ္ဂတ ဌိတဌာနတော ခေပကတတာ။ **သင္ဒါ။ပေ.။ ဗဟလန္တိ** ဣဒံ တဿ တတဿ ဥဗ္ဗေဓပ္ပမာဏမေဝ ဂဟေတ္ဂတ ဝုတ္တံ, အာယာမဝိတ္ထာရတော ပန ဒသသဟဿ စက္ကတဠပ္ပမာဏံ ကောဋိသတသဟဿစက္ကတဠပ္ပမာဏမ္ပိ ဥဒကသန္ဓာရကတတံ ဥပစ္ဆိန္ဒတိယေဝ။ **အာကာ သေ**တိ ပုဗ္ဗေ တတေန ပတိဋ္ဌိတာကာသေ။ **ပုန တတော**တိ ဥက္ခေပကတတေ တထာ ကတ္ဂတ ဝိဂတေ ဥဒကသန္ဓာရက တတော ပုန **အာဗန္ဓိတ္ဂတ ဂဏှာတိ**။ ယထာ တံ ဥဒကံ န ဘဿတိ, ဧဝံ ဥပတ္ထမ္ဘေန္တံ အာဗန္ဓနဝိတာနဝသေန ဗ န္ဓိတ္ဂတ ဂဏှာတိ။ **တတော ဥဒကံ ဥဂ္ဂစ္ဆတီ** တိ တတော အာဗန္ဓိတ္ဂတ ဂဟဏတော တေန တတေန ဥဋ္ဌာပိတံ ဥဒကံ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ ဥပရိ ဂစ္ဆတိ။ **ဟောတိယေတ**တိ အန္တရန္တရာ ဟောတိယေဝ။ **ဗဟုဘာဝေနာ**တိ မဟာပထဝိယာ မဟန္တ ဘာဝေန။ သကလာ ဟိ မဟာပထဝီ တအ ဩဂ္ဂစ္ဆတိ စ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ စ, တသ္မာ ကမ္ပနံ န ပညာယတိ။

ကွဲနုဿာ တိ ကွဲဿိတတ္ထသိဒ္ဓနဿ အနုဘာဝိတဗ္ဗဿ ကွဲသရိယသမ္ပတ္တိအာဒိကဿ။ **ပရိတ္တာ** တိ ပဋိလဒ္ဓမတ္တာ နာတိသုဘာဝိတာ။ တထာ စ ဘာဝနာ ဗလဝတီ န ဟောတီတိ အာဟ **"ဒုဗ္ဗလာ"** တိ။ သညာသီသေန ဟိ ဘာဝနာ ဝုတ္တာ။ **အပ္ပမာဏာ**တိ ပဂုဏာ သုဘာဝိတာ။ သာ ဟိ ထိရာ ဒဠှတရာ ဟောတီတိ အာဟ **"ဗလတ"**တိ။ **"ပရိတ္တ တာ ပထဝီသညာ, အပ္ပမာဏာ အာပောသညာ"**တိ ဒေသနာမတ္တမေတံ, အာပောသညာယ ပန သုဘာဝိတာယ ပထဝိကမ္ပော သုခေနေဝ ကွဲတီတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပာယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သံဝေဇေန္တော တ** ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိယာ ပမတ္တံ သက္ကံ ဒေဝရာဇာနံ, **ဝီမံသန္တော တ** တာဝဒေဝ သမဓိဂတံ အတ္တနော ကွဲဒ္ဓိဗလံ။ သော ကိရာယသ္မာ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၁၇၁) ခုရဂ္ ဂေ အရဟတ္တံ ပတ္ဂတ စိန္တေသိ – "အတ္ထိ နု ခော ကောစိ ဘိက္ခု ယေန ပဗ္ဗဇိတဒိဝသေယေဝ အရဟတ္တံ ပတ္ဂတ ဝေဇယန္တော ဟသာအော ကမ္ပိတပုဗ္ဗော"တိ။ တတော "နတ္ထိ ကောစီ"တိ ဉတ္ဂတ "အဟံ ကမ္ပေဿာမီ"တိ အဘိညာ ဗလေန ဝေဇယန္တမတ္ထကေ ဌတ္ဂတ ဟဒေန ပဟရိတ္ဂတ ကမ္ပေတုံ နာသက္ခိ။ အထ နံ သက္ကဿ နာဋကိတ္ထိယော အာဟံသု – "ပုတ္တ သင်္ဃရက္ခိတ, တ္ဂံ ပူတိဂန္ဓေနေဝ သီသေန ဝေဇယန္တံ ကမ္ပေတုံ ကွဲဿသိ, သုပ္ပတိဋ္ဌိတော, တာတ, ဟသာအော, ကထံ ကမ္ပေတုံ သက္ခိဿသီ"တိ။

သာမဏေရော "ကွဲမာ ဒေဝတာ မယာ သဒ္ဓိံ ကေဠိံ ကရောန္တိ, အဟံ ခော ပန အာစရိယံ နာလတ္ထံ, ကဟံ နု ခော မေ အာစရိယော သာမုဒ္ဒိကမဟာနာဂတ္ထေရော"တိ အာဝဇ္ဇေတ္ဂတ "မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကလေဏံ မာပေတ္ဂတ ဒိတဝိဟာ ရံ နိသိန္နော"တိ ဉတ္ဂတ တတ္ထ ဂန္တ္ဂတ ထေရံ ဝန္ဒိတ္ဂတ အဋ္ဌာသိ။ တတော နံ ထေရော, "တာတ သင်္ဃရက္ခိတ, အ သိက္ခိတ္ဂတဝ ယုဒ္ဓံ ပဝိဋ္ဌောသီ"တိ ဝတ္ဂတ "နာသက္ခိ, တာတ, ဝေဇယန္တံ ကမ္ပေတု"န္တိ ပုစ္ဆိ။ အာစရိယံ, ဘန္တေ, နာလတ္ထန္တိ။ အထ နံ ထေရော, "တာတ, တုမှာဒိသေ အကမ္ပေန္တေ အညော ကော ကမ္ပေဿတိ, ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ တေ, တာတ, ဥဒကပိဋ္ဌေ ကေမယခဏ္ဍံ ပိလဝန္တံ, တာတ, ကပလ္လပူဝံ ပစ္စန္တံ အန္တန္တေန ပရိစ္ဆိန္နန္တိ ကွဲမိနာ ဩပမ္မေန ဇာနာဟီ"တိ အာဟ။ သော "ဝဋ္ဋိဿတိ, ဘန္တေ, တ္တေကေနာ"တိ ဝတ္ဂတ "ဟသာဒေန ပတိဋ္ဌိတောကာ သံ ဥဒကံ ဟောတူ"တိ အဓိဋ္ဌာယ ဝေဇယန္တာဘိမုခော အဂမာသိ။ ဒေဝဓီတရော တံ ဒိသ္ဂတ "ကေတရံ လဇ္ဇိတ္ဂတ ဂ တော, ပုနပိ သာမဏေရော ဧတိ, ပုနပိ ဧတီ"တိ ဝဒိံသု။ သက္ကော ဒေဝရာဇာ "မာ မယှံ ပုတ္တေန သဒ္ဓိံ ကထယိတ္ထ, ကွဲအနိ တေန အာစရိယော လဒ္ဓော ခဏေန ဟသာဒံ ကမ္ပေဿတီ"တိ အာဟ။ သာမဏေရောပိ ဟဒင်္ဂုဋ္ဌေန ဟသာဒ ထူပိကံ ပဟရိ, ဟသာအော စတူဟိ ဒိသာဟိ ဩဏမတိ။ ဒေဝတာ "ပတိဋ္ဌာတုံ ဒေဟိ, တာတ, ဟသာဒဿ, ပတိဋ္ဌာတုံ ဒေဟိ, တာတ, ဟသာဒဿာ"တိ ဝိရဝိံသု။ သာမဏေရော ဟသာဒံ ယထာဌာနေ ဌပေတ္ဂတ ဟသာဒမတ္ထကေ ဌတ္ဂတ ဥ အာနံ ဥအာနေသိ –

"အဇ္ဇေတဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဇ္ဇ ပတ္တာသဝက္ခယံ။
အဇ္ဇ ကမ္ပေမိ ဟသာဒံ၊ အဟော ဗုဒ္ဓဿုဠာရတာ။

"အဇ္ဇေတဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဇ္ဇ ပတ္တာသဝက္ခယံ။
အဇ္ဇ ကမ္ပေမိ ဟသာဒံ၊ အဟော ဓမ္မဿုဠာရတာ။

“အဇ္ဈေတဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ အဇ္ဇ ပတ္တာသဝက္ခယံ။
အဇ္ဇ ကမ္ပေမိ ဟသာဒံ၊ အဟော သင္ဃသ္သုဗ္ဗာရတာ”တိ။

“ဓမ္မတာ သော, ဘိက္ခဝေ, ယအ ဗောဓိသတ္တော တုသိတကာယာ စဝိတွာ မာတုကုစ္ဆိံ သြက္ကမတိ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၈) ဝတွာ “အယဥ္စ ဒသသဟသ္သီ လောကဓာတု သင်္ကမ္ပိ သမ္ပကမ္ပိ သမ္ပဝေဓိ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၈), တထာ “ဓမ္မတာ သော, ဘိက္ခဝေ, ယအ ဗောဓိသတ္တော မာတုကုစ္ဆိမှာ နိက္ခမတိ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၂) ဝတွာ “အယဥ္စ ဒသသဟသ္သီ လောကဓာတု သင်္ကမ္ပိ သမ္ပကမ္ပိ သမ္ပဝေဓိ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၃၂) စ မဟာသတ္တသ္သ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိယံ အဘိဇာတိဥ္စ ဓမ္မတာဝသေန မဟာပအနေ ပထဝီကမ္ပသ္သ ဝုတ္တတ္တာ ဣတရေသုပိ စတူသု ဌာနေသု ပထဝီကမ္ပော ဓမ္မတာဝသေနေဝာတိ အတ္ထတော ဝုတ္တမေဝန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဣအနိ နေသံ ပထဝီကမ္ပာနံ ကာရဏာတော ပဝတ္တိအာကာရတော စ ဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ **“ဣတိ ဣမေသူ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဓာတုကောပေနာ**တိ ဥက္ခေပကတတသင်္ခါတာယ တယောဓာတုယာ ပကောပေန။ **ဣဒ္ဓါနုဘာဝေနာ** တိ ဉာဏိဒ္ဓိယာ, ကမ္မဝိပာကဇိဒ္ဓိယာ တ သဘာဝေန, တေဇေနာတိ အတ္ထော။ **ပုညတေဇေနာ**တိ ပုညာနုဘာဝေန, မဟာဗောဓိသတ္တသ္သ ပုညဗလေနာတိ အတ္ထော။ **ဉာဏတေဇေနာ**တိ အနညသာဓာရဏေန ပဋိဝေဓဉာဏာနုဘာဝေန။ **သာဓုကာရအနဝသေနာ**တိ ယထာ အနညသာဓာရဏပ္ပဋိဝေဓဉာဏာနုဘာဝေန အဘိဟတာ မဟာပထဝီ အဘိသမ္ဗောဓိယံ ကမ္ပိတ္ထ, ဧဝံ အနညသာဓာရဏေန ဒေသနာဉာဏာနုဘာဝေန အဘိဟတာ မဟာပထဝီ ကမ္ပိတ္ထ, တံ ပနဿာ သာဓုကာရအနံ ဝိယ ဟောတီတိ “သာဓုကာရအနဝသေနာ”တိ ဝုတ္တံ။

ယေန ပန ဘဂဝတ အသီတိအနုဗ္ယဉ္ဇနပ္ပဋိမဏ္ဍိတဒ္ဝတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏဝိစိတ္ရရူပကာယော သဗ္ဗာကာရပရိသုဒ္ဓသီလက္ခန္ဓာဒိဂုဏရတနသမိဒ္ဓိဓမ္မကာယော ပုညမဟတ္တထာမမဟတ္တကိတ္တိမဟတ္တယသမဟတ္တပညာမဟတ္တာနံ ပရမုက္ကံသဂတော အသမော အသမသမော အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော အတ္တနော အတ္တဘာဝသ ညိတံ ခန္ဓပဉ္စကံ ကပ္ပံ တ ကပ္ပာဝသေသံ တ ဌပေတုံ သမတ္ထောပိ သင်္ခတမ္မပရိဇိဂုစ္ဆနာကာရပ္ပဝတ္တေန ဉာဏဝိသေသေန တိဏာယပိ အမညမာနော အာယုသင်္ခါရောသ္သဇ္ဇနဝိဓိနာ နိရပေက္ခော သြဿဇ္ဇိ။ တဒနုဘာဝတဘိဟတာ မဟာပထဝီ အာယုသင်္ခါရောသ္သဇ္ဇနေ အကမ္ပိတ္ထ။ တံ ပနဿာ ကာရုညသဘာဝသဏ္ဌိတာ ဝိယ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ကာရုညဘာဝေနာ”**တိ။

ယသ္မာ ဘဂဝတ ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ စတုဝီသတိကောဋိသတသဟဿသင်္ခါ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇိ, အန္တရန္တရာ ဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနေန တဿ ပုဗ္ဗဘာဂေ သာတိသယံ တိက္ခံ သူရံ ဝိပဿနာဉာဏဉ္စ ပဝတ္တေသိ။ “ယဒတ္ထဉ္စ မယာ ဧဝံ သုစိရကာလံ အနညသာဓာရဏော ပရမုက္ကံသဂတော ဉာဏသမ္ဘာရော သမ္ဘတော, အနုတ္တရော စ ဝိမောက္ခော သမဓိဂတော, တဿ ဝတ မေ သိခာပ္ပတ္တဖလဘူတာ အစ္စန္တနိဋ္ဌာ အနုပာဒိသေသပရိနိဗ္ဗာနဓာတု အဇ္ဇ သမိဇ္ဈတီ”တိ ဘိယ္ယော အတိဝိယ သောမနဿပ္ပတ္တဿ ဘဂဝတော ပီတိဝိပ္ဖာရာဒိဂုဏဝိပုလတရာနုဘာဝတေ ပရေဟိ အသာဓာရဏဉာဏာတိသယော ဥဒပါဒိ, ယဿ သမာပတ္တိဖလသမုပဗ္ဗူဟိတဿ ဉာဏာတိသယဿ အာနုဘာဝံ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ “ဒွေမေ ပိဏ္ဍပာတာ သမသမဖလာ သမသမဝိပါကာ”တိအာဒိ (ဥဒါ. ၇၅), တဿ မာ တဿာနုဘာဝေန သမဘိဟတာ မဟာပထဝီ အကမ္ပိတ္ထ, တံ ပနဿာ တဿံ ဝေလာယံ အာရောဒနာကာရပ္ပတ္တိ ဝိယ ဟောတီတိ **“အဋ္ဌမော အာရောဒနေနာ”** တိ ဝုတ္တံ။

ဣအနိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **“မာတုကုစ္ဆိံ သြက္ကမန္တေ”** တိအာဒိမာဟ။ **အယံ ပနတ္ထော** တိ “သာဓုကာရအနဝသေနာ”တိအာဒိနာ ဝုတ္တ အတ္ထော။ **ပထဝီဒေဝတာယ ဝသေနာ**တိ ဧတ္ထ သမုဒ္ဒဒေဝတာ ဝိယ မဟာပထဝိယာ အဓိဒေဝတာ ကိရ နာမ အတ္ထိ, တာဒိသေ ကာရဏေ သတိ တဿာ စိတ္တဝသေန အယံ မဟာပထဝီ သင်္ကမ္ပတိ သမ္ပကမ္ပတိ သမ္ပဝေဓတိ။ ယထာ တတဝလာဟကဒေဝတာနံ စိတ္တဝသေန တတာ တယန္တိ, သီတုဏှာဟအဗ္ဘဝဿဝလာဟကဒေဝတာနံ စိတ္တဝသေန သီတာဒယော ဘဝန္တိ, တထာ ဟိ ဝိသာခပုဏ္ဏမာယံ အဘိသမ္ဗောဓိအတ္ထံ ဗောဓိရုက္ခမူလေ နိသိန္နဿ လောကနာထဿ အန္တရာယကရဏတ္ထံ ဥပဋ္ဌိတံ မာရဗလံ ဝိဓမိတုံ –

“အစေတနာယံ ပထဝီ၊ အဝိညာယ သုခံ ဒုခံ။

> သာပိ အနဗလာ မယှံ၊ သတ္တက္ခတ္တုံ ပကမ္ပထာ’’တိ။ (စရိယာ. ၁.၁၂၄) –

ဝစနသမနန္တရံ မဟာပထဝီ ဘိဇ္ဇိတ္ဝာ သပရိသံ မာရံ ပရိဝတ္တေသိ။ **တေနာ**ဟ သာစုကာရဒာနာဒိ။ ယဒိပိ နတ္ထိ အစေတန တ္တာ, ဓမ္မတာဝသေန ပန ဝုတ္တနယေန သိယာတိ သက္ကာ ဝတ္တုံ။ ဓမ္မတာ ပန အတ္ထတော ဓမ္မဘာတော, သော ပုညဓမ္မ မသ္သ တ ဉာဏဓမ္မသ္သ တ အာနုဘာဝသဘာတောတိ။ တယိဒံ သဗ္ဗံ ဝိစာရိတမေဝ။ ဝေဋ္ဌ ကတ္ဝာ –

> ‘‘က္လမေ ဓမ္မေ သမ္မသတော၊ သဘာဝသရသလက္ခဏေ။
> ဓမ္မတေဇေနေ ဝသုဓာ၊ ဒသသဟဿီ ပကမ္ပထာ’’တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၁၆၆) –

အာဒိဝစနဋ္ဌ သမတ္ထိတံ ဟောတိ။

အယံ ပန (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၄၉) မဟာပထဝီ အပရေသုပိ အဋ္ဌသု ဌာနေသု အကမ္ပိတ္ထ မဟာဘိနိက္ခမနေ ဗောဓိမ ဏ္ဍုပသင်္ကမနေ ပံသုကူလဂ္ဂဟဏေ ပံသုကူလဓောဝနေ ကာဠကာရာမသုတ္တေ ဂေါတမကသုတ္တေ ဝေဿန္တရဇာ တကေ ဗြဟ္မဇာလေတိ။ တတ္ထ မဟာဘိနိက္ခမနဗောဓိမဏ္ဍုပသင်္ကမနေသု ဝီရိယဗလေန အကမ္ပိတ္ထ။ ပံသုကူလဂ္ဂ ဟဏေ ‘‘ဒ္ဝိသဟဿဒီပပရိတရေ နာမ စတ္တာရော မဟာဒီပေ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ သုသာနံ ဂန္တွာ ပံသုကူလံ ဂဏှာ န္တေန ဒုက္ကရံ ဘဂဝတာ ကတ’’န္တိ အစ္ဆရိယဝေဂေဘိဟတာ အကမ္ပိတ္ထ။ ပံသုကူလဓောဝနဝေဿန္တရဇာတ ကေသု အကာလကမ္ပနေန အကမ္ပိတ္ထ။ **ကာဠကာရာမဂေါတမကသုတ္တေသု** (အ. နိ. ၄.၂၄; ၃.၁၂၆) ‘‘အဟံ သက္ခိ ဘဂဝတ’’တိ သက္ခိဘာဝေန အကမ္ပိတ္ထ။ **ဗြဟ္မဇာလေ** (ဒီ. နိ. ၁.၁၄၇) ပန ဒွာသဋ္ဌိယာ ဒိဋ္ဌိဂတေသု ဝိဇဋ္ဌေတွာ နိဂ္ ဂုမ္ဗံ ကတ္ဝာ ဒေသိယမာနေသု သာဓုကာရဒာနဝသေန အကမ္ပိတ္ထာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

န ကေဝလဥ္စ ဧတေသုယေဝ ဌာနေသု ပထဝီ အကမ္ပိတ္ထ, အထ ခေါ တီသု သင်္ဂဟေသုပိ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရသ္ သ ကြမံ ဒီပံ အာဂန္တွာ ဇောတိဝနေ နိသီဒိတ္ဝာ ဓမ္မံ ဒေသိတဒိဝသေပိ အကမ္ပိတ္ထ။ ကလျာဏိယမဟာဝိဟာရေ စ ပိ ဏ္ဍပာတိယတ္ထေရသ္သ စေတိယင်္ဂဏံ သမ္မဇ္ဇိတ္ဝာ တတ္ထေဝ နိသီဒိတ္ဝာ ဗုဒ္ဓာရမ္မဏံ ပီတိံ ဂဟေတ္ဝာ ကြမံ သုတ္ တန္တံ အာရဒ္ဓသ္သ သုတ္တပရိယောသာနေ ဥဒကပရိယန္တံ ကတ္ဝာ အကမ္ပိတ္ထ။ လောဟပာသာဒဿ ပာစီနအမ္ဗ လင်္ဂကဋ္ဌာနံ နာမ အဟောသိ, တတ္ထ နိသီဒိတ္ဝာ ဒီဃဘာဏကတ္ထေရာ ဗြဟ္မဇာလသုတ္တံ အာရဘိံသု။ တေသံ သ ဇ္ဈာယပရိယောသာနေပိ ဥဒကပရိယန္တမေဝ ကတ္ဝာ ပထဝီ အကမ္ပိတ္ထ။

ယဒိ ဧဝံ ‘‘အဋ္ဌိမေ, အာနန္ဒ, ဟေတူ အဋ္ဌ ပစ္စယာ မဟတော ဘူမိစာလဿ ပာတုဘာဝာယာ’’တိ ကသ္မာ အဋ္ဌေဝ ဟေတူ ဝုတ္တာတိ? နိယမဟေတုဘာဝတော။ က္လမေယေဝ ဟိ အဋ္ဌ ဟေတူ နိယမန္တိ, နာညေ။ တေ ဟိ ကအစိ သမ္ဘဝန္ တီတိ အနိယမဘာဝတော န ဂဏိတာ။ ဝုတ္တဥ္စေဟတံ နာဂသေနတ္ထေရေန **မိလိန္ဒပဉှေ** (မိ. ပ. ၄.၁.၄) –

> ‘‘အဋ္ဌိမေ, ဘိက္ခဝေ, ဟေတူ အဋ္ဌ ပစ္စယာ မဟတော ဘူမိစာလဿ ပာတုဘာဝာယာတိ။ ယံ ဝေဿန္တ ရေန ရညာ မဟာအနေ ဒီယမာနေ သတ္တက္ခတ္တုံ မဟာပထဝီ ကမ္ပိတာ, တဥ္စ ပန အကာလိကံ ကအာစုပ္ပတ္ တိကံ အဋ္ဌဟိ ဟေတူဟိ ဝိပ္ပမုတ္တံ, တသ္မာ အဂဏိတံ အဋ္ဌဟိ ဟေတူဟိ။
>
> ‘‘ယထာ, မဟာရာဇ, လောကေ တယောယေဝ မေဃာ ဂဏီယန္တိ ဝဿိကော, ဟေမန္တိကော, ပာဝုသ ကောတိ။ ယဒိ တေ မုဥ္စိတ္ဝာ အညော မေဃော ပဝဿတိ, န သော မေဃော ဂဏီယတိ သမ္မတေဟိ မေဃေဟိ, အကာလမေဃောတွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတိ, ဧဝမေဝ ခေါ, မဟာရာဇ, ဝေဿန္တရေန ရညာ မဟာအနေ ဒီယမာနေ ယံ သတ္တက္ခတ္တုံ မဟာပထဝီ ကမ္ပိတာ, အကာလိကံ ဧတံ ကအာစုပ္ပတ္တိကံ အဋ္ဌဟိ ဟေတူဟိ ဝိပ္ပမုတ္တံ, န တံ ဂဏီယတိ အဋ္ဌဟိ ဟေတူဟိ။
>
> ‘‘ယထာ တ ပန, မဟာရာဇ, ဟိမဝန္တာ ပဗ္ဗတာ ပဥ္စ နဒိသတာနိ သန္ဒန္တိ, တေသံ, မဟာရာဇ, ပဥ္စန္နံ နဒိသ တာနံ ဒသေဝ နဒိယော နဒိဂဏနာယ ဂဏီယန္တိ။ သေယျထိဒံ – ဂင်္ဂါ, ယမုနာ, အစိရဝတီ, သရဘူ, မဟီ, သိန္ဓု, သရဿတီ, ဝေတ္ရဝတီ, ဝီတံသာ, စန္ဒဘာဂါတိ။ အဝသေသာ နဒိယော နဒိဂဏနာယ အဂဏိတာ။ ကိံကာရဏာ? န တာ နဒိယော ဓုဝသလိလာ, ဧဝမေဝ ခေါ, မဟာရာဇ, ဝေဿန္တရေန ရညာ မဟာအနေ ဒီယမာနေ ယံ သတ္တ

က္ခတ္တုံ မဟာပထဝီ ကမ္ပိတာ, အကာလိကံ စေတံ ကအာစုပ္ပတ္တိကံ အဌေဟိ ဟေတူဟိ ဝိပ္ပမုတ္တံ, န တံ ဂဏီ ယတိ အဌေဟိ ဟေတူဟိ။

''ယထာ တ ပန, မဟာရာဇ, ရညော သတမ္ပိ ဒွိသတမ္ပိ တိသတမ္ပိ အမစ္စာ ဟောန္တိ, တေသံ ဆယေဝ ဇနာ အမစ္စဂဏနာယ ဂဏီယန္တိ။ သေယ္ယထိဒံ – သေနာပတိ, ပုရောဟိတော, အက္ခဒဿော, ဘဏ္ဍာဂါရိ ကော, ဆတ္တဂ္ဂါဟကော, ခဂ္ဂဂ္ဂါဟကော, ဧတေဆယေဝ အမစ္စဂဏနာယ ဂဏီယန္တိ။ ကိံကာရဏာ? ယုတ္တ တ္တာ ရာဇဂုဏေဟိ။ အဝသေသာ အဂဏိတာ, သဗ္ဗေ အမစ္စာတေွဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆန္တိ, ဧဝမေဝ ခေါ, မဟာ ရာဇ, ဝေဿန္တရေန ရညာ မဟာအနေ ဒီယမာနေ ယံ သတ္တက္ခတ္တုံ မဟာပထဝီ ကမ္ပိတာ, အကာလိကံ စေတံ ကအာစုပ္ပတ္တိကံ အဌေဟိ ဟေတူဟိ ဝိပ္ပမုတ္တံ, န တံ ဂဏီယတိ အဌေဟိ ဟေတူဟိ''တိ။

ဘူမိစာလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စာဟလဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၈) ၃. ယမကဝဂ္ဂေါ

၁-၁၀. သဒ္ဓါသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၁-၈၀. အဋ္ဌမဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ ဒသမေ ကုစ္ဆိတံ သီဒတီတိ **ကုသီတော** ဒ-ကာရဿ တ-ကာရံ ကတွာ။ ယဿ ဓမ္မဿ ဝသေန ပုဂ္ဂလော ''ကုသီတော''တိ ဝုစ္စတိ, သော ကုသိတဘာဝေ ဌိတေ ကုသိတ-သဒ္ဒေန ဝုတ္တော။ ဝိနာပိ ဟိ ဘာဝဇောတနသဒ္ဒံ ဘာဝတ္ထော ဝိညာယတိ ယထာ ''ပဋဿ သုက္က''န္တိ, တသ္မာ ကုသီတ ဘာဝဝတ္ထူနီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **''ကောသဇ္ဇကာရဏာနီတိ အတ္ထော''** တိ။ ကမ္မံ နာမ သမဏသာရုပ္ပံ ဤဒိသန္တိ အာဟ **''စီဝရဝိစာရဏာဒီ''**တိ။ **ဝီရိယန္တိ** ပဓာနဝီရိယံ။ တံ ပန စင်္ကမနဝသေန ကရဏေ ကာယိကန္တိပိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ အာဟ **''ဒုဝိဓမ္ပိ''** တိ။ **ပတ္တိယာ** တိ ဟပုဏနတ္ထံ။ **သြသီဒနန္တိ** ဘာဝနာနုယောဂေ သင်္ကောစော။ မာသေဟိ အာစိတံ နိစိတံ ဝိယာတိ **မာသာစိတံ,** တံ မညေ။ ယသ္မာ မာသာ တိန္တာ ဝိသေသေန ဂရုကာ ဟောန္တိ, တသ္မာ **''ယထာ တိန္တမာသော''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ဝုဋ္ဌိတော ဟောတိ** ဂိလာနဘာတတိ အဓိပ္ပာယော။

တေသန္တိ အာရမ္ဘဝတ္ထူနံ။ **ဣမိနာဝ နယေနာ**တိ ဣမိနာ ကုသီတဝတ္ထုသု ဝုတ္တေနေဝ နယေန ''ဒုဝိဓမ္ပိ ဝီရိယံ အာရဘတီ''တိအာဒိနာ။ **ဣဒံ ပဌမန္တိ** ''ဣဒံ, ဟန္ဒာဟံ, ဝီရိယံ အာရဘာမီ''တိ, ''ဇဝံ ဘာဝနာယ အဗ္ဘုဿဟနံ ပဌမံ အာရမ္ဘဝတ္ထု''တိအာဒိနာ စ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယထာ တထာ ပဌမံ ပဝတ္တံ အဗ္ဘုဿဟနဥဟိ ဥပရိ ဝီရိ ယာရမ္ဘဿ ကာရဏံ ဟောတိ။ အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာသဟိတာနိ ဟိ အဗ္ဘုဿဟနာနိ တမ္မူလကာနိ တ ပစ္စဝေက္ခ ဏာနိ အဋ္ဌ အာရမ္ဘဝတ္ထူနီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

သဒ္ဓါသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ယမကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈၁-၆၂၆. သေသံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

အဋ္ဌကနိပာတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

နဝကနိပါတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. သမ္ဗောဓိဝဂ္ဂေါ

၁-၂. သမ္ဗောဓိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁-၂. နဝကနိပါတဿ ပဌမဒုတိယေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

၃. မေဃိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃. တတိယေ (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၃၁) **မေဃိယော**တိ တဿ ထေရဿ နာမံ။ **ဥပဋ္ဌာကော ဟောတီ**တိ ပရိစာရကော ဟောတိ။ ဘဂဝတော ဟိ ပဌမဗောဓိယံ ဥပဋ္ဌာကာ အနိဗဒ္ဓါ အဟေသုံ။ ဧကဒါ နာဂသမာလော, ဧကဒါ နာဂိတော, ဧကဒါ ဥပဝါဏော, ဧကဒါ သုနက္ခတ္တော, ဧကဒါ စုန္ဒော သမဏုဒ္ဒေသော , ဧကဒါ သာဂတော, ဧကဒါ မေဃိယော, တဒါပိ မေဃိယတ္ထေရောဝ ဥပဋ္ဌာကော ဟောတိ။ တေနာဟ **"တေန ခော ပန သမယေန အာယသ္မာ မေဃိယော ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာကော ဟောတီ"**တိ။

ကိမိကာဠာယာတိ ကာဠကိမီနံ ဗဟုလတာယ "ကိမိကာဠာ"တိ လဒ္ဓနာမာယ နဒိယာ။ **ဇင္ဃာဝိဟာရ**န္တိ စိရနိသဇ္ဇာယ ဇင္ဃာသု ဥပ္ပန္နကိလမထဝိနောဒနတ္ထံ ဝိစရဏံ။ **ပါသာဒိက**န္တိ အဝိရဠရုက္ခတာယ သိနိဒ္ဓပတ္တတာယ စ ပဿန္တာနံ ပသာဒံ အာဝဟတီတိ ပါသာဒိကံ။ သန္ဒစ္ဆာယတာယ မနုညဘူမိဘာဂတာယ စ အန္တော ပဝိဋ္ဌာနံ ပီတိသောမနဿဇနနေန စိတ္တံ ရမေတီတိ **ရမဏီယံ။ အလ**န္တိ ပရိယတ္တံ, ယုတ္တန္တိပိ အတ္ထော။ **ပဓာနတ္ထိကဿာ**တိ ပဓာနေန ဘာဝနာနုယောဂေန အတ္ထိကဿ။ ယသ္မာ သော ပဓာနကမ္မေ ယုတ္တော ပဓာနကမ္မိကော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"ပဓာနကမ္မိကဿာ"**တိ။ **အာဂမေဿယ္ယာဟ**န္တိ အာဂမေဿယ္ယံ အပါံ။ ထေရေန ကိရ ပုဗ္ဗေ တံ ဌာနံ အနုပ္ပဋိပါဋိယာ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ ရညာ ဧဝ သတာ အနုဘူတပုဗ္ဗံ ဥယျာနံ အဟောသိ, တေနဿ ဒိဋ္ဌမတ္တေယေဝ တတ္ထ ဝိဟရိတုံ စိတ္တံ နမိ။

ယာဝ အညောပိ ကောစိ ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတီတိ အညော ကောစိပိ ဘိက္ခု မမ သန္တိကံ ယာဝ အာဂစ္ဆတိ, တာဝ အာဂမေဟီတိ အတ္ထော။ "ကောစိ ဘိက္ခု ဒိဿတီ"တိပိ ပါဌော, "အာဂစ္ဆတူ"တိပိ ပဌန္တိ, တထာ "ဒိဿတူ"တိပိ။ **နတ္ထိ ကိဉ္စိ ဥတ္တရိ ကရဏီယ**န္တိ စတူသု သစ္စေသု စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ပရိညာဒီနံ သောဠသန္နံ ကိစ္စာနံ ကတတ္တာ အဘိသမ္ဗောဓိယာ ဝါ အဓိဂတတ္တာ တတော အညံ ဥတ္တရိ ကရဏီယံ နာမ နတ္ထိ။ **စတူသု သစ္စေသု စတုန္နံ ကိစ္စာနံ ကတတ္တာ**တိ ဣဒံ ပန မဂ္ဂဝသေန လဗ္ဘမာနံ ဘေဒံ အနုပေက္ခိတွာ ဝုတ္တံ။ **အတ္ထိ ကတဿ ပစ္စယော**တိ မယှံ သန္တာနေ နိပ္ဖာဒိတဿ သီလာဒိဓမ္မဿ အရိယမဂ္ဂဿ အနဓိဂတတ္တာ တဒတ္ထံ ပုန ဝဍ္ဎနသင်္ခါတော ပစ္စယော အတ္ထိ, ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။

တိဝိဓနာဋကပရိဝါရောတိ မဟန္တိတ္ထိယော မဇ္ဈိမိတ္ထိယော အတိတရုဏိတ္ထိယောတိ ဧဝံ ဝဓူကုမာရိကကညာဝတ္ထာဟိ တိဝိဓာဟိ နာဋကိတ္ထီဟိ ပရိဝုတော။ **အကုသလဝိတက္ကေဟီ**တိ ယထာဝုတ္တေဟိ ကာမဝိတက္ကာဒီဟိ။ အပရေ ပန "တသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ ပုပ္ဖဖလပလ္လတာဒီသု လောဘဝသေန ကာမဝိတက္ကော, ခရဿရာနံ ပက္ခိအာဒီနံ သဒ္ဒဿဝနေန ဗျာပါဒဝိတက္ကော, လေဍ္ဍုအာဒီဟိ တေသံ ဝိဟေဌနာဓိပ္ပာယေန ဝိဟိံသာဝိတက္ကော။ 'ဣဓေဝါဟံ ဝသေယျ'န္တိ တတ္ထ သာပေက္ခတာဝသေန ဝါ ကာမဝိတက္ကော, ဝနစရကေ တတ္ထ တတ္ထ ဒိသွာ တေသု စိတ္တဒုဿနေန ဗျာပါဒဝိတက္ကော, တေသံ ဝိဟေဌနာဓိပ္ပာယေန ဝိဟိံသာဝိတက္ကော တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတီ"တိ ဝဒန္တိ။ ယထာ တထာ ဝါ တဿ မိစ္ဆာဝိတက္ကုပ္ပတ္တိယေဝ အစ္ဆရိယကာရဏံ။ **အစ္ဆရိယံ ဝတ, ဘော**တိ ဂရဟဏစ္ဆရိယံ နာမ ကိရေတံ ။ ယထာ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဘဂဝတော ဝလိယဂတ္တံ ဒိသွာ အဝေါစ "အစ္ဆရိယံ, ဘန္တေ, အဗ္ဘုတံ, ဘန္တေ"တိ (သံ. နိ. ၅.၅၁၁)။ **သမ္ပရိဝါရိတာ**တိ တေကိဏ္ဏော။ အတ္တနိ ဂရုမှိ စ ဧကတ္တေပိ ဗဟုဝစနံ ဒိဿတိ။ "အန္ဝါသတ္တော"တိပိ ပါဌော။ ကသ္မာ ပနဿ ဘဂဝတာ တတ္ထ ဂမနံ အနုညာတံ? "အနနုညာတောပိ စာယံ မံ ဩဟာယ ဂစ္ဆိဿတေဝ, ပရိစာရကာမတာယ မညေ ဘဂဝတာ ဂန္တုံ န ဒေတီတိ စဿ သိယာ အညထတ္တံ, တဒဿ ဒီဃရတ္တံ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တေယျာ"တိ အနုဇာနိ။

ဇဝံ တသ္မိံ အတ္တနော ပဝတ္တိံ အာရောစေတ္ဝာ တံ နိသိန္နေ အထဿ ဘဂဝါ သပ္ပာယဓမ္မံ ဒေသေန္တော **“အပရိပက္ကာယ, မေဃိယ, စေတောဝိမုတ္တိယာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **“အပရိပက္ကာယာ”** တိ ပရိပါကံ အပ္ပတ္တာယ။ **စေတောဝိမုတ္တိယာ**တိ ကိလေသေဟိ စေတသော ဝိမုတ္တိယာ။ ပုဗ္ဗဘာဂေ ဟိ တဒင်္ဂဝသေန စေဝ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ စေတသော ဝိမုတ္တိ ဟောတိ, အပရဘာဂေ သမုစ္ဆေဒဝသေန စေဝ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန စ။ သာယံ ဝိမုတ္တိ ဟေဋ္ဌာ ဝိတ္ထာရတော ကထိတာဝ, တသ္မာ တတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တတ္ထ ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယေဟိ ဓမ္မေဟိ အာသယေ ပရိပါစိတေ သောဓိတေ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေန္တိယာ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တိယာ စေတောဝိမုတ္တိ ပရိပက္ကာ နာမ ဟောတိ, တဒဘာဝေ အပရိပက္ကာ။

ကတမေ ပန ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ ဓမ္မာ? သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနံ ဝိသုဒ္ဓိကရဏဝသေန ပန္နရသ ဓမ္မာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

“အဿဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော, သဒ္ဓေ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပါသတော, ပသာဒနီယေ သုတ္တန္တေ ပစ္စဝေက္ခတော ဣမေဟိ တီဟာကာရေဟိ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဝိသုဇ္ဈတိ။

“ကုသီတေ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော, အာရဒ္ဓဝီရိယေ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပါသတော, သမ္မပ္ပဓာနေ ပစ္စဝေက္ခတော ဣမေဟိ တီဟာကာရေဟိ ဝီရိယိန္ဒြိယံ ဝိသုဇ္ဈတိ။

“မုဋ္ဌဿတီ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော, ဥပဋ္ဌိတဿတီ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပါသတော, သတိပဋ္ဌာနေ ပစ္စဝေက္ခတော ဣမေဟိ တီဟာကာရေဟိ သတိန္ဒြိယံ ဝိသုဇ္ဈတိ။

“အသမာဟိတေ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော, သမာဟိတေ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပါသတော, ဈာနဝိမောက္ခေ ပစ္စဝေက္ခတော ဣမေဟိ တီဟာကာရေဟိ သမာဓိန္ဒြိယံ ဝိသုဇ္ဈတိ။

“ဒုပ္ပညေ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော, ပညဝန္တေ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပါသတော, ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယံ ပစ္စဝေက္ခတော ဣမေဟိ တီဟာကာရေဟိ ပညိန္ဒြိယံ ဝိသုဇ္ဈတိ။

“ဣတိ ဣမေ ပဉ္စ ပုဂ္ဂလေ ပရိဝဇ္ဇယတော, ပဉ္စ ပုဂ္ဂလေ သေဝတော ဘဇတော ပယိရုပါသတော, ပဉ္စ သုတ္တန္တေ ပစ္စဝေက္ခတော ဣမေဟိ ပန္နရသဟိ အာကာရေဟိ ဣမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဝိသုဇ္ဈန္တီ”တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၈၅)။

အပရေဟိပိ ပန္နရသဟိ အာကာရေဟိ ဣမာနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။ အပရေပိ ပန္နရသ ဓမ္မာ ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယာ။ သဒ္ဓါပဉ္စမာနိ ဣန္ဒြိယာနိ, အနိစ္စသညာ အနိစ္စေ, ဒုက္ခသညာ ဒုက္ခေ, အနတ္တသညာ, ပဟာနသညာ, ဝိရာဂသညာတိ ဣမာ ပဉ္စ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ သညာ, ကလျာဏမိတ္တတာ, သီလသံဝရော, အဘိသလ္လေခတာ, ဝီရိယာရမ္ဘော, နိဗ္ဗေဓိကပညာတိ။ တေသု ဝေနေယျဒမနကုသလော သတ္ထာ ဝေနေယျဿ မေဃိယတ္ထေရဿ အဇ္ဈာသယဝသေန ဣဓ ကလျာဏမိတ္တတာဒယော ဝိမုတ္တိပရိပါစနီယေ ဓမ္မေ ဒဿေန္တော **“ပဉ္စ ဓမ္မာ ပရိပက္ကာယ သံဝတ္တန္တီ”**တိ ဝတ္ဝာ တေ ဝိတ္ထာရေန္တော **“ဣဓ, မေဃိယ, ဘိက္ခု ကလျာဏမိတ္တော ဟောတီ”** တိအာဒိမာဟ။

တတ္ထ **ကလျာဏမိတ္တော** တိ ကလျာဏော ဘဒ္ဒော သုန္ဒရော မိတ္တော ဧတဿာတိ ကလျာဏမိတ္တော။ ယဿ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နော “အဃဿ တာတာ ဟိတဿ ဝိဓာတာ”တိ ဧဝံ သဗ္ဗာကာရေန ဥပကာရော မိတ္တော ဟောတိ, သော ပုဂ္ဂလော ကလျာဏမိတ္တော။ ယထာဝုတ္တေဟိ ကလျာဏပုဂ္ဂလေဟေဝ သဗ္ဗိရိယာပထေသု သဟ အယတိ ပဝတ္တတိ, န ဝိနာ တေဟီတိ **ကလျာဏသဟာယော** ။ ကလျာဏပုဂ္ဂလေသု ဧဝ စိတ္တေန စေဝ ကာယေန စ နိန္နပောဏပဗ္ဘာရဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ **ကလျာဏသမ္ပဝင်္ကော** ။ ပဒတ္တယေန ကလျာဏမိတ္တသံသဂ္ဂေ အာဒရံ ဥပ္ပာဒေတိ။ **အယံ** ကလျာဏမိတ္တတာသင်္ခါတော ဗြဟ္မစရိယတာသဿ အာဒိဘာဝတော သဗ္ဗေသဉ္စ ကုသလဓမ္မာနံ ဗဟုကာရတာယ ပဓာနဘာဝတော စ ဣမေသု ပဉ္စသု ဓမ္မေသု အာဒိတော ဝုတ္တတ္တာ **ပဌမော** အနဝဇ္ဇ**ဓမ္မော** အဝိသုဒ္ဓါနံ သဒ္ဓါဒီနံ ဝိသုဒ္ဓိကရဏဝသေန **စေတောဝိမုတ္တိယာ ပရိပက္ကာယ သံဝတ္တတိ** ။ ဧတ္ထ စ

ကလျာဏမိတ္တသ္သ ဗဟုကာရတာ ပဓာနတာ စ "ဥပဍ္ဎမိဒံ, ဘန္တေ, ဗြဟ္မစရိယဿ ယဒိဒံ ကလျာဏမိတ္တတာ"တိ ဝဒန္တံ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကံ "မာ ဟေဝံ, အာနန္ဒာ"တိ ဒ္ဝိက္ခတ္တုံ ပဋိသေဓေတွာ "သကလမေဝ ဟိဒံ, အာနန္ဒ, ဗြဟ္မစရိယံ ယဒိဒံ ကလျာဏမိတ္တတာ ကလျာဏသဟာယတာ"တိ – အာဒိသုတ္တပဒေဟိ (သံ. နိ. ၁.၁၂၉; ၅.၂) ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ပုန စပရန္တိ ပုန စ အပရံ ဓမ္မဇာတံ။ **သီလတာ**တိ ဧတ္ထ ကေနဋ္ဌေန သီလံ? သီလနဋ္ဌေန သီလံ ။ ကိမိဒံ သီလနံ နာမ? သမာဓာနံ, ကာယကမ္မာဒီနံ သုသီလျဝသေန အဝိပ္ပကိဏ္ဏတာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဥပဓာရဏံ, ဈာနာဒိကုသလဓမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာနဝသေန အာဓာရဘာဝေါတိ အတ္ထော။ တသ္မာ သီလေတိ, သီလတီတိ ဝါ သီလံ။ အယံ တာဝ သဒ္ဒလက္ခဏနယေန သီလတ္ထော။ အပရေ ပန "သိရဋ္ဌော သီလဋ္ဌော, သီတလဋ္ဌော, သီလဋ္ဌော"တိ နိရုတ္တိနယေန အတ္ထံ ဝဏ္ဏေန္တိ။ တယိဒံ ဟရိပူရိတော အတိသယတော ဝါ သီလံ အဿ အတ္ထီတိ **သီလတာ,** သီလသမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။

ယထာ စ သီလတာ ဟောတိ သီလသမ္ပန္နော, တံ ဒဿေတုံ **"ဟတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဟတိမောက္ခ** န္တိ သိက္ခာပဒသီလံ။ တဉှိ ယော နံ ဟတိ ရက္ခတိ, တံ မောက္ခေတိ မောစေတိ အာပာယိကာဒီဟိ ဒုက္ခေဟီတိ ဟတိမောက္ခံ။ သံဝရဏံ သံဝရော, ကာယတစာဟိ အဝီတိက္ကမော။ ဟတိမောက္ခမေဝ သံဝရော ဟတိမောက္ခသံဝရော, တေန သံဝုတော ပိဟိတကာယတစောတိ **ဟတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော** ။ ဣဒမဿ တသ္မိံ သီလေ ပတိဋ္ဌိတဘာဝပရိဒီပနံ။ **ဝိဟရတီ**တိ တဒနုရူပဝိဟာရသမင်္ဂိဘာဝပရိဒီပနံ။ **အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော** တိ ဟေဋ္ဌာ ဟတိမောက္ခသံဝရဿ ဥပရိ ဝိသေသာနံ ယောဂဿ စ ဥပကာရဓမ္မပရိဒီပနံ။ **အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ** တိ ဟတိမောက္ခသီလတော အစဝနဓမ္မတာပရိဒီပနံ။ **သမာဒာယာ**တိ သိက္ခာပဒါနံ အနဝသေသတော အာဒါနပရိဒီပနံ။ **သိက္ခတီ** တိ သိက္ခာယ သမင်္ဂိဘာဝပရိဒီပနံ။ **သိက္ခာပဒေသူ**တိ သိက္ခိတဗ္ဗဓမ္မပရိဒီပနံ။

အပရော နယော – ကိလေသာနံ ဗလဝဘာဝတော ဟာပကိရိယာယ သုကရဘာဝတော ပုညကိရိယာယ စ ဒုက္ကရဘာဝတော ဗဟုက္ခတ္တုံ အပါယေသု ပတနသီလောတိ ဟတီ, ပုထုဇ္ဇနော။ အနိစ္စတာယ ဝါ ဘဝါဒီသု ကမ္မဝေဂုက္ခိတ္တော ဃဋိယန္တံ ဝိယ အနဝဋ္ဌာနေန ပရိဗ္ဘမနတော ဂမနသီလောတိ ဟတီ။ မရဏဝသေန ဝါ တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ အတ္တဘာဝဿ ပတနသီလော ဝါ ဟတီ, သတ္တသန္တာနော, စိတ္တမေဝ ဝါ။ တံ ဟတိနံ သံသာရဒုက္ခတော မောက္ခေတီတိ **ဟတိမောက္ခံ** ။ စိတ္တဿ ဟိ ဝိမောက္ခေန သတ္တော "ဝိမုတ္တော"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝုတ္တဉှိ "စိတ္တဝေါဒါနာ ဝိသုဇ္ဈန္တီ"တိ (သံ. နိ. ၃.၁၀၀), "အနုပာဒာယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တ"န္တိ (မဟာဝ. ၂၈) စ။

အထ ဝါ အဝိဇ္ဇာဒိဟေတုနာ သံသာရေ ပတတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဟတိ။ "အဝိဇ္ဇာနီဝရဏာနံ သတ္တာနံ တဏှာသံယောဇနာနံ သန္ဓာဝတံ သံသရတ"န္တိ (သံ. နိ. ၂.၁၂၄) ဟိ ဝုတ္တံ။ တဿ ဟတိနော သတ္တဿ တဏှာဒိသံကိလေသတ္တယတော မောက္ခော ဧတေနာတိ **ဟတိမောက္ခံ** ။

အထ ဝါ ဟတေတိ ဝိနိပါတေတိ ဒုက္ခေတိ ဟတိ, စိတ္တံ။ ဝုတ္တဉှိ "စိတ္တေန နီယတိ လောကော, စိတ္တေန ပရိကဿတီ"တိ (သံ. နိ. ၁.၆၂)။ တဿ ဟတိနော မောက္ခော ဧတေနာတိ **ဟတိမောက္ခံ** ။ ပတတိ ဝါ ဧတေန အပါယဒုက္ခေ သံသာရဒုက္ခေ စာတိ ဟတိ, တဏှာဒိသံကိလေသော။ ဝုတ္တဉှိ "တဏှာ ဇနေတိ ပုရိသံ (သံ. နိ. ၁.၅၅)။ တဏှာဒုတိယော ပုရိသော"တိ (အ. နိ. ၄.၉; ဣတိဝု. ၁၅, ၁၀၅) စ အာဒိ။ တတော ဟတိတော မောက္ခောတိ **ဟတိမောက္ခံ**။

အထ ဝါ ပတတိ ဧတ္ထာတိ ဟတိ, ဆ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာနိ အာယတနာနိ။ ဝုတ္တဉှိ "ဆသု လောကော သမုပ္ပန္နော, ဆသု ကုဗ္ဗတိ သန္ထဝ"န္တိ (သု. နိ. ၁၇၁)။ တတော ဆအဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနသင်္ခာတတော ဟတိတော မောက္ခောတိ **ဟတိမောက္ခံ** ။ အထ ဝါ ဟတော ဝိနိပါတော အဿ အတ္ထီတိ ဟတိ, သံသာရော။ တတော မောက္ခောတိ **ဟတိမောက္ခံ** ။ အထ ဝါ သဗ္ဗလောကာဓိပတိဘာဝတော ဓမ္မဿရော ဘဂဝါ ပတီတိ ဝုစ္စတိ, မုစ္စတိ ဧတေနာတိ မောက္ခော, ပတိနော မောက္ခော တေန ပညတ္တတ္တာတိ ပတိမောက္ခော, ပတိမောက္ခော ဧဝ **ဟတိမောက္ခံ** ။ သဗ္ဗဂုဏာနံ ဝါ မူလဘာဝတော ဥတ္တမဋ္ဌေန ပတိ စ သော ယထာဝုတ္တေနတ္ထေန မောက္ခော စာတိ ပတိမောက္ခော, ပတိ

မောက္ခော ဧဝ **ဟတိမောက္ခံ** ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ''ဟတိမောက္ခန္တိ အာဒိမေတံ မုခမေတံ ပမုခမေတ''န္တိ (မဟာဝ. ၁၃၅) ဝိတ္ထာရော။

အထ ဝါ ပ-ကာရော ပကာရေ, **အတိ**ဣတိ အစ္စန္တတ္ထေ နိပါတော, တသ္မာ ပကာရေဟိ အစ္စန္တံ မောက္ခေတီတိ ဟတိမောက္ခံ။ ဣဒဉှိ သီလံ သယံ တဒင်္ဂဝသေန, သမာဓိသဟိတံ ပညာသဟိတဉ္စ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန သမုစ္ဆေဒဝသေန အစ္စန္တံ မောက္ခေတိ မောစေတီတိ **ဟတိမောက္ခံ** ။ ပတိ ပတိ မောက္ခောတိ ဝါ ပတိမောက္ခော, တမှာ တမှာ ဝီတိက္ကမဒောသတော ပစ္စေကံ မောက္ခောတိ အတ္ထော။ ပတိမောက္ခော ဧဝ **ဟတိမောက္ခံ** ။ မောက္ခောတိ ဝါ နိဗ္ဗာနံ, တဿ မောက္ခဿ ပဋိဗိမ္ဗဘူတောတိ ပတိမောက္ခော။ သီလသံဝရော ဟိ သူရိယဿ အရုဏုဂ္ဂမနံ ဝိယ နိဗ္ဗာနဿ ဥဒယဘူတော တပ္ပဋိဘာဂေါဝ ယထာရဟံ ကိလေသနိဗ္ဗာပနတော။ ပတိမောက္ခောယေဝ **ဟတိမောက္ခံ** ။ အထ ဝါ မောက္ခံ ပတိ ဝတ္တတိ, မောက္ခာဘိမုခန္တိ ဝါ ပတိမောက္ခံ, ပတိမောက္ခမေဝ **ဟတိမောက္ခ** န္တိ ဧဝံ တာဝ ဧတ္ထ ဟတိမောက္ခသဒ္ဒဿ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

သံဝရတိ ပိဒဟတိ ဧတေနာတိ သံဝရော, ဟတိမောက္ခမေဝ သံဝရောတိ ဟတိမောက္ခသံဝရော။ အတ္ထတော ပန တတော တတော ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗတော ဝိရတိယော စေတနာ စ, တေန ဟတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော သမန္နာဂတော **ဟတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော** ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ – ''ဣမိနာ ဟတိမောက္ခသံဝရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော ဥပဂတော သမုပဂတော သမ္ပန္နော သမန္နာဂတော, တေန ဝုစ္စတိ ဟတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော''တိ (ဝိဘ. ၅၁၁)။

ဝိဟရတီတိ ဣရိယာပထဝိဟာရေန ဝိဟရတိ ဣရိယတိ ဝတ္တတိ။ **အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော** တိ ဝေဠုဒာနာဒိမိစ္ဆာဇီဝဿ ကာယပာဂဗ္ဘိယာဒီနဉ္စ အကရဏေန သဗ္ဗသော အနာစာရံ ဝဇ္ဇေတွာ ကာယိကော အဝီတိက္ကမော, ဝါစသိကော အဝီတိက္ကမော, ကာယိကဝါစသိကော အဝီတိက္ကမောတိ ဧဝံ ဝုတ္တဘိက္ခု သာရုပ္ပအာစာရသမ္ပတ္တိယာ ဝေသိယာဒိအဂေါစရံ ဝဇ္ဇေတွာ ပိဏ္ဍပါတာဒိအတ္ထံ ဥပသင်္ကမိတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနသင်္ခာတဂေါစရစရဏေန စ သမ္ပန္နတ္တာ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော။

အပိစ ယော ဘိက္ခု သတ္ထရိ သဂါရဝေါ သပ္ပတိဿော သဗြဟ္မစာရီသု သဂါရဝေါ သပ္ပတိဿော ဟိရောတ္တပ္ပသမ္ပန္နော သုနိဝတ္ထော သုပါရုတော ပာသာဒိကေန အဘိက္ကန္တေန ပဋိက္ကန္တေန အာလောကိတေန ဝိလောကိတေန သမိဉ္ဇိတေန ပသာရိတေန ဣရိယာပထသမ္ပန္နော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရော ဘောဇနေ မတ္တညူ ဇာဂရိယံ အနုယုတ္တော သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော အပ္ပိစ္ဆော သန္တုဋ္ဌော ပဝိဝိတ္တော အသံသဋ္ဌော အာဘိသမာစာရိကေသု သက္ကစ္စကာရီ ဂရုစိတ္တီကာရဗဟုလော ဝိဟရတိ, အယံ ဝုစ္စတိ **အာစာရသမ္ပန္နော** ။

ဂေါစရော ပန ဥပနိဿယဂေါစရော, အာရက္ခဂေါစရော, ဥပနိဗန္ဓဂေါစရောတိ တိဝိဓော။ တတ္ထ ယော ဒသကထာဝတ္ထုဂုဏသမန္နာဂတော ဝုတ္တလက္ခဏော ကလျာဏမိတ္တော, ယံ နိဿာယ အဿုတံ သုဏာတိ, သုတံ ပရိယောဒပေတိ, ကင်္ခံ ဝိတရတိ, ဒိဋ္ဌိံ ဥဇုံ ကရောတိ, စိတ္တံ ပသာဒေတိ, ယဿ စ အနုသိက္ခန္တော သဒ္ဓါယ ဝဍ္ဎတိ, သီလေန, သုတေန, စာဂေန, ပညာယ ဝဍ္ဎတိ, အယံ ဝုစ္စတိ **ဥပနိဿယဂေါစရော** ။

ယော ဘိက္ခု အန္တရဃရံ ပဝိဋ္ဌော ဝီထိံ ပဋိပန္နော ဩက္ခိတ္တစက္ခု ယုဂမတ္တဒဿီ သံဝုတော ဂစ္ဆတိ, န ဟတ္ထိံ ဩလောကေန္တော, န အဿံ, န ရထံ , န ပတ္တိံ, န ဣတ္ထိံ, န ပုရိသံ ဩလောကေန္တော, န ဥဒ္ဓံ ဥလ္လောကေန္တော, န အဓော ဩလောကေန္တော, န ဒိသာဝိဒိသံ ပေက္ခမာနော ဂစ္ဆတိ, အယံ **အာရက္ခဂေါစရော** ။

ဥပနိဗန္ဓဂေါစရော ပန စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, ယတ္ထ ဘိက္ခု အတ္တနော စိတ္တံ ဥပနိဗန္ဓတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ – ''ကော စ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော ဂေါစရော သကော ပေတ္တိကော ဝိသယော, ယဒိဒံ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ''တိ (သံ. နိ. ၅.၃၇၂)။ တတ္ထ ဥပနိဿယဂေါစရဿ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတ္တာ ဣတရေသံ ဝသေနေတ္ထ ဂေါစရော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိ ယထာဝုတ္တာယ အာစာရသမ္ပတ္တိယာ ဣမာယ စ ဂေါစရသမ္ပတ္တိယာ သမန္နာဂတတ္တာ **အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော**။

အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ တိ အပ္ပမတ္တကတ္တာ အဏုပ္ပမာဏေသု အသ္သတိယာ အသဥ္စိစ္စ အာပန္န သေခိယအကုသလစိတ္တုပ္ပာဒါဒိဘေဒေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿနသီလော။ ယော ဟိ ဘိက္ခု ပရမာဏုမတ္တံ ဝဇ္ဇံ အဋ္ဌသဋ္ဌိယောဇနသတသဟဿုဗ္ဗေဓသိနေရုပဗ္ဗတရာဇသဒိသံ ကတွာ ပဿတိ, ယောပိ သဗ္ဗလဟုကံ ဒုဗ္ဘာသိတမတ္တံ ပာရာဇိကသဒိသံ ကတွာ ပဿတိ, အယမ္ပိ အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ နာမ။ **သမာဒာယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသူ**တိ ယံကိဉ္စိ သိက္ခာပဒေသု သိက္ခိတဗ္ဗံ, တံ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ သဗ္ဗထာ သဗ္ဗံ အနဝသေသံ သမာဒိယိတွာ သိက္ခတိ, ဝတ္တတိ ပူရေတီတိ အတ္ထော။

အဘိသလ္လေခိကာ တိ အတိဝိယ ကိလေသာနံ သလ္လေခနီယာ, တေသံ တနုဘာဝာယ ပဟာနာယ ယုတ္တရူပာ။ **စေတောဝိဝရဏသပ္ပာယာ**တိ စေတသော ပဋိစ္ဆာဒကာနံ နီဝရဏာနံ ဒူရီဘာဝကရဏေန စေတောဝိဝရဏသင်္ခါတာနံ သမထဝိပဿနာနံ သပ္ပာယာ, သမထဝိပဿနာစိတ္တဿေဝ ဝါ ဝိဝရဏာယ ပာကဋီကရဏာယ ဝါ သပ္ပာယာ ဥပကာရိကာတိ စေတောဝိဝရဏသပ္ပာယာ။

ဣဒါနိ ယေန နိဗ္ဗိဒါဒိအာဝဟဏေန အယံ ကထာ အဘိသလ္လေခိကာ စေတောဝိဝရဏသပ္ပာယာ စ နာမ ဟောတိ, တံ ဒဿေတုံ **"ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဧကန္တနိဗ္ဗိဒါယာ** တိ ဧကံသေနေဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နိဗ္ဗိန္ဒနတ္ထာယ။ **ဝိရာဂါယ နိရောဓာယာ**တိ တဿေဝ ဝိရဇ္ဇနတ္ထာယ စ နိရုဇ္ဈနတ္ထာယ စ။ **ဥပသမာယာ**တိ သဗ္ဗကိလေသဝူပသမာယ။ **အဘိညာယာ**တိ သဗ္ဗဿပိ အဘိဉ္ဉေယျဿ အဘိဇာနနာယ။ **သမ္ဗောဓာယာ** တိ စတုမဂ္ဂသမ္ဗောဓာယ။ **နိဗ္ဗာနာယာ** တိ အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနာယ။ ဧတေသု ဟိ အာဒိတော တီဟိ ပဒေဟိ ဝိပဿနာ ဝုတ္တာ, ဒွီဟိ နိဗ္ဗာနံ ဝုတ္တံ။ သမထဝိပဿနာ အာဒိံ ကတွာ နိဗ္ဗာနပရိယောသာနော အယံ သဗ္ဗော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိနော သိဇ္ဈတီတိ ဒဿေတိ။

ဣဒါနိ တံ ကထံ ဝိဘဇိတွာ ဒဿေန္တော **"အပ္ပိစ္ဆကထာ"** တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အပ္ပိစ္ဆော** တိ နိက္ကိစ္ဆော, တဿ ကထာ **အပ္ပိစ္ဆကထာ,** အပ္ပိစ္ဆဘာဝပဋိသံယုတ္တကထာ တ **အပ္ပိစ္ဆကထာ** ။ ဧတ္ထ စ အတိစ္ဆော, ပာပိစ္ဆော, မဟိစ္ဆော, အပ္ပိစ္ဆောတိ ဣစ္ဆာဝသေန စတ္တာရော ပုဂ္ဂလာ။ တေသု အတ္တနာ ယထာလဒ္ဓေန လာဘေန အတိတ္တော ဥပရူပရိ လာဘံ ဣစ္ဆန္တော **အတိစ္ဆော** နာမ။ ယံ သန္ဓာယ –

"စတုဗ္ဘိ အဋ္ဌဇ္ဈဂမာ၊ အဋ္ဌာဟိပိ စ သောဠသ။
သောဠသာဟိ စ ဗာတ္တိံသ၊ အတိစ္ဆံ စက္ကမာသဒေါ။
ဣစ္ဆာဟတဿ ပေါသဿ၊ စက္ကံ ဘမတိ မတ္ထကေ"တိ။ (ဇာ. ၁.၅.၁၀၃) စ။

"အတိစ္ဆံ အတိလောဘေန၊ အတိလောဘမဒေန စာ"တိ။ စ ဝုတ္တံ။

လာဘသက္ကာရသိလောကနိကာမယမာနာယ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနာဓိပ္ပာယော **ပာပိစ္ဆော** ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "ဣဓေကစ္စော အဿဒ္ဓော သမာနော 'သဒ္ဓောတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ'တိ ဣစ္ဆတိ, ဒုဿီလော သမာနော 'သီလဝါတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ'တိ ဣစ္ဆတီ"တိအာဒိ (ဝိဘ. ၈၅၁)။

သန္တဂုဏသမ္ဘာဝနာဓိပ္ပာယော ပဋိဂ္ဂဟဏေ အမတ္တညူ **မဟိစ္ဆော,** ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ "ဣဓေကစ္စော သဒ္ဓော သမာနော 'သဒ္ဓောတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ'တိ ဣစ္ဆတိ, သီလဝါ သမာနော 'သီလဝါတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ'တိ ဣစ္ဆတီ"တိအာဒိ။ ဒုတ္တပ္ပိယတာယ ဟိဿ ဝိဇာတမာတာပိ စိတ္တံ ဂဟေတုံ န သက္ကောတိ။ တေနေတံ ဝုစ္စတိ –

"အဂ္ဂိက္ခန္ဓော သမုဒ္ဒော စ၊ မဟိစ္ဆော စာပိ ပုဂ္ဂလော။
သကဋေန ပစ္စယေ ဒေန္တု၊ တယောပေတေ အတပ္ပယာ"တိ။

ဧတေ ပန အတိစ္ဆတာဒယော ဒောသေ အာရကာ ဝိဝဇ္ဇေတွာ သန္တဂုဏနိဂုဟနာဓိပ္ပာယော ပဋိဂ္ဂဟဏေ စ မတ္တညူ **အပ္ပိစ္ဆော** ။ အတ္တနိ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ဂုဏံ ပဋိစ္ဆာဒေတုကာမတာယ သဒ္ဓော သမာနော "သဒ္ဓောတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ"တိ န ဣစ္ဆတိ, သီလဝါ, ပဝိဝိတ္တော, ဗဟုဿုတော, အာရဒ္ဓဝီရိယော, ဥပဋ္ဌိတဿတိ, သမာဟိတော, ပည

တ သမာနော ''ပညတတိ မံ ဇနော ဇာနာတူ''တိ န ဣစ္ဆတိ။ သွတာယံ ပစ္စယပ္ပိစ္ဆော, ဓုတင်္ဂပ္ပိစ္ဆော, ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆော အဓိဂမပ္ပိစ္ဆောတိ စတုဗ္ဗိဓော။ တတ္ထ **စတူသု ပစ္စယေသု အပ္ပိစ္ဆော** ပစ္စယဒါယကံ ဒေယျဓမ္မံ အတ္တနော ထာမဉ္စ ဩလောကေတွာ သစေပိ ဟိ ဒေယျဓမ္မော ဗဟု ဟောတိ, ဒါယကော အပ္ပံ ဒါတုကာမော, ဒါယကဿ ဝသေန အပ္ပမေဝ ဂဏှာတိ။ ဒေယျဓမ္မော စေ အပ္ပော, ဒါယကော ဗဟုံ ဒါတုကာမော, ဒေယျဓမ္မဿ ဝသေန အပ္ပမေဝ ဂဏှာတိ။ ဒေယျဓမ္မောပိ စေ ဗဟု, ဒါယကောပိ ဗဟုံ ဒါတုကာမော, အတ္တနော ထာမံ ဉတွာ ပမာဏယုတ္တမေဝ ဂဏှာတိ။ ဧဝရူပော ဟိ ဘိက္ခု အနုပ္ပန္နံ လာဘံ ဥပ္ပာဒေတိ, ဥပ္ပန္နံ လာဘံ ထာဝရံ ကရောတိ, ဒါယကာနံ စိတ္တံ အာရာဓေတိ။ ဓုတင်္ဂသမာဒါနဿ ပန အတ္တနိ အတ္ထိဘာဝံ န ဇာနာပေတုကာမော **ဓုတင်္ဂပ္ပိစ္ဆော** ။ ယော အတ္တနော ဗဟုဿုတဘာဝံ ဇာနာပေတုံ န ဣစ္ဆတိ, အယံ **ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆော** ။ ယော ပန သောတာပန္နာဒီသု အညတရော ဟုတွာ သဗြဟ္မစာရီနမ္ပိ အတ္တနော သောတာပန္နာဒိဘာဝံ ဇာနာပေတုံ န ဣစ္ဆတိ, အယံ **အဓိဂမပ္ပိစ္ဆော** ။ ဧဝမေတေသံ အပ္ပိစ္ဆာနံ ယာ အပ္ပိစ္ဆတာ, တဿာ သဒ္ဓိံ သန္တုဿနာဒိဝိဓိနာ အနေကာကာရတောကာရာနိသံသဝိဘာဝနဝသေန သပ္ပဋိပက္ခဿ အတ္ရိစ္ဆတာဒိဘေဒဿ ဣစ္ဆာစာရဿ အာဒီနဝဝိဘာဝနဝသေန စ ပဝတ္တာကထာ **အပ္ပိစ္ဆကထာ** ။

သန္တုဋ္ဌိကထာ တိ ဧတ္ထ **သန္တုဋ္ဌီ** တိ သကေန အတ္တနာ လဒ္ဓေန တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ။ အထ ဝါ ဝိသမံ ပစ္စယိစ္ဆံ ပဟာယ သမံ တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ, သန္တေန ဝါ ဝိဇ္ဇမာနေန တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ –

> ''အတီတံ နာနုဗန္ဓော သော၊ နပ္ပဇပ္ပမနာဂတံ။
> ပစ္စုပ္ပန္နေန ယာပေန္တော၊ သန္တုဋ္ဌောတိ ပဝုစ္စတီ''တိ။

သမ္မာ ဝါ ဉာယေန ဘဂဝတာ အနုညာတဝိဓိနာ ပစ္စယေဟိ တုဋ္ဌိ သန္တုဋ္ဌိ, အတ္ထတော ဣတရီတရပစ္စယသန္တောသော, သော ဒွါဒသဝိဓော ဟောတိ။ ကထံ? စီဝရေ ယထာလာဘသန္တောသော, ယထာဗလသန္တောသော, ယထာသာရုပ္ပသန္တောသောတိ တိဝိဓော။ ဧဝံ ပိဏ္ဍပာတာဒီသု။

တတြာယံ ပဘေဒဝဏ္ဏနာ – ဣဓ ဘိက္ခု စီဝရံ လဘတိ သုန္ဒရံ ဝါ အသုန္ဒရံ ဝါ, သော တေနေဝ ယာပေတိ, အညံ န ပတ္ထေတိ, လဘန္တောပိ န ဂဏှာတိ, အယမဿ **စီဝရေ ယထာလာဘသန္တောသော** ။ အထ ပန ပကတိဒုဗ္ဗလော ဝါ ဟောတိ အာဗာဓဇရာဘိဘူတော ဝါ, ဂရုစီဝရံ ပါရုပန္တော ကိလမတိ, သော သဘာဂေန ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ တံ ပရိဝတ္တေတွာ လဟုကေန ယာပေန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **စီဝရေ ယထာဗလသန္တောသော** ။ အပရော ပဏီတပစ္စယလာဘီ ဟောတိ, သော ပဋ္ဋစီဝရာဒီနံ အညတရံ မဟဂ္ဃစီဝရံ ဗဟူနိ ဝါ လဘိတွာ ''ဣဒံ ထေရာနံ စိရပဗ္ဗဇိတာနံ ဗဟုဿုတာနံ အနုရူပံ, ဣဒံ ဂိလာနာနံ ဒုဗ္ဗလာနံ အပ္ပလာဘီနံ ဟောတူ''တိ တေသံ ဒတွာ အတ္တနာ သင်္ကာရကူဋာဒိတော ဝါ နန္တကာနိ ဥစ္စိနိတွာ သင်္ဃာဋိံ ကတွာ တေသံ ဝါ ပုရာဏစီဝရာနိ ဂဟေတွာ ဓာရေန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **စီဝရေ ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော** ။

ဣဓ ပန ဘိက္ခု ပိဏ္ဍပာတံ လဘတိ လူခံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ, သော တေနေဝ ယာပေတိ, အညံ န ပတ္ထေတိ, လဘန္တောပိ န ဂဏှာတိ, အယမဿ **ပိဏ္ဍပာတေ ယထာလာဘသန္တောသော** ။ အထ ပန အာဗာဓိကော ဟောတိ, လူခံ ပဏီတံ ပကတိဝိရုဒ္ဓံ ဗျာဓိဝိရုဒ္ဓံ ဝါ ပိဏ္ဍပာတံ ဘုဉ္ဇိတွာ ဂါဠှံ ဝါ ရောဂာဗာဓံ ပာပုဏာတိ, သော သဘာဂဿ ဘိက္ခုနော ဒတွာ တဿ ဟတ္ထတော သပ္ပာယဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **ပိဏ္ဍပာတေ ယထာဗလသန္တောသော** ။ အပရော ဗဟုံ ပဏီတံ ပိဏ္ဍပာတံ လဘတိ, သော ''အယံ ပိဏ္ဍပာတော စိရပဗ္ဗဇိတာနံ အနုရူပေါ''တိ စီဝရံ ဝိယ တေသံ ဒတွာ တေသံ ဝါ သေသကံ အတ္တနာ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ မိဿကာဟာရံ ဝါ ဘုဉ္ဇန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **ပိဏ္ဍပာတေ ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော** ။

ဣဓ ပန ဘိက္ခုနော သေနာသနံ ပာပုဏာတိ မနာပံ ဝါ အမနာပံ ဝါ အန္တမသော တိဏသန္ထာရကမ္ပိ, သော တေနေဝ သန္တုဿတိ, ပုန အညံ သုန္ဒရတရံ ပာပုဏာတိ, တံ န ဂဏှာတိ, အယမဿ **သေနာသနေ ယထာလာဘသန္တောသော**။ အထ ပန အာဗာဓိကော ဟောတိ ဒုဗ္ဗလော ဝါ, ပကတိဝိရုဒ္ဓံ ဝါ ဗျာဓိဝိရုဒ္ဓံ ဝါ သေနာသနံ လဘတိ, ယတ္ထဿ ဝသတော အဖာသု ဟောတိ, သော တံ သဘာဂဿ ဘိက္ခုနော ဒတွာ တဿ သန္တကေ သပ္ပာယသေနာသ

နေ ဝသိတ္တ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **သေနာသနေ ယထာဗလသန္တောသော** ။ အပရော သုန္ဒရံ သေနာသနံ ပတ္တမ္ပိ န သမ္ပဋိစ္ဆတိ "ပဏီတသေနာသနံ နာမ ပမာဒဋ္ဌာန"န္တိ, မဟာပုညတာယ တ လေဏမဏ္ဍပကူဋာဂာရာဒီနိ ဗဟူနိ ပဏီတသေနာသနာနိ လဘတိ, သော တာနိ စီဝရာဒီနိ ဝိယ စိရပဗ္ဗဇိတာဒီနံ ဒတွာ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝသန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **သေနာသနေ ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော** ။

ဣဓ ပန ဘိက္ခု ဘေသဇ္ဇံ လဘတိ လူခံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ, သော တေနေဝ တုဿတိ, အညံ န ပတ္ထေတိ, လဘန္တောပိ န ဂဏှာတိ, အယံ **ဂိလာနပစ္စယေ ယထာလာဘသန္တောသော** ။ အထ ပန တေလေန အတ္ထိကော ဖာဏိတံ လဘတိ, သော ယံ လဘတိ, သော တံ သဘာဂဿ ဘိက္ခုနော ဒတွာ တဿ ဟတ္ထတော တေလေန ဘေသဇ္ဇံ ကတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **ဂိလာနပစ္စယေ ယထာဗလသန္တောသော** ။ အပရော မဟာပုညော ဗဟုံ တေလမဓုဖာဏိတာဒိပဏီတဘေသဇ္ဇံ လဘတိ, သော တံ စီဝရာဒီနိ ဝိယ စိရပဗ္ဗဇိတာဒီနံ ဒတွာ တေသံ အာဘတကေန ယေန ကေနစိ ဘေသဇ္ဇံ ကရောန္တောပိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ။ ယော ပန ဧကသ္မိံ ဘာဇနေ မုတ္တဟရီတကံ, ဧကသ္မိံ စတုမဓုရံ ဌပေတွာ "ဂဏှထ, ဘန္တေ, ယဒိစ္ဆသီ"တိ ဝုစ္စမာနော "သစေဿ တေသု အညတရေနပိ ရောဂေ ဝူပသမ္မတိ, ဣဒံ မုတ္တဟရီတကံ နာမ ဗုဒ္ဓါဒီဟိ ဝဏ္ဏိတ"န္တိ, "ပူတိမုတ္တဘေသဇ္ဇံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာ, တတ္ထ တေ ယာဝဇီဝံ ဥဿာဟော ကရဏီယော"တိ (မဟာဝ. ၁၂၈) ဝစနံ အနုဿရန္တော စတုမဓုရံ ပဋိက္ခိပိတွာ မုတ္တဟရီတကေန ဘေသဇ္ဇံ ကရောန္တော ပရမသန္တုဋ္ဌောဝ ဟောတိ, အယမဿ **ဂိလာနပစ္စယေ ယထာသာရုပ္ပသန္တောသော**။

သော ဧဝံပဘေဒော သဗ္ဗောပိ သန္တောသော သန္တုဋ္ဌီတိ ပဝုစ္စတိ။ တေန ဝုတ္တံ "အတ္တတော ဣတရီတရပစ္စယသန္တောသော"တိ။ တဿာ သန္တုဋ္ဌိယာ သဒ္ဓိံ သန္ဒဿနာဒိဝိဓိနာ အာနိသံသဝိဘာဝနဝသေန တပ္ပဋိပက္ခဿ အတိစ္ဆတာဒိဘေဒဿ ဣစ္ဆာစာရဿ အာဒီနဝဝိဘာဝနဝသေန စ ပဝတ္တာ ကထာ **သန္တုဋ္ဌိကထာ** ။ ဣတော ပရာသုပိ ကထာသု ဧသေဝ နယော။ ဝိသေသမတ္တမေဝ ဝက္ခာမ။

ပဝိဝေကကထာတိ ဧတ္ထ ကာယဝိဝေကော, စိတ္တဝိဝေကော, ဥပဓိဝိဝေကောတိ တယော ဝိဝေကာ။ တေသု ဧကော ဂစ္ဆတိ, ဧကော တိဋ္ဌတိ, ဧကော နိသီဒတိ , ဧကော သေယျံ ကပ္ပေတိ, ဧကော ဂာမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသတိ, ဧကော ပဋိက္ကမတိ, ဧကော အဘိက္ကမတိ, ဧကော စင်္ကမံ အဓိဋ္ဌာတိ, ဧကော စရတိ, ဧကော ဝိဟရတိ, ဧဝံ သဗ္ဗိရိယာပထေသု သဗ္ဗကိစ္စေသု ဂဏသင်္ဂဏိကံ ပဟာယ ဝိဝိတ္တတသော **ကာယဝိဝေကော** နာမ။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပန **စိတ္တဝိဝေကော** နာမ။ နိဗ္ဗာနံ **ဥပဓိဝိဝေကော** နာမ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ "ကာယဝိဝေကော စ ဝိဝေကဋ္ဌကာယာနံ နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ, စိတ္တဝိဝေကော စ ပရိသုဒ္ဓစိတ္တာနံ ပရမဝေဒါနပ္ပတ္တာနံ, ဥပဓိဝိဝေကော စ နိရုပဓီနံ ပုဂ္ဂလာနံ ဝိသင်္ခါရဂတာန"န္တိ (မဟာနိ. ၅၇)။ ဝိဝေကောယေဝ ပဝိဝေကော, ပဝိဝေကေ ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ **ပဝိဝေကကထာ**။

အသံသဂ္ဂကထာ တိ ဧတ္ထ သဝနသံသဂ္ဂေါ, ဒဿနသံသဂ္ဂေါ, သမုလ္လပနသံသဂ္ဂေါ, သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေါ, ကာယသံသဂ္ဂေါတိ ပဉ္စ သံသဂ္ဂါ။ တေသု ဣဓေကစ္စော ဘိက္ခု သုဏာတိ "အမုကသ္မိံ ဌာနေ ဂာမေ ဝါ နိဂမေ ဝါ ဣတ္ထီ အဘိရူပါ ဒဿနီယာ ပာသာဒိကာ ပရမာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ သမန္နာဂတာ"တိ, သော တံ သုတွာ သံသီဒတိ ဝိသီဒတိ, န သက္ကောတိ ဗြဟ္မစရိယံ သန္ဓာရေတုံ, သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ဟီနာယာဝတ္တတိ, ဧဝံ ဝိသဘာဂရူပမ္ပိ ဏဿဝနေန ဥပ္ပန္နကိလေသသန္ထဝေ **သဝနသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ န ဟေဝ ခော ဘိက္ခု သုဏာတိ, အပိစ ခော သာမံ ပဿတိ ဣတ္ထိံ အဘိရူပံ ဒဿနီယံ ပာသာဒိကံ ပရမာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ သမန္နာဂတံ, သော တံ ဒိသွာ သံသီဒတိ ဝိသီဒတိ, န သက္ကောတိ ဗြဟ္မစရိယံ သန္ဓာရေတုံ, သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ဟီနာယာဝတ္တတိ, ဧဝံ ဝိသဘာဂရူပမ္ပဏဒ ဿနေန ဥပ္ပန္နကိလေသသန္ထဝေ **ဒဿနသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ ဒိသွာ ပန အညမညံ အာလာပသလ္လာပဝသေန ဥပ္ပန္နော ကိလေသသန္ထဝေ **သမုလ္လပနသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ သဉ္ဇဂ္ဃနာဒိပိ ဧတေနေဝ သင်္ဂယှတိ။ အတ္တနော ပန သန္တကံ ယံ ကိဉ္စိ မာတုဂါမဿ ဒတွာ အဒတွာ ဝါ တေန ဒိန္နဿ ဝနဘင်္ဂိယာဒိနော ပရိဘောဂဝသေန ဥပ္ပန္နော ကိလေသသန္ထဝေ **သမ္ဘောဂသံသဂ္ဂေါ** နာမ။ မာတုဂါမဿ ဟတ္ထဂ္ဂါဟာဒိဝသေန ဥပ္ပန္နကိလေသသန္ထဝေ **ကာယသံသဂ္ဂေါ** နာမ။

ယောပိ စေသ “ဂိဟီဟိ သံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ အနနုလောမိကေန သံသဂ္ဂေန သဟသောကီ သဟနန္ဒီ သုခိတေသု သုခိတော ဒုက္ခိတေသု ဒုက္ခိတော ဥပ္ပန္နေသု ကိစ္စကရဏီယေသု အတ္တနာ တေ ယောဂံ အာပဇ္ဇတီ”တိ (သံ. နိ. ၃.၃; မဟာနိ. ၁၆၄) ဧဝံ ဝုတ္တော အနနုလောမိကော ဂိဟိသံသဂ္ဂေါ နာမ, ယော စ သဗ္ရဟ္မစာရီဟိပိ ကိလေသုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတော သံသဂ္ဂေါ, တံ သဗ္ဗံ ပဟာယ ယ္ဝတာယံ သံသာရေ ထိရတရံ သံဝေဂသဋ္ဌာရေသု တိဗ္ဗံ ဘယသညံ သရီရေ ပဋိက္ကူလသညံ သဗ္ဗာကုသလေသု ဇိဂုစ္ဆာပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဟိရောတ္တပ္ပံ သဗ္ဗကိရိယာသု သတိသမ္ပဇညန္တိ သဗ္ဗံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတ္ဝာ ကမလဒလေ ဇလဗိန္ဒု ဝိယ သဗ္ဗတ္ထ အလဂ္ဂဘာဝေါ, အယံ သဗ္ဗသံသဂ္ဂပ္ပဋိပက္ခဘူတာယ အသံသဂ္ဂေါ, တပ္ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ **အသံသဂ္ဂကထာ** ။

ဝီရိယာရမ္ဘကထာ တိ ဧတ္ထ ဝီရဿ ဘာဝေါ, ကမ္မန္တိ တ ဝီရိယံ, ဝိဓိနာ ဤရေတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ တ ဝီရိယံ, ဝီရိယဉ္စ တံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယ, ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥပသမ္ပဒာယ အာရဘနံ ဝီရိယာရမ္ဘော။ သ္ဝတာယံ ကာယိကော, စေတသိကော စာတိ ဒုဝိဓော, အာရမ္ဘဓာတု, နိက္ကမဓာတု, ပရက္ကမဓာတု, စာတိ တိဝိဓော, သမ္မပ္ပဓာနဝသေန စတုဗ္ဗိဓော။ သော သဗ္ဗောပိ ယော ဘိက္ခု ဂမနေ ဥပ္ပန္နကိလေသံ ဌာနံ ဟာပုဏိတုံ န ဒေတိ, ဌာနေ ဥပ္ပန္နံ နိသဇ္ဇံ, နိသဇ္ဇာယ ဥပ္ပန္နံ သယနံ ဟာပုဏိတုံ န ဒေတိ, တတ္ထ တတ္ထေဝ အဇပဒေန ဒဏ္ဍေန ကဏှသပ္ပံ ဥပ္ပီဠေတ္ဝာ ဂဏှန္တော ဝိယ တိခိဏေန အသိနာ အမိတ္တံ ဂီဝါယ ပဟရန္တော ဝိယ သီသံ ဥက္ခိပိတုံ အဒတ္ဝာ ဝီရိယဗလေန နိဂ္ဂဏှာတိ, တဿေဝံ ဝီရိယာရမ္ဘော အာရဒ္ဓဝီရိယဿ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော, တပ္ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ **ဝီရိယာရမ္ဘကထာ**။

သီလကထာတိအာဒီသု ဒုဝိဓံ သီလံ လောကိယံ လောကုတ္တရဉ္စ။ တတ္ထ **လောကိယံ** ဟာတိမောက္ခသံဝရာဒိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလံ။ **လောကုတ္တရံ** မဂ္ဂသီလံ ဖလသီလဉ္စ။ တထာ **သမာဓိ**ပိ။ ဝိပဿနာယ ပာဒကဘူတာ သဟ ဥပစာရေန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော **လောကိယော** သမာဓိ, မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော ပနေတ္ထ **လောကုတ္တရော** သမာဓိ နာမ။ တထာ **ပညာ**ပိ။ **လောကိယာ** သုတမယာ, စိန္တာမယာ, ဈာနသမ္ပယုတ္တာ, ဝိပဿနာဉာဏဉ္စ။ ဝိသေသတော ပနေတ္ထ ဝိပဿနာပညာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ **လောကုတ္တရာ** မဂ္ဂပညာ ဖလပညာ စ။ **ဝိမုတ္တိ** အရိယဖလဝိမုတ္တိ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ အပရေ ပန တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနသမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တီနမ္ပိ ဝသေနေတ္ထ အတ္ထံ သံဝဏ္ဏေန္တိ။ **ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန** မ္ပိ ဧကူနဝီသတိဝိဓံ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏံ။ ဣတိ ဣမေသံ သီလာဒီနံ သဒ္ဒိံ သနိဿနာဒိဝိဓိနာ အနေကာကာရတောကာရအာနိသံသဝိဘာဝနဝသေန စေဝ တပ္ပဋိပက္ခာနံ ဒုဿီလ္လာဒီနံ အာဒီနဝဝိဘာဝနဝသေန စ ပဝတ္တာ ကထာ, တပ္ပဋိသံယုတ္တာ ကထာ တ **သီလာဒိကထာ နာမ**။

ဧတ္ထ စ “အတ္တနာ စ အပ္ပိစ္ဆော ဟောတိ, အပ္ပိစ္ဆ ကထဉ္စ ပရေသံ ကတ္တာ”တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၂; အ. နိ. ၁၀.၇၀) “သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ ဣတရီတရေန စီဝရေန, ဣတရီတရစီဝရသန္တုဋ္ဌိယာ စ ဝဏ္ဏဝါဒီ”တိ (သံ. နိ. ၂.၁၄၄; စူဠနိ. ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တနိဒ္ဒေသော ၁၂၈) စ အာဒိဝစနတော သယဉ္စ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမန္နာဂတေန ပရေသမ္ပိ တဒတ္ထာယ ဟိတဇ္ဈာသယေန ပဝတ္တေတဗ္ဗာ တထာရူပီ ကထာ။ ယာ ဣဓ အဘိသလ္လေခိကာဒိဘာဝေန ဝိသေသေတ္ဝာ ဝုတ္တာ အပ္ပိစ္ဆကထာဒီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ကာရကဿေဝ ဟိ ကထာ ဝိသေသတော အဓိပ္ပေတတ္ထသာဓိနီ။ တထာ ဟိ ဝက္ခတိ – “ကလျာဏမိတ္တဿေတံ, မေဃိယ, ဘိက္ခုနော ပာဋိကင်္ခံ။ပေ။ အကသိရလာဘီ”တိ (အ. နိ. ၉.၃)။

ဝေရူပိယာတိ ဤဒိသာယ ယထာဝုတ္တာယ။ **နိကာမလာဘီ**တိ ယထိစ္ဆိတလာဘီ ယထာရုစိလာဘီ, သဗ္ဗကာလံ ဣမံ ကထံ သောတုံ ဝိစာရေတုဉ္စ ယထာသုခံ လဘန္တော။ **အကိစ္ဆလာဘီ** တိ နိဒုက္ခလာဘီ။ **အကသိရလာဘီ**တိ ဝိပုလလာဘီ။

အာရဒ္ဓဝီရိယော တိ ပဂ္ဂဟိတဝီရိယော။ **အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ပဟာနာယာ** တိ အကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန အကုသလာနံ ပာပဓမ္မာနံ ပဇဟနတ္ထာယ။ **ကုသလာနံ ဓမ္မာန** န္တိ ကုစ္ဆိတာနံ သလနာဒိအတ္ထေန အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန စ ကုသလာနံ သဟဝိပဿနာနံ မဂ္ဂဖလဓမ္မာနံ။ **ဥပသမ္ပဒာယာ** တိ သမ္ပာဒနာယ အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပာဒနာယ။ **ထာမဝါ** တိ ဥဿောဠ္ဟိသင်္ခါတေန ဝီရိယထာမေန သမန္နာဂတော။ **ဒဠှပရက္ကမော** တိ ထိရပရက္ကမော အသိထိလဝီရိယော။ **အနိက္ခိတ္တဓုရော** တိ အနောရောပိတဓုရော အနောသက္ကဝီရိယော။

ပညတတိ ဝိပဿနာပညာယ ပညတ္တ။ **ဥဒယတ္ထကမိနိယာ** တိ ပဉ္စန္နံ ခန္ဓာနံ ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိယာ။ **အရိယာယာ**တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ကိလေသေဟိ အာရကာ ဒူရေ ဌိတာယ နိဒ္ဒေါသာယ။ **နိဗ္ဗေဓိကာယာ** တိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာယ။ **သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယကမိနိယာ** တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ခေပနတော "ဒုက္ခက္ခယော"တိ လဒ္ဓနာမံ အရိယမဂ္ဂံ သမ္မာ ဟေတုနာ နယေန ဂစ္ဆန္တိယာ။ ဣမေသု စ ပန ပဉ္စသု ဓမ္မေသု သီလံ ဝီရိယံ ပညာ စ ယောဂိနော အဇ္ဈတ္တိကံ အင်္ဂံ, ကလျာဏမိတ္တတာ ဗာဟိရံ အင်္ဂံ။ တတ္ထာပိ ကလျာဏမိတ္တသန္နိဿယေနေဝ သေသံ စတုဗ္ဗိဓံ ဣဇ္ဈတိ, ကလျာဏမိတ္တဿေဝေတ္ထ ဗဟုကာရတံ ဒဿေန္တော သတ္ထာ **"ကလျာဏမိတ္တဿေတံ, မေဃိယ, ဘိက္ခုနော ပာဋိကင်္ခ"**န္တိအာဒိနာ ဒေသနံ ဝဍ္ဎေသိ။ တတ္ထ **ပာဋိကင်္ခ** န္တိ ဧကံသေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, အဝဿံဘာဝီတိ အတ္ထော။ **ယ**န္တိ ကိရိယာပရာမသနံ ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – "သီလဝါ ဘဝိဿတီ"တိ ဧတ္ထ ယဒေတံ ကလျာဏမိတ္တဿ ဘိက္ခုနော သီလဝန္တတာယ ဘဝနံ သီလသမ္ပန္နတ္တံ, တဿ ဘိက္ခုနော သီလသမ္ပန္နတ္တာ ဧတံ တဿ ပာဋိကင်္ခံ, အဝဿံဘာဝီ ဧကံသေနေဝ တဿ တတ္ထ နိယောဇနတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဟတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတီ**တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

ဧဝံ ဘဂဝါ သဒေဝကေ လောကေ ဥတ္တမကလျာဏမိတ္တသင်္ခာတဿ အတ္တနော ဝစနံ အနာဒိယိတွာ တံ ဝနသဏ္ဍံ ပဝိသိတွာ တာဒိသံ ဝိပ္ပကာရံ ပတ္တဿ အာယသ္မတော မေဃိယဿ ကလျာဏမိတ္တတာဒိနာ သကလံ သာသနသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိဿ တတ္ထ အာဒရဇာတဿ ပုဗ္ဗေ ယေဟိ ကာမဝိတက္ကာဒီဟိ ဥပဒ္ဒုတတ္တာ ကမ္မဋ္ဌာနံ န သမ္ပဇ္ဇတိ, တဿ တေသံ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘူတတ္တာ စ ဘာဝနာနယံ ပကာသေတွာ တတော ပရံ အရဟတ္တ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခန္တော **"တေန စ ပန, မေဃိယ, ဘိက္ခုနာ ဣမေသု ပဉ္စသု ဓမ္မေသု ပတိဋ္ဌာယ စတ္တာရော ဓမ္မာ ဥတ္တရိ ဘာဝေတဗ္ဗာ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **တေနာ**တိ ဧဝံ ကလျာဏမိတ္တသန္နိဿယေန ယထာဝုတ္တသီလာဒိဂုဏသမန္နာဂတေန။ တေနေတဟ **"ဣမေသု ပဉ္စသု ဓမ္မေသု ပတိဋ္ဌာယာ"** တိ။ **ဥတ္တရီ** တိ အာရဒ္ဓတရုဏဝိပဿနဿ ရာဂာဒိပရိဿယာ စေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, တေသံ ဝိသောဓနတ္ထံ တတော ဥဒ္ဓံ စတ္တာရော ဓမ္မာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ဥပဗြူဟေတဗ္ဗာ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗာ စ။

အသုဘာတိ ဧကာဒသသု အသုဘကမ္မဋ္ဌာနေသု ယထာရဟံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ အသုဘဘာဝနာ။ **ရာဂဿ ပဟာနာယာ**တိ ကာမရာဂဿ ပဇဟနတ္ထာယ။ အယမတ္ထော သာလိလာဝကောပမာယ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ ဧဝံဘူတံ ဘာဝနာဝိဓိံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ – "အသုဘာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ရာဂဿ ပဟာနာယာ"တိ။ **မေတ္တာ**တိ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာနံ။ **ဗျာပါဒဿ ပဟာနာယာ**တိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဥပ္ပန္နဿ ကောပဿ ပဇဟနတ္ထာယ။ **အာနာပာနဿတီ** တိ သောဠသဝတ္ထုကာ အာနာပာနဿတိ။ **ဝိတက္ကုပစ္ဆေဒာယာ** တိ ဝုတ္တနယေနေဝ ဥပ္ပန္နာနံ ဝိတက္ကာနံ ပစ္ဆေဒနတ္ထာယ။ **အသ္မိမာနသမုဂ္ဃာတာယာ**တိ "အသ္မီ"တိ ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ နဝဝိဓဿ မာနဿ သမုစ္ဆေဒနတ္ထာယ။

အနိစ္စသညိနောတိ ဟုတွာ အဘာဝတော ဥဒယဗ္ဗယဝန္တတော ပဘင်္ဂုတော တာဝကာလိကတော နိစ္စပ္ပဋိက္ခေပတော စ "သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ"တိ (ဓ. ပ. ၂၇၇; စူဠနိ. ဟေမကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၅၆) ပဝတ္တအနိစ္စာနုပဿနာဝသေန အနိစ္စသညိနော။ **အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတီ** တိ အသာရကတော အဝသဝတ္တနတော ပရတော ရိတ္တတော တုစ္ဆတော သုညတော စ "သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ"တိ (ဓ. ပ. ၂၇၉; စူဠနိ. ဟေမကမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသော ၅၆) ဧဝံ ပဝတ္တအနတ္တာနုပဿနာသင်္ခါတာ အနတ္တသညာ စိတ္တေ သဏ္ဌဟတိ အတိဒဠှံ ပတိဋ္ဌဟတိ။ အနိစ္စလက္ခဏေ ဟိ ဒိဋ္ဌေ အနတ္တလက္ခဏံ ဒိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ တီသု လက္ခဏေသု ဟိ ဧကသ္မိံ ဒိဋ္ဌေ ဣတရဒ္ဒယံ ဒိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ "အနိစ္စသညိနော, မေဃိယ, အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတီ"တိ။ အနတ္တလက္ခဏေ သုဒိဋ္ဌေ "အသ္မီ"တိ ဥပ္ပဇ္ဇနကမာနော သုပ္ပဇဟောဝ ဟောတီတိ အာဟ **"အနတ္တသညီ အသ္မိမာနသမုဂ္ဃာတံ ပာပုဏာတီ"** တိ။ **ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ နိဗ္ဗာန**န္တိ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ အပစ္စယပရိနိဗ္ဗာနံ ပာပုဏာတိ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပော, ဝိတ္ထာရတော ပန အသုဘာဒိဘာဝနာနယော **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

မေဃိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၅. နန္ဒကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄-၅. စတုတ္ထေ **အာဂမယမာနောတိ** ဩလောကယမာနော, ဗုဒ္ဓော သဟသာ အပဝိသိတ္ဝာ ယာဝ သာ ကထာ နိဋ္ဌာတိ, တာဝ အဋ္ဌာသီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ကထံ ကထာဝသာနံ ဥဒိက္ခမာနော”** တိ။ အနိစ္စာဒိကထာဒိဝသေန သဗ္ဗဓမ္မေသု တိက္ခဉာဏံ **အဓိပညာဝိပဿနာ** တိ အာဟ **“သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟဝိပဿနာဉာဏဿာ”** တိ။ **မာနသန္တိ** ရာဂေပိ စိတ္တေပိ အရဟတ္တေပိ။ “အန္တလိက္ခစရော ပါသော, ယွာယံ စရတိ မာနသော”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၅၁; မဟာဝ. ၃၃) ဧတ္ထ ရာဂေ မာနသံ။ “စိတ္တံ မနော မာနသ”န္တိ (ဓ. သ. ၆) ဧတ္ထ စိတ္တံ။ “အပ္ပတ္တမာနသော သေခော, ကာလံ ကယိရာ ဇနေ သုတာ”တိ (သံ. နိ. ၁.၁၅၉) ဧတ္ထ အရဟတ္တံ။ ဣဓာပိ အရဟတ္တမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ တေနာဟ **“အပ္ပတ္တမာနသာတိ အပ္ပတ္တအရဟတ္တာ”**တိ။ အပ္ပတ္တံ မာနသံ အရဟတ္တံ ဧတေဟီတိ **အပ္ပတ္တမာနသာ**။ ဣအာနိ စိတ္တပရိယာယမေဝ မာနသသဒ္ဒံ သန္ဓာယာဟ **“အရဟတ္တံ တ”** တိအာဒိ။ ပဌမံ သုဝိညေယ္ယမေဝ။

နန္ဒကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သေဝနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆. ဆဋ္ဌေ **ဇီဝိတသမ္ဘာရာတိ** ဇီဝိတပဝတ္တိယာ သမ္ဘာရာ ပစ္စယာ။ **သမုဒာနေတဗ္ဗာ** တိ သမ္မာ ဉာယေန အနဝဇ္ဇဥဋ္ဌာ စရိယာဒိနာ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓမာနေတဗ္ဗာ ဟာပုဏိတဗ္ဗာ။ တေ ပန သမုဒါနိတာ သမာဟတာ နာမ ဟောန္တီတိ အာဟ **“သမာဟရိတဗ္ဗာ”**တိ။ **ဒုက္ခေန ဥပ္ပဇ္ဇန္တီ** တိ သုလဘုပ္ပာဒာ န ဟောန္တိ။ ဧတေန ကေစရအသပ္ပာယာဒိဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ရတ္တိဘာဂံ ဝါ ဒိဝသဘာဂံ ဝါတိ** ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနန္တိ အာဟ **“ရတ္တိကောဋ္ဌာသေ ဝါ ဒိဝသကောဋ္ဌာသေ ဝါ”**တိ။ **ရတ္တိံယေဝ ပက္ကမိတဗ္ဗံ** သမဏဓမ္မဿ တတ္ထ အနိပ္ဖဇ္ဇနတော။ **သင်္ခါပိ** တိ “ယဒတ္ထမဟံ ပဗ္ဗဇိတော, န မေတံ ဣဓ နိပ္ဖဇ္ဇတိ, စီဝရာဒိ ပန သမုဒာဂစ္ဆတိ, နာဟံ တဒတ္ထံ ပဗ္ဗဇိတော, ကိံ မေ ဣဓ ဝါသေနာ”တိ ပဋိသင်္ခာယပိ။ တေနာဟ **“သာမညတ္ထဿ ဘာဝနာပါရိပူရိအာဂမနံ ဇာနိတွာ”** တိ။ အနန္တရဝါရေ **သင်္ခါပီ** တိ သမဏဓမ္မဿ နိပ္ဖဇ္ဇနဘာဝံ ဇာနိတွာ။ **သော ပုဂ္ဂလော အနာပုစ္ဆာ ပက္ကမိတဗ္ဗံ, နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော** တိ “သော ပုဂ္ဂလော”တိ ပဒဿ “နာနုဗန္ဓိတဗ္ဗော”တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ ယဿ ယေန ဟိ သမ္ဗန္ဓော, ဒူရဋ္ဌေနပိ သော ဘဝတိ။ **တံ ပုဂ္ဂလန္တိ** သော ပုဂ္ဂလောတိ ပစ္စတ္တဝစနံ ဥပယောဂဝသေန ပရိဏာမေတွာ တံ ပုဂ္ဂလံ အနာပုစ္ဆာ ပက္ကမိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ အတ္ထဝသေန ဟိ ဝိဘတ္တိပရိဏာမောတိ။ **အာပုစ္ဆာ ပက္ကမိတဗ္ဗ** န္တိ စ ကတညုကတဝေဒိတာယ နိယောဇနံ။ **ဝေရူပေတိ** ယံ နိဿာယ ဘိက္ခုနော ဂုဏေဟိ ဝုဒ္ဓိယေဝ ဟဒ္ဓိကင်္ခာ, ပစ္စယေဟိ န ပရိဿယော, ဝေရူပေ ဒဏ္ဍကမ္မာဒီဟိ နိဂ္ဂဏှာတိ စေပိ, န ပရိစ္စဇိတဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ **“သစေပီ”**တိအာဒိနာ။

သေဝနာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၁၀. သုတဝတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇-၁၀. သတ္တမေ **အဘဗ္ဗော ခီဏာသဝေ ဘိက္ခု သဉ္စိစ္စ ပါဏ** န္တိအာဒိ ဒေသနာသီသမေဝ, သောတာပန္နာဒယောပိ ပန အဘဗ္ဗာဝ, ပုထုဇ္ဇနခီဏာသဝါနံ နိန္နာပသံသတ္ထမ္ပိ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ပုထုဇ္ဇနော နာမ ကရဏေဟာ မာတုဃာတာဒီနိ ကရောတိ, ခီဏာသဝေ ပန ဟာသံသော ကုန္တကိပိလ္လိကဃာတာဒီနိပိ န ကရောတီတိ။ **သန္နိဓိကာရကံ ကာမေ ပရိဘုဉ္ဇိတုန္တိ** ယထာ ဂိဟိဘူတော သန္နိဓိံ ကတွာ ဝတ္ထုကာမေ ပရိဘုဉ္ဇတိ, ဧဝံ တိလတဏ္ဍုလသပ္ပိနဝနီတာဒီနိ သန္နိဓိံ ကတွာ ဣအာနိ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ အဘဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ ဝတ္ထုကာမေ ပန နိဒဟိတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တော တန္နိဿိတံ ကိလေသကာမမ္ပိ နိဒဟိတွာ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ နာမာတိ အာဟ **“ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေ”**တိ။ နနု စ ခီဏာသဝဿဝ ဝသနဋ္ဌာနေ တိလတဏ္ဍုလာဒယော ပညာယန္တီတိ? န ပန တေ အတ္တနော အတ္ထာယ နိဓေန္တိ, အဖာသုကပဗ္ဗဇိတာဒီနံ အတ္ထာယ နိဓေန္တိ။ အနာဂါမိဿ ကထန္တိ? တဿပိ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ သဗ္ဗသော ပဟီနာ, ဓမ္မေန ပန လဒ္ဓံ ဝိစာရေတွာ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ အကပ္ပိယကာမဂုဏေ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ, န မဇ္ဈိမဒေသအတ္ထရဏဟဝုရဏာဒိသန္နိဿိတံ။ **သေယျထာပိ ပုဗ္ဗေ အဂါရိယဘူတောတိ** ယထာ ပုဗ္ဗေ ဂိဟိဘူတော ပရိဘုဉ္ဇတိ, ဧဝံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ အဘဗ္ဗော။ အဂါရမဇ္ဈေ ဝသန္တာ ဟိ သောတာပန္နာဒယော ယာဝဇီဝံ ဂိဟိဗျဉ္ဇနေန တိဋ္ဌန္တိ။ ခီဏာသဝေ ပန အရဟတ္တံ ပတွာဝ မနုဿဘူတော ပရိနိဗ္ဗာတိ ဝါ ပဗ္ဗဇတိ ဝါ။ စာတုမဟာရာဇိကာဒီသု ကာမာဝစရဒေဝေသု မုဟုတ္တမ္ပိ န တိဋ္ဌတိ။ ကသ္မာ? ဝိဝေကဋ္ဌာနဿ

သ အဘာတ။ ဘုမ္မဒေဝတ္တာဘာဝေ ပန ဌိတော အရဟတ္တံ ပတ္တတပိ တိဋ္ဌတိ ဝိဝေကဋ္ဌာနသမ္ဘတ။ အဋ္ဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။

သုတတသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သမ္ဗောဓိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သီဟနာဒဝဂ္ဂေါ

၁. သီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၁. ဒုတိယဿ ပဌမေ အတပုရေန္တိ ဝိဝရန္တိ ဒွာရံ ဧတေနာတိ **အတပုရဏံ**။ ရဇံ ဟရန္တိ ဧတေနာတိ **ရဇောဟရဏံ**။ **ကဌောပိဟတ္ထော**တိ ဝိလီဝမယဘာဇနဟတ္ထော, ''စမ္မမယဘာဇနဟတ္ထော''တိ စ ဝဒန္တိ။ ဆိန္နာနိ ဝိသာဏာနိ ဧတဿာတိ ဆိန္နဝိသာဏော, ဥသဘော စ သော ဆိန္နဝိသာဏော စာတိ **ဥသဘဆိန္နဝိသာဏော** ။ ဝိသေသနပရောယံ သမာသော။ **အဟိကုဏပေန** တတိအာဒိ အတိဇေဂုစ္ဆပ္ပဋိကူလကုဏပဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ **ကဏ္ဌေ အာသတ္တေနာ** တိ ကေနစိဒေဝ ပစ္စတ္ထိကေန အာနေတွာ ကဏ္ဌေ ဗဒ္ဓေန, ဩမုက္ကေနာတိ အတ္ထော။ **အဋ္ဋော** အာတုရော ဒုက္ခိတော ပီဠိတော။ **အစ္စယသ္သ ပဋိဂ္ဂဏှာတု** တ အဓိတသနံ၊ ဝေဉ္ဇဟိ သော ကာရဏော ဒေသိယမာနေ တတော ဝိဂတော နာမ ဟောတိ။ တေနာဟ **''ပဋိဂ္ဂဏှာတူတိ ခမတူ''** တိ။ သေသမေတ္ထ သုဝိညေယျမေဝ။

သီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သဉဟာဒိသေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၂. ဒုတိယေ ဘဝဿ အပ္ပမတ္တကတာ နာမ ဣတ္တရကာလတာယာတိ အာဟ **''အစ္ဆရာသင္ဃာတမတ္တမ္ပိ''**တိ။

သဉဟာဒိသေသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ကောဋ္ဌိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၃. တတိယေ ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခဘူတော အတ္တဘာဝေ, တသ္မိံ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဖလံ **ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ**။ တေနာဟ **''ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ''** တိ။ စတုပ္ပဋ္ဌက္ခန္ဓဖလတာယ သညာဘဝူပဂံ ကမ္မံ **ဗဟုဝေဒနီယံ**။ ဧကက္ခန္ဓဖလတ္တာ အသညာဘဝူပဂံ ကမ္မံ **''အပ္ပဝေဒနီယ''**န္တိ ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပန ''အရူပာဝစရကမ္မံ ဗဟုကာလံ ဝေဒိတဗ္ဗဖလတ္တာ ဗဟုဝေဒနီယံ, ဣတရံ အပ္ပဝေဒနီယံ။ ရူပာရူပာဝစရကမ္မံ တ ဗဟုဝေဒနီယံ, ပရိတ္တံ ကမ္မံ အပ္ပဝေဒနီယ''န္တိ ဝဒန္တိ။ **ဝေဒနီယ**န္တိ ပစ္စယန္တရသမတယေ ဝိပာကုပ္ပာဒနသမတ္ထံ, န အာရဒ္ဓဝိပာကမေဝ။ **အဝေဒနီယ**န္တိ ပစ္စယဝေကလ္လေန ဝိပစ္စိတုံ အသမတ္ထံ အဟောသိကမ္မာဒိဘေဒံ။

ကောဋ္ဌိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သမိဒ္ဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၄. စတုတ္ထေ **သမိဒ္ဓီ** တိ ထေရဿ ကိရ အတ္တဘာဝေ သမိဒ္ဓော အဘိရူပော ဟသာဒိကော, တသ္မာ သမိဒ္ဓိတွေဝ သင်္ခါတော။ တေနာဟ **''အတ္တဘာဝသမိဒ္ဓတာယာ''**တိအာဒိ။ **ရူပဓာတုအာဒီသူ**တိ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန သဒ္ဒဓာတုအာဒိံ သင်္ဂဏှာတိ။

သမိဒ္ဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၉. ဂဏ္ဍသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅-၁၉. ပဉ္စမေ **မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝဿာ** တိ မာတိတော စ ပိတိတော စ နိဗ္ဗတ္တေန မာတာပေတ္တိကေန သုက္ကသောဏိတေန သမ္ဘူတဿ။ **ဥစ္ဆာဒနဓမ္မဿာ** တိ ဥစ္ဆာဒေတဗ္ဗသဘာဝဿ။ **ပရိမဒ္ဒနဓမ္မဿာ** တိ ပရိမဒ္ဒိတဗ္ဗသဘာဝဿ။ တွေ့ စ ဩဒနကုမ္မာသူပစယဥစ္ဆာဒနပဒေဟိ ဝဍ္ဎိ ကထိတာ, အနိစ္စဘေဒနဝိဒ္ဓံသနပဒေဟိ

ဟာနိ။ ပုရိမေဟိ တ သမုဒယော, ပစ္ဆိမေဟိ အတ္ထင်္ဂမောတိ ဧဝံ စာတုမဟာဘူတိကဿ ကာယဿ ဝမိုပရိဟာနိနိဗ္ဗ ဗတ္တိဘေအ ဒဿိတာ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဆဋ္ဌာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

ဂဏ္ဍသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဝေလာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀. ဒသမေ **သကုဏ္ဍကဘတ္တ** န္တိ သကုဏ္ဍကံ ဥတ္တဏ္ဍုလဘတ္တံ။ ပရိတ္တေဟိ သကုဏ္ဍေဟိ တဏ္ဍုလေ ဟိပိ သဒ္ဓိံ ဝိပက္ကဘတ္တံ ဥတ္တဏ္ဍုလမေဝ ဟောတိ။ ဗိဠင်္ဂံ ဝုစ္စတိ အာရနာဠံ, ဗိဠင်္ဂတော နိဗ္ဗတ္တနတော တဒေဝ ကဉ္ဇိယတော ဓာတုန္တိ ကဉ္ဇိယံ, တံ ဒုတိယံ ဧတဿာတိ **ဗိဠင်္ဂဒုတိယံ,** တံ **ကဉ္ဇိယဒုတိယ** န္တိ ဝုတ္တံ။ **အသက္ကစ္စ ဒတ္တ**တိ ဒေယျဓမ္မမ္ပိ ပုဂ္ဂလမ္ပိ အသက္ကရိတွာ။ ဒေယျဓမ္မဿ အသက္ကရဏံ အသမ္ပန္နကာရော, ပုဂ္ဂလ ဿ အသက္ကရဏံ အဂရုကရဏံ။ ဒေယျဓမ္မံ အသက္ကရောန္တော ဟိ ဥတ္တဏ္ဍုလာဒိဒောသသမန္နာဂတံ အာဟာ ရံ ဒေတိ, န သမ္ပန္နံ ကရောတိ။ ပုဂ္ဂလံ အသက္ကရောန္တော နိသီဒနဋ္ဌာနံ အသမ္မဇ္ဇိတွာ ယတ္ထ တတ္ထ တ နိသီဒာ ပေတွာ ယံ တ တံ တ အရက်ံ ပေသေတွာ ဒေတိ။ **အစိတ္တီကတွာ** တိ န စိတ္တိံ ကတွာ, န ပူဇေတွာတိ အတ္ထော။ ပူ ဇေန္တော ဟိ ပူဇေတဗ္ဗဝတ္ထုံ စိတ္တေ ဌပေတိ, န တတော ဗဟိ ကရောတိ။ စိတ္တံ တ အစ္ဆရိယံ ကတွာ ပဋိပတ္တိ စိတ္တီကရဏံ သမ္ဘာဝနကိရိယာ, တပ္ပဋိက္ခေပတော အစိတ္တီကရဏံ အသမ္ဘာဝနကိရိယာ။ **အပဝိဒ္ဓ** န္တိ ဥစ္ဆိဋ္ဌာဒိဆဍ္ဍ ဍုနီယဓမ္မံ ဝိယ အဝဓိတ္တကံ။ ယော ဟိ ဆဍ္ဍေတုကာမော ဟုတွာ ရောဂိနော သရီရေ ဩဒနာဒီနိ မဇ္ဇိတွာ ဝမ္မိကေ ရောဂံ ပက္ခိပန္တော ဝိယ ဒေတိ, အယံ အပဝိဒ္ဓံ ဒေတိ နာမ။ **အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော** တိ "အဒ္ဓာ ဣမဿ အနဿ ဖလံ မမ အာဂစ္ဆတီ"တိ ဧဝံ ယဿ ကမ္မဿကတဒိဋ္ဌိ အတ္ထိ, သော အာဂမနဒိဋ္ဌိကော။ အယံ ပန န တာဒိသောတိ အနာဂမနဒိဋ္ဌိကော, ဖလံ ပာဋိကင်္ခီ ဟုတွာ န ဒေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"န ကမ္မဥ္စ ဖလဥ္စ သဒ္ဒဟိတွာ ဒေ တီ"**တိ။

ဝေလာမောတိ ဧတ္ထ **မာ**-သဒ္ဒေ ပဋိသေဓေစနော။ ဓာတိကေတ္တရူပဘောကဒိဂုဏာနံ ဝေလာ မရိယာအ နတ္ထိ ဧတ သ္မိန္တိ ဝေလာမော။ အထ တ ယထာဝုတ္တဂုဏာနံ ဝေလာ မရိယာအ အမတိ ဩသာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတသ္မိန္တိ **ဝေလာမော,** ဝေလံ တ မရိယာဒံ အမတိ ဂစ္ဆတိ အတိက္ကမတီတိ **ဝေလာမော**။ တေနာဟ **"ဓာတိကေတ္တ။ပေ။ ဝေလဒ္ခနာ မော"**တိ။ ဒီယတီတိ အနံ, အနဝတ္ထု။ တံ အဂ္ဂီယတိ နိဿဇ္ဇီယတိ ဧတ္ထာတိ **အနဂ္ဂံ** ။ အနံ တ ဂဏှာတိ ဧတ္ထာတိ **အနဂ္ဂံ,** ဧဝံ **ဘတ္တဂ္ဂံ,** ပရိဝေသနဋ္ဌာနံ။ **ဒုကူလသန္ဒနာနီ** တိ ရဇတဘာဇနာဒိနိဿိတေ ဒုကူလေ ခီရဿ သန္ဒနံ ဧ တေသန္တိ ဒုကူလသန္ဒနာနိ။ **ကံသူပဓာရဏာနီ**တိ ရဇတမယဒောဟဘာဇနာနိ။ တေနာဟ **"ရဇတမယခီရပဋိစ္ဆကာ နီ"**တိ။ ရဇတမယာနိ ခီရပဋိစ္ဆကာနိ ခီရပဋိဂ္ဂဟဘာဇနာနိ ဧတေသန္တိ **ရဇတမယခီရပဋိစ္ဆကာနိ။ သောဓေယျော** တိ မဟပ္ဖလဘာဝကရဏေန ဝိသောဓေယျ။ မဟပ္ဖလဘာဝပ္ပတ္တိယာ ဟိ ဒက္ခိဏာ ဝိသုဇ္ဈတိ နာမ။

မဂ္ဂေနာဂတံ အနိဝတ္တနသရဏ န္တိ ဣမိနာ လောကုတ္တရသရဏဂမနံ ဒီပေတိ။ **အပရေတိအာဒိနာ** လောကိယသ ရဏဂမနံ ဝုတ္တံ။ **သရဏံ** နာမ တိဏ္ဏံ ရတနာနံ ဇီဝိတပရိစ္စာဂမယံ ပုညံ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ ဒေတိ, တသ္မာ မဟပ္ဖလတရ န္တိ အဓိပ္ပာယော။ ဣဒဥ္စ – "သစေ တွံ ယထာ ဂဟိတံ သရဏံ န ဘိန္ဒိဿသိ, ဧဟံ တံ မာရေမီ"တိ ယဒိပိ ကောစိ တိဏှေဟန သတ္တေန ဇီဝိတာ ဝေရောပေယျ, တထာပိ "နေဝတဟံ ဗုဒ္ဓံ န ဗုဒ္ဓေါတိ, ဓမ္မံ န ဓမ္မောတိ, သင်္ဃံ န သင် ဃောတိ ဝဒာမီ"တိ ဒဠှတရံ ကတွာ ဂဟိတဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ **မဂ္ဂေနာဂတ** န္တိ လောကုတ္တရသီလံ သန္ဓာယ ဝဒ တိ။ **အပရေတိအာဒိနာ** ပန လောကိယသီလံ ဝုတ္တံ။ သဗ္ဗေသံ သတ္တာနံ ဇီဝိတအနာဒိနိဟိတဒဏ္ဍတာယ သကလလော ကိယလောကုတ္တရဂုဏာဓိဋ္ဌာနတော စဿ မဟပ္ဖလမဟာနိသံသတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဥပသိင်္ဃနမတ္တ န္တိ ဃာယနမတ္တံ။ **ဂဒ္ဒောဟနမတ္တ** န္တိ ဟဌန္တရေ ကေအောဟနမတ္တံ ကာလန္တိ အတ္ထော။ သော စ န သကလော ကေအောဟနက္ခဏော အဓိပ္ပေတောတိ ဒဿေတုံ **"ကဝိယာ ဧကတရံ ထနအဥ္ဆနမတ္တ"** န္တိ အ တ္ထော ဝုတ္တော။ **အဥ္ဆနမတ္တ** န္တိ အာကမုနမတ္တံ။ ကဝိယာ ထနံ ဂဟေတွာ ဧကခီရဗိန္ဒုဒုဟနကာလမတ္တမ္ပိ ဂဒ္ဒု ဒုဟနမတ္တန္တိ ဝဒန္တိ။ ဧတ္တကမ္ပိ ဟိ ကာလံ ယော ဝသနဂဗ္ဘပရိဝေဏဝိဟာရူပစာရပရိစ္ဆေဒေန တ အပရိမာဏာ

သု လောကဓာတူသု သဗ္ဗသတ္တေ ဟိတဖရဏံ မေတ္တစိတ္တံ ဘာဝေတုံ သက္ကောတိ။ ဣဒံ တတော ယထာဝုတ္တအနာ
ဒိတော မဟပ္ဖလတရံ။

ဝေလာမသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သီဟနာဒဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သတ္တာတသဝဂ္ဂေါ

၁. တိဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁. တတိယဿ ပဌမေ **အမမာ**တိ ဝတ္ထာဘရဏဟနဘောဇနာဒီသုပိ မမတ္တဝိရဟိတာ။ **အပရိဂ္ဂဟာ**တိ ဣတ္ထိပရိဂ္ဂဟေန အပရိဂ္ဂဟာ။ တေသံ ကိရ “အယံ မယှံ ဘရိယာ”တိ မမတ္တံ န ဟောတိ, မာတရံ ဝါ ဘဂိနိံ ဝါ ဒိသွာ ဆန္ဒရာဂေါ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဓမ္မတာသိဒ္ဓဿ သီလဿ အာနုဘာဝေန ပုတ္တေ ဒိဋ္ဌမတ္တေ ဧဝ မာတုထနတော ထညံ ပဂ္ဃရတိ, တေန သညာဏေန နေသံ မာတရိ ပုတ္တဿ မာတုသညာ, မာတု စ ပုတ္တေ ပုတ္တသညာ ပစ္စုပဋ္ဌိတာတိ ကေစိ။

အပိစေတ္ထ (သာရတ္ထ. ဋီ. ၁.၁ ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) ဥတ္တရကုရုကာနံ ပုညာနုဘာဝသိဒ္ဓော အယမ္ပိ ဝိသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ ကိရ တေသု တေသု ပဒေသေသု ဃနနိစိတပတ္တသဉ္ဆန္နသာခါပသာခါ ကူဋာဂါရသမာ မနောရမာ ရုက္ခာ တေသံ မနုဿာနံ နိဝေသနကိစ္စံ သာဓေန္တိ။ ယတ္ထ သုခံ နိဝသန္တိ, အညေပိ တတ္ထ ရုက္ခာ သုဇာတာ သဗ္ဗဒါပိ ပုပ္ဖိတဂ္ဂါ တိဋ္ဌန္တိ။ ဇလာသယာပိ ဝိကသိတကမလကုဝလယပုဏ္ဍရီကသောဂန္ဓိကာဒိပုပ္ဖသဉ္ဆန္နာ သဗ္ဗကာလံ ပရမသုဂန္ဓံ သမန္တတော ပဝာယန္တာ တိဋ္ဌန္တိ။ သရီရမ္ပိ တေသံ အတိဒီဃာဒိဒောသရဟိတံ အာရောဟပရိဏာဟသမ္ပန္နံ ဇရာယ အနဘိဘူတတ္တာ ဝလိတပလိတာဒိဒောသဝိရဟိတံ ယာဝတာယုကံ အပရိက္ခီဏယောဗ္ဗနပရက္ကမသောဘမေဝ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။ အနုဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိတာယ န စ နေသံ ကသိဝဏိဇ္ဇာဒိဝသေန အာဟာရပရိယေဋ္ဌိဝသေန ဒုက္ခံ အတ္ထိ, တတော ဧဝ န ဒါသဒါသိကမ္မကရာဒိပရိဂ္ဂဟော အတ္ထိ, န စ တတ္ထ သီတုဏှဍံသမကသဝါတာတပသရီသပဝါဠာဒိပရိဿယော အတ္ထိ။ ယထာ နာမေတ္ထ ဂိမှာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ ပစ္စူသဝေလာယံ သမသီတုဏှော ဥတု ဟောတိ, ဧဝမေဝ သဗ္ဗကာလံ တတ္ထ သမသီတုဏှောဝ ဥတု ဟောတိ, န စ နေသံ ကောစိ ဥပဃာတော ဝိဟေသာ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အကဋ္ဌပါကိမေဝ သာလိံ အကဏံ အထုသံ သုဒ္ဓံ သုဂန္ဓံ တဏ္ဍုလဖလံ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ တံ ဘုဉ္ဇန္တာနံ နေသံ ကုဋ္ဌံ, ဂဏ္ဍော, ကိလာသော, သောသော, ကာသော, သာသော, အပမာရော, ဇရောတိ ဧဝမာဒိကော န ကောစိ ရောဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န စ တေ ခုဇ္ဇာ ဝါ ဝါမနာ ဝါ ကာဏာ ဝါ ကုဏီ ဝါ ခဉ္ဇာ ဝါ ပက္ခဟတာ ဝါ ဝိကလင်္ဂါ ဝါ ဝိကလိန္ဒြိယာ ဝါ ဟောန္တိ။

ဣတ္ထိယောပိ တတ္ထ နာတိဒီဃာ, နာတိရဿာ, နာတိကိသာ, နာတိထူလာ, နာတိကာဠာ, နစ္စောဒါတာ, သောဘဂ္ဂပ္ပတ္တရူပါ ဟောန္တိ။ တထာ ဟိ ဒီဃင်္ဂုလီ, တမ္ဗနခါ, အလမ္ဗထနာ, တနုမဇ္ဈာ, ပုဏ္ဏစန္ဒမုခီ, ဝိသာလက္ခီ, မုဒုဂတ္တာ, သဟိတောရူ, ဩဒါတဒန္တာ, ဂမ္ဘီရနာဘီ, တနုဇင်္ဃာ, ဒီဃနီလဝေလ္လိတကေသီ, ပုထုလသုဿောဏီ, နာတိလောမာ, နာလောမာ, သုဘဂါ, ဥတုသုခသမ္ဖဿာ, သဏှာ, သခိလာ, သုခသမ္ဘာသာ, နာနာဘရဏဝိဘူသိတာ ဝိစရန္တိ။ သဗ္ဗဒါပိ သောဠသဝဿုဒ္ဒေသိကာ ဝိယ ဟောန္တိ, ပုရိသာ စ ပဉ္စဝီသတိဝဿုဒ္ဒေသိကာ ဝိယ။ န ပုတ္တဒါရေသု ရဇ္ဇန္တိ။ အယံ တတ္ထ ဓမ္မတာ။

သတ္တာဟိကမေဝ စ တတ္ထ ဣတ္ထိပုရိသာ ကာမရတိယာ ဝိဟရန္တိ။ တတော ဝီတရာဂါ ဝိယ ယထာသကံ ဂစ္ဆန္တိ, န တတ္ထ ဣဓ ဝိယ ဂဗ္ဘောက္ကန္တိမူလကံ, ဂဗ္ဘပရိဟရဏမူလကံ, ဝိဇာယနမူလကံ ဝါ ဒုက္ခံ ဟောတိ။ ရတ္တကဉ္စုကတော ကဉ္စနပဋိမာ ဝိယ ဒါရကာ မာတုကုစ္ဆိတော အမက္ခိတာ ဧဝ သေမှာဒိနာ သုခေနေဝ နိက္ခမန္တိ။ အယံ တတ္ထ ဓမ္မတာ။

မာတာ ပန ပုတ္တံ ဝါ ဓီတရံ ဝါ ဝိဇာယိတွာ တေ ဝိစရဏကပ္ပဒေသေ ဌပေတွာ အနပေက္ခါ ယထာရုစိ ဂစ္ဆတိ။ တေသံ တတ္ထ သယိတာနံ ယေ ပဿန္တိ ပုရိသာ ဝါ ဣတ္ထိယော ဝါ, တေ အတ္တနော အင်္ဂုလိယော ဥပနာမေန္တိ။ တေသံ ကမ္မဗလေန တတော ခီရံ ပဝတ္တတိ, တေန တေ ဒါရကာ ယာပေန္တိ။ ဧဝံ ပန ဝဍ္ဎန္တာ ကတိပယဒိဝသေဟေဝ လဒ္ဓဗလာ ဟုတွာ ဒါရိကာ ဣတ္ထိယော ဥပဂစ္ဆန္တိ, ဒါရကာ ပုရိသေ။ ကပ္ပရုက္ခတော ဧဝ စ တေသံ တတ္ထ ဝတ္ထာဘရဏာနိ နိပ္ဖဇ္ဇန္တိ။ နာနာဝိရာဂဝဏ္ဏဝိစိတ္တာနိ ဟိ သုခုမာနိ မုဒုသုခသမ္ဖဿာနိ ဝတ္ထာနိ တတ္ထ တတ္ထ ကပ္ပရုက္ခေသု ဩလမ္ဗန္တာနိ တိဋ္ဌန္တိ။ နာနာဝိဓရသ္မိဇာလသမုဇ္ဇလဝိဝိဓဝဏ္ဏရတနဝိနဒ္ဓာနိ အနေကဝိဓမာလာကမ္မလတာကမ္မဘိတ္တိကမ္မဝိစိတ္တာနိ သီသူပဂဂီဝူပဂဟတ္ထူပဂကဋူပဂပါဒူပဂါနိ သောဝဏ္ဏမယာနိ အာဘရဏာနိ ကပ္ပရုက္ခတော ဩလမ္ဗန္တိ။ တထာ ဝီဏာမုဒိင်္ဂပဏဝသမ္မတာဠသင်္ခဝံသဝေတာဠပရိဝါဒိနီဝလ္လကီပဘုတိကာ တူရိယဘဏ္ဍာပိ

တတော တတော ဩလမ္ဗန္တိ။ တတ္ထ ဗဟူ ဖလရုက္ခာ ကုမ္ဘမတ္တာနိ ဖလာနိ ဖလန္တိ မဓုရရသာနိ, ယာနိ ပရိဘုဥ္ဇိတွာ တေ သတ္တာဟမ္ပိ ခုပ္ပိပါသာဟိ န ဗာဓီယန္တိ။

နန္ဒောပိ တတ္ထ သုဝိသုဒ္ဓဇလာ သုပ္ပတိတ္ထာ ရမဏီယာ အကဒ္ဒမာ တလုကတလာ နာတိသီတာ နစ္စုဏှာ သုရဘိဂန္ဓီဟိ ဇလဇပုပ္ဖေဟိ သဉ္ဆန္နာ သဗ္ဗကာလံ သုရဘီ ဝါယန္တိယော သန္ဒန္တိ, န တတ္ထ ကဏ္ဋကိကာ ကက္ခဠဂစ္ဆလတာ ဟောန္တိ, အကဏ္ဋကာ ပုပ္ဖဖလသမ္ပန္နာ ဧဝ ဟောန္တိ, စန္ဒနနာဂရုက္ခာ သယမေဝ ရသံ ပဂ္ဃရန္တိ, နှာယိတုကာမာ စ နဒီတိတ္ထေ ဧကဇ္ဈံ ဝတ္ထာဘရဏာနိ ဌပေတွာ နဒိံ ဩတရိတွာ နှာတွာ ဥတ္တိဏ္ဏုတ္တိဏ္ဏာ ဥပရိဋ္ဌိမံ ဥပရိဋ္ဌိမံ ဝတ္ထာဘရဏံ ဂဏှန္တိ, န တေသံ ဧဝံ ဟောတိ "ဣဒံ မမ, ဣဒံ ပရဿာ"တိ။ တတော ဧဝ န တေသံ ကောစိ ဝိဂ္ဂဟော ဝါ ဝိဝါဒေါ ဝါ။ သတ္တာဟိကာ ဧဝ စ နေသံ ကာမရတိကီဠာ ဟောတိ, တတော ဝီတရာဂါ ဝိယ ဝိစရန္တိ။ ယတ္ထ စ ရုက္ခေ သယိတုကာမာ ဟောန္တိ, တတ္ထေဝ သယနံ ဥပလဗ္ဘတိ။ မတေ စ သတ္တေ ဒိသွာ န ရောဒန္တိ န သောစန္တိ။ တဉ္စ မဏ္ဍယိတွာ နိက္ခိပန္တိ။ တာဝဒေဝ စ နေသံ တထာရူပါ သကုဏာ ဥပဂန္တွာ မတံ ဒီပန္တရံ နေန္တိ, တသ္မာ သုသာနံ ဝါ အသုစိဋ္ဌာနံ ဝါ တတ္ထ နတ္ထိ, န စ တတော မတာ နိရယံ ဝါ တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝါ ပေတ္တိဝိသယံ ဝါ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ ဓမ္မတာသိဒ္ဓဿ ပဉ္စသီလဿ အာနုဘာဝေန တေ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တီတိ ဝဒန္တိ။ ဝဿသဟဿမေဝ စ နေသံ သဗ္ဗကာလံ အာယုပ္ပမာဏံ, သဗ္ဗမေတံ တေသံ ပဉ္စသီလံ ဝိယ ဓမ္မတာသိဒ္ဓမေဝါတိ။

တိဋ္ဌာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တဏှာမူလကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၃. တတိယေ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၂.၁၀၃) **ဧသနတဏှာ**တိ ဘောဂါနံ ပရိယေသနဝသေန ပဝတ္တာ တဏှာ။ **ဧသိတတဏှာ**တိ ပရိယိဋ္ဌေသု ဘောဂေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနတဏှာ။ ပရိတဿနဝသေန ပရိယေသတိ ဧတာယာတိ **ပရိယေသနာ,** အာသယတော ပယောဂတော စ ပရိယေသနာ တထာပဝတ္တော စိတ္တုပ္ပါဒေါ။ တေနာဟ **"တဏှာယ သတိ ဟောတီ"**တိ။ **ရူပါဒိအာရမ္မဏပဋိလာဘော**တိ သဝတ္ထုကာနံ ရူပါဒိအာရမ္မဏာနံ ဂဝေသနဝသေန ပဋိလာဘော။ ယံ ပန အပရိယိဋ္ဌံယေဝ လဗ္ဘတိ, တမ္ပိ အတ္ထတော ပရိယေသနာယ လဒ္ဓမေဝ နာမ တထာရူပဿ ကမ္မဿ ပုဗ္ဗေကတတ္တာ ဧဝ လဗ္ဘနတော။ တေနာဟ **"သော ဟိ ပရိယေသနာယ သတိ ဟောတီ"**တိ။

သုခဝိနိစ္ဆယန္တိ သုခံ ဝိသေသတော နိစ္ဆိနောတီတိ သုခဝိနိစ္ဆယော။ သုခံ သဘာဝတော သမုဒယတော အတ္ထင်္ဂမတော အာဒီနဝတော နိဿရဏတော စ ယာထာဝတော ဇာနိတွာ ပဝတ္တဉာဏံဝ သုခဝိနိစ္ဆယံ။ **ဇညာ**တိ ဇာနေယျ။ "သုဘံ သုခ"န္တိအာဒိကံ အာရမ္မဏေ အဘူတာကာရံ ဝိဝိဓံ နိန္နဘာဝေန စိနောတိ အာရောပေတီတိ **ဝိနိစ္ဆယော,** အဿာဒါနုပဿနာ တဏှာ။ ဒိဋ္ဌိယာပိ ဧဝမေဝ ဝိနိစ္ဆယဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣမသ္မိံ ပန သုတ္တေ ဝိတက္ကော ဧဝ အာဂတောတိ ယောဇနာ။ **ဣမသ္မိံ ပန သုတ္တေ**တိ သက္ကပဉှသုတ္တေ (ဒီ. နိ. ၂.၃၅၈)။ တတ္ထ ဟိ "ဆန္ဒော ခေါ, ဒေဝါနမိန္ဒ, ဝိတက္ကနိဒါနော"တိ အာဂတံ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ။ **ဝိတက္ကေနေဝ ဝိနိစ္ဆိနန္တီ**တိ ဧတေန "ဝိနိစ္ဆိနတိ ဧတေနာတိ ဝိနိစ္ဆယော"တိ ဝိနိစ္ဆယသဒ္ဒဿ ကရဏသာဓနမာဟ။ **ဧတ္တက**န္တိအာဒိ ဝိနိစ္ဆယနာကာရဒဿနံ။

ဆန္ဒနဋ္ဌေန ဆန္ဒော, ဧဝံ ရဉ္ဇနဋ္ဌေန ရာဂေါတိ **ဆန္ဒရာဂေါ**။ သွာယံ အနာသေဝနတာယ မန္ဒော ဟုတွာ ပဝတ္တော ဣဓာဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"ဒုဗ္ဗလရာဂဿာဓိဝစန"**န္တိ။ **အဇ္ဈောသာန**န္တိ တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန အဘိနိဝေသနံ။ "မယှံ ဣဒ"န္တိ ဟိ တဏှာဂါဟော ယေဘုယျေန အတ္တဂ္ဂါဟသန္နိဿယောဝ ဟောတိ။ တေနာဟ **"အဟံ မမန္တိ"**တိ။ **ဗလဝသန္နိဋ္ဌာန**န္တိ စ တေသံ ဂါဟာနံ ထိရဘာဝပ္ပတ္တိမာဟ။ **တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ပရိဂ္ဂဟကရဏ**န္တိ အဟံ မမန္တိ ဗလဝသန္နိဋ္ဌာနဝသေန အဘိနိဝိဋ္ဌဿ အတ္တတ္တနိယဂ္ဂါဟဝတ္ထုနော အညာသာဓာရဏံ ဝိယ ကတွာ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဌာနံ, တထာပဝတ္တော လောဘသဟဂတစိတ္တုပ္ပါဒေါ။ အတ္တနာ ပရိဂ္ဂဟိတဿ ဝတ္ထုနော ယဿ ဝသေန **ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝဿ** အသဟမာနော ဟောတိ ပုဂ္ဂလော, သော ဓမ္မော **အသဟနတာ။ ဧဝံ ဝစနတ္ထံ ဝဒန္တိ** နိရုတ္တိနယေန။ သဒ္ဒလက္ခဏေန ပန ယဿ ဓမ္မဿ ဝသေန မစ္ဆရိယယောဂတော ပုဂ္ဂလော မစ္ဆ

ရော , တဿ ဘာတေ, ကမ္မံ တ **မစ္ဆရိယံ,** မစ္ဆရော ဓမ္မော။ မစ္ဆရိယဿ ဗလဝဘာဝတော အာဒရေန ရက္ခဏံ **အာရက္ခော** တိ အာဟ **“ဒ္ဓတရ။ပေ။ သုဌု ရက္ခဏ”** န္တိ။

အတ္တနော ဖလံ ကရောတီတိ ကရဏံ, ယံ ကိဉ္စိ ကာရဏံ။ အဓိကံ ကရဏန္တိ **အဓိကရဏံ,** ဝိသေသကာရဏံ။ ဝိသေသ ကာရဏဉ္စ ဘောဂကနံ အာရက္ခဒုက္ခာအနာဒိအနတ္ထသမ္ဘဝဿာတိ ဝုတ္တံ **“အာရက္ခာဓိကရဏ”** န္တိအာဒိ။ **ပရနိ သေဓနတ္ထန္တိ** မာရဏာဒိနာ ပရေသံ ဝိဗာဓနတ္ထံ။ အာဒိယန္တိ ဧတေနာတိ အာဒာနံ, ဒဏ္ဍဿ အာဒာနံ **ဒဏ္ဍာဒာနံ,** ဒ ဏ္ဍံ အာဟရိတွာ ပရဝိဟေဌနစိတ္တုပ္ပာဒေ။ **သတ္ထာဒာနေ** ပိ ဧသေဝ နယော။ ဟတ္ထပရာမာသာဒိဝသေန ကာယေန ကာတဗ္ဗော ကလဟော **ကာယကလဟော**။ မမ္မဃဋ္ဋနာဒိဝသေန ဝါစာယ ကာတဗ္ဗော ကလဟော **ဝါစာကလဟော**။ ဝိရု ဇ္ဈနဝသေန ဝိရူပံ ဂဏှာတိ ဧတေနာတိ **ဝိဂ္ဂဟော** ။ ဝိရုဒ္ဓံ ဝဒတိ ဧတေနာတိ **ဝိဝါဒေ**။ “တုဝံ တုဝ”န္တိ အကာရဝစန သဟစရဏတော **တုဝံတုဝံ**။ သဗ္ဗေပိ တေ တထာပဝတ္တဒောသသဟဂတာ စိတ္တုပ္ပာဒာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ **“အနေကေ ပာပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တီ”** တိ။

တဏှာမူလကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄-၅. သတ္တာဝါသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၄-၂၅. စတုတ္ထေ သတ္တာ အာဝသန္တိ ဧတေသူတိ **သတ္တာဝါသာ,** နာနတ္တသညိအာဒိဘေဒာ သတ္တနိကာယာ။ ယသ္မာ တေ တေ သတ္တနိဝါသာ တပ္ပရိယာပန္နာနံ သတ္တာနံ တာယ ဧဝ တပ္ပရိယာပန္နတာယ အာဓာရော ဝိယ ဝတ္တ ဗ္ဗတံ အရဟန္တိ။ သမုဒါယာဓာရော ဟိ အဝယဝဿ ယထာ “ရုက္ခေ သာခာ”တိ, တသ္မာ **“သတ္တာနံ အာဝါသာ, ဝ သနဋ္ဌာနာနီတိ အတ္ထော”**တိ ဝုတ္တံ။ **သုဒ္ဓါဝါသာပိ သတ္တာဝါသောဝ** “န သော, ဘိက္ခဝေ, သတ္တာဝါသော သု လဘရူပေါ, ယော မယာ အနာဝုတ္ထပုဗ္ဗော ဣမိနာ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ အညတြ သုဒ္ဓါဝါသေဟိ ဒေဝေဟီ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၉၁) ဝစနတော။ ယဒိ ဧဝံ တေ ကသ္မာ ဣဓ န ဂဟိတာတိ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“အသဗ္ဗကာလိကတ္တာ”**တိအာဒိ။ ဝေဟ ပ္ဖလာ ပန စတုတ္ထေယေဝ သတ္တာဝါသေ ဘဇန္တီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပဉ္စမံ ဥတ္တာနမေဝ။

သတ္တာဝါသသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သိလာယူပသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆. ဆဋ္ဌေ ပမာဏမဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ စတုဝီသတင်္ဂုလိကော ဟတ္ထော **ကုက္ကု,** “ကက္ကူ”တိပိ တဿေ ဝ နာမံ။ **အဋ္ဌ ကုက္ကူ ဥပရိ နေမဿာ** တိ အဋ္ဌ ဟတ္ထာ အာဝါဋဿ ဥပရိ ဥဂ္ဂန္တွာ ဌိတာ ဘဝေယျုံ။ သေသမေ တ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သိလာယူပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ပဌမဝေရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇. သတ္တမေ (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂၄၁) **ယတော**တိ ယသ္မိံ ကာလေ။ အယဉှိ တော-သဒ္ဒော အာ-သဒ္ဒော ဝိယ ဣဓ ကာလ ဝိသယော, ယဒါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ဘယာနိ ဝေရာနီ**တိ ဘီယတေ **ဘယံ,** ဘယေန ယောဂါ, ဘာယိတဗ္ဗေန တ ဘယံ ဧဝ ဝေရပ္ပသဝဋ္ဌေန **ဝေရန္တိ** စ လဒ္ဓနာမာ စေတနာဒယော။ ဟဏာတိပာတာဒယော ဟိ ယဿ ပဝတ္တန္တိ, ယဉ္စ ဥဒ္ဒိ ဿ ပဝတ္တီယန္တိ, ဥဘယေသဉ္စ ဝေရာဝဟာ, တတော ဧဝ စေတေ ဘာယိတဗ္ဗာ ဝေရသဉ္ဇနကာ နာမာတိ။ သောတ ဿ အရိယမဂ္ဂဿ အာဒိတော ပဇ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ အဓိဂမော သောတာပတ္တိ။ တဒတ္ထာယ တတ္ထ ပတိဋ္ဌိတဿ စ အင်္ဂါနိ **သောတာပတ္တိယင်္ဂါနိ** ။ ဒုဝိဓဉှိ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂.၄၁) သောတာပတ္တိယင်္ဂံ သောတာပတ္တိအတ္ထာ ယ စ အင်္ဂံ ကာရဏံ, ယံ သောတာပတ္တိမဂ္ဂပ္ပဋိလာဘတော ပုဗ္ဗဘာဂေ သောတာပတ္တိပ္ပဋိလာဘာယ သံဝတ္တတိ, “သပ္ပုရိသသံသေဝေါ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ ယောနိသောမနသိကာရော ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တီ”တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၁) ဧဝံ အာဂတံ။

ပဋိလဒ္ဓဂုဏာသု စ သောတာပတ္တိံ ပတ္တော ဌိတဿ အင်္ဂံ, ယံ "သောတာပန္နဿ အင်္ဂ"န္တိပိ ဝုစ္စတိ "သောတာပန္နော အင်္ဂီယတိ ဉာယတိ တေနာ"တိ ကတွာ, ဗုဒ္ဓေ အဝေစ္စပ္ပသာဒါဒီနံ တေံ အဓိဝစနံ။ ဣဒမိဓာဓိပ္ပေတံ။

ခီဏနိရယောတိအာဒီသု အာယတိံ တတ္ထ အနုပ္ပဇ္ဇနတာယ ခီဏော နိရယော မယှန္တိ, သော အဟံ ခီဏနိရယော။ သေသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ **သောတာပန္နော** တိ မဂ္ဂသောတံ အာပန္နော။ **အဝိနိပါတဓမ္မော** တိ န ဝိနိပါတသဘာဝော။ **နိယတော**တိ ပဌမမဂ္ဂသင်္ခာတေန သမ္မတ္တနိယာမေန နိယတော။ **သမ္ဗောဓိပရာယဏော** တိ ဥပရိမဂ္ဂတ္တယသင်္ခာတော သမ္ဗောဓိ ပရံ အယနံ မယှန္တိ သောဟံ သမ္ဗောဓိပရာယဏော, သမ္ဗောဓိ အဝဿံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈနကောတိ အတ္ထော။

ဟဏာတိပာတပစ္စယာတိ ပါဏာတိပါတကမ္မဿ ကရဏဟေတု။ **ဘယံ ဝေရန္တိ** အတ္ထတော ဧကံ။ ဝေရံ ဝုစ္စတိ ဝိရောဓော, တဒေဝ ဘာယိတဗ္ဗတော "ဘယ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ တဉ္စ ပနေတံ ဒုဝိဓံ ဟောတိ – ဗာဟိရံ, အဇ္ဈတ္တိကန္တိ။ ဧကေန ဟိ ဧကဿ ပိတာ မာရိတော ဟောတိ။ သော စိန္တေတိ "ဧတေန ကိရ မေ ပိတာ မာရိတော, အဟမ္ပိ တံယေဝ မာရေဿာမီ"တိ နိသိတံ သတ္ထံ အာဒါယ စရတိ။ ယာ တဿ အဗ္ဘန္တရေ ဥပ္ပန္နာ ဝေရစေတနာ, ဣဒံ **ဗာဟိရံ ဝေရံ** နာမ တဿ ဝေရဿ မူလဘူတတော ဝေရကာရကပုဂ္ဂလတော ဗဟိဘာဝတ္တာ။ ယာ ပန ဣတရဿ "အယံ ကိရ မံ မာရေဿာမီတိ စရတိ, အဟမေဝ နံ ပဌမတရံ မာရေဿာမီ"တိ စေတနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒံ **အဇ္ဈတ္တိကံ ဝေရံ** နာမ။ ဣဒံ တာဝ ဥဘယမ္ပိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကမေဝ။ ယာ ပန တံ နိရယေ ဥပ္ပန္နံ ဒိသွာ "တေံ ပဟရိဿာမီ"တိ ဇလိတံ အယမုဂ္ဂရံ ဂဏှန္တဿ နိရယပါလဿ စေတနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒမဿ သမ္ပရာယိကံ ဗာဟိရံ ဝေရံ။ ယာ စဿ "အယံ နိဒ္ဒောသံ မံ ပဟရိဿာမီတိ အာဂစ္ဆတိ, အဟမေဝ နံ ပဌမတရံ ပဟရိဿာမီ"တိ စေတနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ဣဒမဿ သမ္ပရာယိကံ အဇ္ဈတ္တံ ဝေရံ။ ယံ ပနေတံ ဗာဟိရံ ဝေရံ, တံ အဋ္ဌကထာသု "ပုဂ္ဂလဝေရ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ **ဒုက္ခံ ဒောမနဿ** န္တိ အတ္ထတော ဧကမေဝ။ ယထာ စေတ္ထ, ဧဝံ သေသေသုပိ "ဣမိနာ မမ ဘဏ္ဍံ ဟဋံ, မယှံ အရေသု စာရိတ္တံ အာပန္နံ, မုသာ ဝတွာ အတ္ထော ဘဂ္ဂေါ, သုရာမဒမတ္တေန ဣဒံ နာမ ကတ"န္တိအာဒိနာ နယေန ဝေရပ္ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အဝေစ္စပ္ပသာဒေနာ တိ အစလပ္ပသာဒေန။ **အရိယကန္တေဟိ** တိ ပဉ္စဟိ သီလေဟိ။ တာနိ ဟိ အရိယာနံ ကန္တာနိ ပိယာနိ ဘဝန္တိ, ဘဝန္တရဂတာပိ အရိယာ တာနိ န ဝိဇဟန္တိ, တသ္မာ "အရိယကန္တာနီ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ သေသမေတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ, တံ သဗ္ဗံ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ အနုဿတိနိဒ္ဒေသေ** ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပဌမဝေရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. အာဃာတဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၉. နဝမေ ဝသတိ ဧတ္ထ ဖလံ တန္နိမိတ္တတာယ ပဝတ္တတီတိ **ဝတ္ထု,** ကာရဏန္တိ အာဟ **"အာဃာတဝတ္ထူနီ"**တိ။ ကောပေ ဟေ နာမာယံ ယသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န တတ္ထ ဧကဝါရမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အထ ခေါ ပုနပိ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝါတိ ဝုတ္တံ **"ဗန္ဓတီ"** တိ။ အထ ဝါ ယော ပစ္စယဝိသေသေန ဥပ္ပဇ္ဇမာနော အာဃာတော သဝိသယေ ဗဒ္ဓေါ ဝိယ န ဝိဂစ္ဆတိ, ပုနပိ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ။ တံ သန္ဓာယာဟ **"အာဃာတံ ဗန္ဓတီ"** တိ။ တံ ပနဿ ပစ္စယဝိသေသေန နိဗ္ဗတ္တနံ ဥပ္ပာဒနမေဝါတိ ဝုတ္တံ **"ဥပ္ပာဒေတီ"** တိ။

အာဃာတဝတ္ထုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အာဃာတပဋိဝိနယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဒသမေ **တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဘာ** တိ ဧတ္ထ **တန္တိ** ကိရိယာပရာမသနံ။ ပဒဇ္ဈာဟာရေန စ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ **"တံ အနတ္ထစရဏံ မာ အဟောသီ"** တိအာဒိမာဟ။ **ကေန ကာရဏေန လဒ္ဓဗ္ဗံ** နိရတ္ထကဘာဝတော။ ကမ္မဿကာ ဟိ သတ္တာ။ တေ ကဿ ရုစိယာ ဒုက္ခိတာ သုခိတာ ဝါ ဘဝန္တိ, တသ္မာ ကေဝလံ တသ္မိံ မယှံ အနတ္ထစရဏံ, တံ ကုတေတ္ထ လဗ္ဘာတိ အဓိပ္ပာယော။ အထ ဝါ **တံ ကောပကာရဏံ ဧတ္ထ ပုဂ္ဂလေ ကုတော လဗ္ဘာ** ပရမတ္ထတော ကုဇ္ဈိတဗ္ဗဿ ကုဇ္ဈနကဿ စ အဘာဝတော။ သင်္ခါရမတ္တဉှေတံ, ယဒိဒံ ခန္ဓပဉ္စကံ ယံ "သတ္တ

တော”တိ ဝုစ္စတိ, တေ သင္ခါရာ ဣတ္တရခဏိကာ, ကသ္မ ကော ကုဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။ **လာဘာ နာမ ကေ သိယံ** အညတ္ထ အနတ္ထုပ္ပတ္တိတော။

အာဃာတပဋိဝိနယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. အနုပုဗ္ဗနိရောဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁. ဧကာဒသမေ **အနုပုဗ္ဗနိရောဓာ**တိ အနုပုဗ္ဗေန အနုက္ကမေန ပဝတ္တေတဗ္ဗနိရောဓာ။ တေနာဟ **“အနုပဋိပာဋိနိရောဓာ”**တိ။

အနုပုဗ္ဗနိရောဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သတ္တာဝာသဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. မဟာဝဂ္ဂေါ

၁. အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၂. စတုတ္ထဿ ပဌမေ အနုပုဗ္ဗတော ဝိဟရိတဗ္ဗာတိ **အနုပုဗ္ဗဝိဟာရာ။ အနုပဋိပာဋိယာ**တိ အနုက္ကမေန။ **သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗဝိဟာရာ**တိ သမာပဇ္ဇိတွာ သမင်္ဂိနော ဟုတွာ ဝိဟရိတဗ္ဗဝိဟာရာ။

အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၃. အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၃-၃၄. ဒုတိယေ ဆာတံ ဝုစ္စတိ တဏှာဟာဒိဋ္ဌိယော ကာမာနံ ဟာတဗ္ဗတော တာသံ ဝသေန ဝတ္တနတော, တန္နိန္နတ္တာ နတ္ထိ ဧတေသု ဆာတန္တိ **နိစ္ဆာတာ**။ တေနာဟ **"တဏှာဒိဋ္ဌိစ္ဆာတာန"**န္တိအာဒိ။ တတိယေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

အနုပုဗ္ဗဝိဟာရသမာပတ္တိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဂါဝီဥပမာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၅. စတုတ္ထေ **ပဗ္ဗတစာရိနီ** တိ ပကတိယာ ပဗ္ဗတေ ဗဟုလစာရိနီ။ **အခေတ္တညူ** တိ (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၇၇) အဂေါစရညူ။ သမာဓိပရိပန္ထာနံ ဝိသောဓနာနဘိညတာယ **ဗာလော**။ ဈာနဿ ပဂုဏဘာဝါပါဒနဝေယျတ္တိယဿ အဘာဝေန **အဗျတ္တော**။ ဥပရိဈာနဿ ပဒဋ္ဌာနဘာဝါနဝဗောဓေန **အခေတ္တညူ**။ သဗ္ဗထာပိ သမာပတ္တိကောသလ္လာဘာဝေန **အကုသလော**။ သမာဓိနိမိတ္တဿ ဝါ အနာသေဝနာယ **ဗာလော**။ အဘာဝနာယ **အဗျတ္တော**။ အဗဟုလီကာရေန **အခေတ္တညူ**။ သမ္မဒေဝ အနဓိဋ္ဌာနတော **အကုသလော**တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဥဘတော ဘဋ္ဌော** တိ ဥဘယတော ဈာနတော ဘဋ္ဌော။ သော ဟိ အပ္ပဂုဏတာယ န သုပ္ပတိဋ္ဌိတတာယ သဉ္ဇာတဟောပိ ဝိနာသတော အသာမတ္ထိယတော စ ဈာနဒွယတော ပရိဟီနော။

ဂါဝီဥပမာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဈာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၆. ပဉ္စမေ **အနိစ္စတော**တိ ဣမိနာ နိစ္စပ္ပဋိက္ခေပတော တေသံ အနိစ္စတမာဟ။ တတော ဧဝ ဥဒယဝယဝန္တတော ဝိပရိဏာမတော တာဝကာလိကတော စ တေ အနိစ္စာတိ ဇောတိတံ ဟောတိ။ ယဉှိ နိစ္စံ န ဟောတိ, တံ ဥဒယဝယပရိစ္ဆိန္နံ ဇရာယ မရဏေန စာတိ ဒွေဓာ ဝိပရိဏတံ ဣတ္တရက္ခဏမေဝ စ ဟောတိ။ **ဒုက္ခတော**တိ န သုခတော။ ဣမိနာ သုခပ္ပဋိက္ခေပတော တေသံ ဒုက္ခတမာဟ။ တတော ဧဝ စ အဘိဏှပဋိပီဠနတော ဒုက္ခဝတ္ထုတော စ တေ ဒုက္ခာတိ ဇောတိတံ ဟောတိ။ ဥဒယဝယဝန္တတာယ ဟိ တေ အဘိဏှပဋိပီဠနတော နိရန္တရဒုက္ခတာယ ဒုက္ခဿေဝ စ အဓိဋ္ဌာနဘူတော။ ပစ္စယယာပနီယတာယ ရောဂမူလတာယ စ **ရောဂတော**။ ဒုက္ခတာသူလယောဂတော ကိလေသာသုစိပဂ္ဃရဏတော ဥပ္ပာဒဇရာဘင်္ဂေဟိ ဥဒ္ဒုမာတပက္ကဘိန္နတော စ **ဂဏ္ဍတော**။ ပီဠာဇနနတော အန္တောတုဒနတော ဒုန္နီဟရဏတော စ **သလ္လတော**။ အဝမိအာဝဟနတော အဃဝတ္ထုတော စ **အဃတော**။ အသေရိဘာဝဇနနတော အာဗာဓပ္ပတိဋ္ဌာနတာယ စ **အာဗာဓတော**။ အဝသဝတ္တနတော အဝိဓေယျတာယ စ **ပရတော**။ ဗျာဓိဇရာမရဏေဟိ ပလုဇ္ဇနီယတာယ **ပလောကတော**။ သာမိနိဝာသီကာရကဝေဒကအဓိဋ္ဌာယကဝိရဟတော **သုညတော**။ အတ္တပ္ပဋိက္ခေပဋ္ဌေန **အနတ္တတော**။ ရူပာဒိဓမ္မာပိ ယထာ န ဧတ္ထ အတ္တာ အတ္ထီတိ **အနတ္တာ,** ဧဝံ သယမ္ပိ အတ္တာ န ဟောန္တီတိ **အနတ္တာ**။ တေန အဗျာပာရတော နိရီဟတော တုစ္ဆတော အနတ္တာတိ ဒီပိတံ ဟောတိ။

လက္ခဏတ္တယမေဝ သုခါဝဗောဓနတ္ထံ ဧကာဒသဟိ ပဒေဟိ ဝိဘဇိတွာ ဂဟိတန္တိ ဒဿေတုံ **"ယသ္မာ အနိစ္စတော"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အန္တောသမာပတ္တိယ**န္တိ သမာပတ္တီနံ သဟဇာတတာယ သမာပတ္တီနံ အဗ္ဘန္တရေ

စိတ္တံ ပဋိသံဟရတီတိ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာကဒိကိလေသဝိက္ခမ္ဘနေန ဝိပဿနာစိတ္တံ ပဋိသံဟရတိ။ တေနာဟ **“မော စေတိ အပနေတီ”**တိ။ **သဝနဝသေနာ**တိ ''သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော''တိအာဒိနာ သဝနဝသေန။ **ထုတိဝသေနာ**တိ တထေဝ ထောမနာဝသေန ဂုဏတော သံကိတ္တနဝသေန။ **ပရိယတ္တိဝသေနာ** တိ တဿ ဓမ္မဿ ပရိယာပုဏနဝသေန။ **ပညတ္တိဝသေနာ**တိ တဒတ္ထဿ ပညာပနဝသေန။ အာရမ္မဏကရဏဝသေနေဝ ဥပသံဟရတိ မဂ္ဂစိတ္တံ, ''ဧတံ သန္တ''န္တိအာဒိ ပန အဝဓာရဏနိဝတ္တိတတ္ထဒဿနံ။ ယထာ ဝိပဿနာ ''ဧတံ သန္တံ ဧတံ ပဏီတ''န္တိအာဒိနာ အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ စိတ္တံ ဥပသံဟရတိ, ဧဝံ မဂ္ဂေါ နိဗ္ဗာနံ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယဝသေန အဘိသမေန္တော တတ္ထ လဗ္ဘမာနေ သဗ္ဗေပိ ဝိသေသေ အသမ္မောဟတော ပဋိဝိဇ္ဈန္တော တတ္ထ စိတ္တံ ဥပသံဟရတိ။ တေနာဟ **“ဣမိနာ ပန အာကာရေနာ”**တိအာဒိ။

သော တတ္ထ ဌိတော တိ သော အဒန္ဓဝိပဿကော ယောဂီ တတ္ထ တာယ အနိစ္စာဒိလက္ခဏတ္တယာရမ္မဏာယ ဝိပဿနာယ ဌိတော။ **သဗ္ဗသော**တိ သဗ္ဗတ္ထ တဿ တဿ မဂ္ဂဿ အဓိဂမာယ နိဗ္ဗတ္တိတသမထဝိပဿနာသု။ **အသက္ကောန္တော အနာဂါမီ ဟောတီ** တိ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဝဟာသု ဧဝ သမထဝိပဿနာယ ဆန္ဒရာဂံ ပဟာယ အဂ္ဂမဂ္ဂဝဟာသု နိကန္တိံ ပရိယာဒာတုံ အသက္ကောန္တော အနာဂါမိတာယမေဝ သဏ္ဌာတိ။

သမတိက္ကန္တတ္တာ တိ သမထဝသေန ဝိပဿနာဝသေန စာတိ သဗ္ဗထာပိ ရူပဿ သမတိက္ကန္တတ္တာ။ တေနာဟ **“အယံ ဟီ”**တိအာဒိ။ **အနေနာ**တိ ယောဂိနာ။ **တံ အတိက္ကမ္မာ** တိ ဣဒံ ယော ပဉ္စမံ ပဥ္စမ်ကာရကေတေကာရပရိယာပန္နေ ဓမ္မေ သမ္မဒေဝ သမ္မသိတ္ဂုတ တေ ဝိဿဇ္ဇေတ္ဂုတ တတော အရူပသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတ္ဂုတ အရူပဓမ္မေ သမ္မသတိ, တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“ဣဒါနိ အရူပံ သမ္မသတီ”** တိ။

စျာနသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အာနန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၇. ဆဋ္ဌေ သြကာသံ အဝသရံ အဓိဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ **သြကာသာဓိဂမော,** မဂ္ဂဖလသုခာဓိဂမာယ သြကာသဘာဝတော တ သြကာသော, တဿ အဓိဂမော **သြကာသာဓိဂမော**။ ဧတ္ထ စ ဒီဃနိကာယေနေဝ (ဒီ. နိ. ၂.၂၈၈) ပန သုတ္တန္တဒေသနာယံ ပဌမဇ္ဈာနံ, စတုတ္ထဇ္ဈာနံ, အရဟတ္တမဂ္ဂေါတိ တယော သြကာသာဓိဂမာ အာဂတာ။ တတ္ထ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၂၈၈) ပဌမံ ဈာနံ ပဉ္စ နီဝရဏာနိ ဝိက္ခမ္ဘေတ္ဂုတ အတ္တနော သြကာသံ ဂဟေတ္ဂုတ တိဋ္ဌတီတိ **“ပဌမော သြကာသာဓိဂမော”**တိ ဝုတ္တံ။ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ပန သုခဒုက္ခံ ဝိက္ခမ္ဘေတ္ဂုတ အတ္တနော သြကာသံ ဂဟေတ္ဂုတ တိဋ္ဌတီတိ **ဒုတိယော သြကာသာဓိဂမော**။ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ သဗ္ဗကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေတ္ဂုတ အတ္တနော သြကာသံ ဂဟေတ္ဂုတ တိဋ္ဌတီတိ **“တတိယော သြကာသာဓိဂမော”**တိ ဝုတ္တော။ ဣဓ ပန ဝက္ခမာနာနိ တီဏိ အရူပဇ္ဈာနာနိ သန္ဓာယ **“သြကာသာဓိဂမော”**တိ ဝုတ္တံ။ တေသံယေဝ စ ဂဟဏေ ကာရဏံ သယမေဝ ဝက္ခတိ။

သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိ ဟာပနတ္ထာယာ တိ ရာကာဒီဟိ မလေဟိ အဘိဇ္ဈာဝိသမလောဘာဒီဟိ စ ဥပက္ကိလေသေဟိ ကိလိဋ္ဌစိတ္တာနံ သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိဟာပနတ္ထာယ သမတိက္ကမနတ္ထာယ။ အာယတိံ အနုပ္ပဇ္ဇနဉ္ဟိ ဣဓ ''သမတိက္ကမော''တိ ဝုတ္တံ။ **အတ္ထံ ဂမနတ္ထာယာ** တိ ကာယိကဒုက္ခဿ စ စေတသိကဒောမနဿဿ စာတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ အတ္ထင်္ဂမာယ, နိရောဓာယာတိ အတ္ထော။ ဉာယတိ နိစ္ဆယေန ကမတိ နိဗ္ဗာနံ, တံ တ ဉာယတိ ပဋိဝိဇ္ဈီယတိ ဧတေနာတိ **ဉာယော,** သမုစ္ဆေဒဘာဝေ အရိယမဂ္ဂေါတိ အာဟ **“သဟဝိပဿနကဿ မဂ္ဂဿာ”** တိ။ **ပစ္စက္ခကရဏတ္ထာယာ**တိ အတ္တပစ္စက္ခတာယ။ ပရပစ္စယေန ဝိနာ ပစ္စက္ခကရဏဉ္ဟိ ''သစ္ဆိကိရိယာ''တိ ဝုစ္စတိ။ **အသမ္ဘိန္န** န္တိ ပိတ္ဂုတသေမ္ဟာဒီဟိ အပလိဗုဒ္ဓံ အနုပဟတံ။

ရာကနုဂတော သမာဓိ **အဘိနတော** နာမ ဟောတိ အာရမ္မဏေ အဘိမုခဘာဝေန ပဝတ္တိယာ, ဒေါသာနုဂတော ပန **အပနတော** အပဂမနဝသေန ပဝတ္တိယာ, တဒုဘယပ္ပဋိက္ခေပေန **“န စာဘိနတော န စာပနတော”**တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **“ရာဂဝသေနာ”**တိအာဒိ။ **န သသင်္ခါရနိဂ္ဂယှဝါရိတဂတော** တိ လောကိယဇ္ဈာနစိတ္တာနိ ဝိယ န သသင်္ခါရေန သပ္ပယောဂေန တဒင်္ဂပ္ပဟာနဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနဝသေန စ နိဂ္ဂဟေတ္ဂုတ တရေတ္ဂုတ ဌိတော။ ကိဉ္စရဟိ ကိလေသာနံ ဆိန္နန္တ

နတ္ထေ ဥပ္ပန္နော။ တထာဘူတံ ဖလသမာဓိံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“န သသင်္ခါရေန။ပေ.။ ဆိန္နတ္တေ ဥပ္ပန္နော”**တိ။

အာနန္ဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. လောကာယတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၈. သတ္တမေ **လောကာယတတဒကာ**တိ အာယတိံ ဟိတံ လောကော န ယတတိ န ဝိရုဟတိ ဧတေနာတိ လောကာယတံ, ဝိတဏ္ဍသတ္ထံ။ တဉှိ ဂန္ထံ နိဿာယ သတ္တာ ပုညကိရိယာယ စိတ္တမ္ပိ န ဥပ္ပာဒေန္တိ, တံ ဝဒန္တီတိ **လောကာယတတဒကာ**။

ဒဠှပဟံ ထိရံ ဓနု ဧတဿာတိ ဒဠှပဟဓန္ဝေတ (အ. နိ. ဋ္ဌ. ၂.၄.၄၅-၄၆; သံ. နိ. ဋ္ဌ. ၁.၁.၁၀၇), သော ဧဝ **“ဒဠှဓမ္မာ”** တိ ဝုတ္တော။ ပဋိသတ္တုဝိဓမနတ္ထံ ဓနုံ ဂဏှာတီတိ **ဓနုဂ္ဂဟော** ။ သော ဧဝ ဥသုံ သရံ အသတိ ခိပတီတိ **ဣဿာသော။ ဒွိသဟဿထာမန္တိ** လောဟာဒိဘာရံ ဝဟိတုံ သမတ္ထံ ဒွိသဟဿထာမံ။ တေနာဟ **“ဒွိသဟဿထာမံ နာမာ”** တိ အာဒိ။ **ဒဏ္ဍေ** တိ ဓနုဒဏ္ဍေ။ **ယာဝ ကဏ္ဍပ္ပမာဏာ** တိ ဒီဃတော ယတ္တကံ ကဏ္ဍဿ ပမာဏံ, တတ္တကေ ဓနုဒဏ္ဍေ ဥက္ခိတ္တမတ္တေ အာရောပိတေယေဝ ဇိယာဒဏ္ဍေသု သော စေ ဘာရော ပထဝိတော မုစ္စတိ, ဧဝံ ဣဒံ ဒွိသဟဿထာမံ နာမ ဓနူတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပော** တိ ဥဂ္ဂဟိတဓနုသိပ္ပော။ **ကတဟတ္ထော** တိ ထိရတရံ လက္ခေသု အဝိရဇ္ဈနသရက္ခေပေါ။ ဤဒိသော ပန တတ္ထ ဝသိဘူတော **ကတဟတ္ထော** နာမ ဟောတီတိ အာဟ **“စိဏ္ဏဝသိဘာဝေ”**တိ။ ကတံ ရာဇကုလာဒီသု ဥပေစ္စ အသနံ ဧတေန သော **ကတူပါသနော**တိ အာဟ **“ရာဇကုလာဒီသု ဒဿိတသိပ္ပော”**တိ။ **ဧဝံ ကတ**န္တိ ဧဝံ အန္တောသုသိရကရဏာဒိနာ သလ္လဟုကံ ကတံ။

လောကာယတိကသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၉. ဒေဝာသုရသင်္ဂာမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၃၉-၄၀. အဋ္ဌမေ **အဘိယံသူ**တိ ကဒါ အဘိယံသု? ယဒါ ဗလဝန္တော အဟေသုံ, တဒါ။ တတြာယမနုပုဗ္ဗိကထာ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၄၇; သာရတ္ထ. ဋ္ဌီ. ၁.ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ) – သက္ကော ကိရ မဂဓရဋ္ဌေ မစလဂါမကေ မဃော နာမ မာဏဝေ ဟုတွာ တေတ္တိံသ ပုရိသေ ဂဟေတွာ ကလျာဏကမ္မံ ကရောန္တော သတ္တ ဝတပဒါနိ ပူရေတွာ တတ္ထ ကာလင်္ကတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တံ ဗလဝကမ္မာနုဘာဝေန သပရိသံ သေသဒေဝတာ ဒသဟိ ဌာနေဟိ အဓိဂဏှန္တံ ဒိသွာ “အာဂန္တုကဒေဝပုတ္တာ အာဂတာ”တိ နေဝသိကာ ဂန္ဓပါနံ သဇ္ဇယိံသု။ သက္ကော သကပရိသာယ သညံ အဒါသိ “မာရိသာ မာ ဂန္ဓပါနံ ပိဝိတ္ထ, ပိဝနာကာရမတ္တမေဝ ဒဿေထာ”တိ။ တေ တထာ အကံသု။ နေဝသိကဒေဝတာ သုဝဏ္ဏသရကေဟိ ဥပနီတံ ဂန္ဓပါနံ ယာဝဒတ္ထံ ပိဝိတွာ မတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ သုဝဏ္ဏပထဝိယံ ပတိတွာ သယိံသု။ သက္ကော “ဂဏှထ ပုတ္တဟတာယ ပုတ္တေ”တိ တေ ပါဒေသု ဂဟေတွာ သိနေရုပါဒေ ခိပါပေသိ။ သက္ကဿ ပုညတေဇေန တဒနုဝတ္တကာပိ သဗ္ဗေ တတ္ထေဝ ပတိံသု။ တေ သိနေရုဝေမဇ္ဈကာလေ သညံ လဘိတွာ, “တာတာ, သုရံ န ပိဝိမှ, သုရံ န ပိဝိမှာ”တိ အာဟံသု။ တတော ပဋ္ဌာယ **အသုရာ** နာမ ဇာတာ။ အထ နေသံ ကမ္မပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ သိနေရုဿ ဟေဋ္ဌိမတလေ ဒသယောဇနသဟဿံ အသုရဘဝနံ နိဗ္ဗတ္တိ။ သက္ကော တေသံ နိဝတ္တိတွာ အနာဂမနတ္ထာယ အာရက္ခံ ဌပေသိ။ ယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

> “အန္တရာ ဒွိန္နံ အယုဇ္ဈပုရာနံ၊
> ပဉ္စဝိဓာ ဌပိတာ အဘိရက္ခာ။
> ဥရဂ-ကရောဋိ-ပယဿ စ ဟာရီ၊
> မဒနယုတာ စတုရော စ မဟတ္ထာ”တိ။ (သံ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၄၇; သာရတ္ထ. ဋ္ဌီ. ၁.၁ ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ)။

ဒွေဝ နဂရာနိ ဟိ ယုဒ္ဓေန ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ **အယုဇ္ဈပုရာနိ** နာမ ဇာတာနိ ဒေဝနဂရဉ္စ အသုရနဂရဉ္စ။ ယဒါ ဟိ အသုရာ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ, အထ ဒေဝေဟိ ပလာယိတွာ ဒေဝနဂရံ ပဝိသိတွာ ဒွါရေ ပိဒဟိတေ

အသုရာနံ သတသဟဿမ္ပိ ကိဉ္စိ ကာတုံ န သက္ကောတိ။ ယဒါ ဒေဝါ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ, အထာသုရေဟိ ပလာယိတွာ အသုရနဂရဿ ဒွါရေ ပိဒဟိတေ သက္ကာနံ သတသဟဿမ္ပိ ကိဉ္စိ ကာတုံ န သက္ကောတိ။ ဣတိ ဣမာနိ ဒွေ နဂရာနိ အယုဇ္ဈပုရာနိ နာမ။ တေသံ အန္တရာ ဧတေသု ဥရဂါဒီသု ပဉ္စသု ဌာနေသု သက္ကေန အာရက္ခာ ဌပိတာ။ တတ္ထ **ဥရဂ**သဒ္ဒေန နာဂါ ဂဟိတာ။ တေ ဟိ ဥဒကေ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ, တသ္မာ သိနေရုဿ ပဌမာလိန္ဒေ ဧတေသံ အာရက္ခာ။ **ကရောဋိ**သဒ္ဒေန သုပဏ္ဏာ ဂဟိတာ။ တေသံ ကိရ ကရောဋိ နာမ ပါနဘောဇနံ, တေန တံ နာမံ လဘိံသု, ဒုတိယာလိန္ဒေ တေသံ အာရက္ခာ။ **ပယဿဟာရိ** သဒ္ဒေန ကုမ္ဘဏ္ဍာ ဂဟိတာ, ဒါနဝရက္ခသာ ကိရ တေ, တတိယာလိန္ဒေ တေသံ အာရက္ခာ။ **မဒနယုတ**သဒ္ဒေန ယက္ခာ ဂဟိတာ။ ဝိသမစာရိနော ကိရ တေ ယုဇ္ဈသောဏ္ဍာ, စတုတ္ထာလိန္ဒေ တေသံ အာရက္ခာ။ **စတုရော စ မဟတ္တာ** တိ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ဝုတ္တာ, ပဉ္စမာလိန္ဒေ တေသံ အာရက္ခာ, တသ္မာ ယဒိ အသုရာ ကုပိတာဝိလစိတ္တာ ဒေဝပုရံ ဥပယန္တိ ယုဇ္ဈိတုံ။ ယံ ဂိရိနော ပဌမံ ပရိဘဏ္ဍံ, တံ ဥရဂါ ပဋိဗာဟယန္တိ။ ဧဝံ သေသေသု သေသာ။

တေ ပန အသုရာ အာယုဝဏ္ဏယသဣဿရိယသမ္ပတ္တီဟိ တာဝတိံသသဒိသာဝ, တသ္မာ အန္တရာ အတ္တာနံ အဇာနိတွာ ပါဋလိယာ ပုပ္ဖိတာယ "န ဣဒံ ဒေဝနဂရံ, တတ္ထ ပါရိစ္ဆတ္တကော ပုပ္ဖတိ, ဣဓ ပန စိတ္တပါဋလီ, ဇရသက္ကေနာမှာကံ သုရံ ပါယေတွာ ဝဉ္စိတာ, ဒေဝနဂရဉ္စ နော ဂဟိတံ, ဂစ္ဆာမ, တေန သဒ္ဓိံ ယုဇ္ဈိဿာမာ"တိ ဟတ္ထိအဿရထေ အာရုယှ သုဝဏ္ဏရဇတမဏိဖလကာနိ ဂဟေတွာ ယုဒ္ဓသဇ္ဇာ ဟုတွာ အသုရဘေရိယော ဝါဒေန္တာ မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ ဒွိဓာ ဘေတွာ ဥဋ္ဌဟန္တိ။ တေ ဒေဝေ ဝုဋ္ဌေ ဝမ္မိကမက္ခိကာ ဝမ္မိကံ ဝိယ သိနေရုံ အာရုဟိတုံ အာရဘန္တိ။ အထ နေသံ ပဌမံ နာဂေဟိ သဒ္ဓိံ ယုဒ္ဓံ ဟောတိ။ တသ္မိံ ခေါ ပန ယုဒ္ဓေ န ကဿစိ ဆဝိ ဝါ စမ္မံ ဝါ ဆိဇ္ဇတိ, န လောဟိတံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, ကေဝလံ ကုမာရကာနံ အရုမေဏ္ဍကယုဒ္ဓံ ဝိယ အညမညသန္တာသနမတ္တမေဝ ဟောတိ။ ကောဋိသတာပိ ကောဋိသဟဿာပိ နာဂါ တေဟိ သဒ္ဓိံ ယုဇ္ဈိတွာ တေ အသုရပုရံယေဝ ပဝေသေတွာ နိဝတ္တန္တိ။ ယဒါ ပန အသုရာ ဗလဝန္တော ဟောန္တိ, အထ နာဂါ ဩသက္ကိတွာ ဒုတိယေ အာလိန္ဒေ သုပဏ္ဏေဟိ သဒ္ဓိံ ဧကတောဝ ဟုတွာ ယုဇ္ဈန္တိ။ ဧသ နယော သုပဏ္ဏာဒီသုပိ။ ယဒါ ပန တာနိ ပဉ္စပိ ဌာနာနိ အသုရာ မဒ္ဒန္တိ, တဒါ ဧကတော သမ္ပိဏ္ဍိတာနိပိ တာနိ ပဉ္စ ဗလာနိ ဩသက္ကန္တိ။ အထ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ဂန္တွာ သက္ကဿ တံ ပဝတ္တိံ အာရောစေန္တိ။ သက္ကော တေသံ ဝစနံ သုတွာ ဒိယဍ္ဎယောဇနသတိကံ ဝေဇယန္တရထံ အာရုယှ သယံ ဝါ နိက္ခမတိ, ဧကံ ပုတ္တံ ဝါ ပေသေတိ။ ယဒါ ဒေဝါ ပုန အပစ္စာဂမနာယ အသုရေ ဇိနိံသု, တဒါ သက္ကော အသုရေ ပလာပေတွာ ပဉ္စသု ဌာနေသု အာရက္ခံ ဒတွာ ဝေဒိယပါဒေ ဝဇိရဟတ္ထာ ဣန္ဒပဋိမာယော ဌပေသိ။ အသုရာ ကာလေန ကာလံ ဥဋ္ဌဟိတွာ ပဋိမာယော ဒိသွာ "သက္ကော အပ္ပမတ္တော တိဋ္ဌတီ"တိ တတောဝ နိဝတ္တန္တိ။ ဣဓ ပန ယဒါ အသုရာနံ ဇယော အဟောသိ, ဒေဝတာနံ ပရာဇယော, တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ – "ပရာဇိတာ စ, ဘိက္ခဝေ, ဒေဝါ အပယိံသုယေဝ ဥတ္တရေနာဘိမုခါ, အဘိယိံသု အသုရာ"တိ။

ဒက္ခိဏာဘိမုခါ ဟုတွာ တိ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတာဘိမုခါ ဟုတွာ။ အသုရာ ကိရ ဒေဝေဟိ ပရာဇိတာ ပလာယန္တာ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတာဘိမုခံ ဂန္တွာ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒပိဋ္ဌိယံ ရဇတပဋ္ဋဝဏ္ဏေ ဝါလိကာပုလိနေ ယတ္ထ ပဏ္ဏကုဋိယော မာပေတွာ ဣသယော ဝသန္တိ, တတ္ထ ဂန္တွာ ဣသီနံ အဿမပဒေန ဂစ္ဆန္တာ "သက္ကော ဣမေဟိ သဒ္ဓိံ မန္တေတွာ အမှေ ဟာပေတိ, ဂဏှထ ပုတ္တဟတာယ ပုတ္တေ"တိ ကုပိတာ အဿမပဒေ ပါနီယဃဋစင်္ကမနပဏ္ဏသာလာဒီနိ ဝိဒ္ဓံသေန္တိ။ ဣသယော အရညတော ဖလာဖလံ အာဒါယ အာဂတာ ဒိသွာ ပုန ဒုက္ခေန ပဋိပါကတိကံ ကရောန္တိ, တေပိ ပုနပ္ပုနံ တထေဝ ပရာဇိတာ ဂန္တွာ ဝိနာသေန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ – "ပရာဇိတာ စ ခေါ, ဘိက္ခဝေ, အသုရာ အပယိံသုယေဝ ဒက္ခိဏေနာဘိမုခါ"တိ။ နဝမံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

ဒေဝါသုရသင်္ဂါမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. တပုဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၄၁. ဒသမေ **ပက္ခန္ဒတီ** တိ ပဝိသတိ။ **ပသီဒတီ**တိ ပသာဒံ အဘိရုစိံ အာပဇ္ဇတိ, ပတိဋ္ဌာတိ ဝိမုစ္စတီတိ အတ္ထော။ **ကထာပါဘတ**န္တိ ကထာယ မူလံ။ မူလဉ္ဟိ "ပါဘတ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ –

“အပ္ပကေနပိ မေဓာဝီ၊ ပာဘတေန ဝိစက္ခဏော။
သမုဋ္ဌာပေတိ အတ္တာနံ၊ အဏုံ အဂ္ဂိံဝ သန္ဓမ”န္တိ။ (ဇာ. ၁.၁.၄)။

တေနေတဟ **“ကထာပာဘတန္တိ ကထာမူလ”** န္တိ။ ဝိတက္ကဂ္ဂဟဏေနေဝ တံသဟစရိတော ဝိစာရောပိ ဂဟိတော။ တေနေဝေတ္ထ ဗဟုဝစနနိဒ္ဒေသော ကတောတိ အာဟ **“ဝိတက္ကေသူတိ ဝိတက္ကဝိစာရေသူ”** တိ။

တပုဿသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သာမညဝဂ္ဂော

၁-၁၀. သမ္မာဓေသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၂-၅၁. ပဉ္စမဿ ပဌမေ **ဥအာယီတိ** တယော ထေရာ ဥအာယီ နာမ ကာဠုဒာယီ, လာဠုဒာယီ, မဟာဥဒာယီတိ, ဣဓ ကာဠုဒာယီ အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"ဥအာယီတိ ကာဠုဒာယိတ္ထေရော"** တိ။ **သမ္မာဓေ** တိ သမ္ဗိဒ္ဓိတတဏှာဟာသံကိလေသာဒိနာ သဥပ္ပိဠနတာယ ပရမသမ္ဗာဓေ။ အတိဝိယ သင်္ကရဋ္ဌာနဘူတော ဟိ နီဝရဏသမ္ဗာဓော အဓိပ္ပေတော။ **ဩကာသော**တိ ဈာနဿေတံ နာမံ။ နီဝရဏသမ္ဗာဓာဘာဝေန ဟိ ဈာနံ ဣဓ "ဩကာသော"တိ ဝုတ္တံ။ **ပဋိလီနနိသဘော**တိ တ ပဋိလီနော ဟုတ္ဝာ တ သေဋ္ဌော, ပဋိလီနာနံ တ သေဋ္ဌောတိ **ပဋိလီနနိသဘော**။ ပဋိလီနာ နာမ ပဟီနမာနာ ဝုစ္စန္တိ မာနဿ ယဝသေန ဥဏ္ဏတာဘာဝတော။ ယထာဟ "ကထဉ္စ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု ပဋိလီနော ဟောတိ? ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနော အသ္မိမာနော ပဟီနော ဟောတိ ဥစ္ဆိန္နမူလော တာလာဝတ္ထုကတော အနဘာဝံဂတော အာယတိံ အနုပ္ပာဒဓမ္မော"တိ (အ. နိ. ၄.၃၈; မဟာနိ. ၈၇)။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သမ္မာဓေသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ မနောရထပူရဏီယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

နဝကနိပာတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

॥ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

ဒသကနိပာတ-ဋီကာ

၁. ပဌမပဏ္ဏာသကံ

၁. အာနိသံသဝဂ္ဂေ

၁. ကိမတ္ထိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁. ဒသကနိပါတဿ ပဌမေ **အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာနီ** တိ အဝိပ္ပဋိသာရပ္ပယောဇနာနိ။ **အဝိပ္ပဋိသာရာနိသံသာနီ** တိ အဝိပ္ပဋိသာရဒယာနိ။ ဧတေန အဝိပ္ပဋိသာရော နာမ သီလဿ ဥဒယမတ္တံ, သံဝဍ္ဍိတဿ ရုက္ခဿ ဆာယာပုပ္ဖ သဒိသံ, အညော ဧဝ ပနာနေန နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗော သမာဓိအာဒိဂုဏောတိ ဒဿေတိ။ ''ယာဝ မဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ, တာဝ တရုဏဝိပဿနာ''တိ ဟိ ဝစနတော ဥပက္ကိလေသဝိမုတ္တဥဒယဗ္ဗယဉာဏတော ပရံ အယဉ္စ ဝိပဿနာ ဝိရဇ္ဇ ဇတိ ယောကာဝစရော ဝိရတ္တော ပုရိသော ဝိယ ဘရိယာယ သင်္ခါရတော ဧတေနာတိ ဝိရာဂေါ။

ကိမတ္ထိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၅. စေတနာကရဏီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂-၅. ဒုတိယေ သံသာရမဟောဃဿ ပရတီရဘာဝတော ယော နံ အဓိဂစ္ဆတိ, တံ ဟာရေတိ ဂမေတီတိ **ဟာရံ,** နိဗ္ဗာနံ။ တဗ္ဗိဒူရတာယ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဟာရန္တိ **အဟာရံ,** သံသာရော။ တေနာဟ **''ဩရိမတီရဘူတာ တေဘူမကဝဋ္ဋာ''** တိအာဒိ။ တတိယာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

စေတနာကရဏီယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၆. ဆဋ္ဌေ **သန္တံ သန္တန္တိ အပေ္ပတ္တ နိသိန္နဿာ** တိအာဒီသု သန္တံ သန္တံ ပဏီတံ ပဏီတန္တိအာဒီနိ ဝဒတိ။ ကြမိနာ ပန အာကာရေန တံ ပဋိဝိဇ္ဈိတ္ဝာ တတ္ထ စိတ္တံ ဥပသံဟရတော ဖလသမာပတ္တိသင်္ခါတော စိတ္တုပ္ပာဒေ တထာ ပဝတ္တတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

သမာဓိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာနိသံသဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. နာထဝဂ္ဂေါ

၁-၄. သေနာသနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁-၁၄. ဒုတိယဿ ပဌမေ **နာတိဒူရန္တိ** ကေစရဋ္ဌာနတော အမုကဝုတတော ဩရဘာဂတာယ နာတိဒူရံ။ **နာစ္စာသန္နန္တိ** ပစ္စိမေန ပမာဏေန ကေစရဋ္ဌာနတော ပဉ္စဓနုသတိကတာယ န အတိအာသန္နံ။ တာယ စ ပန နာတိဒူရနာစ္စာသန္နတာယ ကေစရဋ္ဌာနပဋိပရိဿယာဒိရဟိတမဂ္ဂတာယ စ ဂမနဿ စ အာဂမနဿ စ ယုတ္တရူပတ္တာ **ဂမနာဂမနသမ္ပန္နံ**။ ဒိဝသဘာဂေ မဟာဇနသံကိဏ္ဏတာဘာဝေန **ဒိဝါ အပ္ပာကိဏ္ဏံ**။ အဘာဝတ္ထော ဟိ အယံ **အပ္ပ**-သဒ္ဒော "အပ္ပိစ္ဆော"တိအာဒီသု ဝိယ။ ရတ္တိယံ မနုဿသဒ္ဒာဘာဝေန **ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ**။ သဗ္ဗဒာပိ ဇနသန္နိပာတနိဃောသာဘာဝေန **အပ္ပနိဃောသံ**။

အပ္ပကသိရေနာတိ အကသိရေန သုခေနေဝ။ သီလာဒိဂုဏာနံ ထိရဘာဝပ္ပတ္တိယာ **ထေရာ**။ သုတ္တဂေယျာဒိ ဗဟု သုတံ ဧတေသန္တိ **ဗဟုဿုတာ**။ တမုဂ္ဂဟဓာရဏေန သမ္မဒေဝ ဂရူနံ သန္တိကေ အာဂမိတဘာဝေန စ အာဂတော ပရိယတ္တိဓမ္မသင်္ခာတော အာဂမော ဧတေသန္တိ **အာဂတာဂမာ**။ သုတ္တာဘိဓမ္မသင်္ခာတဿ ဓမ္မဿ ဓာရဏေန **ဓမ္မဓရာ**။ ဝိနယဿ ဓာရဏေန **ဝိနယဓရာ**။ တေသံ ဓမ္မဝိနယာနံ မာတိကာယ ဓာရဏေန **မာတိကာဓရာ**။ တတ္ထ တတ္ထ ဓမ္မပရိပုစ္ဆာယ **ပရိပုစ္ဆတိ**။ အတ္ထပရိပုစ္ဆာယ **ပရိပဉ္ဟတိ** ဝီမံသတိ ဝိစာရေတိ။ **ဣဒံ, ဘန္တေ, ကထံ, ဣမဿ ကော အတ္ထော**တိ ပရိပုစ္ဆာပရိပဉ္ဟာကာရဒဿနံ။ **အဝိဝဋဉ္စေဝ** ဟဋ္ဌိယာ အတ္ထံ ပဒေသန္တရဟဋ္ဌိဒဿနေန အာဂမတော **ဝိဝရန္တိ**။ **အနုတ္တာနီကတဉ္စ** ယုတ္တိဝိဘာဝနေန **ဥတ္တာနိံ ကရောန္တိ**။ **ကင်္ခာဋ္ဌာနိယေသု ဓမ္မေသု** သံသယုပ္ပတ္တိယာ ဟေတုတာယ ဂဏ္ဌိဋ္ဌာနဘူတေသု ဟဋ္ဌိပ္ပဒေသေသု ယာထာဝတော ဝိနိစ္ဆယပ္ပဒာနေန **ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေန္တိ**။

တ္တေ စ နာတိဒူရံ နာစ္စာသန္နံ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နန္တိ ဇေကံ အင်္ဂံ, ဒိဝါ အပ္ပာကိဏ္ဏံ, ရတ္တိံ အပ္ပသဒ္ဒံ, အပ္ပနိဂ္ဃောသန္တိ ဇေကံ, အပ္ပဍံသမကသတတာတပသရီသပသမ္ဖဿန္တိ ဇေကံ, တသ္မိံ ခော ပန သေနာသနေ ဝိဟရန္တဿ။ပေ.။ ပရိက္ခာရာတိ ဇေကံ, တသ္မိံ ခော ပန သေနာသနေ ထေရာ။ပေ.။ ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေန္တီတိ ဇေကံ။ ဇဝံ ပဉ္စ အင်္ဂါနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

သေနာသနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၆. အပ္ပမာဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၅-၁၆. ပဉ္စမေ **ကာရာပကအပ္ပမာဒော** နာမ "ဣမေ အကုသလာ ဓမ္မာ ပဟာတဗ္ဗာ, ဣမေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဥပသမ္ပာဒေတဗ္ဗာ"တိ တံတံပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗဝဇ္ဇနသမ္ပာဒေတဗ္ဗသမ္ပာဒနဝသေန ပဝတ္တော အပ္ပမာဒော။ **သောတိ** အပ္ပမာဒော။ **လောကိယောဝ** န လောကုတ္တရော။ **အယဉ္စ** တိ စ **သောတိ** စ အပ္ပမာဒမေဝ ဝဒတိ။ **တေသန္တိ** စာတုဘူမကဓမ္မာနံ။ **ပဋိလာဘကတ္တေနာ**တိ ပဋိလာဘာပနကတ္တေန။

ဇင်္ဂလာနန္တိ ဇင်္ဂလစာရီနံ။ ဇင်္ဂလ-သဒ္ဒော စေတ္ထ ခရဘာဝသာမညေန ပထဝီပရိယာယော, န အနုပဋ္ဌာနဝိဒူရဒေသဝါစီ။ တေနာဟ **"ပထဝီတလစာရီန"**န္တိ။ ပဒါနံ ဝုစ္စမာနတ္တာ **"သဟာဒကပဟာဏာန"**န္တိ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ **သမောဓာန**န္တိ အန္တောဂဓဘာဝံ။ တေနာဟ **"ဩဓာနံ ပက္ခေပ"**န္တိ။ "ဥပက္ခေပ"န္တိပိ ပဌန္တိ, ဥပနေတွာ ပက္ခိပိတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ ဝဿိကာယ ပုပ္ဖံ **ဝဿိကံ** ယထာ "အာမလကိယာ ဖလံ အာမလက"န္တိ။ **မဟာတလသ္မိ**န္တိ ဥပရိပါသာဒေ။ ဆဋ္ဌံ ဥတ္တာနမေဝ။

အပ္ပမာဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇-၈. ပဌမနာထသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၇-၁၈. သတ္တမေ ယေဟိ သီလာဒီဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု ဓမ္မသရဏတာယ ဓမ္မေနေဝ နာထတိ အာသီသတိ အဘိဘဝတီတိ နာထော ဝုစ္စတိ, တေ တဿ နာထဘာဝကရာ ဓမ္မာ **နာထကရဏာ**တိ ဝုတ္တာတိ အာဟ **"အတ္တနော သနာထဘာဝကရာ ပတိဋ္ဌကရာတိ အတ္ထော"**တိ။ တတ္ထ **အတ္တနော ပတိဋ္ဌကရာ** တိ ယဿ နာထဘာဝကရာ, တဿ အတ္တနော ပတိဋ္ဌာဝိဓာယိနော။ အပ္ပတိဋ္ဌော အနာထော, သပ္ပတိဋ္ဌော သနာထောတိ ပတိဋ္ဌတ္ထော နာထ-သဒ္ဒော။ ကလျာဏဂုဏယောဂတော ကလျာဏာတိ ဒဿေန္တော **"သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နာ"** တိ အာဟ။ မိဇ္ဇနလက္ခဏာ မေတ္တာ ဧတေသု သ အတ္ထီတိ **မိတ္တော** ။ သော ဝုတ္တနယေန ကလျာဏော အဿ အတ္ထီတိ တဿ အတ္ထိတာမတ္တံ ကလျာဏမိတ္တပဒေန ဝုတ္တံ။ အဿ တေန သဗ္ဗကာလံ အဝိဇဟိတတသောတိ တံ ဒဿေတုံ ''ကလျာဏသဟာယော''တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ **"တေဝဿာ"** တိ။ **တေ ဧဝ** ကလျာဏမိတ္တာ **အဿ** ဘိက္ခုနော။ **သဟ အယနတော**တိ သဟ ပဝတ္တနတော။ အသမောဓာနေ စိတ္တေန, သမောဓာနေ ပန စိတ္တေန စေဝ ကာယေန စ **သမ္ပဝင်္ကော** ။ သုခံ ဝစော ဧတသ္မိံ အနုကူလကဟိမ္ဟိ အာဒရကရဝဝတိ ပုဂ္ဂလေတိ **သုဝစော**။ တေနာဟ **"သုခေန ဝတ္တဗ္ဗော"** တိအာဒိ။ **ခမော**တိ ခန္တော။ တမေဝဿ ခမဘာဝံ ဒဿေတုံ **"ကဋ္ဌေဟနာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တမတော**တိ မိစ္ဆာ, အယောနိသော တ ဂဏှာတိ။ **ပဋိပ္ဖရတီ** တိ ပဋ္ဌာဏိကဘာဝေန တိဋ္ဌတိ။ **ပဒက္ခိဏံ ဂဏှာတီ** တိ သမ္မာ, ယောနိသော တ ဂဏှာတိ။

ဥစ္စာဝစာနီတိ ဝိပုလခုဒ္ဒကာနိ။ **တတြူပဂမနိယာယာ** တိ တတ္ထ တတ္ထ မဟန္တေ ခုဒ္ဒကေ စ ကမ္မေ သာဓနေဝသေန ဥပာယေန ဥပဂစ္ဆန္တိယာ, တဿ တဿ ကမ္မဿ နိပ္ဖာဒနေ သမတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ **တတြူပာယာယာ** တိ တ တတ္ထ တတ္ထ ကမ္မေ သာဓေတဗ္ဗေ ဥပာယဘူတာယ။

ဓမ္မေ အဿ ကာမောတိ ဓမ္မကာမော တိ ဖဿိကရဏာနမ္ပိ ဗာဟိရတ္တော သမာသော ဟောတီတိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ကာမေတဗ္ဗတော တ ပိယာယိတဗ္ဗတော ကာမော, ဓမ္မော။ ဓမ္မော ကာမော အဿာတိ **ဓမ္မကာမော။ ဓမ္မော** တိ ပရိယတ္တိဓမ္မော အဓိပ္ပေတောတိ အာဟ **"တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ပိယာယတီတိ အတ္ထော"** တိ။ သမုဒာဟရဏံ ကထနံ သမုဒာဟာရော, ပိယော သမုဒာဟာရော ဧတဿာတိ **ပိယသမုဒာဟာရော။ သယဉ္စ** တိ ဧတ္ထ **စ**-သဒ္ဒေန ''သက္ကစ္စ''န္တိ ပဒံ အနုကမှတိ။ တေန သယဉ္စ သက္ကစ္စံ ဒေသေတုကာမော ဟောတီတိ ယောဇနာ။ **အဘိဓမ္မေ သတ္တ ပကရဏာနိ** ''အဓိကော အဘိဝိသိဋ္ဌော စ ပရိယတ္တိဓမ္မော''တိ ကတွာ။ **ဝိနယော ဥဘတောဝိဘင်္ဂာ** ဝိနယနတော ကာယတစာနံ။ **အဘိဝိနယော ခန္ဓကပရိဝါရာ** ဝိသေသတော အာဘိသမာစာရိကဓမ္မကိတ္တနတော။ အာဘိသမာစာရိကဓမ္မပာရိပူရိဝသေနေဝ ဟိ အာဒိဗ္ရဟ္မစရိယကဓမ္မပာရိပူရီ။ **ဓမ္မော ဧဝ** ပိဋကဒ္ဒဝယဿပိ ပရိယတ္တိဓမ္မဘာဝတော။ **မဂ္ဂဖလာနိ အဘိဓမ္မော** ''နိဗ္ဗာနဓမ္မဿ အဘိမုခော''တိ ကတွာ။ **ကိလေသဝူပသမကရဏံ** ပုဗ္ဗဘာဂိယာ တိဿော သိက္ခာ သင်္ခေပတော ဝိဝဋ္ဋနိဿိတော သမထော ဝိပဿနာ စ။ **ဥဋ္ဌာရဟမောဇ္ဇော** တိ ဗလဝဟမောဇ္ဇော။ **ကာရဏတ္ထေ** တိ နိမိတ္တတ္ထေ။ ကုသလဓမ္မနိမိတ္တံ ဟိဿ ဝီရိယာရမ္ဘော။ တေနာဟ **"တေသံ အဓိဂမတ္ထာယာ"** တိ။ **ကုသလေသု ဓမ္မေသူ**တိ တ နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗေ ဘုမ္မံ ယထာ ''စေတသော အဝူပသမေ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာန''န္တိ။ အဋ္ဌမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမနာထသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပဌမအရိယာဝါသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၉. နဝမေ အရိယာနံ ဧဝ အာဝါသာတိ **အရိယာဝါသာ** အနရိယာနံ တာဒိသာနံ အသမ္ဘဝတော။ **အရိယာ**တိ စေတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ခီဏာသဝ ဂဟိတာ။ တေ စ ယသ္မာ တေဟိ သဗ္ဗကာလံ အဝိဇဟိတဝါသာ ဧဝ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **"တေ အာဝသိံသု အာဝသန္တိ အာဝသိဿန္တီ"**တိ။ တတ္ထ **အာဝသိံသူ**တိ နိဿာယ အာဝသိံသု။ ပဉ္စင်္ဂဝိပ္ပဟီနတာဒယော ဟိ အရိယာနံ အပဿယာ။ တေသု ပဉ္စင်္ဂဝိပ္ပဟာနပစ္စေကသစ္စပနောဒနသေနာသြသဋ္ဌာနိ, ''သင်္ခာယေကံ ပဋိသေဝတိ, အဓိဝါသေတိ ပရိဝဇ္ဇေတိ ဝိနောဒေတီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၀၈; မ. နိ. ၂.၁၆၈; အ. နိ. ၁၀.၂၀) ဝုတ္တေသု အပဿေနေသု ဝိနောဒနဉ္စ မဂ္ဂကိစ္စာနေဝ, ဣတရေ မဂ္ဂေန စ သမိဇ္ဈန္တီတိ။

ပဌမအရိယာဝါသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယအရိယာဝါသသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၀. ဒသမေ ကသ္မာ ပန ဘဂဝတ ကုရူသု ဝိဟရန္တော ဣမံ သုတ္တံ အဘာသီတိ အာဟ **“ယသ္မာ”** တိအာဒိ။ ကုရုရဋ္ဌဝါသိနော ကိရ ဘိက္ခူ ဘိက္ခုနိယော ဥပါသကာ ဥပါသိကာယော ဥတုပစ္စယာဒိသမ္ပန္နတ္တာ တဿ ရဋ္ဌဿ သပ္ပာယဥတုပစ္စယသေဝနေန နိစ္စံ ကလ္လသရီရာ ကလ္လစိတ္တာ စ ဟောန္တိ။ တေ စိတ္တသရီရကလ္လတာယ အနုဂ္ဂဟိတပညာဗလာ ဂမ္ဘီရကထံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ သမတ္ထာ ပဋိဗလာ ဟောန္တိ။ တေနာဟ **“ကုရုရဋ္ဌဝါသိနော ဘိက္ခူ ဂမ္ဘီရပညာကာရကာ”** တိအာဒိ။

ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ တိ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာယ ယုတ္တာ စေဝ ပယုတ္တာ စ။ တသ္မိံဥပါ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၂.၃၇၃; မ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁၀၆) ဇနပဒေ စတဿော ပရိသာ ပကတိယာဝ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာနုယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ, အန္တမသော အသကမ္မကရပရိဇနာပိ သတိပဋ္ဌာနပဋိသံယုတ္တမေဝ ကထံ ကထေန္တိ။ ဥဒကတိတ္ထသုတ္တကန္တနဋ္ဌာနာဒီသုပိ နိရတ္ထကကထာ နာမ နပ္ပဝတ္တတိ။ သစေ ကာစိ ဣတ္ထီ, “အမ္မ, တွံ ကတရံ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနံ မနသိ ကရောသီ”တိ ပုစ္ဆိတာ “န ကိဉ္စီ”တိ ဝဒတိ, တံ ဂရဟန္တိ “ဓိရတ္ထု တဝ ဇီဝိတံ, ဇီဝမာနာပိ တွံ မတသဒိသာ”တိ။ အထ နံ “မာ အနိ ပုန ဧဝမကာသီ”တိ ဩဝဒိတွာ အညတရံ သတိပဋ္ဌာနံ ဥဂ္ဂဏှာပေန္တိ။ ယာ ပန “အဟံ အသုကံ သတိပဋ္ဌာနံ နာမ မနသိ ကရောမီ”တိ ဝဒတိ, တဿာ “သာဓု သာဓူ”တိ သာဓုကာရံ ဒတွာ “တဝ ဇီဝိတံ သုဇီဝိတံ, တွံ နာမ မနုဿတ္တံ ပတ္တာ, တဝတ္ထာယ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဥပ္ပန္နော”တိအာဒီဟိ ပသံသန္တိ။ န ကေဝလဉ္စေတ္ထ မနုဿဇာတိကာယေဝ သတိပဋ္ဌာနမနသိကာရယုတ္တာ, တေ နိဿာယ ဝိဟရန္တာ တိရစ္ဆာနဂတာပိ။

တတြိဒံ ဝတ္ထု – ဧကော ကိရ နဋကော သုဝပေါတကံ ဂဟေတွာ သိက္ခာပေန္တော ဝိစရတိ။ သော ဘိက္ခုနိဥပဿယံ ဥပနိဿာယ ဝသိတွာ ဂမနကာလေ သုဝပေါတကံ ပမုဿိတွာ ဂတော။ တံ သာမဏေရိယော ဂဟေတွာ ပဋိဇဂ္ဂိံသု, “ဗုဒ္ဓရက္ခိတော”တိ စဿ နာမံ အကံသု။ တံ ဧကဒိဝသံ ပုရတော နိသိန္နံ ဒိသွာ မဟာထေရီ အာဟ “ဗုဒ္ဓရက္ခိတာ”တိ။ ကိံ, အယျေတိ။ အတ္ထိ တေ ကောစိ ဘာဝနာမနသိကာရောတိ? နတ္ထယျေတိ။ အာဝုသော , ပဗ္ဗဇိတာနံ သန္တိကေ ဝသန္တေန နာမ ဝိဿဋ္ဌအတ္တဘာဝေန ဘဝိတုံ န ဝဋ္ဋတိ, ကောစိဒေဝ မနသိကာရော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော, တွံ ပန အညံ န သက္ခိဿသိ, “အဋ္ဌိ အဋ္ဌီ”တိ သဇ္ဈာယံ ကရောဟီတိ။ သော ထေရိယာ ဩဝါဒေ ဌတွာ “အဋ္ဌိ အဋ္ဌီ”တိ သဇ္ဈာယန္တော စရတိ။

တံ ဧကဒိဝသံ ပါတောဝ တောရဏဂ္ဂေ နိသီဒိတွာ ဗာလာတပံ တပမာနံ ဧကော သကုဏော နခပဉ္ဇရေန အဂ္ဂဟေသိ။ သော “ကိရိ ကိရီ”တိ သဒ္ဒမကာသိ။ သာမဏေရိယော သုတွာ, “အယျေ, ဗုဒ္ဓရက္ခိတော သကုဏေန ဂဟိတော, မောစေမ န”န္တိ လေဍ္ဍုအာဒီနိ ဂဟေတွာ အနုဗန္ဓိတွာ မောစေသုံ။ တံ အာနေတွာ ပုရတော ဌပိတံ ထေရီ အာဟ, “ဗုဒ္ဓရက္ခိတ, သကုဏေန ဂဟိတကာလေ ကိံ စိန္တေသီ”တိ။ အယျေ, န အညံ စိန္တေသိံ, “အဋ္ဌိပုဉ္ဇောဝ အဋ္ဌိပုဉ္ဇံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ, ကတရသ္မိံ ဌာနေ ဝိပ္ပကိရိဿတီ”တိ ဧဝံ, အယျေ, အဋ္ဌိပုဉ္ဇမေဝ စိန္တေသိန္တိ။ သာဓု သာဓု, ဗုဒ္ဓရက္ခိတ , အနာဂတေ ဘဝက္ခယဿ တေ ပစ္စယော ဘဝိဿတီတိ။ ဧဝံ တတ္ထ တိရစ္ဆာနဂတာပိ သတိပဋ္ဌာနမနသိကာရယုတ္တာ။

ဒီဃနိကာယာဒီသု မဟာနိဒာနာဒီနီတိ ဒီဃနိကာယေ မဟာနိဒာနံ (ဒီ. နိ. ၂.၉၅ အာဒယော) သတိပဋ္ဌာနံ (ဒီ. နိ. ၂.၃၇၂ အာဒယော) မဇ္ဈိမနိကာယေ သတိပဋ္ဌာနံ (မ. နိ. ၁.၁၀၅ အာဒယော) သာရောပမံ (မ. နိ. ၁.၃၀၇ အာဒယော) ရုက္ခူပမံ ရဋ္ဌပါလံ မာဂဏ္ဍိယံ အာနေဉ္ဇသပ္ပာယန္တိ (မ. နိ. ၃.၆၆ အာဒယော) ဧဝမာဒီနိ။

ဉာဏာဒယောတိ ဉာဏဉ္စေဝ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စ။ တေနာဟ **“ဉာဏန္တိ ဝုတ္တေ”** တိအာဒိ။ **ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ** တေဟိ ဝိနာ သမ္ဘဝါနတာယ အသမ္ဘဝတော။ **မဟာစိတ္တာနီ** တိ အဋ္ဌပိ မဟာကိရိယစိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ “သတတဝိဟာရာ”တိ ဝစနတော ဉာဏုပ္ပတ္တိပစ္စယရဟိတကာလေပိ ပဝတ္တိဒဿနတော။ **ဒသ စိတ္တာနီ**တိ အဋ္ဌ မဟာကိရိယစိတ္တာနိ ဟသိတုပ္ပာဒဝေါဋ္ဌဗ္ဗနစိတ္တေဟိ သဒ္ဓိံ ဒသ စိတ္တာနိ လဗ္ဘန္တိ။ အရဇ္ဇနာဒုဿနဝသေန ပဝတ္တိ တေသမ္ပိ သာဓာရဏာတိ။ “ဥပေက္ခကော ဝိဟရတီ”တိ ဝစနတော ဆဠင်္ဂုပေက္ခာဝသေန အာဂတာနံ

က္ကမေသံ သတတဝိဟာရာနံ သောမနဿံ ကထံ လဗ္ဘတီတိ အာဟ **“အာသေဝနဝသေန လဗ္ဘတီ”** တိ။ ကိဥ္စာပိ ခီဏာသဝေ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေပိ အာရမ္မဏေ မဇ္ဈတ္တော ဝိယ ဗဟုလံ ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ အတ္တနော ပရိသုဒ္ဓပကတိဘာတဝိဇဟနတော။ ကအာစိ ပန တထာ စေတောဘိသင္ခာရာဘာဝေ ယံ တံ သဘာဝတော ဣဋ္ဌံ အာရမ္မဏံ , တတ္ထ ယာထာဝသဘာဝဂ္ဂဟဏဝသေနပိ အရဟတော စိတ္တံ သောမနဿသဟဂတံ ဟုတ္ွာ ပဝတ္တတေဝ, တဉ္စ ခော ပုဗ္ဗာသေဝနဝသေန။ တေန ဝုတ္တံ **“အာသေဝနဝသေန လဗ္ဘတီ”** တိ။ **အာရက္ခကိစ္စံ သာဓေတိ** သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တတ္တာ။ **စရတော**တိအာဒိနာ နိစ္စသမာအနံ ဒဿေတိ, တံ ဝိက္ခေပဟာဘာဝေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတာ တိ ယံ ကိဥ္စိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတာ, န သမိတပာပါ။ **ဘောတဒိနော**တိ ဇာတိမတ္တဗ္ရာဟ္မဏေ ဝဒတိ။ **ဟဋ္ဌေက္ကသစ္စာနီ** တိ တေဟိ တေဟိ ဒိဋ္ဌိဂတိကေဟိ ဟဋ္ဌိယေက္ကံ ဂဟိတာနိ “ဣဒမေဝ သစ္စ”န္တိ အဘိနိဝိဋ္ဌာနိ ဒိဋ္ဌိသစ္စာဒီနိ။ တာနိပိ ဟိ “ဣဒမေဝ သစ္စ”န္တိ ဂဟဏံ ဥပာအာယ “သစ္စာနီ”တိ တေဟာရိယန္တိ။ တေနာဟ **“ဣဒမေတ”**တိအာဒိ။ **နီဟဋ္ဌာနီ**တိ အတ္တနော သန္တာနတော နီဟရိတာနိ အပနီတာနိ။ **ဂဟိတဂ္ဂဟဏဿာ** တိ အရိယမဂ္ဂာဓိဂမတော ပုဗ္ဗေ ဂဟိတဿ ဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဿ။ **ဝိဿဋ္ဌဘာဝဝေဝစနာနီ** တိ အရိယမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော ပရိစ္စာဂဘာဝဿ အဓိဝစနာနိ။

နတ္ထိ တောသံ ဝယော ဝေကလ္လန္တိ **အဝယာ**တိ အာဟ **“အနူနာ”**တိ, အနဝသေသောတိ အတ္ထော။ **သေနာ**တိ ကာမေသနာဒယော။ **မဂ္ဂဿ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ ကထိတာ** ရာကာဒီနံ ပဟီနဘာဝဒီပနတော။ **ပစ္စဝေက္ခဏဖလံ ကထိတ** န္တိ ပစ္စဝေက္ခဏမုခေန အရိယဖလံ ကထိတံ။ အဓိဂတေ ဟိ အဂ္ဂဖလေ သဗ္ဗသော ရာကာဒီနံ အနုပ္ပာဒဓမ္မတံ ပဇာနာတိ, တဉ္စ ပဇာနနံ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏန္တိ။

ဒုတိယအရိယာတသသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နာထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. မဟာဝဂ္ဂေါ

၁. သီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၁. တတိယဿ ပဌမေ **ဝိသမဋ္ဌာနေသူ**တိ ပဟာတာဒီသု ဝိသမဋ္ဌာနေသု။ **“အညေဟိ အသာဓာရဏာနီ”**တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ, နနု စေတာနိ သာဝကာနမ္ပိ ဧကစ္စာနံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ? ကာမံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ယာဒိသာနိ ပန ဗုဒ္ဓါနံ ဌာနာဋ္ဌာနဉာဏာဒီနိ, န တာဒိသာနိ တဒညေသံ ကဒါစိပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ အညေဟိ အသာဓာရဏာနီတိ ။ တေနာဟ **“တထာဂတဿေဝ ဗလာနီ”**တိ။ ဣမမေဝ ဟိ ယထာဝုတ္တလေသံ အပေက္ခိတ္ဝာ တဒဘာဝတော အာသယာနုသယဉာဏာဒီသု ဧဝ အသာဓာရဏသမညာ နိရုဠ္ဟာ။ ကာမံ ဉာဏဗလာနံ ဉာဏသမ္ဘာရော ဝိသေသပစ္စယော, ပုညသမ္ဘာရောပိ ပန နေသံ ပစ္စယော ဧဝ။ ဉာဏသမ္ဘာရဿပိ တ ပုညသမ္ဘာရဘာဝတော **“ပုညုဿယသမ္ပတ္တိယာ အာဂတာနီ”** တိ ဝုတ္တံ။

ပကတိဟတ္ထိကုလန္တိ (သံ. နိ. ဋီ. ၂.၂.၂၂) ဂိရိစရနဒိစရဝနစရာဒိပ္ပဘေဒာ ဂေါစရိယကာလာဝကနာမာ သဗ္ဗာပိ ဗလေန ပာကတိကာ ဟတ္ထိဇာတိ။ **ဒသန္နံ ပုရိသာန**န္တိ ထာမမဇ္ဈိမာနံ ဒသန္နံ ပုရိသာနံ။ **ဧကဿ** တထာဂတဿ ကာယဗလန္တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **ဧကဿာ**တိ စ တထာ ဟေဋ္ဌာ ကထာယံ အာဂတတ္တာ ဒေသနာသောတေန ဝုတ္တံ။ **နာရာယနသင်္ဃာတဗလ**န္တိ ဧတ္ထ နာရာ ဝုစ္စန္တိ ရသ္မိယော။ တာ ဗဟူ နာနာဝိဓာ ဣတော ဥပ္ပဇ္ဇန္တီတိ နာရာယနံ, ဝဇိရံ, တသ္မာ **နာရာယနသင်္ဃာတဗလ**န္တိ ဝဇိရသင်္ဃာတဗလန္တိ အတ္ထော။ ဉာဏဗလံ ပန ဟာဠိယံ အာဂတမေဝ, န ကာယဗလံ ဝိယ အဋ္ဌကထာရုဠ္ဟမေဝါတိ အဓိပ္ပာယော။

သံယုတ္တကေ (သံ. နိ. ၂.၃၃) **အာဂတာနိ တေသတ္တတိ ဉာဏာနိ, သတ္တသတ္တတိ ဉာဏာနီ**တိ ဝုတ္တံ, တတ္ထ (ဝိဘ. မူလဋီ. ၇၆၀) ပန နိဒါနဝဂ္ဂေ သတ္တသတ္တတိ အာဂတာနိ စတုစတ္တာရီသဉ္စ။ တေသတ္တတိ ပန **ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ** (ပဋိ. မ. ၁.၁) သုတမယာဒီနိ အာဂတာနိ ဒိဿန္တိ, န သံယုတ္တကေ။ **အညာနိပီ**တိ ဧတေန **ဉာဏဝတ္ထုဝိဘင်္ဂေ** (ဝိဘ. ၇၅၁ အာဒယော) ဧကကာဒိဝသေန ဝုတ္တာနိ, အညတ္ထ စ “ပုဗ္ဗေန္တေ ဉာဏ”န္တိအာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၀၆၃) ဗြဟ္မဇာလာဒီသု စ “တယိဒံ တထာဂတော ပဇာနာတိ ‘ဣမာနိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနာနိ ဧဝံ ဂဟိတာနီ’တိ”အာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၃၆) ဝုတ္တာနိ အနေကာနိ ဉာဏပ္ပဘေဒါနိ သင်္ဂဏှာတိ။ ယာထာဝပ္ပဋိဝေဓတော သယဉ္စ အကမ္ပိယံ ပုဂ္ဂလဉ္စ တံသမင်္ဂိနံ နေယျေသု အဓိဗလံ ကရောတီတိ အာဟ **“အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဥပတ္ထမ္ဘနဋ္ဌေန စာ”** တိ။

ဥသဘဿ ဣဒန္တိ **အာသဘံ,** သေဋ္ဌဋ္ဌာနံ။ သဗ္ဗညုတာပဋိဇာနနဝသေန အဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တိ, အဋ္ဌ ဝါ ပရိသာ ဥပသင်္ကမန္တီတိ **အာသဘာ,** ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါ။ **ဣဒံ ပနာ**တိ ဗုဒ္ဓါနံ ဌာနံ သဗ္ဗညုတမေဝ ဝဒတိ။ **တိဋ္ဌမာနောဝ**တိ အဝဒန္တောပိ တိဋ္ဌမာနောဝ ပဋိဇာနာတိ နာမာတိ အတ္ထော။ **ဥပဂစ္ဆတီ**တိ အနုဇာနာတိ။

အဋ္ဌသု ပရိသာသူတိ “အဘိဇာနာမိ ခော ပနာဟံ, သာရိပုတ္တ, အနေကသတံ ခတ္တိယပရိသံ။ပေ.။ တတြ ဝတ မံ ဘယံ ဝါ သာရဇ္ဇံ ဝါ ဩက္ကမိဿတီတိ နိမိတ္တမေတံ, သာရိပုတ္တ, န သမနုပဿာမီ”တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၁) ဝုတ္တာသု အဋ္ဌသု ပရိသာသု။ **အဘီတနာဒံ နဒတီ**တိ ပရတော ဒဿိတဉာဏယောဂေန ဒသဗလောဟန္တိ အဘီတနာဒံ နဒတိ။

ပဋိဝေဓနိဋ္ဌတ္တာ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ ပဋိဝေဓောတိ **“ဖလက္ခဏေ ဥပ္ပန္နံ နာမာ”** တိ ဝုတ္တံ။ တေန ပဋိလဒ္ဓဿပိ ဒေသနာဉာဏဿ ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ ပရဿ အဝဗုဇ္ဈနမတ္တေန ဟောတီတိ **“အညာသိကောဏ္ဍညဿ သောတာပတ္တိဖလက္ခဏေ ပဝတ္တံ နာမာ”**တိ ဝုတ္တံ။ တတော ပရံ ပန ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာ ဒေသနာဉာဏပဝတ္တိ တဿေဝ ပဝတ္တိတဿ ဓမ္မစက္ကဿ ဌာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ပဝတ္တိတစက္ကဿ စက္ကဝတ္တိနော စက္ကရတနဿ ဌာနံ ဝိယ။

တိဋ္ဌတီ တိ ဝုတ္တံ, ကိံ ဘူမိယံ ပုရိသော ဝိယ, နောတိ အာဟ **“တဒာယတ္တဝုတ္တိတာယာ”** တိ။ **ဌာန**န္တိ စေတ္ထ အတ္တလာဘော ဓရမာနတာ စ, န ဂတိနိဝတ္တီတိ အာဟ **“ဥပ္ပဇ္ဇတိ စေဝ ပဝတ္တတိ စာ”** တိ။ ယတ္ထ ပနေတံ ဒသဗလဉာဏံ ဝိတ္ထာရိတံ, တံ ဒဿေန္တော **“အဘိဓမ္မေ ပနာ”** တိအာဒိမာဟ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။

သမာဒိယန္တီတိ **သမာအနာနိ,** တာနိ ပန သမာဒိယိတ္ဝာ ကတာနိ ဟောန္တီတိ အာဟ **“သမာဒိယိတွာ ကတာန”**န္တိ။ **ကမ္မမေဝ တ ကမ္မသမာအနန္တိ** ဧတေန **သမာအန**သဒ္ဒဿ အပုဗ္ဗတ္ထာဘာဝံ ဒဿေတိ မုတ္တဂတသဒ္ဒေ ဂတသဒ္ဒဿ ဝိယ။ **ဂတီ**တိ နိရယာဒိဂတိယော။ **ဥပဓီ**တိ အတ္တဘာဝေါ။ **ကာလော**တိ ကမ္မဿ ဝိပစ္စနာရဟကာလော။ **ပယော ဂေ**ါတိ ဝိပာကုပ္ပတ္တိယာ ပစ္စယဘူတာ ကိရိယာ။

အဂတိကမိနိန္တိ နိဗ္ဗာနကမိနိံ။ ဝုတ္တဉှိ “နိဗ္ဗာနဉ္စာဟံ, သာရိပုတ္တ, ပဇာနာမိ နိဗ္ဗာနကမိနိဉ္စ ပဋိပဒ”န္တိ (မ. နိ. ၁.၁၅၃)။ ဗဟူသုပိ မနုဿေသု ဧကမေဝ ဟဏ ဃာတေန္တေသု ကာမံ သဗ္ဗေသမ္ပိ စေတနာ တဿေဝေကဿ ဇီဝိတိန္ဒြိယာရမ္မဏာ, တံ ပန ကမ္မံ တေသံ နာနာကာရံ။ တေသု (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၁၁) ဟိ ဧကော အာဒရေန ဆန္ဒဇာတော ကရောတိ, ဧကော “ဧဟိ တွံပိ ကရောဟီ”တိ ပရေဟိ နိပ္ပီဠိတော ကရောတိ, ဧကော သမာနစ္ဆန္ဒော ဝိယ ဟုတွာ အပ္ပဋိဗာဟမာနော ဝိစရတိ။ တေသု ဧကော တေနေဝ ကမ္မေန နိရယေ နိဗ္ဗတ္တတိ, ဧကော တိရစ္ဆာနယောနိယံ, ဧကော ပေတ္တိဝိသယေ။ တံ တထာဂတော အာယူဟနက္ခဏေယေဝ “ဣမိနာ နီဟာရေန အာယူဟိတတ္တာ ဧသ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, ဧသ တိရစ္ဆာနယောနိယံ, ဧသ ပေတ္တိဝိသယေ”တိ ဇာနာတိ။ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တမာနမ္ပိ “ဧသ မဟာနိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, ဧသ ဥဿဒနိရယေ”တိ ဇာနာတိ။ တိရစ္ဆာနယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တမာနမ္ပိ “ဧသ အပာဒကော ဘဝိဿတိ, ဧသ ဒွိပာဒကော, ဧသ စတုပ္ပဒော, ဧသ ဗဟုပ္ပဒော”တိ ဇာနာတိ။ ပေတ္တိဝိသယေ နိဗ္ဗတ္တမာနမ္ပိ “ဧသ နိဇ္ဈာမတဏှိကော ဘဝိဿတိ, ဧသ ခုပ္ပိပာသိကော, ဧသ ပရဒတ္တူပဇီဝီ”တိ ဇာနာတိ။ တေသု စ ကမ္မေသု “ဣဒံ ကမ္မံ ပဋိသန္ဓိံ အာကမိဿတိ, ဣဒံ အညေန ဒိန္နာယ ပဋိသန္ဓိယာ ဥပဓိဝေပက္ကံ ဘဝိဿတီ”တိ ဇာနာတိ။

တထာ သကလကမတသိကေသု ဧကတော ပိဏ္ဍပာတံ ဒဒမာနေသု ကာမံ သဗ္ဗေသမ္ပိ စေတနာ ပိဏ္ဍပာတာရမ္မဏာဝ, တံ ပန ကမ္မံ တေသံ နာနာကာရံ။ တေသု ဟိ ဧကော အာဒရေန ကရောတီတိ သဗ္ဗံ ပုရိမသဒိသံ, တသ္မာ တေသု ကေစိ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ, ကေစိ မနုဿလောကေ။ တံ တထာဂတော အာယူဟနက္ခဏေယေဝ ဇာနာတိ။ “ဣမိနာ နီဟာရေန အာယူဟိတတ္တာ ဧသ မနုဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ, ဧသ ဒေဝလောကေ။ တတ္ထာပိ ဧသ ခတ္တိယကုလေ, ဧသ ဗြာဟ္မဏကုလေ, ဧသ ဝေဿကုလေ, ဧသ သုဒ္ဒကုလေ, ဧသ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီသု, ဧသ နိမ္မာနရတီသု, ဧသ တုသိတေသု, ဧသ ယာမေသု, ဧသ တာဝတိံသေသု, ဧသ စာတုမဟာရာဇိကေသု, ဧသ ဘုမ္မဒေဝေသူ”တိအာဒိနာ တတ္ထ တတ္ထ ဟီနပဏီတသုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏအပ္ပပရိဝါရမဟာပရိဝါရတာဒိဘေဒံ တံ တံ ဝိသေသံ အာယူဟနက္ခဏေယေဝ ဇာနာတိ။

တထာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေန္တေသုယေဝ “ဣမိနာ နီဟာရေန ဧသ ကိဉ္စိ သလ္လက္ခေတုံ န သက္ခိဿတိ, ဧသ မဟာဘူတမတ္တမေဝ ဝဝတ္ထပေဿတိ, ဧသ ရူပပရိဂ္ဂဟေယေဝ ဌဿတိ, ဧသ အရူပပရိဂ္ဂဟေယေဝ, ဧသ နာမရူပပရိဂ္ဂဟေယေဝ, ဧသ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေယေဝ, ဧသ လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာယမေဝ, ဧသ ပဌမဖလေယေဝ, ဧသ ဒုတိယဖလေယေဝ, ဧသ တတိယဖလေယေဝ, ဧသ အရဟတ္တံ ပာပုဏိဿတီ”တိ ဇာနာတိ။ ကသိဏပရိကမ္မံ ကရောန္တေသုပိ “ဣမဿ ပရိကမ္မမတ္တမေဝ ဘဝိဿတိ, ဧသ နိမိတ္တံ ဥပ္ပာဒေဿတိ, ဧသ အပ္ပနံ ဧဝ ပာပုဏိဿတိ, ဧသ ဈာနံ ပာဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှိဿတီ”တိ ဇာနာတိ။ တေနာဟ **“ဣမဿ စေတနာ”**တိအာဒိ။

ကာမနတော ကာမေတဗ္ဗတော ကာမပဋိသံယုတ္တတော စ ဓာတု **ကာမဓာတု**။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ဗျာပာဒဓာတုရူပဓာတုအာဒီနံ သင်္ဂဟော။ **ဝိလက္ခဏတာယာ** တိ ဝိသဒိသသဘာဝတာယ။ **ခန္ဓာယတနဓာတုလောက**န္တိ အနေကဓာတုံ နာနာဓာတုံ ခန္ဓလောကံ အာယတနလောကံ ဓာတုလောကံ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီတိ ယောဇနာ။ “အယံ ရူပက္ခန္ဓော နာမ။ ပေ.။ အယံ ဝိညာဏက္ခန္ဓော နာမ။ တေသုပိ ဧကဝိဓေန ရူပက္ခန္ဓော, ဧကာဒသဝိဓေန ရူပက္ခန္ဓော။ ဧကဝိဓေန ဝေဒနာက္ခန္ဓော, ဗဟုဝိဓေန ဝေဒနာက္ခန္ဓော။ ဧကဝိဓေန သညာက္ခန္ဓော။ပေ.။ သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ပေ.။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော, ဗဟုဝိဓေန ဝိညာဏက္ခန္ဓော”တိ ဧဝံ တာဝ ခန္ဓလောကဿ, “ဣဒံ စက္ခာယတနံ နာမ။ပေ.။ ဣဒံ ဓမ္မာယတနံ နာမ။ တတ္ထ ဒသာယတနာ ကာမာဝစရာ, ဒွေ စတုဘူမကာ”တိအာဒိနာ အာယတနလောကဿ, “အယံ စက္ခုဓာတု နာမ။ပေ.။ အယံ မနောဝိညာဏဓာတု နာမ။ တတ္ထ သောဠသ ဓာတုယော ကာမာဝစရာ, ဒွေ စတုဘူမကာ”တိအာဒိနာ ဓာတုလောကဿ အနေကသဘာဝံ နာနာသဘာဝဉ္စ ပဇာနာတိ။ န ကေဝလံ ဥပါဒိန္နသင်္ခါရလောကဿေဝ, အထ ခော အနုပါဒိန္နကသင်္ခါရလောကဿပိ “ဣမာယ နာမ ဓာတုယာ ဥဿန္နတ္တာ ဣမဿ ရုက္ခဿ ခန္ဓော သေတော, ဣမဿ

ကာဠော, ကြမသော မဠော, ကြမသော သကဏ္ဍကော, ကြမသော ဗဟလတ္တစော, ကြမသော တနုတ္တစော, ကြမသော ပတ္တံ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဒိဝသေန ဝေရူပံ, ကြမသော ပုပ္ဖံ နီလံ ပီတံ လောဟိတံ ဩဒါတံ သုဂန္ဓံ ဒုဂ္ဂန္ဓံ, ကြမသော ဖလံ ခုဒ္ဒကံ မဟန္တံ ဒီဃံ ဝဋ္ဋံ သုသဏ္ဌာနံ ဒုဿဏ္ဌာနံ မဋ္ဌံ ဖရုသံ သုဂန္ဓံ ဒုဂ္ဂန္ဓံ မဓုရံ တိတ္တကံ ကဋုကံ အမ္ဗိလံ ကသာဝံ, ကြမသော ကဏ္ဍကော တိခိဏော ကုဏ္ဌော ဥဇုကော ကုဋိလော တမ္ဗော ကာဠော ဩဒါတော ဟောတီ"တိအာဒိနာ ပဇာနာတိ။ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓာနံ ဧဝ ဟိ တေ ဗလံ, န အညေသံ။

နာနာဓိမုတ္တိကတန္တိ နာနဇ္ဈာသယတံ။ အဓိမုတ္တိ နာမ အဇ္ဈာသယဓာတု အဇ္ဈာသယသဘာဝေါ။ သော ပန ဟီနပဏီတတာသာမညေန ပါဠိယံ ဒွိဝိဓော ဝုတ္တောပိ ဟီနပဏီတာဒိဘေဒေန အနေကဝိဓောတိ အာဟ **"ဟီနာဒီဟိ အဓိမုတ္တီဟိ နာနာဓိမုတ္တိကဘာဝ"**န္တိ။ တတ္ထ ယေ ယေ သတ္တာ ယံယံအဓိမုတ္တိကာ, တေ တေ တံတဒဓိမုတ္တိကေ ဧဝ သေဝန္တိ ဘဇန္တိ ပယိရုပါသန္တိ ဓာတုသဘာဂတော။ ယထာ ဂူထာဒီနံ ဓာတူနံ သဘာဝေါ ဧသော, ယံ ဂူထာဒီဟိ ဧဝ သံသန္ဒန္တိ သမေန္တိ, ဧဝံ ဟီနဇ္ဈာသယာ ဒုဿီလာဒီဟေဝ သံသန္ဒန္တိ သမေန္တိ, သမ္ပန္နသီလာဒယော စ သမ္ပန္နသီလာဒီဟေဝ။ တံ နေသံ နာနာဓိမုတ္တိကတံ ဘဂဝါ ယထာဘူတံ ပဇာနာတီတိ။

ဝုဒ္ဓိံ ဟာနိဉ္စ တိ ပစ္စယဝိသေသေန သာမတ္ထိယတော အဓိကတံ အနဓိကတဉ္စ။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏနိဒ္ဒေသေ (ဝိဘ. ၈၁၄; ပဋိ. မ. ၁၁၃) "အာသယံ ဇာနာတိ, အနုသယံ ဇာနာတီ"တိ အာသယာဒိဇာနနံ ကသ္မာ နိဒ္ဒိဋ္ဌန္တိ? အာသယဇာနနာဒိနာ ယေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ ပရောပရေဟိ သတ္တာ ကလျာဏပါပါသယာဒိကာ ဟောန္တိ, တေသံ ဇာနနဿ ဝိဘာဝနတော။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တအာသယာနုသယဉာဏာနံ ဝိသုံ အသာဓာရဏတာ, ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တနာနာဓိမုတ္တိကတာဉာဏာနံ ဝိသုံ ဗလဝတာ စ သိဒ္ဓါ ဟောတိ။ တတ္ထ အာသယန္တိ ယတ္ထ သတ္တာ နိဝသန္တိ, တံ တေသံ နိဝါသဋ္ဌာနံ, ဒိဋ္ဌိဂတံ ဝါ ယထာဘူတဉာဏံ ဝါ **အာသယော, အနုသယော** အပ္ပဟီနဘာဝေန ထာမဂတော ကိလေသော။ တံ ပန ဘဂဝါ သတ္တာနံ အာသယံ ဇာနန္တော တေသံ တေသံ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ဝိပဿနာမဂ္ဂဉာဏာနဉ္စ အပ္ပဝတ္တိက္ခဏေပိ ဇာနာတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

> "ကာမံ သေဝန္တံယေဝ ဘဂဝါ ဇာနာတိ – 'အယံ ပုဂ္ဂလော ကာမဂရုကော ကာမာသယော ကာမာဓိမုတ္တော'တိ။ ကာမံ သေဝန္တံယေဝ ဇာနာတိ – 'အယံ ပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မဂရုကော နေက္ခမ္မာသယော နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော'တိ။ နေက္ခမ္မံ သေဝန္တံယေဝ ဇာနာတိ။ ဗျာပါဒံ, အဗျာပါဒံ, ထိနမိဒ္ဓံ, အာလောကသညံ သေဝန္တံယေဝ ဇာနာတိ – 'အယံ ပုဂ္ဂလော ထိနမိဒ္ဓဂရုကော ထိနမိဒ္ဓါသယော ထိနမိဒ္ဓါဓိမုတ္တော'"'တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၁၃)။

ပဉ္စမာဒီနံ စတုန္နံ ဈာနာနန္တိ ရူပါဝစရာနံ ပဉ္စမာဒီနံ ပစ္စနီကဇ္ဈာပနဋ္ဌေန အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာပနဋ္ဌေန စ ဈာနာနံ။ စတုက္ကနယေန ဟေတံ ဝုတ္တံ။ **အဋ္ဌန္နံ ဝိမောက္ခာန**န္တိ ဧတ္ထ ပဋိပါဋိယာ သတ္တ အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏေ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုစ္စနတော အာရမ္မဏေ စ အဓိမုစ္စနတော ဝိမောက္ခာ နာမ။ အဋ္ဌမော ပန သဗ္ဗသော သညာဝေဒယိတေဟိ ဝိမုတ္တတ္တာ အပဂမဝိမောက္ခော နာမ။ စတုက္ကနယပဉ္စကနယေသု ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိ သဝိတက္ကသဝိစာရော နာမ။ ပဉ္စကနယေ ဒုတိယဇ္ဈာနသမာဓိ အဝိတက္ကဝိစာရမတ္တော။ နယဒွယေပိ ဥပရိ တီသု ဈာနေသု သမာဓိ အဝိတက္ကအဝိစာရော။ သမာပတ္တီသု ပဋိပါဋိယာ အဋ္ဌန္နံ သမာဓီတိပိ နာမံ, သမာပတ္တီတိပိ စိတ္တေကဂ္ဂတာသဗ္ဘာဝတော, နိရောဓသမာပတ္တိယာ တဒဘာဝတော န သမာဓီတိ နာမံ။ **ဟာနဘာဂိယဓမ္မ**န္တိ အပ္ပဂုဏေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌိတဿ သညာမနသိကာရာနံ ကာမာဒိအနုပက္ခန္ဒနံ ။ **ဝိသေသဘာဂိယဓမ္မ**န္တိ ပဂုဏေဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌိတဿ သညာမနသိကာရာနံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိပက္ခန္ဒနံ။ ဣတိ သညာမနသိကာရာနံ ကာမာဒိဒုတိယဇ္ဈာနာဒိပက္ခန္ဒနာနိ ဟာနဘာဂိယဝိသေသဘာဂိယာ ဓမ္မာတိ ဒဿိတာနိ။ တေဟိ ပန ဈာနာနံ တံသဘာဝတာ စ ဓမ္မသဒ္ဒေန ဝုတ္တာ။ **တသ္မာ** တိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟေတုဘာဝေန ပစ္စာမသတိ။ **ဝေါဒါန**န္တိ ပဂုဏတာသင်္ခါတံ ဝေါဒါနံ။ တဉှိ ပဌမဇ္ဈာနာဒီဟိ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိအဓိဂမဿ ပစ္စယတ္တာ "ဝုဋ္ဌာန"န္တိ ဝုတ္တံ။ ကေစိ ပန "နိရောဓတော ဖလသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနန္တိ ပါဠိ နတ္ထီ"တိ ဝဒန္တိ။ တေ "နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာနာသညာယတနံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော"တိ ဣမာယ **ပါဠိယာ** (ပဋ္ဌာ. ၁.၁.၄၁၇) ပဋိသေဓေတဗ္ဗာ။ ယော သမာပတ္တိလာဘီ သမာနော ဧဝ "န လာဘီမှီ"တိ, ကမ္မဋ္ဌာနံ သမာနံ ဧဝ "န ကမ္မဋ္ဌာန"န္တိ သညီ ဟောတိ, သော သမ္ပတ္တိံယေဝ သမာနံ "ဝိပတ္တီ"တိ ပစ္စေတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

န တထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗ န္တိ ယထာ ပရတဒိနာ ဝုတ္တံ, တထာ န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **သကသကကိစ္စမေဝ ဇာနာတီ**တိ ဌာနာဋ္ဌာနဇာနနာဒိသကသကမေဝ ကိစ္စံ ကာတုံ ဇာနာတိ, ယထာသကမေဝ ဝိသယံ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။ **တမ္ပိ** တိ တေဟိ ဒသဗလဉာဏေဟိ ဇာနိတဗ္ဗမ္ပိ။ **ကမ္မဝိပာကန္တရမေဝတ**တိ ကမ္မန္တရဿ ဝိပာကန္တရမေဝ ဇာနာတိ။ စေတနာစေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မေ နိရယာဒိနိဗ္ဗာနကမိနိပ္ပဋိပဒာဘူတေ ကမ္မန္တိ ဂဟေတွာ အာဟ **"ကမ္မပရိစ္ဆေဒမေဝတ"**တိ။ ဓာတုနာနတ္တဉ္စ ဓာတုနာနတ္တကာရဏဉ္စ **ဓာတုနာနတ္တကာရဏ** န္တိ ကေဒေသသရူပေကသေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တဉှိ ဉာဏံ တဒုဘယမ္ပိ ဇာနာတိ။ ''ဣမာယ နာမ ဓာတုယာ ဥဿန္နတ္တာ''တိအာဒိနာ (ဝိဘ. အဋ္ဌ. ၈၁၂) တထာ စေဝ သံဝဏ္ဏိတံ။ **သစ္စပရိစ္ဆေဒမေဝတ**တိ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန သစ္စာနံ ပရိစ္ဆိန္နမေဝ။ **အပ္ပေတုံ န သက္ကောတိ** အဋ္ဌမနဝမဗလာနိ ဝိယ တံသဒိသံ, ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏမိဝ **ဝိကုဗ္ဗိတုံ** ။ ဧတေနဿ ဗလသဒိသတဉ္စ နိဝါရေတိ။ ဈာနာဒိဉာဏံ ဝိယ တ **အပ္ပေတုံ ဝိကုဗ္ဗိတုဉ္စ**။ ယဒိပိ ဟိ ဈာနာဒိပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ သတ္တမဗလန္တိ တဿ သဝိတက္ကသဝိစာရတာ ဝုတ္တာ, တထာပိ ဈာနာဒီဟိ ဝိနာ ပစ္စဝေက္ခဏာ နတ္ထီတိ ဈာနာဒိသဟဂတံ ဉာဏံ တဒန္တောဂဓံ ကတွာ **ဧဝံ** ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အထ တ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဈာနာဒိကိစ္စံ ဝိယ န သဗ္ဗံ ဗလကိစ္စံ ကာတုံ သက္ကောတီတိ ဒဿေတုံ **"ဈာနံ ဟုတွာ အပ္ပေတုံ, ဣဒ္ဓိ ဟုတွာ ဝိကုဗ္ဗိတုဉ္စ န သက္ကောတီ"**တိ ဝုတ္တံ, န ပန ကဿစိ ဗလဿ ဈာနဣဒ္ဓိဘာဝတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧဝံ ကိစ္စဝိသေသဝသေနပိ ဒသဗလဉာဏသဗ္ဗညုတညာဏဝိသေသံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိတက္ကတ္တိကဘူမန္တရဝသေနပိ တံ ဒဿေတုံ **"အပိစာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပဋိပာဋိယာ**တိအာဒိတော ပဋ္ဌာယ ပဋိပာဋိယာ။

အနုပဒဝဏ္ဏနံ ဥတွာ ဝေဒိတဗ္ဗာနီတိ သမ္ဗန္ဓော။ ကိလေသာဝရဏံ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ကိလေသာဝရဏဿ အဘာဝေ အာသဝက္ခယဉာဏာဓိဂမဿ ဌာနံ, တဗ္ဘာဝေ အဋ္ဌာနံ။ အနဓိဂမဿ ပန တဒုဘယမ္ပိ ယထာက္ကမံ အဋ္ဌာနံ ဌာနဉ္စာတိ တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **"လောကိယ။ပေ။ ဒဿနတော စာ"** တိ အာဟ။ တတ္ထ လောကိယသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဌိတိ အာသဝက္ခယာဓိဂမဿ ဌာနံ ကိလေသာဝရဏာဘာဝဿ ကာရဏတ္တာ။ သာ ဟိ တသ္မိံ သတိ န ဟောတိ, အသတိ စ ဟောတိ။ ဧတေန တဿာ အဋ္ဌိတိယာ တဿ အဋ္ဌာနတာ ဝုတ္တာ ဧဝ။ **နေသံ** ဝေနေယျသတ္တာနံ။ **ဓာတုဝေမတ္တဒဿနတော** တိ ကာမဓာတုအာဒီနံ ပဝတ္တိဘေဒဒဿနတော, ယဒဂ္ဂေန ဓာတုဝေမတ္တံ ဇာနာတိ, တဒဂ္ဂေန စရိယာဒိဝိသေသမ္ပိ ဇာနာတိ။ **ဓာတုဝေမတ္တဒဿနတော** တိ တ ဓမ္မဓာတုဝေမတ္တဒဿနတော။ သဗ္ဗာပိ ဟိ စရိယာ ဓမ္မဓာတုပရိယာပန္နာ ဧဝါတိ။ **ပယောဂံ အနာဒိယိတွာပိ** သန္တတိမဟာမတ္တာဒီနံ ဝိယ။ **ဒိဗ္ဗစက္ခုနုဘာဝတော ပတ္တဗ္ဗေနာ**တိ ဧတ္ထ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ပရဿ ဟဒယဝတ္ထုသန္နိဿယလောဟိတဝဏ္ဏဒဿနမုခေန တဒါ ပဝတ္တမာနစိတ္တဇာနနတ္ထံ ပရိကမ္မကရဏံ နာမ သာဝကာနံ, တဉ္စ ခော အာဒိကမ္မိကာနံ, ယတော ဒိဗ္ဗစက္ခုအာနုဘာဝတော စေတောပရိယဉာဏဿ ပတ္တဗ္ဗတာ သိယာ။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန ယဒိပိ အာသဝက္ခယဉာဏာဓိဂမတော ပဂေဝ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာဓိဂမော, တထာပိ တထာပရိကမ္မကရဏံ နတ္ထိ ဝိဇ္ဇာတ္တယသိဒ္ဓိယာ သိဇ္ဈနတော။ သေသာဘိညာတ္တယေ စေတောပရိယဉာဏံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏာဓိဂမေန ပတ္တန္တိ စ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ တထာ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

သီဟနာဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂-၄. အဓိဝုတ္တိပဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၂-၂၄. ဒုတိယေ **အဓိဝစနပဒာန**န္တိ ပညတ္တိပဒာနံ။ အသာဒီသု သိရိဝဍ္ဍကာဒိသဒ္ဒာ ဝိယ ဝစနမတ္တမေဝ အဓိကာရံ ကတွာ ပဝတ္တိယာ အဓိဝစနံ ပညတ္တိ။ အထ တ အဓိသဒ္ဒော ဥပရိဘာဝေ။ ဝုစ္စတီတိ ဝစနံ, ဥပရိ ဝစနံ အဓိဝစနံ, ဥပာဒါဘူတရူပာဒီနံ ဥပရိ ပညပိယမာနာ ဥပာဒါပညတ္တီတိ အတ္ထော, တသ္မာ ပညတ္တိဒီပကပဒါနီတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တဿ ပဒါနိ ပဝဋ္ဌာနာနိ **အဓိဝစနပဒါနိ**။ တေနာဟ **"တေသံ ယေ"**တိအာဒိ။ **တေသ**န္တိ အဓိဝစနာနံ။ **ယေ**တိ ခန္ဓာဒယော။ အဓိဝုတ္တိတာယ **အဓိဝုတ္တိယောတိ ဒိဋ္ဌိယော ဝုစ္စန္တိ** ။ အဓိကဉှိ သဘာဝဓမ္မေသု သဿတာဒိံ, ပကတိအာဒိံ, ဒဗ္ဗာဒိံ, ဇီဝါဒိံ, ကာယာဒိဉ္စ, အဘူတံ အတ္ထံ အဇ္ဈာရောပေတွာ ဒိဋ္ဌိယော ပဝတ္တန္တီတိ။ တေနာဟ **"အထတ"**တိအာဒိ။ တတိယစတုတ္ထာနိ သုဝိညေယျာနိ။

အဓိဝုတ္တိပဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ကာယဂတာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၅. ပဌမေ **သကလဋ္ဌေနာ**တိ နိဿေသဋ္ဌေန။ အနဝသေသဖရဏဝသေန စေတ္ထ သကလဋ္ဌော ဝေဒိတဗ္ဗော, အသုဘနိမိတ္တာဒီသု ဝိယ ဧကဒေသေ အဋ္ဌတွာ အနဝသေသတော ဂဟေတဗ္ဗဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ **တဒါရမ္မဏာနံ ဓမ္မာန**န္တိ တံ ကသိဏံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တနကဓမ္မာနံ။ **ခေတ္တဋ္ဌေနာ**တိ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနဋ္ဌေန။ **အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေနာ**တိ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘာဝေန။ ယထာ ခေတ္တံ သဿာနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ ဝဍ္ဎနဋ္ဌာနဉ္စ, ဧဝမေဝ တံ တ ဈာနံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနန္တိ။ ယောဂိနော တ သုခဝိသေသာနံ ကာရဏဘာဝေန။ **ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ**တိ ကသိဏံ "ဥဒ္ဓံ အဓော တိရိယ"န္တိ ဧတ္ထာပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဧဝ ဟိ သဗ္ဗတ္ထ ကသိဏံ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗံ။ **တေန တေန တ ကာရဏေနာ**တိ တေန တေန ဥပရိအာဒီသု ကသိဏဝဍ္ဎနကာရဏေန။ ယထာ ကိန္တိ အာဟ **"အာလောကမိဝ ရူပဒဿနကာမော"**တိ။ ယထာ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဥဒ္ဓံ စေ ရူပံ ဒဋ္ဌုကာမော, ဥဒ္ဓံ အာလောကံ ပသာရေတိ။ အဓော စေ, အဓော။ သမန္တတော စေ ရူပံ ဒဋ္ဌုကာမော, သမန္တတော အာလောကံ ပသာရေတိ, ဧဝံ သဗ္ဗကသိဏန္တိ အတ္ထော။ **ဧကဿာ**တိ ပထဝီကသိဏာဒီသု ဧကေကဿ။ **အညဘာဝါနုပဂမနတ္ထ**န္တိ အညကသိဏဘာဝါနုပဂမနဒီပနတ္ထံ, အညဿ ဝါ ကသိဏဘာဝါနုပဂမနဒီပနတ္ထံ။ န ဟိ အညေန ပသာရိတကသိဏံ တတော အညေန ပသာရိတကသိဏဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတိ, ဧဝမ္ပိ နေသံ အညကသိဏသမ္ဘေဒါဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ **န အညံ** ပထဝီအာဒိ။ န ဟိ ဥဒကေန ဌိတဋ္ဌာနေ သသမ္ဘာရပထဝီ အတ္ထိ။ **အညကသိဏသမ္ဘေဒော**တိ အာပေါကသိဏာဒိနာ သင်္ကရော။ **သဗ္ဗတ္ထာ**တိ သဗ္ဗေသု သေသကသိဏေသု။

ဧကဒေသေ အဋ္ဌတွာ အနဝသေသဖရဏံ ပမာဏဿ အဂ္ဂဟဏတော **အပ္ပမာဏံ**။ တေနေဝ ဟိ နေသံ ကသိဏသမညာ။ တထာ စာဟ **"တဉှိ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ **စေတသာ ဖရန္တော**တိ ဘာဝနာစိတ္တေန အာရမ္မဏံ ကရောန္တော။ ဘာဝနာစိတ္တဉှိ ကသိဏံ ပရိတ္တံ ဝါ ဝိပုလံ ဝါ သကလမေဝ မနသိ ကရောတိ, န ဧကဒေသံ။ ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသေ ပဝတ္တဝိညာဏံ ဖရဏအပ္ပမာဏဝသေန ဝိညာဏကသိဏန္တိ ဝုတ္တံ။ တထာ ဟိ တံ ဝိညာဏန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ကသိဏဝသေနာ**တိ ဥဂ္ဃာဋိတကသိဏဝသေန ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသေ ဥဒ္ဓံအဓောတိရိယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယတ္တကဉှိ ဌာနံ ကသိဏံ ပသာရိတံ, တတ္တကံ အာကာသဘာဝနာဝသေန အာကာသံ ဟောတီတိ။ ဧဝံ ယတ္တကံ ဌာနံ အာကာသံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌိတံ, တတ္တကံ သကလမေဝ ဖရိတွာ ဝိညာဏဿ ပဝတ္တနတော အာဂမနဝသေန ဝိညာဏကသိဏေပိ ဥဒ္ဓံအဓောတိရိယတာ ဝုတ္တာတိ အာဟ **"ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသဝသေန တတ္ထ ပဝတ္တဝိညာဏေ ဥဒ္ဓံအဓောတိရိယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ"**တိ။

ကသိဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ကာဠီသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၆. ဆဋ္ဌေ **အတ္ထဿ ပတ္တိ**န္တိ ဧကန္တတော ဟိတာနုပ္ပတ္တိံ။ **ဟဒယဿ သန္တိ**န္တိ ပရမစိတ္တူပသမံ။ **ကိလေသသေန**န္တိ ကာမဂုဏသင်္ခါတံ ပဉ္စမံ ကိလေသသေနံ။ သာ ဟိ ကိလေသသေနာ အစ္ဆရာသင်္ဃာတသဘာဝတာပိ ပဋိပတ္တိယမာနာ ပိယာယိတဗ္ဗကန္တိတဗ္ဗရူပသဘာဝတော ပိယရူပသာတရူပဟ နာမ အတ္တနော ကိစ္စဝသေန။ **အဟံ ဧကော ဈာယန္တော**တိ အဟံ ဂဏသင်္ဂဏိကာယ ကိလေသသင်္ဂဏိကာယ စ အဘာဝတော ဧကော အသဟာယော လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန ဈာယန္တော။ **အနုဗုဇ္ဈိ**န္တိ အနုက္ကမေန မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ ဗုဇ္ဈိံ ပဋိဝိဇ္ဈိံ။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ပိယရူပံ သာတရူပံ သေနံ ဇိနိတွာ အဟံ ဧကော ဈာယန္တော "အတ္ထဿ ပတ္တိံ ဟဒယဿ သန္တိ"န္တိ သင်္ခံ ဂတံ အရဟတ္တသုခံ ပဋိဝိဇ္ဈိံ, တသ္မာ ဇနေန မိတ္တသန္ထဝံ န ကရောမိ, တေနေဝ စ မေ ကာရဏေန ကေနစိ သဒ္ဓိံ သက္ခီ န သမ္ပဇ္ဇတီတိ။ **အတ္ထာဘိနိဗ္ဗတ္တေသု**န္တိ ကတိသဒ္ဒလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟ **"အတ္ထေတိ ဂဟေတွာ"**တိ။

ကာဠီသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ပဌမမဟာပဉှသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၂၇. သတ္တမေ **ဝုစ္စေထာ**တိ ဝုစ္စေယျ။ **ဒုတိယပဒေပီ**တိ "အနုသာသနိယာ တ အနုသာသနိ"န္တိ ဧဝံ ဒုတိယတ္ထေပိ။ **တေ ကိရ ဘိက္ခူ**။ **န စေဝ သမ္ပာယိဿန္တီ**တိ န စေဝ သမ္မဒေဝ ပကာရေဟိ ဂဟေဿန္တိ ဉာပေဿန္တိ။ တေနာဟ **"သမ္ပာဒေတွာ ကထေတုံ န သက္ခိဿန္တီ"**တိ။ ယသ္မာ အဝိသယေ ပဉှံ ပုဋ္ဌာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝိဃာတံ အာပဇ္ဇိဿန္တီတိ ယောဇနာ။ **အညထာ အာရာဓနံ နာမ နတ္ထီ**တိ ကမ္မိနာ သပစ္စယနာမရူပါနံ ယာထာဝတော

အဝဘောဓော ဧဝ ဣတော ဗာဟိရကာနံ နတ္ထိ, ကုတော ပဝေဒနာတိ ဒဿေတိ။ **အာရာဓနန္တိ** ယာထာဝပဝေဒနေန စိတ္တသ္သ ပရိတောသနံ။

ကော ပဉှောဟာတိ ကော ပဉှာမဂ္ဂေ, ကော် ပဉှာဂဝေသနန္တိ အတ္ထော။ **ကော ဥဒ္ဒေသော** တိ ကော် ဥဒ္ဒိသနံ အတ္ထသ္သ သံခိတ္တဝစနံ။ **ဝေယျာကရဏ** န္တိ နိဒ္ဒိသနံ အတ္ထသ္သ ဝိဝရိတွာ ကထနံ။ **ဟေတုနာ**တိ "အန္တဝန္တော အနစ္စန္တိကတော တာဝကာလိကတော နိစ္စပဋိက္ခေပတော"တိ ဝေမာဒိနာ နယေန ယထာ ဣမေ သင်္ခါရာ တေ ရဟိ, ဧဝံ အတီတေ အနာဂတေ စ အနိစ္စာ သင်္ခတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ခယဓမ္မာ ဝယဓမ္မာ ဝိရာဂဓမ္မာတိ အတီတာနာဂတေသု နယေန။

သဗ္ဗေ သတ္တာ တိ အနဝသေသာ သတ္တာ။ တေ ပန ဘဝဘေဒတော သင်္ခေပေနေဝ ဘိန္ဒိတွာ ဒဿေန္တော **"ကာမဘဝါဒီသူ"**တိအာဒိမာဟ ။ ဗ္ယဓိကရဏာနမ္ပိ ဗာဟိရတ္ထသမာသော ဟောတိ ယထာ "ဥရသိလောမော"တိ အာဟ **"အာဟာရတော ဌိတိ ဧတေသန္တိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ"** တိ။ တိဋ္ဌတိ ဧတေနာတိ တ ဌိတိ, အာဟာရော ဌိတိ ဧတေသန္တိ **အာဟာရဋ္ဌိတိကာ** တိ ဧဝံ တ တ္ထေ သမာသဝိဂ္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အာဟာရဋ္ဌိတိကာ** တိ ပစ္စယဋ္ဌိတိကာ, ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိကာတိ အတ္ထော။ ပစ္စယတ္ထော ဟေတ္ထ အာဟာရသဒ္ဒော "အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နသ္သ တ ကာမစ္ဆန္ဒသ္သ ဥပ္ပာဒာယာ"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၅.၂၃၂) ဝိယ။ ဧဝဉှိ "သဗ္ဗေ သတ္တာ"တိ ဣမိနာ အသညသတ္တာ ပရိဂ္ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ သာ ပနာယံ အာဟာရဋ္ဌိတိကတာ နိပ္ပရိယာယတော သင်္ခါရဓမ္မော။ တေနာဟ အဋ္ဌကထာစရိယာ "အာဟာရဋ္ဌိတိကာတိ အာဂတဋ္ဌာနေ သင်္ခါရလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော"တိ (ဟရာ. အဋ္ဌ. ၁.၁ ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍဝဏ္ဏနာ; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁၃၆)။ ယဒိ ဧဝံ "သဗ္ဗေ သတ္တာ"တိ ဣဒံ ကထန္တိ? ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနာတိ နာယံ ဒေါသော။ တေနေတဟ – "ကေဓမ္မေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သမ္မာ နိဗ္ဗိန္ဒမာနော သမ္မာ ဝိရဇ္ဇမာနော သမ္မာ ဝိမုစ္စမာနော သမ္မာ ပရိယန္တဒဿာဝီ သမ္မဒတ္ထံ အဘိသမေစ္စ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ဒုက္ခဿန္တကရော ဟောတိ။ ကတမသ္မိံ ဧကဓမ္မေ? သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ"တိ။ ယွာတယံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ကထာယ သဗ္ဗေသံ သင်္ခါရာနံ ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာယ အာဟာရပရိယာယေန သာမညတော ပစ္စယဓမ္မော ဝုတ္တော, အယံ အာဟာရော နာမ ဧကော ဓမ္မော။

စောဒကော ဝုတ္တမ္ပိ အတ္ထံ ယာထာဝတော အပ္ပဋိဝိဇ္ဈမာနော နေယျတ္ထံ သုတ္တပဒံ နီတတ္ထတော ဒဟန္တော "သဗ္ဗေ သတ္တာ"တိ ဝစနမတ္တေ ဌတွာ **"နနု စာ"**တိအာဒိနာ စောဒေတိ။ အာစရိယော အဝိပရီတံ တတ္ထ ယထာဓိပ္ပေတမတ္ထံ ပဝေဒေန္တော **"န ဝိရုဇ္ဈတီ"** တိ ဝတွာ **"တေသဉှိ ဈာနံ အာဟာရော ဟောတီ"**တိ အာဟ။ **ဈာန**န္တိ ကေတေကာရာဘတဝဟံ သညာယ ဝိရဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တရူပာဝစရစတုတ္ထဇ္ဈာနံ။ ဟဋ္ဌိယံ ပန "အနာဟာရာ"တိ ဝစနံ အသညဘဝေ စတုန္နံ အာဟာရာနံ အဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ, န ပစ္စယာဟာရဿ အဘာဝတော။ **ဧဝံ သန္တေပိ** တိ ဣဒံ သာသနေ ယေသု ဓမ္မေသု ဝိသေသတော အာဟာရသဒ္ဒော နိရုဠှော, "အာဟာရဋ္ဌိတိကာ"တိ ဧတ္ထ ယဒိ တေယေဝ ဂယှန္တိ, အဗ္ယာပိတဒေါသမာပန္နော။ အထ သဗ္ဗောပိ ပစ္စယဓမ္မော အာဟာရောတိ အဓိပ္ပေတော, ဣမာယ အာဟာရဟဋ္ဌိယာ ဝိရောဓော အာပန္နောတိ ဒဿေတုံ အာရဒ္ဓံ။ **"န ဝိရုဇ္ဈတီ"** တိ ယေနာဓိပ္ပာယေန ဝုတ္တံ, တံ ဝိဝရန္တော **"တေသမ္ပိဉှိ သုတ္တေ"** တိအာဒိမာဟ။ ကဗဠီကာရာဟာရာဒီနံ ဩဇဋ္ဌမကရူပာဟာရဏာဒိ နိပ္ပရိယာယေန အာဟာရဘာဝော။ ယထာ ဟိ ကဗဠီကာရာဟာရော ဩဇဋ္ဌမကရူပာဟာရဏေန ရူပကာယံ ဥပတ္ထမ္ဘေန္တော, ဧဝံ ဖဿာဒယော ဝေဒနာဒိအာဟာရဏေန နာမကာယံ ဥပတ္ထမ္ဘေတိ, တသ္မာ သတိပိ ဇနကဘာဝေ ဥပတ္ထမ္ဘကဘာဝေ ဩဇာဒီသု သာတိသယော လဗ္ဘမာနော မုချော အာဟာရဋ္ဌောတိ တေ ဧဝ **နိပ္ပရိယာယေန အာဟာရလက္ခဏာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ** ။

ဣဓာတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ ပရိယာယေန ပစ္စယော အာဟာရောတိ ဝုတ္တော, သဗ္ဗော ပစ္စယဓမ္မော အတ္တနော ဖလံ အာဟရတီတိ ဣမံ ပရိယာယံ လဘတီတိ။ တေနာဟ **"သဗ္ဗဓမ္မာနဉှိ"** တိအာဒိ။ တတ္ထ **သဗ္ဗဓမ္မာန** န္တိ သဗ္ဗေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ။ ဣမာနိ ယထာဝုတ္တမတ္ထံ သုတ္တေန သမတ္ထေတုံ **"တေနေတဟာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အယန္တိ** ပစ္စယာဟာရော။ **နိပ္ပရိယာယာဟာရောပိ ဂဟိတောဝ ဟောတိ** တိ ယာဝတာ သောပိ ပစ္စယဘာဝေနေဝ ဇနကော ဥပတ္ထမ္ဘကော စ ဟုတွာ တံ တံ ဖလံ အာဟရတီတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ လဘတီတိ။

တတ္ထာ တိ ပရိယာယာဟာရေ, နိပ္ပရိယာယာဟာရေတိ ဒွီသု အာဟာရေသု အသညဘဝေ ယဒိပိ နိပ္ပရိယာယာဟာရော န လဗ္ဘတိ, ပရိယာယာဟာရော ပန လဗ္ဘတေဝ။ ဣမာနိ တမေဝတ္ထံ ဝိတ္ထာရတော ဒဿေတုံ **"အနုပ္ပန္နေ

ဟိ ဗုဒ္ဓေ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဥပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ တိတ္ထကရမတနိဿိတာနံ ဈာနဘာဝနာယ အသိဇ္ဈနတော **“အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ”**တိ ဝုတ္တံ။ သာသနိကာ တာဒိသံ ဈာနံ န နိဗ္ဗတ္တေန္တီတိ **“တိတ္ထာယတနေ ပဗ္ဗဇိတာ”** တိ ဝုတ္တံ။ တိတ္ထိယာ ဟိ ဥပပတ္တိဝိသေသေ ဝိမုတ္တိသညိနော သညာဝိရာဂဝိရာဂေသု အာဒီနဝဒဿိနော ဝါ ဟုတွာ အသညသမာပတ္တိံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ အက္ခဏဘူမိယံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, န သာသနိကာ။ **တယောကာသိဏော ပရိက္ကမ္မံ ကတွာ** တိ တယော ကာသိဏော ပဉ္စမာဒီနိ တီဏိ ဈာနာနိ နိဗ္ဗတ္တေတွာ တတိယဇ္ဈာနေ စိဏ္ဏဝသီ ဟုတွာ တတော ဝုဋ္ဌာယ စတုတ္ထဇ္ဈာနာဓိဂမာယ ပရိကမ္မံ ကတွာ။ တေနေတဟ **“စတုတ္ထဇ္ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ”** တိ။

ကသ္မာ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၆၈-၇၃; ဒီ. နိ. အဘိ. ဋီ. ၁.၆၈-၇၃) ပနေတ္ထ တယောကာသိဏေယေဝ ပရိကမ္မံ ဝုတ္တန္တိ? ဝုစ္စတေ, ယထေဝ ဟိ ရူပပဋိဘာဂဘူတေသု ကသိဏဝိသေသေသု ရူပဝိဘာဝနေန ရူပဝိရာဂဘာဝနာသင်္ခါတော အရူပသမာပတ္တိဝိသေသော သစ္ဆိကရီယတိ, ဧဝံ အပရိစ္ဆိန္နာကာသဂ္ဂဟဏာယ အရူပပဋိဘာဂဘူတေ ကသိဏဝိသေသေ အရူပဝိဘာဝနေန အရူပဝိရာဂဘာဝနာ သင်္ခါတော ရူပသမာပတ္တိဝိသေသော အဓိဂမီယတီတိ။ တတ္ထ စ “သညာ ရောဂေါ, သညာ ဂဏ္ဍော”တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၄), “ဓိ စိတ္တံ, ဓိ ဝတေတံ စိတ္တ”န္တိအာဒိနာ စ နယေန အရူပပ္ပဝတ္တိယာ အာဒီနဝဒဿနေန တဒဘာဝေ စ သန္တပဏီတဘာဝသန္နိဋ္ဌာနေန ရူပသမာပတ္တိယာ အဘိသင်္ခရဏံ အရူပဝိရာဂဘာဝနာ။ ရူပဝိရာဂဘာဝနာ ပန သဒ္ဒိံ ဥပစာရေန အရူပသမာပတ္တိယော, တတ္ထာပိ ဝိသေသေန ပဉ္စမာရုပ္ပဇ္ဈာနံ။ ယဒိ ဧဝံ “ပရိစ္ဆိန္နာကာသကသိဏေပီ”တိ ဝတ္တဗ္ဗံ, တသ္သာပိ အရူပပဋိဘာဂတာ လဗ္ဘတီတိ? ကိဉ္စာပိ လဗ္ဘတေဝ, ကေသဉ္စိ အဝစနံ ပနေတ္ထ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ အဂ္ဂဟိတဘာဝေန။ ယထာ ဟိ ရူပဝိရာဂဘာဝနာ ဝိရဇ္ဇနီယဓမ္မဘာဝမတ္တေန ပရိနိပ္ဖန္နာ, ဝိရဇ္ဇနီယဓမ္မပရိဘာသဘူတေ စ ဝိသယဝိသေသေ ဟတုဘာဝတိ, ဧဝံ အရူပဝိရာဂဘာဝနာပီတိ ဝုစ္စမာနေ န ကောစိ ဝိရောဓော။ တိတ္ထိယေဟေဝ ပန တသ္သာ သမာပတ္တိယာ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတာယ တေသဉ္စ ဝိသယပထေ သုပနိဗန္ဓနသ္သေဝ တသ္သ ဈာနဿ ပဋိပတ္တိတော ဒိဋ္ဌိဝသေန္တေဟိ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ စတုတ္ထေယေဝ ဘူတကသိဏေ အရူပဝိရာဂဘာဝနာပရိကမ္မံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကိဉ္စ ဝဏ္ဏကသိဏေသု ဝိယ ပုရိမဘူတကသိဏတ္တယေပိ ဝဏ္ဏပ္ပဋိစ္ဆာယာဝ ပဏ္ဏတ္တိ အာရမ္မဏံ ဈာနဿ လောကတေဟာရာနုရောဓေနေဝ ပဝတ္တိတော။ ဝေဉ္စ ကတွာ **ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ** (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၅၇) ပထဝီကသိဏဿ အာအာသစန္ဒမဏ္ဍလူပမဝစနဉ္စ သမတ္ထိတံ ဟောတိ, စတုတ္ထံ ပန ဘူတကသိဏံ ဘူတပ္ပဋိစ္ဆာယမေဝ ဈာနဿ ဂေစရဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ တသ္သေဝံ အရူပပဋိဘာဂတာ ယုတ္တာတိ တယောကာသိဏေယေဝ ပရိကမ္မံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဓီတိ ဇိဂုစ္ဆနတ္ထေ နိပါတော, တသ္မာ **ဓိ စိတ္တ** န္တိ စိတ္တံ ဇိဂုစ္ဆာမိ။ **ဓိ ဝတေတံ စိတ္တ** န္တိ ဧတံ မမ စိတ္တံ ဇိဂုစ္ဆိတံ ဝတ ဟောတု။ **ဝတာ**တိ သမ္ဘာဝနေ။ တေန ဇိဂုစ္ဆနံ သမ္ဘာဝေန္တော ဝဒတိ။ **နာမာ**တိ စ သမ္ဘာဝနေ ဧဝ။ တေန စိတ္တဿ အဘာဝံ သမ္ဘာဝေတိ။ စိတ္တဿ ဘာဝဘာဝေသု အာဒီနဝါနိသံသေ ဒဿေတုံ **“စိတ္တဉ္ဟိ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ခန္တိံ ရုစိံ ဥပ္ပာဒေတွာ** တိ စိတ္တဿ အဘာဝေ ဧဝ သာဓု သုဋ္ဌုတိ ကမံ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိံ တတ္ထ စ အဘိရုစိံ ဥပ္ပာဒေတွာ။ တထာ ဘာဝိတဿ ဈာနဿ ဌိတိဘာဂိယဘာဝပ္ပတ္တိယာ **အပရိဟီနဇ္ဈာနာ** ။ တိတ္ထာယတနေ ပဗ္ဗဇိတဿေဝ တထာ ဈာနဘာဝနာ ဟောတီတိ အာဟ **“မနုဿလောကေ”** တိ။ **ပဏိဟိတော အဟောသီ**တိ မရဏဿ အာသန္နကာလေ ဌပိတော အဟောသိ။ ယဒိ ဌာနာဒိနာ အာကာရေန နိဗ္ဗတ္တေယျ ကမ္မဗလေန, ယာဝ ဘေဒာ တေနေဝ ကာရေန တိဋ္ဌေယျာတိ အာဟ **“တေန ဣရိယာပထေနာ”**တိအာဒိ။ **ဧဝရူပာနမ္ပိ** တိ ဧဝံ အစေတနာနမ္ပိ။ **ပိ**-သဒ္ဒေန ပဂေဝ သစေတနာနန္တိ ဒဿေတိ။ ကထံ ပန အစေတနာနံ နေသံ ပစ္စယာဟာရဿ ဥပကပ္ပနန္တိ စောဒနံ သန္ဓာယ တတ္ထ နိဒဿနံ ဒဿေန္တော **“ယထာ”**တိအာဒိမာဟ။ တေန န ကေဝလမာဂမောယေဝ, အယမေတ္ထ ယုတ္တီတိ ဒဿေတိ။ **တာဝ တိဋ္ဌန္တီ** တိ ဥက္ကံသတော ပဉ္စ မဟာကပ္ပသတာနိ တိဋ္ဌန္တိ။

ယေ ဥဋ္ဌာနဝီရိယေန ဒိဝသံ ဝီတိနာမေတွာ တဿ နိဿန္ဒဖလမတ္တံ ကိဉ္စိဒေဝ လဘိတွာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တိ, တေ **ဥဋ္ဌာနဖလူပဇီဝိနော** ။ ယေ ပန အတ္တနော ပုညဖလမေဝ ဥပဇီဝန္တိ, တေ **ပုညဖလူပဇီဝိနော**။ နေရယိကာနံ ပန နေဝ ဥဋ္ဌာနဝီရိယဝသေန ဇီဝိကကပ္ပနံ, ပုညဖလဿ ပန လေသောပိ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ **“ယေ ပန နေရယိကာ။ပေ။ ဇီဝီတိ ဝုတ္တာ”**တိ။ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ အာဟရဏေန မနောသဉ္စေတနာ အာဟာရောတိ ဝုတ္တာ, န ယဿ ကဿစိ ဖလဿာတိ အဓိပ္ပာယေန **“ကိံ ပန အာဟာရာ အတ္ထီ”** တိ စောဒေတိ။ အာစရိယော နိပ္ပရိယာယာဟာရေ အဓိပ္ပေတေ “သိယာ တဝ စောဒနာ အဝသရာ, သာ ပန တတ္ထ အနဝသရာ”တိ စ ဒဿေန္တော **“ပဉ္စ, န ပဉ္စာတိ ဣဒံ န ဝတ္တဗ္ဗ”** န္တိ ဝတွာ ပရိယာယာဟာရဿေဝ ပနေတ္ထ အဓိပ္ပေတဘာဝံ ဒဿေန္တော **“နနု ပစ္စယော အာဟာရော”**တိ ဝုတ္တမေ

တ”န္တိ အာဟ။ **တသ္မာ** တိ ယသ္မာ ကသ္မာစိ ပစ္စယသ္မာ အာဟာရောတိ ဣစ္ဆိတတ္တာ။ ဣတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဟာဋ္ဌယာ သမတ္ထေန္တော **“ယံ သန္ဓာယာ”** တိအာဒိမာဟ။

မုဠ္ဍာဟာရဝသေနပိ နေရယိကာနံ အာဟာရဋ္ဌိတိကတံ ဒဿေတုံ **“ကဗဠီကာရာဟာရံ။ပေ။ သာဓေတီ”**တိ ဝုတ္တံ။ ယဒိ ဧဝံ နေရယိကာ သုခပ္ပဋိသံဝေဒိနောပိ ဟောန္တီတိ? နောတိ ဒဿေတုံ **“ခေဠော ဟိ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တယော** တိ တယော အရူပာဟာရာ ကဗဠီကာရာဟာရဿ အဘာဝတော။ **အဝသေသာန**န္တိ အသညသတ္တေဟိ အဝသေသာနံ ကာမဘဝာဒီသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ။ ပစ္စယာဟာရော ဟိ သဗ္ဗေသံ သာဓာရဏောတိ။

ပဌမမဟာပဉှသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈-၉. ဒုတိယမဟာပဉှသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၈-၂၉. အဋ္ဌမေ **ဧဝံနာမကေ**တိ ကဇင်္ဂလာတိ ဧဝံ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန လဒ္ဓနာမကေ မဇ္ဈိမပ္ပဒေသဿ မရိယာဒဘူတေ နဂရေ။ “နိဂမေ”တိပိ ဝဒန္တိ, “နိစုလဝနေ”တိပိ ဝဒန္တိ။ နိစုလံ နာမ ဧကော ရုက္ခဇာတိ, “နီပရုက္ခော”တိပိ ဝဒန္တိ။ တေန သဉ္ဆန္နော မဟာဝနသဏ္ဍော, တတ္ထ ဝိဟရတီတိ အတ္ထော။ **ဟေတုနာ နယေနာ**တိ စ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တမေဝ။ နနု စ **“ဧသော စေဝ တဿ အတ္ထော”** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ။ ဘဂဝတာ ဟိ စတ္တာရောတိအာဒိပဉှဗျာကရဏာ စတ္တာရော အာဟာရာ, ပဉ္စုပာဒါနက္ခန္ဓာ, ဆ အဇ္ဈတ္တိကာနိ အာယတနာနိ, သတ္တ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော, အဋ္ဌ လောကဓမ္မာ ဒဿိတာ။ ဘိက္ခုနိယာ ပန စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ, ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ, ဆ နိဿာရဏီယာ ဓာတုယော, သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ, အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါတိ ဒဿိတဓမ္မာ အညောညေဝတ္ထော ဘိက္ခုနိယာ ဒဿိတောတိ စောဒနံ သန္ဓာယာဟ **“ကိဉ္စာပီ”** တိအာဒိ။ နဝမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဒုတိယမဟာပဉှသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒုတိယကောသလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၀. ဒသမေ ဥဂ္ဂန္တွာ ယုဇ္ဈတိ ဧတာယာတိ **ဥယျောဓိကာ,** သတ္တပ္ပဟာရေဟိ ယုဇ္ဈိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ အဓိပ္ပေတံ။ ဥဂ္ဂန္တွာ ယုဇ္ဈနံ တ **ဥယျောဓိကော,** သတ္တပ္ပဟာရော။ တေနာဟ **“ယုဒ္ဓတော နိဝတ္တော”** တိ။ **ဥပဿုတိံ သေန ယုဇ္ဈိတဗ္ဗာကာရံ ဥတ္တွာ**တိ ဧတဝနေ ကိရ ဒတ္တတ္ထေရော ဓနုဂ္ဂဟတိဿတ္ထေရောတိ ဒွေ မဟလ္လကတ္ထေရာ ဝိဟာရပစ္စန္တေ ပဏ္ဏသာလာယ ဝသန္တိ။ တေသု ဓနုဂ္ဂဟတိဿတ္ထေရော ပစ္ဆိမယာမေ ပဗုဇ္ဈိတွာ ဥဋ္ဌာယ နိသိန္နော ဒတ္တတ္ထေရံ အာမန္တေတွာ “အယံ တေ မဟောဒရော ကောသလော ဘုတ္တဘုတ္တမေဝ ပူတိံ ကရောတိ, ယုဒ္ဓဝိစာရဏံ ပန ကိဉ္စိ န ဇာနာတိ, ပရာဇိတောတွေဝ ဝဒါပေတီ”တိ ဝတွာ တေန “ကိံ ပန ကာတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ ဝုတ္တေ – “ဘန္တေ, ယုဒ္ဓေ နာမ ပဒုမဗျူဟော စက္ကဗျူဟော သကဋဗျူဟောတိ တယော ဗျူဟာ ဟောန္တိ, အဇာတသတ္တုံ ဂဏှိတုကာမေန အသုကသ္မိံ နာမ ပဗ္ဗတကုစ္ဆိသ္မိံ ဒွီသု ပဗ္ဗတဘိတ္တီသု မနုဿေ ဌပေတွာ ပုရတော ဒုဗ္ဗလံ ဒဿေတွာ ပဗ္ဗတန္တရံ ပဝိဋ္ဌဘာဝံ ဇာနိတွာ ပဝိဋ္ဌမဂ္ဂံ ရုန္ဓိတွာ ပုရတော စ ပစ္ဆတော စ ဥဘောသု ပဗ္ဗတဘိတ္တီသု ဝဂ္ဂိတွာ နဒိတွာ ဇာလပက္ခိတ္တမစ္ဆံ ဝိယ ကတွာ သက္ကာ ဂဟေတု”န္တိ။ တသ္မိံ ခဏေ “ဘိက္ခုနံ ကထာသလ္လာပံ သုဏာထာ”တိ ရညော ပေသိတစရပုရိသာ တံ သုတွာ ရညော အာရောစေသုံ။ တံ သုတွာ ရာဇာ သင်္ဂါမဘေရိံ ပဟာရာပေတွာ ဂန္တွာ သကဋဗျူဟံ ကတွာ အဇာတသတ္တုံ ဇီဝဂ္ဂါဟံ ဂဏှိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဥပဿုတိံ ဝသေ။ပေ… အဇာတသတ္တုံ ဂဏှိ”**တိ။

အေဏာဟာကန္တိ အေဏာတတ္ထုလာနံ ပက္ကဘတ္တံ။ **အေဏာ**န္တိ စတုနာဋ္ဌိကာနမေတမဓိပ္ပေတံ။ **မနုဇဿာ** တိ သတ္တဿ။ **တနုကဿာ** တိ တနုကာ အပ္ပိကာ အဿ ပုဂ္ဂလဿ, ဘုတ္တပစ္စယာ ဝိသဘာဂဝေဒနာ န ဟောန္တိ။ **သဏိ က**န္တိ မန္ဒံ မုဒုကံ, အပရိဿယမေဝါတိ အတ္ထော။ **ဇီရတီ**တိ ပရိဘုတ္တာဟာရော ပစ္စတိ။ **အာယု ပာလယ**န္တိ နိရောဂေ အဝေဒနော ဇီဝိတံ ရက္ခန္တော။ အထ တ **သဏိကံ ဇီရတီ**တိ သော ဘောဇနေ မတ္တညူ ပုဂ္ဂလော ပရိမိတာဟာရတာယ သဏိကံ စိရေန ဇီရတိ ဇရံ ပာပုဏာတိ ဇီဝိတံ ပာလယန္တော။

ဣမံ သြတဒံ အအာသီတိ ကေသိဗ္ဗံ ကိရ (ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၂၀၃ ပသေနဒိကောသလဝတ္ထု) သမယေ ရာဇာ တဏ္ဍုလအော ဏာသ္သ ဩဒနံ တဒုပိယေန သူပဗျဉ္ဇနေန ဘုဉ္ဇတိ။ သော ဧကဒိဝသံ ဘုတ္တပာတရာသော ဘတ္တသမ္မဒံ အဝိနောဒေ တွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ကိလန္တရူပော ဣတော စိတော စ သမ္ပရိဝတ္တတိ, နိဒ္ဒာယ အဘိဘုယ္ယမာနောပိ လဟုကံ နိပဇ္ဇိတုံ အသက္ကောန္တော ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ အထ နံ သတ္ထာ အာဟ "ကိံ, မဟာရာဇ, အဝိဿမိတွာဝ အာဂတောသီ"တိ။ အာမ, ဘန္တေ, ဘုတ္တကာလတော ပဋ္ဌာယ မေ မဟာဒုက္ခံ ဟောတီတိ။ အထ နံ သတ္ထာ, "မဟာ ရာဇ, အတိဗဟုဘောဇီနံ ဧဝံ ဒုက္ခံ ဟောတီ"တိ ဝတွာ –

> "မိဒ္ဓီ ယဒာ ဟောတိ မဟဂ္ဃသော စ၊
> နိဒ္ဒာယိတာ သမ္ပရိဝတ္တသာယီ။
> မဟာဝရာဟောဝ နိဝါပပုဋ္ဌော၊
> ပုနပ္ပုနံ ဂဗ္ဘမုပေတိ မန္ဒော"တိ။ (ဓ. ပ. ၃၂၅; နေတ္တိ. ၂၆၊ ၉၀) –

ဣမာယ ဂါထာယ ဩဝဒိတွာ, "မဟာရာဇ, ဘောဇနံ နာမ မတ္တာယ ဘုဉ္ဇိတုံ ဝဋ္ဋတိ, မတ္တဘောဇိနော ဟိ သုခံ ဟော တီ"တိ ဥတ္တရိပိ ပုန ဩဝဒန္တော "မနုဇဿ သဒာ သတီမတော"တိ (သံ. နိ. ၁.၁၂၄) ဣမံ ဂါထမာဟ။

ရာဇာ ပန ဂါထံ ဥဂ္ဂဏှိတုံ နာသက္ခိ, သမီပေ ဌိတံ ပန ဘာဂိနေယ္ယံ သုဒဿနံ နာမ မာဏဝံ "ဣမံ ဂါထံ ဥဂ္ဂ ဏှာဟိ တာတာ"တိ အာဟ။ သော တံ ဂါထံ ဥဂ္ဂဏှိတွာ "ကိံ ကရောမိ, ဘန္တေ"တိ သတ္ထာရံ ပုစ္ဆိ။ အထ နံ သတ္ ထာ အာဟ, "မာဏဝ, ဣမံ ဂါထံ နဠော ဝိယ ပတ္တပတ္တဋ္ဌာနေ မာ အဝစ, ရညော ပာတရာသံ ဘုဉ္ဇနဋ္ဌာနေ ဌတွာ ပဌမပိဏ္ဍာဒီသုပိ အဝတွာ အဝသာနေ ပိဏ္ဍေ ဂဟိတေ ဝဒေယ္ယာသိ, ရာဇာ သုတွာ ဘတ္တပိဏ္ဍံ ဆဍ္ဍေဿတိ။ အထ ရညော ဟတ္ထေသု ဓောတေသု ပာတိံ အပနေတွာ သိတ္ထာနိ ဂဏေတွာ တဒုပိယံ ဗျဉ္ဇနံ ဉတွာ ပုနဒိဝသေ တာဝတကေ တဏ္ဍုလေ ဟာရေယ္ယာသိ။ ပာတရာသေ စ ဝတွာ သာယမာသေ မာ ဝဒေယ္ယာသီ"တိ။ သော "သာဓူ"တိ ပဋိဿုဏိတွာ တံ ဒိဝသံ ရညော ပာတရာသံ ဘုတွာ ဂတတ္တာ သာယမာသေ ဘဂဝတော အနုသိဋ္ဌိနိယာမေန ဂါထံ အဘာသိ။ ရာဇာ ဒသဗလဿ ဝစနံ သရိတွာ ဘတ္တပိဏ္ဍံ ပာတိယံယေဝ ဆဍ္ဍေသိ။ ရညော ဟတ္ထေသု ဓောတေသု ပာတိံ အပနေတွာ သိတ္ထာနိ ဂဏေတွာ ပုနဒိဝသေ တတ္တကေ တဏ္ဍုလေ ဟရိံသု, သောပိ မာဏဝေ ဒိဝသေ ဒိဝသေ တထာဂတဿ သန္တိကံ ဂစ္ဆတိ။ ဒသဗလဿ ဝိဿာသိကော အဟောသိ။ အထ နံ ဧကဒိဝသံ ပုစ္ဆိ "ရာဇာ ကိတ္ တကံ ဘုဉ္ဇတီ"တိ? သော "နာဠိကောဒန"န္တိ အာဟ။ ဝဋ္ဋိဿတိ တွောဝတာ ပုရိသဘာဂေ ဌသေ, ဣတော ပဋ္ဌာယ ဂါထံ မာ ဝဒီတိ။ ရာဇာ တထေဝ သဏ္ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **"နာဠိကောဒနပရမတာယ သဏ္ဌာသီ"** တိ။ ရတ္တညုတာယ ဝ မိုတံ သီလံ အဿ အတ္ထီတိ **ဝမိုတသီလော။ အဟောထုဇ္ဇနိကေဟိ သီလေဟီ** တိ စတုပာရိသုဒ္ဓိသီလေဟိ သီလံ အရိ ယံ သုဒ္ဓံ။ တေန ဝုတ္တံ **"အရိယသီလော"**တိ။ တဒေကံ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကုသလံ။ တေန ဝုတ္တံ **"ကုသလသီလော"**တိ။

ဒုတိယကောသလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဥပာလိဝဂ္ဂေါ

၁. ဥပာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၃၁. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **အတ္ထဝသေ** တိ ဝုဒ္ဓိဝိသေသေ, သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတု အဓိဂမနီယေ ဟိတဝိသေသေတိ အတ္ထော။ အတ္ထောယေဝ တ **အတ္ထဝသော,** ဒသ အတ္ထေ ဒသ ကာရဏာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အထ ဝါ အတ္ထော ဖလံ တဒဓီနဝုတ္တိတာယ ဝသော ဧတဿာတိ **အတ္ထဝသော,** ဟေတူတိ ဧဝမ္ပေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ''ယေ မမ သောတဗ္ဗံ သဒ္ဒဟာတဗ္ဗံ မညိဿန္တိ, တေသံ တံ အဿ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယာ''တိ ဝုတ္တတ္တာ **''ယော စ တထာဂတဿ ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆတိ, တဿ တံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ သံဝတ္တတီ''** တိ ဝုတ္တံ။ **အသမ္ပဋိစ္ဆနေ အာဒီနဝ** န္တိ ဘဒ္ဒာလိသုတ္တေ ဝိယ အသမ္ပဋိစ္ဆနေ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ။ သုခဝိဟာရာဘာဝေ သဟဇီဝမာနဿ အဘာဝတော သဟဇီဝိတာပိ သုခဝိဟာရောဝ ဝုတ္တော။ **သုခဝိဟာရော** နာမ စတုန္နံ ဣရိယာပထဝိဟာရာနံ ဖာသုတာ။

မင္ကုတာ န္တိ နိတ္တေဇတံ။ **ဓမ္မေနာ** တိအာဒီသု **ဓမ္မော** တိ ဘူတံ ဝတ္ထု။ **ဝိနယော**တိ စောဒနာ စေဝ သာရဏာ စ။ **သတ္ထုသာသန**န္တိ ဉတ္တိသမ္ပဒာ စေဝ အနုဿာဝနသမ္ပဒာ စ။

ပိယသီလာနန္တိ သိက္ခာကာမာနံ။ တေသဉှိ သီလံ ပိယံ ဟောတိ။ တေနေတာဟ **''သိက္ခာတ္တယပာရိပူရိယာ ဃဋမာနာ''**တိ။ **သန္ဒိဒ္ဓမနာ** တိ သံသယံ အာပဇ္ဇမာနာ ။ **ဥဗ္ဗဠှာ ဟောန္တီ** တိ ပီဠိတာ ဟောန္တိ။ **သင်္ဃကမ္မာနီ** တိ သတိပိ ဥပောသထပဝါရဏာနံ သင်္ဃကမ္မဘာဝေ ဂေဟဝိဒ္ဒသနယေန ဥပောသထံ ပဝါရဏဉ္စ ဌပေတွာ ဥပသမ္ပဒါဒိသေသသင်္ဃကမ္မာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သမဂ္ဂါနံ ဘာဝေ **သာမဂ္ဂီ** ။

''နာဟံ, စုန္ဒ, ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံယေဝ အာသဝါနံ သံဝရာယ ဓမ္မံ ဒေသေမီ''တိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၈၂) ဧတ္ထ ဝိဝါဒမူလဘူတာ ကိလေသာ အာသဝါတိ အာဂတာ။

> ''ယေန ဒေဝူပပတျဿ၊ ဂန္ဓဗ္ဗော ဝါ ဝိဟင်္ဂမော။
> ယက္ခတ္တံ ယေန ဂစ္ဆေယျံ၊ မနုဿတ္တဉ္စ အဗ္ဗဇေ။
> တေ မယှံ အာသဝါ ခီဏာ၊ ဝိဒ္ဓဿ္တာ ဝိနဠီကတာ''တိ။ (အ. နိ. ၄.၃၆) –

ဧတ္ထ တေဘူမကံ ကမ္မံ အဝသေသာ စ အကုသလာ ဓမ္မာ။ ဣဓ ပန ပရူပဝါဒဝိပ္ပဋိသာရဝဓဗန္ဓာဒယော စေဝ အပါယဒုက္ခဘူတာ စ နာနပ္ပကာရာ ဥပဒ္ဒဝါ **အာသဝါ**တိ အာဟ **''အသံဝရေ ဌိတေန တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗာ''** တိအာဒိ။ ယဒိ ဟိ ဘဂဝါ သိက္ခာပဒံ န ပညပေယျ, တတော အသဒ္ဓမ္မပ္ပဋိသေဝနအဒိန္နာဒါနပါဏာတိပါတာဒိဟေတု ယေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ ပရူပဝါဒါဒယော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ နာနပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, ယေ စ တန္နိမိတ္တမေဝ နိရယာဒီသု နိဗ္ဗတ္တဿ ပဉ္စဝိဓဗန္ဓနကမ္မကာရဏာဒိဝသေန မဟာဒုက္ခာနုဘဝနပ္ပကာရာ အနတ္ထာ, တေ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုတ္တံ **''ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝရာယ သမ္ပရာယိကာနံ အာသဝါနံ ပဋိဃာတာယာ''**တိ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မော ဝုစ္စတိ ပစ္စက္ခော အတ္တဘာဝေ, တတ္ထ ဘဝါ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ** ။ တေန ဝုတ္တံ **''တသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ပတ္တဗ္ဗာ''** တိ။ သမ္မုခါ ဂရဟနံ **အကိတ္တိ,** ပရမ္မုခါ ဂရဟနံ **အယသော**။ အထ ဝါ သမ္မုခါ ပရမ္မုခါ ဂရဟနံ **အကိတ္တိ,** ပရိဝါရဟာနိ **အယသော**တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **အာဂမနမဂ္ဂထကနာယာ**တိ အာဂမနဒွါရပိဒဟနတ္ထာယ။ သမ္ပရေတဗ္ဗတော ပေစ္စ ဂန္တဗ္ဗတော **သမ္ပရာယော,** ပရလောကောတိ အာဟ **''သမ္ပရာယေ နရကာဒီသူ''** တိ။

မေထုနာဒီနိ **ရဇ္ဇနဋ္ဌာနာနိ** ။ ပါဏာတိပါတာဒီနိ **ဒုဿနဋ္ဌာနာနိ** ။

သံဝရဝိနယောတိ သီလသံဝရော, သတိသံဝရော, ဉာဏသံဝရော, ခန္တိသံဝရော, ဝီရိယသံဝရောတိ ပဉ္စဝိဓော သံဝရော။ ယထာသကံ သံဝရိတဗ္ဗာနံ ဝိနေတဗ္ဗာနဉ္စ ကာယဒုစ္စရိတာဒီနံ သံဝရဏတော သံဝရော, ဝိနယနတော ဝိနယောတိ ဝုစ္စတိ ။ **ပဟာနဝိနယော**တိ တဒင်္ဂပ္ပဟာနံ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနံ, သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ, ပဋိပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ, နိဿရဏ

ပ္ပဟာနန္တိ ပဋ္ဌဝိမံ ပဟာနံ ယသ္မာ စာဂဋ္ဌေန ပဟာနံ, ဝိနယဋ္ဌေန ဝိနယော, တသ္မာ ‘‘ပဟာနဝိနယော’’တိ ဝုစ္စတိ။ **သမထဝိနယော**တိ သတ္တ အဓိကရဏသမထာ။ **ပညတ္တိဝိနယော** တိ သိက္ခာပဒမေဝ။ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ဟိ ဝိဇ္ဇမာနာယ ဧဝ သိက္ခာပဒသမ္ဘဝတော ပညတ္တိဝိနယောပိ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ အနုဂ္ဂဟိတော ဟောတိ။ သေသမေတ္ထ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

ဥပာလိသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥပာလိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အက္ကောသဝဂ္ဂေါ

၁-၈. ဝိတဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၁-၄၈. ပဥ္စမဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ ဆဋ္ဌေ ခဏဘင်္ဂုရတာယ န နိစ္စာ န ဓုဝါတိ **အနိစ္စာ** ။ တတော ဧဝ ပဏ္ဍိတေဟိ န ကိစ္စာ န ဥပဂန္တဗ္ဗာတိပိ **အနိစ္စာ** ။ သတယံ နေသံ အနိစ္စဘာဝေါ ဥဒယဝယပရိစ္ဆိန္နတာယ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ အာဟ **"ဟုတွာ အဘာဝိနော"**တိ, ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိနဿကာတိ အတ္ထော။ **သာရရဟိတာ**တိ နိစ္စသာရဓုဝသာရအတ္တသာရဝိရဟိတာ။ **မုသာ**တိ ဝိသံဝါဒနဋ္ဌေန မုသာ, ဧကံသေန အသုဘာဒိသဘာဝါ တေ ဗာလာနံ သုဘာဒိဘာဝေန ဥပဋ္ဌဟန္တိ, သုဘာဒိဂ္ဂဟဏဿ ပစ္စယဘာဝေန သတ္တေ ဝိသံဝါဒေန္တိ။ တေနာဟ **"နိစ္စသုဘသုခါ ဝိယာ"**တိအာဒိ။ **န ပဿနသဘာဝါ**တိ ခဏပဘင်္ဂုရတာကာလတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနတာယ ဒိဿမာနာ ဝိယ ဟုတွာ အဒဿနုပကတိကာ။ ဧတေ ဟိ ခေတ္တံ ဝိယ ဝတ္ထု ဝိယ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ ဝိယ စ ပညာယိတွာပိ ကတိပါဟေနေဝ သုပိနကေ ဒိဋ္ဌာ ဝိယ န ပညာယန္တိ။ သတ္တမဋ္ဌမာနိ သုဝိညေယျာနိ။

ဝိတဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. သရီရဋ္ဌဓမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၄၉-၅၀. နဝမေ ပုနဗ္ဘဝဒါနံ ပုနဗ္ဘဝေ ဥတ္တရပဒလောပေန, ပုနဗ္ဘဝေ သီလမဿာတိ **ပေါနောဘဝိကော,** ပုနဗ္ဘဝဒါယကောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပုနဗ္ဘဝနိဗ္ဗတ္တကော"**တိ။ **ဘဝသင်္ခါရဏကမ္မ** န္တိ ပုနဗ္ဘဝနိဗ္ဗတ္တနကကမ္မံ။ ဒသမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

သရီရဋ္ဌဓမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အက္ကောသဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၂. ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ

(၆) ၁. သစိတ္တဝဂ္ဂေါ

၁-၁၀. သစိတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၅၁-၆၀. ဒုတိယဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ ဒသမေ ပိတ္တံ သမုဋ္ဌာနမေတေသန္တိ **ပိတ္တသမုဋ္ဌာနာ,** ပိတ္တပစ္စယာ ပိတ္တဟေတုကာတိ အတ္ထော။ **သေမ္ဟသမုဋ္ဌာနာ** ဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ **သန္နိပါတိကာ** တိ တိဏ္ဏမ္ပိ ပိတ္တာဒီနံ ကောပေန သမုဋ္ဌိတာ။ **ဥတုပရိဏာမဇာ**တိ ဝိသဘာဂဥတုတော ဇာတာ။ ဇင်္ဂလဒေသဝါသီနဉ္ဟိ အနူပဒေသေ ဝသန္တာနံ ဝိသဘာဂေ စ ဥတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အနူပဒေသဝါသီနဉ္စ ဇင်္ဂလဒေသေတိ ဧဝံ ပရသမုဒ္ဒတီရာဒိဝသေနပိ ဥတုဝိသဘာဂတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိယေဝ။ တတော ဇာတာတိ **ဥတုပရိဏာမဇာ**။ အတ္တနော ပကတိစရိယာနံ ဝိသယာနံ ဝိသမံ ကာယပရိဟရဏဝသေန ဇာတာ **ဝိသမပရိဟာရဇာ**။ တေနာဟ **“အတိစိရဋ္ဌာနနိသဇ္ဇာဒိနာ ဝိသမပရိဟာရေန ဇာတာ”** တိ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန မဟာဘာရဝဟနသုဓာကောဋ္ဋနာဒီနံ သင်္ဂဟော။ ပရဿ ဥပက္ကမတော နိဗ္ဗတ္တာ **ဩပက္ကမိကာ**။ ဗာဟိရံ ပစ္စယံ အနပေက္ခိတ္ဝာ ကေဝလံ ကမ္မဝိပါကတောဝ ဇာတာ **ကမ္မဝိပါကဇာ**။ တတ္ထ ပုရိမေဟိ သတ္တဟိ ကာရဏေဟိ ဥပ္ပန္နာ သာရီရိကာ ဝေဒနာ သက္ကာ ပဋိဗာဟိတုံ, ကမ္မဝိပါကဇာနံ ပန သဗ္ဗဘေသဇ္ဇာနိပိ သဗ္ဗပရိတ္တာနိပိ နာလံ ပဋိဃာတာယ။

သစိတ္တသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သစိတ္တဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၇) ၂. ယမကဝဂ္ဂေါ

၁-၇. အဝိဇ္ဇာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၁-၆၇. ဒုတိယဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ သတ္တမေ **နဠကပာနကေ**တိ ဧဝံနာမကေ နိဂမေ။ ပုဗ္ဗေ ကိရ (ဇာ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၁၉ အာဒယော) အမှာကံ ဗောဓိသတ္တော ကပိယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော မဟာကာယော ကပိရာဇာ ဟုတွာ အနေကသတတနရသဟဿပရိဝုတော ပဗ္ဗတပဒေသေ ဝိစရိ, ပညာဝါ ခေါ ပန ဟောတိ မဟာပညော။ သော ပရိသံ ဧဝံ ဩဝဒတိ, ''တာတာ, ဣမသ္မိံ ပဗ္ဗတပဒေသေ ဝိသဖလာနိ ဟောန္တိ, အမနုဿပရိဂ္ဂဟိတာ ပေါက္ခရဏိကာ နာမ ဟောန္တိ, တုမှေ ပုဗ္ဗေ ခါဒိတပုဗ္ဗာနေဝ ဖလာနိ ခါဒထ, ပီတပုဗ္ဗာနေဝ ပာနီယာနိ ပိဝထ, ဧတ္ထ ဝေါ ပဋိပုစ္ဆိတကိစ္စံ နတ္ထီ''တိ။ တေ အပီတပုဗ္ဗံ ဒိသွာ သဟသာဝ အပိဝိတွာ သမန္တာ ပရိဝါရေတွာ မဟာသတ္တဿ အာဂမနံ ဩလောကယမာနာ နိသီဒိံသု။ မဟာသတ္တော အာဂန္တွာ ''ကိံ, တာတာ, ပာနီယံ န ပိဝထာ''တိ အာဟ။ တုမှာကံ အာဂမနံ ဩလောကေမာတိ။ ''သာဓု, တာတာ''တိ သမန္တာ ပဒံ ပရိယေသမာနော ဩတိဏ္ဏပဒံယေဝ အဒ္ဒသ, န ဥတ္တိဏ္ဏပဒံ။ အဒိသွာ ''သပရိဿယာ''တိ အညာသိ။ တာဝဒေဝ စ တတ္ထ အဘိနိဗ္ဗတ္တအမနုဿော ဥဒကံ ဒွေဓာ ကတွာ ဥဋ္ဌာသိ – သေတမုခေါ, နီလကုစ္ဆိ, ရတ္တဟတ္ထပါဒေါ, မဟာဒါဌိကော, ဝင်္ကဒါဌော, ဝိရူပေါ, ဗီဘစ္ဆော, ဥဒကရက္ခသော။ သော ဧဝမာဟ – ''ကသ္မာ ပာနီယံ န ပိဝထ, မဓုရံ ဥဒကံ ပိဝထ, ကိံ တုမှေ ဧတဿ ဝစနံ သုဏာထာ''တိ။ မဟာသတ္တော အာဟ ''တွံ အဓိဝတ္ထော အမနုဿော''တိ? အာမာဟန္တိ။ ''တွံ ဣဓ ဩတိဏ္ဏေ လဘသီ''တိ အာဟ။ အာမ, တုမှေ ပန သဗ္ဗေ ခါဒိဿာမီတိ။ န သက္ခိဿသိ ယက္ခာတိ။ ပာနီယံ ပန ပိဝိဿထာတိ။ အာမ, ပိဝိဿာမာတိ။ ဧဝံ သန္တေ ဧကမ္ပိ တေ နရံ န မုဉ္စိဿန္တိ။ ''ပာနီယဉ္စ ပိဝိဿာမ, န စ တေ ဝသံ ဂမိဿာမာ''တိ နဠံ အာဟရာ ပေတွာ ကောဋိယံ ဂဟေတွာ ဓမိ။ သဗ္ဗော ဧကစ္ဆိဒ္ဒော အဟောသိ။ တီရေ နိသီဒိတွာဝ ပာနီယံ ပိဝိ။ သေသတနရာနမ္ပိ ပာဋိယေက္ကံ နဠံ အာဟရာပေတွာ ဓမိတွာ အဒါသိ။ သဗ္ဗေ တေ ပဿန္တဿေဝ ပာနီယံ ပိဝိံသု။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

> ''ဒိသွာ ပဒမနုတ္တိဏ္ဏံ၊ ဒိသွာနောတရိတံ ပဒံ။
> နဠေန ဝါရိံ ပိဿာမ၊ နေဝ မံ တွံ ဝဓိဿသီ''တိ။ (ဇာ. ၁.၁.၂၀)။

တတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အဇ္ဇဒိဝသာ တသ္မိံ ဌာနေ နဠာ ဧကစ္ဆိဒ္ဒာဝ ဟောန္တိ။ ဣမသ္မိဉ္ဟိ ကပ္ပေ ကပ္ပဋ္ဌိယ ပာဋိဟာရိယာနိ နာမ စန္ဒေ သသလက္ခဏံ (ဇာ. ၁.၄.၆၁ အာဒယော), ဝဋ္ဋဇာတကေ (ဇာ. ၁.၁.၃၅) သစ္စကိရိယဋ္ဌာနေ အဂ္ဂိဇာလဿ အာဂမနုပစ္ဆေဒေါ, ဃဋီကာရဿ မာတာပိတူနံ ဝသနဋ္ဌာနေ အနောဝဿနံ (မ. နိ. ၂.၂၉၁), ပေါက္ခရဏိယာ တီရေ နဠာနံ ဧကစ္ဆိဒ္ဒဘာဝေါတိ။ ဣတိ သာ ပေါက္ခရဏီ နဠေန ပာနီယဿ ပိဝိတတ္တာ ''နဠကပါန ကာ''တိ နာမံ လဘိ။ အပရဘာဂေ တံ ပေါက္ခရဏိံ နိဿာယ နိဂမော ပတိဋ္ဌာသိ, တဿပိ ''နဠကပါန''န္တွေဝ နာမံ ဇာတံ။ တံ ပန သန္ဓာယ ဝုတ္တံ ''နဠကပါနေ''တိ။ **ပလာသဝနေ**တိ ကိံသုကဝနေ။

တုဏှီဘူတံ တုဏှီဘူတန္တိ ဗျာပနိစ္ဆာယံ ဣဒံ အာမေဍိတဝစနန္တိ ဒဿေတုံ ''ယံ ယံ ဒိသ''န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အနုဝိလောကေတွာ**တိ ဧတ္ထ **အနု**-သဒ္ဒေ ''ပရိ''တိ ဣမိနာ သမာနတ္ထောတိ အာဟ **''တတော တတော ဝိလောကေတွာ''**တိ။ **ကသ္မာ အာဂိလာယတိ** ကောဋိသဟဿဟတ္ထိနာကနံ ဗလံ ဓာရေန္တဿာတိ စောဒကဿ အဓိပ္ပာယော။ အာစရိယော ပနဿ ''သေ သင်္ခာရာနံ သဘာဝေ, ယဒိဒံ အနိစ္စတာ။ ယေ ပန အနိစ္စာ, တေ ဧကန္တေနေဝ ဥဒယ ဝယပ္ပဋိပီဠိတတာယ ဒုက္ခာ ဧဝ။ ဒုက္ခသဘာဝေသု တေသု သတ္ထုကာယေ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိယာ အယံ ပစ္စယော''တိ ဒဿေတုံ **''ဘဂဝတော''**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ပိဋ္ဌိတော ဥပ္ပဇ္ဇိ,** သော စ ခေါ ပုဗ္ဗေကတကမ္မပစ္စယာ။ ဏ္ဍောဟ ''ကိံ ပန တံ ကမ္မံ, ယေန အပရိမာဏကာလံ သက္ကစ္စံ ဥပစိတဝိပုလပုညသမ္ဘာရော သတ္ထာ ဧဝရူပံ ဒုက္ခဝိပါကမနုဘဝတီ''တိ? ဝုစ္စတေ – အယမေဝ ဘဂဝါ ဗောဓိသတ္တဘူတော အတီတဇာတိယံ မလ္လပုတ္တော ဟုတွာ ဟာပဖနသေဝီ အယောနိသောမနသိကာရဗဟုလော စရတိ။ သော ဧကဒိဝသံ နိဗ္ဗုဒ္ဓေ ဝတ္တမာနေ ဧကံ မလ္လပုတ္တံ ဂဟေတွာ ကဋ္ဌဟတ ရံ နိပ္ပီဠေသိ။ တေန ကမ္မေန ဣဓာနိ ဗုဒ္ဓော ဟုတွာပိ ဒုက္ခမနုဘဝိ။ ယထာ စေတံ, ဧဝံ စိဉ္စမာဏဝိကာဒီနမ္ပိတ္တီနံ ယာနိ

ဘဂဝတော အဗ္ဘက္ခာနာဒီနိ ဒုက္ခာနိ, သဗ္ဗာနိ ပုဗ္ဗေကတဿ ဝိပာကာဝသေသာနိ, ယာနိ ကမ္မပိလောတိကာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝုတ္တဉ္စေဟတံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၉.၆၄-၉၆) –

"အနောတတ္တသရာသန္နေ၊ ရမဏီယေ သိလာတလေ။
နာနာရတနပဇ္ဇောတေ၊ နာနာဂန္ဓဝနန္တရေ။

"မဟတာ ဘိက္ခုသင်္ဃေန၊ ပရေတော လောကနာယကော။
အာသီနော ဗျာကရီ တတ္ထ၊ ပုဗ္ဗကမ္မာနိ အတ္တနော။

"သုဏာထ ဘိက္ခဝေ မယှံ၊ ယံ ကမ္မံ ပကတံ မယာ။
ပိလောတိကဿ ကမ္မဿ၊ ဗုဒ္ဓတ္တေပိ ဝိပစ္စတိ။

၁. "မုနာဠိ နာမဟံ ဓုတ္တော၊ ပုဗ္ဗေ အညာသု ဇာတိသု။
ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ သုရဘိံ၊ အဗ္ဘာစိက္ခိံ အဒူသကံ။

"တေန ကမ္မဝိပာကေန၊ နိရယေ သံသရိံ စိရံ။
ဗဟူ ဝဿသဟဿာနိ၊ ဒုက္ခံ ဝေဒေသိ ဝေဒနံ။

"တေန ကမ္မာဝသေသေန၊ ဣဓ ပစ္ဆိမကေ ဘဝေ။
အဗ္ဘက္ခာနံ မယာ လဒ္ဓံ၊ သုန္ဒရိကာယ ကာရဏာ။

၂. "သဗ္ဗာဘိဘုဿ ဗုဒ္ဓဿ၊ နန္ဒော နာမာသိ သာဝကော။
တံ အဗ္ဘက္ခာယ နိရယေ၊ စိရံ သံသရိတံ မယာ။

"ဒသ ဝဿသဟဿာနိ၊ နိရယေ သံသရိံ စိရံ။
မနုဿဘာဝံ လဒ္ဓာဟံ၊ အဗ္ဘက္ခာနံ ဗဟုံ လဘိံ။

"တေန ကမ္မာဝသေသေန၊ စိဉ္စမာဏဝိကာ မမံ။
အဗ္ဘာစိက္ခိ အဘူတေန၊ ဇနကာယဿ အဂ္ဂတော။

၃. "ဗြာဟ္မဏော သုတဝါ အာသိံ၊ အဟံ သက္ကတပူဇိတော။
မဟာဝနေ ပဉ္စသတေ၊ မန္တေ ဝါစေသိ မာဏဝေ။

"တတ္ထာဂတော ဣသိ ဘီမော၊ ပဉ္စာဘိညော မဟိဒ္ဓိကော။
တဉ္စာဟံ အာဂတံ ဒိသွာ၊ အဗ္ဘာစိက္ခိံ အဒူသကံ။

"တတောဟံ အဝစံ သိဿေ၊ ကာမဘောဂီ အယံ ဣသိ။
မယှမ္ပိ ဘာသမာနဿ၊ အနုမောဒိံသု မာဏဝါ။

"တတော မာဏဝကာ သဗ္ဗေ၊ ဘိက္ခမာနံ ကုလေ ကုလေ။
မဟာဇနဿ အာဟံသု၊ ကာမဘောဂီ အယံ ဣသိ။

"တေန ကမ္မဝိပာကေန၊ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာ ဣမေ။
အဗ္ဘက္ခာနံ လဘုံ သဗ္ဗေ၊ သုန္ဒရိကာယ ကာရဏာ။

၄. "ဝေမာတုဘာတရံ ပုဗ္ဗေ၊ ဓနဟေတု ဟနိံ အဟံ။
ပက္ခိပိံ ဂိရိဒုဂ္ဂသ္မိံ၊ သိလာယ စ အပိံသယိံ။

“တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ ဒေဝဒတ္တော သိလံ ခိပိ။
အင်္ဂုဋ္ဌံ ပိံသယီ ပါဒေ၊ မမ ပါသာဏသက္ခရာ။

၅. “ပုရေဟံ ဒါရကော ဟုတွာ၊ ကီဠမာနော မဟာပထေ။
ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဒိသွာန၊ မဂ္ဂေ သကလိကံ ခိပိံ။

“တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ ဣဓ ပစ္ဆိမကေ ဘဝေ။
ဝဓတ္ထံ မံ ဒေဝဒတ္တော၊ အဘိမာရေ ပယောဇယိ။

၆. “ဟတ္ထာရောဟော ပုရေ အာသိံ၊ ပစ္စေကမုနိမုတ္တမံ။
ပိဏ္ဍာယ ဝိစရန္တံ တံ၊ အာသာဒေသိံ ဂဇေနဟံ။

“တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ ဘန္တော နာဠာဂိရီ ဂဇော။
ဂိရိဗ္ဗဇေ ပုရဝရေ၊ ဒါရုဏော သမုပါဂမိ။

၇. “ရာဇာဟံ ပတ္ထိဝေါ အာသိံ၊ သတ္တိယာ ပုရိသံ ဟနိံ။
တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ နိရယေ ပစ္စိသံ ဘုသံ။

“ကမ္မုနော တဿ သေသေန၊ ဣဒါနိ သကလံ မမ။
ပါဒေ ဆဝိံ ပကောပေသိ၊ န ဟိ ကမ္မံ ဝိနဿတိ။

၈. “အဟံ ကေဝဋ္ဋဂါမသ္မိံ၊ အဟုံ ကေဝဋ္ဋဒါရကော။
မစ္ဆကေ ဃာတိတေ ဒိသွာ၊ ဇနယိံ သောမနဿကံ။

“တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ သီသဒုက္ခံ အဟူ မမ။
သဗ္ဗေ သက္ကာ စ ဟညိံသု၊ ယဒါ ဟနိ ဝိဋူဍဘော။

၉. “ဖုဿဿာဟံ ပါဝစနေ၊ သာဝကေ ပရိဘာသယိံ။
ယဝံ ခါဒထ ဘုဉ္ဇထ၊ မာ စ ဘုဉ္ဇထ သာလယော။

“တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ တေမာသံ ခါဒိတံ ယဝံ။
နိမန္တိတော ဗြာဟ္မဏေန၊ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝသိံ တဒါ။

၁၀. “နိဗ္ဗုဒ္ဓေ ဝတ္တမာနမှိ၊ မလ္လပုတ္တံ နိဟေဌယိံ။
တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ ပိဋ္ဌိဒုက္ခံ အဟူ မမ။

၁၁. “တိကိစ္ဆကော အဟံ အာသိံ၊ သေဋ္ဌိပုတ္တံ ဝိရေစယိံ။
တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ ဟောတိ ပက္ခန္ဒိကာ မမ။

၁၂. “အဝစာဟံ ဇောတိပါလော၊ သုဂတံ ကဿပံ တဒါ။
ကုတော နု ဗောဓိ မုဏ္ဍဿ၊ ဗောဓိ ပရမဒုလ္လဘာ။

“တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ အစရိံ ဒုက္ကရံ ဗဟုံ။
ဆဗ္ဗဿာနုရုဝေလာယံ၊ တတော ဗောဓိမပါပုဏိံ။

“နာဟံ ဧတေန မဂ္ဂေန၊ ပါပုဏိံ ဗောဓိမုတ္တမံ။
ကုမ္မဂ္ဂေန ဂဝေသိဿံ၊ ပုဗ္ဗကမ္မေန ဝါရိတော။

‘‘ပုညဟပပရိက္ခိဏော၊ သဗ္ဗသန္တာပဝဇ္ဇိတော။
အသောကော အနုပာယာသော၊ နိဗ္ဗာယိဿမနာသဝေါ။

‘‘ဇဝံ ဇိနော ဝိယာကာသိ၊ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ အဂ္ဂတော။
သဗ္ဗာဘိညာဗလပ္ပတ္တော၊ အနောတတ္တေ မဟာသရေ’’တိ။ (အပ. ထေရ ၁.၃၉.၆၄-၉၆)။

အဝိဇ္ဇာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ပဌမကထာဝတ္ထုသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၆၉-၇၀. နဝမေ (ဒီ. နိ. ဋီ. ၁.၁၇; ဒီ. နိ. အဘိ. ဋီ. ၁.၁၇; သံ. နိ. ဋီ. ၂.၅.၁၀၈၀) ဒုဂ္ဂတိတော သံသာရတော စ နိယ္យာတိ ဧတေနာတိ နိယ္យာနံ, သဂ္ဂမဂ္ဂေါ, မောက္ခမဂ္ဂေါ စ။ တံ နိယ္យာနံ အရဟတိ, နိယ္យာနေ တ နိယုတ္တာ, နိယ္យာနံ တ ဖလဘူတံ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ နိယ္យာနိကာ။ ဝစီဒုစ္စရိတသံကိလေသတော နိယ္យာတီတိ တ ဤကာရဿ ရဿတ္တံ, ယကာရဿ စ ကကာရံ ကတွာ နိယ္យာနိကာ, စေတနာယ သဒ္ဓိံ သမ္ဖပ္ပလာပာ ဝေရမဏိ။ တပ္ပဋိပက္ခတော အနိယ္យာနိကာ, တဿာ ဘာဝေါ အနိယ္យာနိကတ္တံ, တသ္မာ **အနိယ္យာနိကတ္တာ။ တိရစ္ဆာနဘူတ** န္တိ တိရောကရဏဘူတံ။ **ဂေဟဿိတကထာ** တိ ဂေဟပဋိသံယုတ္တာ။ **ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ** တိ အနိစ္စတာပဋိသံယုတ္တစတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝေ။

သဟ အတ္ထေနာတိ **သာတ္ထကံ,** ဟိတပဋိသံယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ ‘‘သုရာကထာ’’တိပိ ဟဥ္ဇောတိ အာဟ **‘‘သုရာကထန္တိ ဟဋ္ဌိယံ ပနာ’’**တိ။ သာ ပနေသာ ကထာ ‘‘ဧဝရူပာ နဝသုရာ ပီတာ ရတိဇနနီ ဟောတီ’’တိ အဿာဒဝသေန နဝဋ္ဋတိ, အာဒီနဝဝသေန ပန ‘‘ဥမ္မတ္တကသံဝတ္တနိကာ’’တိအာဒိနာ နယေန ဝဋ္ဋတိ။ တေနာဟ **‘‘အနေကဝိဓံ။ပေ။ အာဒီနဝဝသေန ဝဋ္ဋတီ’’**တိ။ **ဝိသိခာ**တိ ဃရသန္နိဝေသော။ ဝိသိခာဂဟဏေန စ တန္နိဝါသိနော ဂဟိတာ ‘‘ဂာမော အာဂတော’’တိ အာဒီသု ဝိယ။ တေနေတဟ **‘‘သူရာ သမတ္ထာ’’** တိ စ **‘‘သဒ္ဓါ ပသန္နာ’’** တိ စ။ ကုမ္ဘဋ္ဌာနပ္ပဒေသေန ကုမ္ဘဒာသိယော ဝုတ္တာတိ အာဟ **‘‘ကုမ္ဘဒာသိကထာ တ’’** တိ။

ရာဇကထာဒိပုရိမကထာယ , လောကက္ခာယိကာဒိပစ္ဆိမကထာယ တ ဝိနိမုတ္တာ ပုရိမပစ္ဆိမကထာ **ဝိမုတ္တာ** ။ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတိသံဟာရာဒိဝသေန လောကံ အက္ခာယတီတိ **လောကက္ခာယိကာ။ အသုကေန နာမာ** တိ ပဇာပတိနာ ဗ္ရဟ္မုနာ, ဣဿရေန တ။ **ဝိတဏ္ဍသလ္လာပကထာ** တိ ‘‘အဋ္ဌီနံ သေတတ္တာ သေတောတိ န ဝတ္တဗ္ဗော, ပတ္တာနံ ကာဠတ္တာ ကာဠောတိ ပန ဝတ္တဗ္ဗော’’တိ ဧဝမာဒိကာ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန ‘‘သေလပုပ္ဖလကာနိ ဝိယ ဓီဝိအဝိရဟာရယတ္တိဝိသာလာ နတ္ထိ, ယံ ယော ကောစိ တိရိယာမာနာ ကတတ္တာ’’တိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သာဂရဒေဝေနာ**တိ သာဂရပုတ္တရာဇူဟိ။ **ခတော**တိ ဧဝံ ဇေဝစနံ တေဟိ ပစ္စေကံ ခတတ္တာ ‘‘သာဂရဒေဝေန ခတတ္တာ’’တိ ဝုတ္တံ။ သဟမုဒ္ဒာ သမုဒ္ဒေါတိ ဝုတ္တော။ ဘဝတိ ဝဒ္ဓတိ ဧတေနာတိ **ဘဝေါ**။ ဘတာဘဝ ဟောန္တီတိ **ဣတိဘဝါဘဝကထာ**။ ဧတ္ထ စ **ဘဝေါ** တိ သဿတံ, **အဘဝေါ**တိ ဥစ္ဆေဒံ။ **ဘဝေါ**တိ ဝုဒ္ဓိ, **အဘဝေါ**တိ ဟာနိ။ **ဘဝေါ**တိ ကာမသုခံ, **အဘဝေါ**တိ အတ္တကိလမထောတိ ဣတိ ဣမာယ ဆဗ္ဗိဓာယ ဣတိဘဝါဘဝကထာယ သဒ္ဓိံ ဗာတ္တိံသ တိရစ္ဆာနကထာ နာမ ဟောန္တိ။ အထ တ ဟဋ္ဌိယံ သရူပတော အနာဂတာပိ အရညပဗ္ဗတနဒီဒီပကထာ ဣတိသဒ္ဒေန သင်္ဂဏှိတွာ ဗာတ္တိံသ တိရစ္ဆာနကထာ ဝုတ္တာ။ ဒသမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမကထာဝတ္ထုသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ယမကဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၈) ၃. အာကင်္ခဝဂ္ဂေါ

၁-၄. အာကင်္ခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၁-၇၄. တတိယဿ ပဌမေ သီလဿ အနဝသေသသမာဒာနေန အခဏ္ဍာဒိဘာဝပတ္တိယာ စ **ပရိပုဏ္ဏသီလာ**။ သမာဒာနတော ပဋ္ဌာယ အဝိစ္ဆိန္နတော **သီလသမင်္ဂိနော။ ဇတ္တောဝတာ ကိရာ** တိ (အ. နိ. ၂.၃၇) **ကိရ**-သဒ္ဒော အရုစိသူစနတ္ထော။ တေနေတ္ထ အာစရိယဝါဒဿ အတ္တနော အရုစ္စနဘာဝံ ဒီပေတိ။ **သမ္ပန္နသီလာ** တိ အနာမဋ္ဌဝိသေသံ သာမညတော သီလသမ္ပဒေပေန ဂဟိတံ။ တတ္ထ စတုဗ္ဗိဓန္တိ အာစရိယတ္ထေရော **"စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ ဥဒ္ဒိသိတွာ"**တိ အာဟ။ **တတ္ထာ** တိ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေ။ **ဇေဋ္ဌကသီလ** န္တိ (သံ. နိ. ၅.၄၁၂) ပဓာနသီလံ။ **ဥဘယတ္ထာ** တိ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသေ။ ဣမ နိဒ္ဒေသေ ဝိယ ဥဒ္ဒေသေပိ ပာတိမောက္ခသံဝရော ဘဂဝတာ ဝုတ္တော "သမ္ပန္နသီလာ"တိ ဝုတ္တတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။ သီလဂ္ဂဟဏဉှိ ပာဠိယံ ပာတိမောက္ခသံဝရဝသေန အာဂတံ။ တေနာဟ **"ပါတိမောက္ခသံဝရောယေဝတ"**တိအာဒိ။ တတ္ထ အဝဓာရဏေန ဣတရေသံ တိဏ္ဏံ ဧကဒေသေန ပါတိမောက္ခန္တောဂဓတံ ဒီပေတိ။ တထာ ဟိ အနောလောကိယောလောကနေ အာဇီဝဟေတု ဆသိက္ခာပဒဝီတိက္ကမေ ဂိလာနပစ္စယဿ အပစ္စဝေက္ခိတပရိဘောဂေ စ အာပတ္တိ ဝိဟိတာတိ။ **တီဏီ**တိ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလာဒီနိ။ **သီလန္တိ ဝုတ္တဋ္ဌာနံ နာမ အတ္ထိ** တိ သီလပရိယာယေန တေသံ ကတ္ထစိ သုတ္တေ ဂဟိတဋ္ဌာနံ နာမ ကိံ အတ္ထိ ယထာ ပာတိမောက္ခသံဝရောတိ အာစရိယဿ သမ္ပုစ္ဆိတ္တာ အပ္ပဋိက္ခိပန္တော ဥပစာရေန ပုစ္ဆန္တော ဝိယ ဝဒတိ။ တေနာဟ **"အနနုဇာနန္တော"** တိ။ **ဆဒ္ဒွါရရက္ခာမတ္တကမေဝါ**တိ တဿ သလ္လဟုကဘာဝမာဟ စိတ္တာဓိဋ္ဌာနမတ္တေန ပဋိပာကတိကဘာဝပတ္တိတော။ ဣတရေသုပိ ဧသေဝ နယော။ **ပစ္စယုပ္ပတ္တိမတ္တက** န္တိ ဖလေန ဟေတုံ ဒဿေတိ။ ဥပ္ပာဒနဟေတုကာ ဟိ ပစ္စယာနံ ဥပ္ပတ္တိ။ **ဣဒမတ္ထ** န္တိ ဣဒံ ပယောဇနံ ဣမဿ ပစ္စယဿ ပရိဘုဉ္ဇနေတိ အဓိပ္ပာယော။ **နိပ္ပရိယာယေနာ** တိ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယသံဝရာဒီနိ တီဏိ ပဓာနဿ သီလဿ ပရိဝါရဝသေန ပဝတ္တိယာ ပရိယာယသီလာနိ နာမာတိ ဒဿေတိ။

ဣဒါနိ ပာတိမောက္ခသံဝရဿေဝ ပဓာနဘာဝံ ဗျတိရေကတော အန္ဝယတော စ ဥပမာယ ဝိဘာဝေတုံ **"ယဿ သော"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **သော**တိ ပာတိမောက္ခသံဝရော။ **သေသာနီ**တိ ဣန္ဒြိယသံဝရာဒီနိ။ **တဿေ ဝ** တိ "သမ္ပန္နသီလာ"တိ ဧတ္ထ ယံ သီလံ ဝုတ္တံ, တဿေဝ။ **သမ္ပန္နပါတိမောက္ခာ** တိ ဧတ္ထ ပာတိမောက္ခဂ္ဂဟဏေန ဝေဝစနံ ဝတွာ **တံ ဝိတ္ထာရေတွာ။ပေ။ အာဒိမာဟ** ။ ယထာ အညတ္ထာပိ "ဣဓ ဘိက္ခု သီလဝါ ဟောတိ"တိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ဒေသနာယ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ သီလံ "ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတိ"တိ (ဝိဘ. ၅၀၈) နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။ **ကသ္မာ အာရဒ္ဓ** န္တိ ဒေသနာယ ကာရဏပုစ္ဆာ။ **သီလာနိသံသဒဿနတ္ထ** န္တိ ပယောဇနနိဒ္ဒေသော။ "သီလာနိသံသဒဿနတ္ထ"န္တိ ဟိ ဧတ္ထ ဗျတိရေကတော ယံ သီလာနိသံသဿ အဒဿနံ, တံ ဣမိဿာ ဒေသနာယ ကာရဏန္တိ ကသ္မာ အာရဒ္ဓန္တိ? ဝေနေယျာနံ သီလာနိသံသဿ အဒဿနတောတိ အတ္ထတော အာပန္နော ဧဝ ဟောတိ။ တေနာဟ **"သစေပီ"**တိ အာဒိ။ **သီလာနိသံသဒဿနတ္ထ** န္တိ ပန ဣမဿ အတ္ထံ ဝိဝရိတုံ **"တေသ"**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **အာနိသံသော**တိ ဥဒယော။ "သီလဝတ သီလသမ္ပန္နော ကာယဿ ဘေဒာ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇတိ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၁၆; အ. နိ. ၅.၂၁၃; မဟာဝ. ၂၈၅) ပန ဝိပါကဖလမ္ပိ "အာနိသံသော"တိ ဝုတ္တံ။ **ကော ဝိသေသော**တိ ကော ဖလဝိသေသော။ **ကာ ဝဍ္ဎီ** တိ ကော အဗ္ဘုဒယော။ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ဂုဏော ယာထာဝတော ဝိဘာဝိတော ဧဝ အဘိရုစိံ ဥပ္ပာဒေတိ, န အဝိဘာဝိတော, တသ္မာ ဧကန္တတော အာနိသံသကိတ္တနံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗမေဝါတိ ဒဿေတုံ **"အပ္ပေဝ နာမာ"** တိအာဒိမာဟ။

ပိယောတိ ပိယာယိတဗ္ဗော။ ပိယဿ နာမ ဒဿနံ ဧကန္တတော အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ ဟောတီတိ အာဟ **"ပိယစက္ခူဟိ သမ္ပဿိတဗ္ဗော"**တိ။ ပီတိသမုဋ္ဌာနပ္ပသန္နသောမ္မရူပပရိဂ္ဂဟဉှိ စက္ခု "ပိယစက္ခူ"တိ ဝုစ္စတိ။ **တေသန္တိ** သဗြဟ္မစာရီနံ။ **မနဝမုနကော** တိ ပီတိမနဿ ပရိဗ္ရူဟနတော ဥပရူပရိ ပီတိစိတ္တဿေဝ ဥပ္ပာဒနကော။ **ဂရုဋ္ဌာနိယော**တိ ဂရုကရဏဿ ဌာနဘူတော။ **ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ ဉာဏေန ဇာနိတဗ္ဗံ ဇာနာတိ။ ယထာ တ အညေ အဇာနန္တာပိ ဇာနန္တာ ဝိယ ပဝတ္တန္တိ, န ဧဝမယံ, အယံ ပန ဇာနန္တော ဧဝ ဇာနာတိ။ **ပဿံ ပဿတီ** တိ ဒဿနဘူတေန ပညာစက္ခုနာ ပဿိတဗ္ဗံ ပဿတိ, ပဿန္တော ဧဝ တ ပဿတိ။ **ဧဝံ သမ္ဘာဝနီယော**တိ ဧဝံ ဝိညုတာယ ပဏ္ဍိတဘာဝေန သမ္ဘာဝေတဗ္ဗော။ **သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ** တိ သီလေသု ပရိပူရကာရီ ဧဝ ဘဝေယျာတိ။ ဧဝံ ဥတ္တရပဒာဝဓာရဏံ ဒဋ္ဌ

ဗ္ဗံ။ ဧဝဉှိ ဣမိနာ ပဒေန ဥပရိသိက္ခာဒွယံ အနိဝတ္တိတမေဝ ဟောတိ။ ယထာ ပန သီလေသု ပရိပူရကာရီ နာမ ဟောတိ, တံ ဖလေန ဒဿေတုံ **“အဇ္ဈတ္တ”**န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိပဿနာဓိဋ္ဌာနသမာဓိသံဝတ္တနိကတာယ ဟိ ဣမဿ သီလဿ ပါရိပူရိ, န ကေဝလံ အခဏ္ဍာဒိဘာဝမတ္တံ။ ဝုတ္တဉှေတံ “ယာနိ ခော ပန တာနိ အခဏ္ဍာနိ။ပေ.။ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနီ”တိ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ ဥပရိသိက္ခာဒွယံ သီလဿ သမ္ဘာရဘာဝေန ဂဟိတန္တိ သီလဿေဝေတ္ထ ပဓာနဂ္ဂဟဏံ သိဒ္ဓံ ဟောတိ။ သီလာနုရက္ခကာ ဟိ စိတ္တေကဂ္ဂတာသင်္ခါရပရိဂ္ဂဟာ။ **အနူနေနာ**တိ အခဏ္ဍာဒိဘာဝေန, ကဿစိ တ အဟာပနေန ဥပပန္နေန။ **အာကာရေနာ**တိ ကရဏေန သမ္ပာဒနေန။

အဇ္ဈတ္တန္တိ ဝါ **အတ္တနော**တိ ဝါ ဧကံ ဧကတ္တံ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ ဘုမ္မတ္ထေ စေတံ, **“သမထ”**န္တိ ဥပယောဂဝစနံ “အနူ”တိ ဣမိနာ ဥပသဂ္ဂေန ယောဂေ သိဒ္ဓန္တိ အာဟ **“အတ္တနော စိတ္တသမထေ ယုတ္တော”**တိ။ တတ္ထ **စိတ္တသမထေ**တိ စိတ္တဿ သမာဓာနေ။ **ယုတ္တော**တိ အဝိယုတ္တော ပသုတော။ ယော သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ဈာနဘာဝနာယ အနနုယုတ္တော, သော တံ ဗဟိ နီဟရတိ နာမ။ ယော အာရဘိတွာ အန္တရာ သင်္ကောစံ အာပဇ္ဇတိ, သော တံ ဝိနာသေတိ နာမ။ ယော ပန ဤဒိသော အဟုတွာ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ, သော အနိရာကတဇ္ဈာနောတိ ဒဿေန္တော **“ဗဟိ အနီဟဋဇ္ဈာနော”**တိအာဒိမာဟ။ နီဟရဏဝိနာသတ္ထဉှိ ဣဒံ နိရာကရဏံ နာမ။ “ထမ္ဘံ နိရံကတွာ နိဝာတဝုတ္တီ”တိအာဒီသု (သု. နိ. ၃၂၈) စဿ ပယောဂေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

သတ္တဝိဓာယ အနုပဿနာယာတိ ဧတ္ထ အနိစ္စာနုပဿနာ, ဒုက္ခာနုပဿနာ, အနတ္တာနုပဿနာ, နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ, ဝိရာဂါနုပဿနာ, နိရောဓာနုပဿနာ, ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာတိ ဣမာ သတ္တဝိဓာ အနုပဿနာ။ သုညာဂါရဂတော ဘိက္ခု တတ္ထ လဒ္ဓကာယဝိဝေကတာယ သမထဝိပဿနာဝသေန စိတ္တဝိဝေကံ ပရိဗြူဟေန္တော ယထာနုသိဋ္ဌပဋိပတ္တိယာ လောကံ သာသနဉ္စ အတ္တနော ဝိသေသာဓိဂမဋ္ဌာနဘူတံ သုညာဂါရဉ္စ ဥပသောဘယမာနော ဂုဏဝိသေသာဓိဋ္ဌာနဘာဝါပါဒနေန ဝိညူနံ အတ္တတော တံ ဗြူဟေန္တော နာမ ဟောတီတိ ဝုတ္တံ **“ဗြူဟေတာ သုညာဂါရာန”**န္တိ။ တေနာဟ **“ဧတ္ထ စာ”**တိအာဒိ။ ဧကဘူမကာဒိပါသာဒေ ကုရုမာနောပိ ပန နေဝ သုညာဂါရာနံ ဗြူဟေတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သုညာဂါရဂ္ဂဟဏေန စေတ္ထ အရညရုက္ခမူလာဒိ သဗ္ဗံ ပဓာနာနုယောဂက္ခမံ သေနာသနံ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧတ္တာဝတာ ယထာ တဏှာဝိစရိတဒေသနာ ပဌမံ တဏှာဝသေန အာရဒ္ဓါပိ တဏှာပဒဋ္ဌာနတ္တာ မာနဒိဋ္ဌီနံ မာနဒိဋ္ဌိယော ဩသရိတွာ ကမေန ပပဉ္စတ္တယဒေသနာ ဇာတာ, ဧဝမယံ ဒေသနာ ပဌမံ အဓိသီလသိက္ခာဝသေန အာရဒ္ဓါပိ သီလပဒဋ္ဌာနတ္တာ သမထဝိပဿနာနံ သမထဝိပဿနာယော ဩသရိတွာ ကမေန သိက္ခာတ္တယဒေသနာ ဇာတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဧတ္ထ ဟိ “သီလေသွေဝဿ ပရိပူရကာရီ”တိ ဧတ္တာဝတာ အဓိသီလသိက္ခာ ဝုတ္တာ, “အဇ္ဈတ္တံ စေတောသမထမနုယုတ္တော အနိရာကတဇ္ဈာနော”တိ ဧတ္တာဝတာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ, “ဝိပဿနာယ သမန္နာဂတော”တိ ဧတ္တာဝတာ အဓိပညာသိက္ခာ။ “ဗြူဟေတာ သုညာဂါရာန”န္တိ ဣမိနာ ပန သမထဝသေန သုညာဂါရဝဍ္ဎနေ အဓိစိတ္တသိက္ခာ, ဝိပဿနာဝသေန အဓိပညာသိက္ခာတိ ဧဝံ ဒွေပိ သိက္ခာ သင်္ဂဟေတွာ ဝုတ္တာ။ ဧတ္ထ စ “အဇ္ဈတ္တံ စေတောသမထမနုယုတ္တော အနိရာကတဇ္ဈာနော”တိ ဣမေဟိ ပဒေဟိ သီလာနုရက္ခိကာ ဧဝ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ကထိတာ, “ဝိပဿနာယာ”တိ ဣမိနာ ပဒေန သီလာနုရက္ခိကော သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟော။

ကထံ စိတ္တေကဂ္ဂတာ သီလမနုရက္ခတိ? ယဿ ဟိ စိတ္တေကဂ္ဂတာ နတ္ထိ, သော ဗျာဓိမှိ ဥပ္ပန္နေ ဝိဟညတိ, သော ဗျာဓိဝိဟတော ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော သီလံ ဝိနာသေတွာပိ ဗျာဓိဝူပသမံ ကတ္တာ ဟောတိ။ ယဿ ပန စိတ္တေကဂ္ဂတာ အတ္ထိ, သော တံ ဗျာဓိဒုက္ခံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ, သမာပန္နက္ခဏေ ဒုက္ခံ ဒူရဂတံ ဟောတိ, ဗလဝတရံ သုခမုပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ စိတ္တေကဂ္ဂတာ သီလမနုရက္ခတိ။ ကထံ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟော သီလမနုရက္ခတိ? ယဿ ဟိ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟော နတ္ထိ, တဿ “မမ ရူပံ မမ ဝိညာဏ”န္တိ အတ္တဘာဝေ ဗလဝမမတ္တံ ဟောတိ, သော တထာရူပေသု ဒုဗ္ဘိက္ခဗျာဓိဘယာဒီသု သမ္ပတ္တေသု သီလံ နာသေတွာပိ အတ္တဘာဝံ ပေါသေတာ ဟောတိ။ ယဿ ပန သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟော အတ္ထိ, တဿ အတ္တဘာဝေ ဗလဝမမတ္တံ ဝါ သိနေဟော ဝါ န ဟောတိ, သော တထာရူပေသု ဒုဗ္ဘိက္ခဗျာဓိဘယာဒီသု သမ္ပတ္တေသု သစေပိဿ အန္တာနိ ဗဟိ နိက္ခမန္တိ, သစေပိ ဥဿုဿတိ ဝိသုဿတိ, ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကော ဝါ ဟောတိ သတဓာပိ သဟဿဓာပိ, နေဝ သီလံ ဝိနာသေတွာ အတ္တဘာဝံ ပေါသေတာ ဟောတိ။ ဧဝံ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဟော သီလံ အနုရက္ခတိ။

‘‘ဗျူဟေတာ သုညာကရာန’’န္တိ ဣမိနာ ပန တသ္သေဝ ဥဘယဿ ဗျူဟနာ ဝဓုနာ သာတစ္စကိရိယာ ဒဿိ တာ။ ဇဝံ ဘဂဝတ ယဿ္မာ ‘‘သဗ္ဗဟမ္မစာရီနံ ပိယော စဿံ။ပေ။ ဘာဝနီယော စာ’’တိ ဣမေ စတ္တာရော ဓမ္မေ အာကင်္ခ န္တေန နတ္ထည့် ကိစ္စံ ကာတဗ္ဗံ, အညဒတ္ထု သီလာဒိဂုဏသမန္နာဂတေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဤဒိသော ဟိ သဗ္ဗဟမ္မစာရီ နံ ပိယော ဟောတိ မနာပေ ဂရု ဘာဝနီယော။ ဝုတ္တမ္ပိ ဟေတံ –

‘‘သီလဒဿနသမ္ပန္နံ ၊ ဓမ္မဋ္ဌံ သစ္စဝေဒိနံ။
အတ္တနော ကမ္မ ကုဗ္ဗာနံ၊ တံ ဇနော ကုရုတေ ပိယ’’န္တိ။ (ဓ. ပ. ၂၁၇)။

တသ္မာ ‘‘အာကင်္ခေယျ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု သဗ္ဗဟမ္မစာရီနံ ပိယော စဿံ။ပေ။ သီလေသွေဝဿ ပရိပူ ရကာရီ။ပေ။ သုညာကရာန’’န္တိ ဝတွာ ဣဒာနိ ယသ္မာ ပစ္စယလာဘာဒိ ပတ္ထယန္တေနာပိ ဣဒမေဝ ကရဏီယံ, န အညံ ကိစ္စံ, တသ္မာ ‘‘အာကင်္ခေယျ စေ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခု လာဘီ အဿ’’န္တိအာဒိမာဟ။ **လာဘီ အဿ** န္တိ လာ ဘာသာယ သံဝရသီလပရိပူရဏံ ဟဋ္ဌိယံ အာဂတံ။ ကိမိဒိသံ ဘဂဝတ အနုဇာနာတီတိ? န ဘဂဝတ သဘာဝေန ဤဒိသံ အနုဇာနာ တိ, မဟာကာရုဏိကတာယ ပန ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယေန ဇဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဿေန္တော **‘‘န ဘဂဝတ’’**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ဃာသေသနံ ဆိန္နကထော, န တစံ ပယုတ္တံ ဘဏေ** တိ ဆိန္နကထော မူကော ဝိယ ဟုတွာ ဩဘာသပရိကထာနိမိတ္တဝိ ညတ္တိပယုတ္တံ ဃာသေသနံ တစံ န ဘဏေ, န ကထေယျာတိ အတ္ထော။ **ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယဝသေနာ** တိ သင်္ခေပ တော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဝရန္တော **‘‘ယေသံ ဟိ’’**တိအာဒိမာဟ။ ရသော သဘာဝဘူတော အာနိသံသော **ရသာနိသံသော**။

ပစ္စယအနုကာရာ တိ စီဝရာဒိပစ္စယအနုဝသေန ပဝတ္တကာရာ။ **မဟပ္ဖလာ မဟာနိသံသာ** တိ ဥဘယမေတံ အတ္ထတော ဇကံ, ဗျဉ္ဇနမေဝ နာနံ။ ‘‘ပဉ္စိမေ, ဂဟပတယော, အာနိသံသာ’’တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၂၈၅) ဟိ အာနိသံသသဒ္ဒေ အာ ဖလပရိယာယောပိ ဟောတိ။ မဟန္တံ တ လောကိယသုခံ ဖလန္တိ ပသဝန္တီတိ **မဟပ္ဖလာ,** မဟတော လောကုတ္တ ရသုခဿ ပစ္စယာ ဟောန္တီတိ **မဟာနိသံသာ**။ တေနာဟ **‘‘လောကိယသုခေန ဖလဘူတေနာ’’**တိအာဒိ။

ပေစ္စဘာဝံ ဂတာ တိ ပေတူပပတ္တိဝသေန နိဗ္ဗတ္တိံ ဥပဂတာ။ တေ ပန ယသ္မာ ဣဓ ကတကာလကိရိယာ ကာလေ န ကတဇီဝိတုပစ္ဆေဒာ ဟောန္တိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **‘‘ကာလကတာ’’**တိ။ သဿုရသသုရာ စ တပ္ပက္ခိကာ စ **သဿုရသ သုရပက္ခိကာ**။ တေ ဉာတိယောနိသမ္ဗန္ဓေန အာဘတပဝိတပဟာသမ္ဗန္ဓဝသေန သမ္ဗဒ္ဓာ **ဉာတီ။ သာလောဟိတာ**တိ ယောနိ သမ္ဗန္ဓဝသေန။ **ဧကလောဟိတဗဒ္ဓာ** တိ ဧကေန သမာနေန လောဟိတသမ္ဗန္ဓေန သမ္ဗဒ္ဓာ။ **ပသန္နစိတ္တော** တိ ပသန္န စိတ္တကော။ ကာလကတော ပိတာ တ မာတာ တ ပေတယောနိယံ ဥပ္ပန္နောတိ အဓိကာရတော ဝိညာယတီတိ ဝုတ္တံ။ **မဟာနိသံသမေဝ ဟောတီ**တိ တဿ တထာသီလသမ္ပန္နတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။

အရျောတ္ထရိတာ တိ မဒ္ဒိတာ။ **န စ မံ အရတိ သဟေယျာ** တိ မံ စ အရတိ န အဘိဘဝေယျ န မဒ္ဒေယျ န အ ဇ္ဈောတ္ထရေယျ။ **ဥပ္ပန္န** န္တိ ဇာတံ နိဗ္ဗတ္တံ။ သီလာဒိဂုဏယုတ္တော ဟိ အရတိဉ္စ ရတိဉ္စ သဟတိ အရျောတ္ထ ရတိ, မဒ္ဒိတွာ တိဋ္ဌတိ, တသ္မာ ဤဒိသမတ္တာနံ ဣစ္ဆန္တေနာပိ သီလာဒိဂုဏယုတ္တေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဒဿေ တိ။ **စိတ္တုတြာသော** ဘာယတီတိ **ဘယံ, အာရမ္မဏံ** ဘာယတိ ဧတသ္မာတိ **ဘယံ**။ တံ ဒုဝိဓမ္ပိ ဘယံ ဘေရဝဉ္စ သဟ တိ အဘိဘဝတီတိ **ဘယဘေရဝသဟော**။ သီလာဒိဂုဏယုတ္တော ဟိ ဘယဘေရဝံ သဟတိ အဇ္ဈောတ္ထရတိ, မဒ္ဒိတွာ တိဋ္ဌတိ အရိယကောဋိယတ္ထေရော ဝိယ။ မဟာဒတ္တတ္ထေရော ဝိယ။

ထေရော ကိရ မဂ္ဂံ ပဋိပန္နော အညတရံ ဟသာဒိကံ အရညံ ဒိသွာ ‘‘ဣဓေဝဇ္ဇ သမဏဓမ္မံ ကတွာ ဂမိဿာ မီ’’တိ မဂ္ဂာ ဩက္ကမ္မ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ သင်္ဃာဋိံ ပညပေတွာ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ နိသီဒိ။ ရုက္ခဒေဝ တာယ အရကာ ထေရဿ သီလတေဇေန သကဘာဝေန သဏ္ဌာတုံ အသက္ကောန္တာ ဝိဿရမကာသိ။ ဒေဝတာပိ သက လရုက္ခံ စာလေသိ။ ထေရော အစလောဝ နိသီဒိ။ သာ ဒေဝတာ ဓူမာယိ ပဇ္ဇလိ။ နေဝ သက္ခိ ထေရံ စာလေတုံ။ တတော ဥ ပာသကဝဏ္ဏေနာဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ အဋ္ဌာသိ။ ‘‘ကော ဧသော’’တိ ဝုတ္တော ‘‘အဟံ, ဘန္တေ, တသ္မိံ ရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ’’တိ အဝေစ။ တွံ ဧတေ ဝိကာရေ အကာသီတိ။ အာမ, ဘန္တေတိ။ ‘‘ကသ္မာ’’တိ စ ဝုတ္တာ အာဟ ‘‘တုမှာ ကံ, ဘန္တေ, သီလတေဇေန အရကာ သကဘာဝေန သဏ္ဌာတုံ အသက္ကောန္တာ ဝိဿရမကာသိ, သာဟံ တုမှေ ပလာပေတုံ ဝေမကာသိ’’န္တိ။ ထေရော အာဟ ‘‘အထ ကသ္မာ ‘ဣဓ, ဘန္တေ, မာ ဝသထ, မယှံ အဖာသုက’န္တိ ပဋိက

စ္စေဝ နာဝစာသိ, ဣဒါနိ ပန မာ မံ ကိဉ္စိ အဝစ, ‘အရိယကောဋ္ဌိယမဟာဒတ္တော အမနုဿဘယေန ဂတော’တိ ဝစန
တော လဇ္ဇာမိ, တေနာဟံ ဣဓေဝ ဝသိဿံ, တွံ ပန အဇ္ဇေကဒိဝသံ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝသာဟီ’’တိ။ ဧဝံ သီလာဒိဂုဏ
ယုတ္တော ဘယဘေရဝသဟော ဟောတိ, တသ္မာ ဤဒိသမတ္ထာနံ ဣစ္ဆန္တေနပိ သီလာဒိဂုဏယုတ္တေနေဝ ဘဝိတဗ္
ဗန္တိ ဒဿေတိ။ ဒုတိယာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

အာကင်္ခသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၁၀. မိဂသာလာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၇၅-၈၀. ပဉ္စမေ **ဣမဿ ဟိ ပုဂ္ဂလဿ သီလဝိရဟိတဿ ပညာ သီလံ ပရိဓောဝတီ** တိ အခဏ္ဍာဒိဘာဝတဟဒ
နေန သီလံ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု ပညာယ သုဝိသောဓိတံ ကရောတိ။ ယဿ ဟိ အဗ္ဘန္တရေ သီလသံဝရော နတ္ထိ,
ဉာဏ္ဍိတညုတာယ ပန စာတုပ္ပဒိကကထာပရိယောသာနေ ပညာယ သီလံ ဓောဝိတွာ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒာဟိ အရဟတ္တံ
ဟပုဏာတိ, အယံ ပညာယ သီလံ ဓောဝတိ နာမ သေယျထာပိ သန္တတိမဟာမတ္တော။

သီလတ ပန ပညံ ဓောဝတိ။ ယဿ (ဒီ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၃၁၇) ဟိ ပုထုဇ္ဇနဿ သီလံ သဋ္ဌိအသီတိဝဿာနိ အခဏ္ဍံ
ဟောတိ, သော မရဏကာလေပိ သဗ္ဗကိလေသေ ဃာတေတွာ သီလေန ပညံ ဓောဝိတွာ အရဟတ္တံ ဂဏှာတိ ကန္ဒရ
သာလပရိဝေဏေ မဟာသဋ္ဌိဝဿတ္ထေရော ဝိယ။ ထေရေ ကိရ မရဏမဉ္စေ နိပဇ္ဇိတွာ ဗလဝဝေဒနာယ နိတ္ထုနန္
တေ တိဿမဟာရာဇာ ‘‘ထေရံ ပဿိဿာမီ’’တိ ဂန္တွာ ပရိဝေဏဒွါရေ ဌိတော တံ သဒ္ဒံ သုတွာ ပုစ္ဆိ ‘‘ကဿ
သဒ္ဒော အယ’’န္တိ။ ထေရဿ နိတ္ထုနနသဒ္ဒောတိ။ ‘‘ပဗ္ဗဇ္ဇာယ သဋ္ဌိဝဿေန ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟမတ္တမ္ပိ န ကတံ,
ဣဒါနိ န တံ ဝန္ဒိဿာမီ’’တိ နိဝတ္တိတွာ မဟာဗောဓိံ ဝန္ဒိတုံ ဂတော။ တတော ဥပဋ္ဌာကဒဟရော ထေရံ အာဟ ‘‘ကိံ
နော, ဘန္တေ, လဇ္ဇာပေထ, သဒ္ဓောပိ ရာဇာ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟုတွာ ‘န ဝန္ဒိဿာမီ’တိ ဂတော’’တိ။ ကသ္မာ, အာဝုသော
တိ? တုမှာကံ နိတ္ထုနနသဒ္ဒံ သုတွာတိ။ ‘‘တေန ဟိ မေ ဩကာသံ ကရောထာ’’တိ ဝတွာ ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ
အရဟတ္တံ ပတွာ ဒဟရဿ သညံ အအာသိ ‘‘ဂစ္ဆာဝုသော, ဣဒါနိ ရာဇာနံ အမှေဟ ဝန္ဒာပေဟီ’’တိ။ ဒဟရော ဂန္တွ
တ ‘‘ဣဒါနိ ကိရ ထေရံ ဝန္ဒထာ’’တိ အာဟ။ ရာဇာ သုသုမာရပတိတေန ထေရံ ဝန္ဒန္တော ‘‘နာဟံ အယျဿ အရဟတ္
တံ ဝန္ဒာမိ, ပုထုဇ္ဇနဘူမိယံ ပန ဌတွာ ရက္ခိတသီလမေဝ ဝန္ဒာမီ’’တိ အာဟ။ ဧဝံ သီလေန ပညံ ဓောဝတိ နာမ။ သေသံ ဝု
တ္တမေဝ။ ဆဋ္ဌာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

မိဂသာလာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အာကင်္ခဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၉) ၄. ထေရဝဂ္ဂေါ

၁-၈. တဟနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၁-၈၈. စတုတ္ထဿ ပဌမေ **ဝိမရိယာဒီကတေနာ**တိ နိမ္မရိယာဒီကတေန။ **စေတသာ**တိ ဧဝံဝိဓေန စိတ္တေန ဝိဟရတိ။ တတ္ထ ဒွေ ဝ မရိယာဒာ ကိလေသမရိယာဒာ စ အာရမ္မဏမရိယာဒာ စ။ သစေ ဟိဿ ရူပာဒိကေ အာရဗ္ဘ ရာဂါဒယော ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ, ကိလေသမရိယာဒာ တေန ကတာ ဘဝေယျ။ တေသု ပနဿ ဧကောပိ န ဥပ္ပန္နောတိ ကိလေသမရိယာဒာ နတ္ထိ။ သစေ ပနဿ ရူပာဒိဓမ္မေ အာဝဇ္ဇေန္တဿ ဧကေစ္စေ အာပာထံ နာဂစ္ဆေယျုံ, ဧဝမဿ အာရမ္မဏမရိယာဒာ ဘဝေယျ။ တေ ပနဿ ခမ္မေ အာဝဇ္ဇေန္တဿ အာပာထံ အနာဂတဓမ္မော နာမ နတ္ထီတိ အာရမ္မဏမရိယာဒာပိ နတ္ထိ။ ဣဓ ပန ကိလေသမရိယာဒာ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ **"ကိလေသမရိယာဒံ ဘိန္ဒိတွာ"** တိအာဒိ။ တတိယာဒီသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

တဟနသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ကောကာလိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၈၉-၉၀. နဝမေ (သံ. နိ. ဋ္ဌီ. ၁.၁.၁၈၁) ကောကာလိကနာမကာ ဒွေ ဘိက္ခူ။ တတော ဣဓာဓိပ္ပေတံ နိဒ္ဓါရေတွာ ဒဿေတုံ **"ကောယံ ကောကာလိကော"**တိ ပုစ္ဆာ။ သုတ္တဿ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ဒဿေတုံ **"ကသ္မာ စ ဥပသင်္ကမီ"** တိ ပုစ္ဆာ။ **အယံ ကိရာ**တိအာဒိ ယထာက္ကမံ တာသံ ဝိဿဇ္ဇနံ။ ဝိဝေကတသံ ဝသိတုကာမတ္တာ အပ္ပိစ္ဆတာယ စ **မာ နော ကဿစိ။ပေ.။ ဝသိံသု။ အာဃာတံ ဥပ္ပာဒေသိ** အတ္တနော ဣစ္ဆာဝိဃာတနတော။ **ထေရာ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ နိယျာဒယိံသု** ပယုတ္တတစာယ အကတတ္တာ ထေရေဟိ စ အအာပိတတ္တာ။ **ပုဗ္ဗေပိ။ပေ.။ မညေ** တိ ဣမိနာ ထေရာနံ ကောဟညေ ဋ္ဌိတဘာဝံ အာသင်္ကတိ အဝဏ္ဏေ ဝဏ္ဏံ ပဿန္တော ဝိယ, သုပရိသုဒ္ဓေ အာအာသတလေ ဇလ္လံ ဥဋ္ဌာပေန္တော ဝိယ စ။

အပရဇ္ဈိတွာ တိ ဘဂဝတော သမ္မုခာ "ဟပဘိက္ခု ဇာတာ"တိ ဝတွာ။ **မဟာသာဝဇ္ဇဒဿနတ္ထ** န္တိ မဟာသာဝဇ္ဇဘာဝဒဿနတ္ထံ, အယမေဝ တ ဟဒ္ဒေါ။ **မာဟေဝ**န္တိ မာ ဧဝမာဟ, မာ ဧဝံ ဘဏိ။ သဒ္ဓါယ အယော ဥပ္ပာဒေ သဒ္ဓါယော, တံ အာဝဟတီတိ **သဒ္ဓါယိကော** တိ အာဟ **"သဒ္ဓါယ အာဂမကရော"** တိ။ **သဒ္ဓါယိကော** တိ တ သဒ္ဓါယ အယိတဗ္ဗော, သဒ္ဓေယျောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"သဒ္ဓါတဗ္ဗဝစနော တ"** တိ။

ပီဠကာ နာမ ဗာဟိရတော ပဌာယ အဋ္ဌီနိ ဘိန္ဒန္တိ, ဣမာ ပန ပဌမံယေဝ အဋ္ဌီနိ ဘိန္ဒိတွာ ဥဂ္ဂတာ။ တေနာဟ **"အဋ္ဌီနိ ဘိန္ဒိတွာ ဥဂ္ဂတာဟိ ပိဠကာဟီ"** တိ။ **တရုဏဗေလုဝမတ္တိယော** တိ တရုဏဗိလ္လဖလမတ္တိယော။ **ဝိသဂိလိတော**တိ ခိတ္တပဟာရဏော ။ တဥ္စ ဗဋိသံ ဝိသသမညာ လောကေ။ အာရက္ခဒေဝတာနံ သဒ္ဒံ သုတွာတိ ပဒံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။

ဗြဟ္မလောကေ တိ သုဒ္ဓါတသလောကေ။ **ဝရာကော**တိ အနုဂ္ဂဟဝစနမေတံ။ ဟီနပရိယာယောတိ ကေစိ။ **ပိယသီလာ**တိ ဣမိနာ တေသမ္ပိ အတ္တေ နိရုတ္တိနယေန ပေသလာတိ ပဒသိဒ္ဓိတိ ဒဿေတိ။ **ကဗရက္ခီနီ** တိ ဗ္ယာခိဗလေန ပရိဘိန္နဝဏ္ဏတာယ ကဗရဘူတာနိ အက္ခီနိ။ **ယတ္တက** န္တိ ဘဂဝတော ဝစနံ အညထာ ကရောန္တေန ယတ္တကံ တယာ အပရဒ္ဓံ, တဿ ပမာဏံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။ ယသ္မာ အနာကမိနော နာမ ပဟီနကာမစ္ဆန္ဒဗျာပာဒာ ဟောန္တိ, တဝ္စ ဒိဋ္ဌိကာမစ္ဆန္ဒဗျာပါဒဝသေန ဣဓာဂတော, တသ္မာ ယာဝဥ္စ တေ ဣဒံ အပရဒ္ဓန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

အဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော တိ အပ္ပတ္တဒိဋ္ဌိကော။ **ဂိလိတဝိသော ဝိယ** ဝိသံ ဂိလိတွာ ဋ္ဌိတော ဝိယ။ **ကုဌာရိသဒိသာ** မူလပစ္ဆိန္ဒနဋ္ဌေန။ **ဉတ္တမတ္တေ** တိ အရဟတ္တေ။ **ခီဏာသဝေတိ ဝဒတိ** သုနက္ခတ္တော ဝိယ အစေလံ ကောရက္ခတ္တိယံ။ **ယော** အဂ္ဂသာဝကော ဝိယ **ပသံသိတဗ္ဗော ခီဏာသဝေ,** တံ "ဒုဿီလော အယ"န္တိ ဝဒတိ။ **ဝိစိနာတီ**တိ အာစိ

နောတိ ပသဝတိ။ ပသံသိယနိန္ဒာ တာဝ သမ္ပန္နဂုဏပရိဓံသနဝသေန ပဝတ္တိယာ သာဝဇ္ဇတာယ ကဋုကဝိပာကာ, နိန္ဒိယပ္ပသံသာ ပန ကထံ တာယ သမဝိပာကာတိ? တတ္ထ အဝိဇ္ဇမာနဂုဏသမာရောပနေန အတ္တနော ပရေသဉ္စ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိဟေတုဘာဝတော ပသံသိယေန တဿ သမဘာဝကရဏတော စ။ လောကေပိ ဟိ အသူရံ သူရေန သမံ ကရောန္တော ကရယှော ဟောတိ, ပဂေဝ ဒုပ္ပဋိပန္နံ သုပ္ပဋိပန္နေန သမံ ကရောန္တောတိ။

သကေန ခနေနာတိ အတ္တနော သာပတေယျေန။ **အယံ အပ္ပမတ္တကော အပရာဓော** ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္တာ သပ္ပတိကာရတ္တာ စ တဿ။ **အယံ မဟန္တတရော ကလိ** ကတူပစိတဿ သမ္ပရာယိကတ္တာ အပ္ပတိကာရတ္တာ စ။

နိရဗ္ဗုဒေ တိ ဂဏနာဝိသေသော ဧသောတိ အာဟ **"နိရဗ္ဗုဒဂဏနာယာ"** တိ, သတသဟဿံ နိရဗ္ဗုဒါနန္တိ အတ္ထော။ **ယမရိယဂရဟီ နိရယံ ဥပေတီ**တိ ဧတ္ထ ယထာဝုတ္တအာယုပ္ပမာဏံ ဟာကတိကဝသေန အရိယူပဝါဒိနာ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဂ္ဂသာဝကာနံ ပန ဂုဏမဟန္တတာယ တတောပိ အတိဝိယ မဟန္တတရမေဝါတိ ဝဒန္တိ။

အထ ခေါ ဗ္ရဟ္မာ သဟမ္ပတီ တိ ကော အယံ ဗ္ရဟ္မာ, ကသ္မာ စ ပန ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတဒဝေါစာတိ? အယံ ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ သဟကော နာမ ဘိက္ခု အနာဂါမီ ဟုတွာ သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပန္နော, တတ္ထ သဟမ္ပတိ ဗ္ရဟ္မာတိ သဉ္ဇာနန္တိ။ သော ပနာယံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ "ပဒုမနိရယံ ကိတ္တေဿာမိ, တတော ဘဂဝါ ဘိက္ခူနံ အာရောစေဿတိ, အထာနုသန္ဓိကုသလာ ဘိက္ခူ တတ္ထာယုပ္ပမာဏံ ပုစ္ဆိဿန္တိ, ဘဂဝါ အာစိက္ခန္တော အရိယူပဝါဒေ အာဒီနဝံ ပကာသေဿတီ"တိ ဣမိနာ ကာရဏေန ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတဒဝေါစ။

မဂဓရဋ္ဌေ သံဝေဟာရတော **မာဂဓကော ပတ္ထော,** တေန။ **ပစ္စိတဗ္ဗဋ္ဌာနဿာ** တိ နိရယဒုက္ခေန ပစ္စိတဗ္ဗပ္ပဒေသဿ ဧတံ အဗ္ဗုဒေတိ နာမံ။ **ဝဿဂဏနာ** တိ ဧကတော ပဋ္ဌာယ ဒသဂုဏိတံ အဗ္ဗုဒအာယုမ္ပိ တတော အပရံ ဝီသတိဂုဏိတံ နိရဗ္ဗုဒါဒီသု ဝဿဂဏနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အယဉ္စ ဂဏနာ အပရိစိတာနံ ဒုက္ကရာတိ ဝုတ္တံ **"န တံ သုကရံ သင်္ခါတု"**န္တိ။ ကေစိ ပန "တတ္ထ တတ္ထ ပရိဒေဝနာနတ္တေန ကမ္မကာရဏနာနတ္တေနပိ ဣမာနိ နာမာနိ လဒ္ဓါနီ"တိ ဝဒန္တိ, အပရေ "သီတနရကာ ဧတေ"တိ။ **သဗ္ဗတ္ထာ** တိ အဗ္ဗုဒါဒီသု ပဒုမပရိယောသာနေသု သဗ္ဗေသု နိရယေသု။ **ဧသ နယော**တိ ဟေဋ္ဌိမတော ဥပရိမဿ ဝီသတိဂုဏတံ အတိဒိသတိ။ ဒသမေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ကောကာလိကသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ထေရဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၀) ၅. ဥပာလိဝဂ္ဂေါ

၁-၄. ကာမဘောဂီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၁-၉၄. ပဉ္စမဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ စတုတ္ထေ တပနံ သန္တပနံ ကာယဿ ခေဒနံ တပေ, သော ဧတဿ အတ္ထီတိ တပဿီ, တံ **တပဿိံ** ။ ယသ္မာ တထာဘူတော တပနိဿိတော, တပေ တ တန္နိဿိတော, တသ္မာ အာဟ **"တပနိဿိတက"** န္တိ။ လူခံ ဖရုသံ သာဓုသမ္မတာစာရဝိရဟတော န ပသာဒနီယံ အာဇီဝတိ ဝတ္တတီတိ လူခာဇီဝိ, တံ **လူခာဇီဝိံ။ ဥပက္ကောသတီ** တိ ဥပ္ပဏ္ဍေတိ , ဥပဟာသနဝသေန ပရိဘာသတိ။ **ဥပဝဒတီ**တိ အဝညာပုဗ္ဗကံ အပဝဒတိ။ တေနာဟ **"ဟီဠေတိ ဝမ္ဘေတီ"** တိ။

ကာမဘောဂီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဥတ္တိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၉၅. ပဉ္စမေ ပစ္စန္တေ ဘဝံ **ပစ္စန္တိမံ** ။ ဟကာရဿ ထိရဘာဝံ ဥဒ္ဓမုဒ္ဓံ ဟပေတီတိ **ဥဒ္ဓာပံ,** ဟကာရမူလံ။ **အာဒိ-**သဒ္ဒေန ဟကာရဒ္ဓတရဗန္ဓပရိခာဒီနံ သင်္ဂဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပဏ္ဍိတအေတရိကဋ္ဌာနိယံ ကတ္ဂတ ဘဂဝတ အတ္တာနံ ဒဿေသီတိ ဒဿေန္တော **"ကေဒ္ဒတရန္တိ ကသ္မာ အာဟာ"** တိ စောဒနံ သမုဋ္ဌာပေသိ။ ယဿာ ပညာယ ဝသေန ပုရိသော ပဏ္ဍိတောတိ ဝုစ္စတိ, တံ **ပဏ္ဍိစ္စ** န္တိ အာဟ **"ပဏ္ဍိစ္စေန သမန္နာဂတော"** တိ။ တံတံကြတိကတ္တဗ္ဗတာသု ဆေကဘာဝေ ဗျတ္တဘာဝေ **ဝေယ္ယတ္တိယံ** ။ မေဓတိ သမ္မောဟံ ဟိံသတိ ဝိမေတီတိ မေဓာ, သာ ဧတဿ အတ္ထီတိ **မေဓာဝီ**။ ဌာနေ ဌာနေ ဥပ္ပတ္တိ ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **ဌာနုပ္ပတ္တိကာ,** ဌာနသော ဥပ္ပဇ္ဇနပညာ။ အနုပရိယာယန္တိ ဧတေနာတိ အနုပရိယာယော, သော ဧဝ ပထောတိ **အနုပရိယာယပထော,** ပရိတော ဟကာရဿ အနုသံယာယနမဂ္ဂေါ။ ဟကာရဘာဂ သန္ဓာတဗ္ဗာ တ္တောတိ **ဟကာရသန္ဓိ,** ဟကာရဿ ဖုလ္လိတပ္ပဒေသော။ သော ပန ဟေဋ္ဌိမန္တေန ဒ္ဝိန္နမ္ပိ ကြဋ္ဌကာနံ ဝိဂမေန ဧဝံ ဝုစ္စတီတိ အာဟ **"ဒွိန္နံ ကြဋ္ဌကာနံ အပဂတဋ္ဌာန"** န္တိ။ **ဆိန္နဋ္ဌာန** န္တိ ဆိန္နဘိန္နပ္ပဒေသော, ဆိဒ္ဒဋ္ဌာနံ တ။ တဉ္ဟိ ဝိဝရန္တိ ဝုစ္စတိ။

ဥတ္တိယသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆-၈. ကောကနုဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၆-၉၈. ဆဋ္ဌေ **ခန္ဓာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** အာရမ္မဏဋ္ဌေန ''ရူပံ အတ္တတော သမနုပဿတီ''တိအာဒိဝစနတော။ **အဝိဇ္ဇာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ဥပနိဿယာဒိဘာဝေန ပဝတ္တနတော။ ယထာဟ ''အဿုတဝါ, ဘိက္ခဝေ, ပုထုဇ္ဇနော အရိယာနံ အဒဿာဝီ အရိယဓမ္မဿ အကောဝိဒေ''တိအာဒိ (ဓ. သ. ၁၀၀၇)။ **ဖဿောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ။ ယထာ စာဟ ''တဒပိ ဖဿပစ္စယာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၁၈-၁၃၀) ဖုဿ ဖုဿ ပဋိသံဝေဒိယန္တီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၁၄၄) စ။ **သညာပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ''သညာနိဒာနာ ဟိ ပပဉ္စသင်္ခါ (သု. နိ. ၈၈၀; မဟာနိ. ၁၀၉), ပထဝိတော သညတ္ဂတ''တိ (မ. နိ. ၁.၂) စ အာဒိ။ **ဝိတက္ကောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ**။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ''တက္ကဉ္စ ဒိဋ္ဌီသု ပကပ္ပယိတ္ဂတ, သစ္စံ မုသာတိ ဒ္ဝယဓမ္မမာဟူ''တိ (သု. နိ. ၈၉၂; မဟာနိ. ၁၂၁), ''တက္ကီ ဟောတိ ဝီမံသီ''တိ (ဒီ. နိ. ၁.၃၄) စ အာဒိ။ **အယောနိသောမနသိကာရောပိ ဒိဋ္ဌိဋ္ဌာနံ** ။ တေနာဟ ဘဂဝတ – ''တဿေဝံ အယောနိသော မနသိကရောတော ဆန္နံ ဒိဋ္ဌီနံ အညတရာ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, အတ္ထိ မေ အတ္တာတိ တဿ သစ္စတော ထေတတော ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိအာဒိ (မ. နိ. ၁.၁၉)။

ယာ ဒိဋ္ဌိ တိ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနာနံ အဋ္ဌာရသန္နံ ပဒါနံ သာဓာရဏံ မူလပဒံ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ **ဒိဋ္ဌိဂတံ** ဂူထဂတံ ဝိယ, ဒိဋ္ဌီသု တ ဂတံ ဣဒံ ဒဿနံ ဒွာသဋ္ဌိဒိဋ္ဌီသု အန္တောဂဓတ္တာတိပိ **ဒိဋ္ဌိဂတံ,** ဒိဋ္ဌိယာ တ ဂတံ **ဒိဋ္ဌိဂတံ** ။ ဣဒဉ္ဟိ ''အတ္ထိ မေ အတ္တာ''တိအာဒိ ဒိဋ္ဌိယာ ဂမနမတ္တမေဝ , နတ္ထေတ္ထ အတ္တာ တ နိစ္စော တ ကောစီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာ စာယံ ဒိဋ္ဌိ ဒုန္နိဂ္ဂမနဋ္ဌေန **ဂဟနံ**။ ဒုရတိက္ကမဋ္ဌေန သပ္ပဋိဘယဋ္ဌေန စ **ကန္တာရော** ဒုဗ္ဘိက္ခကန္တာရတဋ္ဌ ကန္တာရဒယော ဝိယ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဝိနိဝိဇ္ဈနဋ္ဌေန, ဝိလောမနဋ္ဌေန တ **ဝိသူကံ**။ ကဒာစိ သဿတဿ, ကဒာစိ ဥစ္ဆ

ဆေဒသ္သ တ ဂဟဏတော ဝိရူပံ ဖန္ဒိတန္တိ **ဝိပ္ဖန္ဒိတံ** ။ ဗန္ဓနဋ္ဌေန **သံယောဇနံ**။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အန္တော တုဒနဋ္ဌေန ဒုန္နီဟရဏီယဋ္ဌေန စ သလ္လန္တိ **ဒိဋ္ဌိသလ္လံ** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ပီဠာကရဏဋ္ဌေန သမ္ဗာဓောတိ **ဒိဋ္ဌိသမ္ဗာဓော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ မောက္ခာဝရဏဋ္ဌေန ပလိဗောဓောတိ **ဒိဋ္ဌိပလိဗောဓော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒုမ္မောစနီယဋ္ဌေန ဗန္ဓနန္တိ **ဒိဋ္ဌိဗန္ဓနံ** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒုရုတ္တရဏဋ္ဌေန ပပါတောတိ **ဒိဋ္ဌိပပါတော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ထာမဂတဋ္ဌေန အနုသယောတိ **ဒိဋ္ဌာနုသယော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အတ္တာနံ သန္တာပေတီတိ **ဒိဋ္ဌိသန္တာပော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အတ္တာနံ အနုဒဟတီတိ **ဒိဋ္ဌိပရိဠာဟော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ကိလေသကာယံ ဂန္ထေတီတိ **ဒိဋ္ဌိဂန္ထော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဘုသံ အာဒိယတီတိ **ဒိဋ္ဌုပါဒာနံ** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ "သစ္စ"န္တိအာဒိဝသေန အဘိနိဝိသတီတိ **ဒိဋ္ဌာဘိနိဝေသော** ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ "ဣဒံ ပရ"န္တိ အာမသတိ, ပရတော တ အာမသတီတိ **ဒိဋ္ဌိပရာမာသော,** သမုဋ္ဌာတိ ဧတေနာတိ သမုဋ္ဌာနံ, ကာရဏံ။ သမုဋ္ဌာနည္သ ဘာတေ သမုဋ္ဌာနဋ္ဌော, တေန **သမုဋ္ဌာနဋ္ဌေန,** ကာရဏဘာဝေနာတိ အတ္ထော။ သတ္တမဋ္ဌမေသု နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ကောကနုဒသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉-၁၀. ဥပာလိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၉၉-၁၀၀. နဝမေ အဇ္ဈောကာသေတ္ထ အဓိပ္ပေတမတ္ထံ သမ္ပာဝိတုံ သာဓေတုံ ဒုက္ခါနိ **ဒုရဘိသမ္ဘဝါနိ** ။ အဋ္ဌကထာယံ ပန တတ္ထ နိတသောယေဝ ဒုက္ခောတိ ဒဿေတုံ **"သမ္ဘဝိတုံ ဒုက္ခါနိ ဒုဿဟာနီ"** တိ ဝုတ္တံ။ **အရညဝနပတ္ထာနီ**တိ အရညလက္ခဏပ္ပတ္တာနိ ဝနသဏ္ဍာနိ။ ဝနပတ္ထသဒ္ဒော ဟိ သဏ္ဍဘူတေ ရုက္ခသမူဟေပိ ဝတ္တတီတိ အရညဂ္ဂဟဏံ။ **ပဝိဝေက**န္တိ ပကာရတော, ပကာရေဟိ တ ဝိဝေစနံ, ရူပါဒိပုထုတ္တာရမ္မဏေ ပကာရတော ဂမနာဒိကြိယာပထပ္ပကာရေဟိ အတ္တနော ကာယဿ ဝိဝေစနံ, ဂစ္ဆတောပိ တိဋ္ဌတောပိ နိသဇ္ဇတောပိ နိပဇ္ဇတောပိ ဧကဿေဝ ပဝတ္တိ။ တေနေဝ ဟိ ဝိဝေစေတဗ္ဗာနံ ဝိဝေစနာကာရဿ စ ဘေဒတော ဗဟုဝိဓတ္တာ တေ ဧကတ္တေန ဂဟေတွာ "ပဝိဝေက"န္တိ ဧကဝစနေန ဝုတ္တံ။ **ဒုက္ကရံ ပဝိဝေက** န္တိ တ ပဝိဝေကံ ကတ္တုံ န သုခန္တိ အတ္ထော။ **ဧကီဘာဝေ**တိ ဧကတ္တဘာဝေ။ **ဒွယံဒွယာရာမော**တိ ဒွိန္နံ ဒွိန္နံ ဘာဝါဘိရတော။ **ဟရန္တိ ဝိယာ** တိ သံဟရန္တိ ဝိယ ဝိယာ တုပ္ပာဒနေန။ တေနာဟ **"ဃသန္တိ ဝိယာ"** တိ။ ဘယသန္တာသုပ္ပာဒနေန ခါဒိတုံ အာဂတာ ယက္ခရက္ခသပိသာစာဒယော ဝိယာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဉာဒိသဿာ** တိ အလဒ္ဓသမာဓိနော။ **တိဏပဏ္ဏမိကာဒိသဒ္ဒေဟီ** တိ တတေရိတာနံ တိဏပဏ္ဏာဒီနံ မိဂပက္ခိအာဒီနဉ္စ ဘီသနကေဟိ ဘေရဝေဟိ သဒ္ဒေဟိ။ **ဝိဝိဓေဟိ စ** အညေဟိ ခာဏုအာဒီဟိ ယက္ခာဒိအာကာရေဟိ ဥပဋ္ဌိတေဟိ **ဘီသနကေဟိ**။ ဃဋ္ဌေန ကီဋ္ဌာ **ဃဋ္ဋိကာ**တိ ဧကေ။ ဒသမံ ဥတ္တာနမေဝ။

ဥပါလိသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဥပါလိဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၃. တတိယပဏ္ဏာသကံ

(၁၁) ၁. သမဏသညာဝဂ္ဂေါ

၁-၁၂. သမဏသညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၀၁-၁၁၂. တတိယဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနာနိ။ ဆဋ္ဌေ **နိဇ္ဇရကာရဏာနီ** တိ ပဇဟနကာရဏာနိ။ ဣမသ္မိံ မဂ္ဂေ ကထိယတီတိ ကတွာ **"အယံ ဟေဋ္ဌာ။ပေ။ ပုန ဂဟိတာ"** တိ ဝုတ္တံ။ ကိဉ္စာပိ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ ယထာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဝိပဿနာယ နိဇ္ဇိဏ္ဏာပိ န သမုစ္ဆိန္နာတိ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဒဿနတ္ထံ ပုန ဂဟိတာ, ဧဝံ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပာဒယောပိ ဝိပဿနာယ ပဟီနာပိ အသမုစ္ဆိန္နတာယ ဣဓ ပုန ဂဟိတာတိ အယမတ္ထော "မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပဿာ"တိအာဒီသု သဗ္ဗပဒေသု ဝတ္တဗ္ဗောတိ ဒဿေတိ **"ဧဝံ သဗ္ဗပဒေသု ယောဇေတဗ္ဗော"** တိ ဣမိနာ။ **ဧတ္ထ စာ**တိ "သမ္မာဝိမုတ္တိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တီ"တိ ဧတသ္မိံ ဟဋ္ဌိပဒေ။ ဧတ္ထ စ သမုစ္ဆေဒဝသေန စ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝသေန စ ပဋိပက္ခဓမ္မာနံ သမ္မဒေဝ ဝိမုစ္စနံ **သမ္မာဝိမုတ္တိ**။ တပ္ပစ္စယာ စ မဂ္ဂဖလေသု အဋ္ဌ ဣန္ဒြိယာနိ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဥပဂစ္ဆန္တီတိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာနိပိ သဒ္ဓာဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ ဥဒ္ဓဋာနိ။ မဂ္ဂဝသေန ဟိ ဖလေသု ဘာဝနာပါရိပူရီ နာမာတိ။ **အဘိနန္ဒနဋ္ဌေနာ** တိ အတိဝိယ သိနေဟနဋ္ဌေန။ ဣဒဉှိ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဥက္ကံသဂတသာတသဘာဝတော သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ သိနေဟန္တံ တေမေန္တံ ဝိယ ပဝတ္တတိ။ **ပဝတ္တသန္တတိအာဓိပတေယျဋ္ဌေနာ**တိ ဝိပါကသန္တာနဿ ဇီဝနေ အဓိပတိဘာဝေန။ **ဧဝန္တိအာဒိ** ဝုတ္တဿေဝ အတ္ထဿ နိဂမနံ။ သတ္တမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။

သမဏသညာသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သမဏသညာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

(၁၂) ၂. ပစ္စောရောဟဏိဝဂ္ဂေါ

၁-၄. ပဌမအဓမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁၃-၆. ဒုတိယဿ ပဌမဒုတိယာနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ **တတိယေ ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ သဗ္ဗညုတညာဏေန ဇာနိတဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ဇာနာတိ ဧဝ။ န ဟိ ပဒေသဉာဏေ ဌိတော ဇာနိတဗ္ဗံ သဗ္ဗံ ဇာနာတိ။ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ဟိ အဝိသေသဂ္ဂဟဏေန စ “ဇာန”န္တိ ကမ္မနာ နိရဝသေသံ ဉေယျဇာတံ ပရိဂ္ဂယှတီတိ တဗ္ဗိသယာယ ဇာနနကိရိယာယ သဗ္ဗညုတညာဏမေဝ ကရဏံ ဘဝိတုံ ယုတ္တံ, ပကရဏဝသေန “ဘဂဝါ”တိ သဒ္ဒန္တရသန္နိဓာနေန စ အယမတ္ထော ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ **ပဿံ ပဿတီ**တိ ဒိဗ္ဗစက္ခုပညာစက္ခုဓမ္မစက္ခုဗုဒ္ဓစက္ခုသမန္တစက္ခုသင်္ခါတေဟိ ဉာဏစက္ခူဟိ ပဿိတဗ္ဗံ ပဿတိ ဧဝ။ အထ ဝါ **ဇာနံ ဇာနာတီ**တိ ယထာ အညေ သဝိပလ္လာသာ ကာမရူပပရိညာဝါဒိနော ဇာနန္တာပိ ဝိပလ္လာသဝသေန ဇာနန္တိ, န ဧဝံ ဘဂဝါ။ ဘဂဝါ ပန ပဟီနဝိပလ္လာသတ္တာ ဇာနန္တော ဇာနာတိ ဧဝ, ဒိဋ္ဌိဒဿနဿ အဘာဝါ ပဿန္တော ပဿတီတိ ဝုတ္တော။ **စက္ခု ဘူတော**တိ ဒဿနပရိဏာယကဋ္ဌေန စက္ခု ဝိယ ဘူတော။ ယထာ ဟိ စက္ခု သတ္တာနံ ဒဿနတ္ထံ ပရိဏေတိ သာဓေတိ, ဧဝံ လောကဿ ယာထာဝဒဿနသာဓနေနာပိ ဒဿနကိစ္စပရိဏာယကဋ္ဌေန စက္ခု ဝိယ ဘူတော, ပညာစက္ခုမယတ္တာ ဝါ သယမ္ဘုဉာဏေန ပညာစက္ခုံ ဘူတော ပတ္တောတိ ဝါ စက္ခုဘူတော။

ဉာဏဘူတောတိ ဝိဒိတကရဏဋ္ဌေန ဉာဏဘူတော။ အဝိပရီတသဘာဝဋ္ဌေန ပရိယတ္တိဓမ္မပ္ပဝတ္တနတော ဝါ ဟဒယေန စိန္တေတွာ ဝါစာယ နိစ္ဆာရိတဓမ္မမယောတိ **ဓမ္မဘူတော**။ တေနာဟ **“ဓမ္မသဘာဝေါ”**တိ။ ဓမ္မာ ဝါ ဗောဓိပက္ခိယာ တေဟိ ဥပ္ပန္နတ္တာ လောကဿ စ တဒုပ္ပါဒနတော, အနညသာဓာရဏံ ဝါ ဓမ္မံ ပတ္တော အဓိဂတောတိ **ဓမ္မဘူတော**။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဗြဟ္မဘူတောတိ အာဟ **“သေဋ္ဌသဘာဝေါ”**တိ။ အထ ဝါ ဗြဟ္မာ ဝုစ္စတိ မဂ္ဂေါ, တေန ဥပ္ပန္နတ္တာ လောကဿ စ တဒုပ္ပါဒနတော, တဉ္စ သယမ္ဘုဉာဏေန ပတ္တောတိ **ဗြဟ္မဘူတော**။ စတုသစ္စဓမ္မံ ဝဒတီတိ **ဝတ္တာ**။ စိရံ သစ္စပ္ပဋိဝေဓံ ပဝတ္တေန္တော ဝဒတီတိ **ပဝတ္တာ**။ **အတ္ထံ နီဟရိတွာ**တိ ဒုက္ခာဒိအတ္ထံ တတ္ထာပိ ပီဠနာဒိအတ္ထံ ဥဒ္ဓရိတွာ။ ပရမတ္ထံ ဝါ နိဗ္ဗာနံ ပာပယိတာ **နိန္နေတာ**။ အမတာဓိဂမပဋိပတ္တိဒေသနာယ အမတသစ္ဆိကိရိယံ သတ္တေသု ဥပ္ပါဒေန္တော အမတံ ဒဒါတီတိ **အမတဿ ဒါတာ**။ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ တဒါယတ္တဘာဝတော **ဓမ္မသာမီ**။ စတုတ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမအဓမ္မသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅-၄၂. သင်္ဂါရဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁၇-၁၅၄. ပဉ္စမေ **အပ္ပကာ**တိ ထောကာ, န ဗဟူ။ **အထာယံ ဣတရာ ပဇာ**တိ ယာ ပနာယံ အဝသေသာ ပဇာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိတီရမေဝ အနုဓာဝတိ, အယမေဝ ဗဟုတရာတိ အတ္ထော။ **သမ္မဒက္ခာတေ**တိ သမ္မာ အက္ခာတေ သုကထိတေ။ **ဓမ္မေ**တိ တဝ ဒေသနာဓမ္မေ။ **ဓမ္မာနုဝတ္တိနော**တိ တံ ဓမ္မံ သုတွာ တဒနုစ္ဆဝိကံ ပဋိပဒံ ပူရေတွာ မဂ္ဂဖလသစ္ဆိကရဏေန ဓမ္မာနုဝတ္တိနော။ **မစ္စုနော ဌာနဘူတ**န္တိ ကိလေသမာရသင်္ခါတဿ မစ္စုနော နိဝါသဋ္ဌာနဘူတံ။ **သုဒုတ္တရံ တရိတွာ ပါရမေဿန္တီ**တိ ယေ ဇနာ ဓမ္မာနုဝတ္တိနော, တေ ဧတံ သုဒုတ္တရံ ဒုရတိက္ကမံ မာရဓေယျံ တရိတွာ အတိက္ကမိတွာ နိဗ္ဗာနပါရံ ဂမိဿန္တိ။

ကဏှံ ဓမ္မံ ဝိပ္ပဟာယာတိ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဘေဒံ အကုသလံ ဓမ္မံ ဇဟိတွာ။ **သုက္ကံ ဘာဝေထာ**တိ ပဏ္ဍိတော ဘိက္ခု အဘိနိက္ခမနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ ကာယသုစရိတာဒိဘေဒံ သုက္ကံ ဓမ္မံ ဘာဝေယျ။ **ဩကာ အနောကမာဂမ္မာ**တိ ဩကံ ဝုစ္စတိ အာလယော, အနောကံ ဝုစ္စတိ အနာလယော။ အာလယတော နိက္ခမိတွာ အနာလယသင်္ခါတံ နိဗ္ဗာနံ ပဋိစ္စ အာရဗ္ဘ။

တတြာဘိရတိမိစ္ဆေယျာတိ ယသ္မိံ အနာလယသင်္ခါတေ ဝိဝေကေ နိဗ္ဗာနေ ဣမေဟိ သတ္တေဟိ ဒုရဘိရမံ, တတြာဘိရတိမိစ္ဆေယျ။ **ဒုဝိဓေပိ ကာမေ**တိ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေ။ **စိတ္တက္လေသေဟီ**တိ ပဉ္စဟိ နီဝရဏေဟိ

အတ္တာနံ ပရိယောဒပေယျ တေအာပေယျ, ပရိသောဓေယျာတိ အတ္ထော။

သမ္မောဓိယင်္ဂေသူ တိ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေသု။ **သမ္မာ စိတ္တံ သုဘာဝိတ** န္တိ သမ္မာ ဟေတုနာ နယေန စိတ္တံ သုဋ္ဌု ဘာဝိတံ ဝမိုတံ။ **ဇုတိမန္တော** တိ အာနုဘာဝဝန္တော, အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏဇုတိယာ ခန္ဓာဒိဘေဒေ ဓမ္မေ ဇောတေတ္တတ ဋ္ဌိတာတိ အတ္ထော။ **တေ လောကေ ပရိနိဗ္ဗုတာ** တိ တေ ဣမသ္မိံ ခန္ဓာဒိလောကေ ပရိနိဗ္ဗုတာ နာမ အရဟတ္တပ္ပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ကိလေသဝဋ္ဋဿ ခေပိတတ္တာ သဉပာဒိသေသေန, စရိမစိတ္တနိရောဓေန ခန္ဓဝဋ္ဋဿ ခေပိတတ္တာ အနုပာဒိသေသေန စာတိ ဒွီဟိ ပရိနိဗ္ဗာနေဟိ ပရိနိဗ္ဗုတာ, အနုပာအနော ဝိယ ပဒီပေ အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံ ဂတာတိ အတ္ထော။

ဣတော ပရံ ယာဝ တတိယော ပဏ္ဏာသကော, တာဝ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။

သင်္ဂါရဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတိယပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

၄. စတုတ္ထပဏ္ဏာသကံ

၁၅၅-၁၆၆. စတုတ္ထဿ ပဌမဝဂ္ဂေ ဥတ္တာနတ္ထောယေဝ။

၁-၄၄. ဗ္ရာဟ္မဏပစ္စောရောဟဏီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၆၇-၂၁၀. ဒုတိယေ စ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ ဒသမေ **ပစ္စာဘူမိတသိနော** တိ ပစ္စန္တဒေသတသိနော။ **သေတလမာလိကာ**တိ ဟတောဝ ဥဒကံ ဩရောဟိတွတ သေတလဋ္ဌေဝ ဥပ္ပလာဒီနိ စ ဂဟေတွတ အတ္တနော ဥဒကသုဒ္ဓိက ဘာဝဇာနနတ္ထဋ္ဌေဝ ''လောကဿ စ ဥဒကေန သုဒ္ဓိ ဟောတီ''တိ ဣမဿ အတ္ထဿ ဇာနနတ္ထဉ္စ မာလံ ကတွ တ ပိလန္ဓနကာ။ **ဥဒကောရောဟကာ**တိ ဟတော မဇ္ဈန္ဟေ သာယန္ဟေ စ ဥဒကဩရောဟဏကာ။ တေနာဟ **''သာယ တတိယကံ ဥဒကောရောဟဏာနုယောဂမနုယုတ္တာ''**တိ။ ကောဒသမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ စတုတ္ထေ ပဏ္ဏာသကေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ဗြာဟ္မဏပစ္စောရောဟဏီသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုတ္ထပဏ္ဏာသကံ နိဋ္ဌိတံ။

(၂၁) ၁. ကရဇကာယဝဂ္ဂေ

၁-၅၃၆. ပဌမနိရယသဂ္ဂသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၂၁၁-၇၄၆. ပဌမသ္သ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ နဝမေ ယသ္မိံ သန္တာနေ ကာမာဝစရကမ္မံ မဟဂ္ဂတကမ္မဥ္စ ကတူပစိတံ ဝိပါကအနေ လဒ္ဓာဝသရံ ဟုတ္ဝာ ဌိတံ, တေသု ကာမာဝစရကမ္မံ ဣတရံ နီဟရိတ္ဝာ သယံ တတ္ထ ဌတ္ဝာ အတ္တနော ဝိပါကံ အတုံ န သက္ကောတိ, မဟဂ္ဂတကမ္မမေဝ ပန ဣတရံ ပဋိဗာဟိတ္ဝာ အတ္တနော ဝိပါကံ အတုံ သက္ကောတိ ဂရုဘာဝတော။ တေနာဟ **"တံ မဟောဃော ပရိတ္တံ ဥဒကံ ဝိယာ"** တိအာဒိ။ ဣတော ပရံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

ပဌမနိရယသဂ္ဂသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဒသကနိပါတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

။ နမော တသ္သ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ္သ။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ

ဧကာဒသကနိပါတ-ဋီကာ

၁. နိဿယဝဂ္ဂေါ

၁-၁၀. ကိမတ္ထိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁-၁၀. ဧကာဒသကနိပါတဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနေဝ။ ဒသမေ **ဇနိတသ္မိံ** န္တိ ကမ္မကိလေသေဟိ နိဗ္ဗတ္တေ, ဇနေ ဇေတသ္မိန္တိ တ **ဇနေတသ္မိံ,** မနုဿေသူတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **“ယေ ကေတ္တပဋိသာရိနော”** တိ။ ဇနိတသ္မိံ-သဒ္ဒော ဧဝ တ ဣ-ကာရဿ ဧ-ကာရံ ကတွာ “ဇနေတသ္မိံ”န္တိ ဝုတ္တော။ **ဇနိတသ္မိံ** န္တိ စ ဇနသ္မိန္တိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဇနိတသ္မိန္တိ သာမညဂ္ဂဟဏေပိ ယတ္ထ စတုဝဏ္ဏသမညာ, တတ္ထေဝ မနုဿလောကေ။ **ခတ္တိယော သေဋ္ဌော**တိ အယံ လောကသမညာပိ မနုဿလောကေယေဝ, န ဒေဝကာယေ ဗြဟ္မကာယေ တတိ ဒဿေတုံ **“ယေ ကေတ္တပဋိသာရိနော”** တိ ဝုတ္တံ။ **ပဋိသရန္တီ** တိ “အဟံ ကေတမော, အဟံ ကဿပေါ”တိ ပဋိ ပဋိ အတ္တနော ကေတ္တံ အနုဿရန္တိ ပဋိဇာနန္တိ တတိ အတ္ထော။

ကိမတ္ထိယသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဿယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. အနုဿတိဝဂ္ဂော

၁-၄. ပဌမမဟာနာမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ

၁၁-၁၄. ဒုတိယဿ ပဌမာဒီနိ ဥတ္တာနတ္ထာနိ။ တတိယေ **ကဗဠီကာရာဟာရဘက္ခာန**န္တိ ကဗဠီကာရာဟာရူပဇီဝီနံ။ ကော ပန ဒေဝတာနံ အာဟာရော, ကာ အာဟာရဝေလာတိ? သဗ္ဗေသမ္ပိ ကာမာဝစရဒေဝတာနံ သုဓာ အာဟာရော။ သာ ဟေဋ္ဌိမေဟိ ဟေဋ္ဌိမေဟိ ဥပရိမာနံ ဥပရိမာနံ ပဏီတတမာ ဟောတိ, တံ ယထာသကံ ဒိဝသဝသေနေဝ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဘုဉ္ဇန္တိ။ ကေစိ ပန “ဗိဠာရပဒပ္ပမာဏံ သုဓာဟာရံ ဘုဉ္ဇန္တိ, သော ဇိဝှာယ ဌပိတမတ္တော ယာဝ ကေသဂ္ဂနခဂ္ဂါ ကာယံ ဖရတိ, တေသံယေဝ ဒိဝသဝသေန သတ္တ ဒိဝသေ ယာပနသမတ္ထော ဟောတီ”တိ ဝဒန္တိ။ **အသမယဝိမုတ္တိယာ ဝိမုတ္တော**တိ မဂ္ဂဝိမောက္ခေန ဝိမုတ္တော။ အဋ္ဌန္နဉှိ သမာပတ္တီနံ သမာပဇ္ဇနဿ သမယောပိ အတ္ထိ တဿ အသမယောပိ, မဂ္ဂဝိမောက္ခေန ပန ဝိမုစ္စနဿ သမယော ဝါ အသမယော ဝါ နတ္ထိ။ ယဿ သဒ္ဓါ ဗလဝတီ, ဝိပဿနာ စ အာရဒ္ဓါ, တဿ ဂစ္ဆန္တဿ တိဋ္ဌန္တဿ နိသီဒန္တဿ နိပဇ္ဇန္တဿ ခါဒန္တဿ ဘုဉ္ဇန္တဿ စ မဂ္ဂဖလပ္ပဋိဝေဓော နာမ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဣတိ မဂ္ဂဝိမောက္ခေန ဝိမုစ္စန္တဿ သမယော ဝါ အသမယော ဝါ နတ္ထီတိ မဂ္ဂဝိမောက္ခော အသမယဝိမုတ္တိ နာမ။ စတုတ္ထေ နတ္ထိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

ပဌမမဟာနာမသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မေတ္တာသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၅. ပဉ္စမေ **သေသဇနာ**တိ မေတ္တာယ စေတောဝိမုတ္တိယာ အလာဘိနော။ **သမ္ပရိဝတ္တမာနာ**တိ ဒက္ခိဏေနေဝ ပဿေန အသယိတွာ သဗ္ဗသော ပရိဝတ္တမာနာ။ **ကာကစ္ဆမာနာ**တိ ဃုရုဃုရုပဿာသဝသေန ဝိဿရံ ကရောန္တာ။ **သုခံ သုပတီ**တိ ဧတ္ထ ဒုဝိဓာ သုပနာ သယနေ ပိဋ္ဌိပ္ပသာရဏလက္ခဏာ ကိရိယာမယစိတ္တေဟိ အဝောကိဏ္ဏဘဝင်္ဂပ္ပဝတ္တိလက္ခဏာ စ။ တတ္ထာယံ ဥဘယတ္ထာပိ သုခမေဝ သုပတိ။ ယသ္မာ သဏိကံ နိပဇ္ဇိတွာ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ သမောဓာယ ဟာသာဒိကေန အာကာရေန သယတိ, နိဒ္ဒောက္ကမနေပိ ဈာနံ သမာပန္နော ဝိယ ဟောတိ။ တေနာဟ **“ဧဝံ အသုပိတွာ”**တိအာဒိ။

နိဒ္ဒါကာလေ သုခံ အလဘိတွာ ဒုက္ခေန သုတ္တတ္တာ ဧဝ ပဋိဗုဇ္ဈနကာလေ သရီရခေဒေန နိတ္ထုနနံ ဝိဇမ္ဘနံ ဣတော စိတော စ ဝိပရိဝတ္တနဉ္စ ဟောတီတိ အာဟ **“နိတ္ထုနန္တာ ဝိဇမ္ဘန္တာ သမ္ပရိဝတ္တန္တာ ဒုက္ခံ ပဋိဗုဇ္ဈန္တီ”**တိ။ အယံ ပန သုခေန သုတ္တတ္တာ သရီရခေဒါဘာဝတော နိတ္ထုနနာဒိဝိရဟိတောဝ ပဋိဗုဇ္ဈတိ။ တေန ဝုတ္တံ **“ဧဝံ အပ္ပဋိဗုဇ္ဈိတွာ”** တိအာဒိ။ သုခပ္ပဋိဗောဓော စ သရီရဝိကာရာဘာဝေနာတိ အာဟ **“သုခံ နိဗ္ဗိကာရ”**န္တိ။

ဘဒ္ဒကမေဝ သုပိနံ ပဿတီတိ ဣဒံ အနုဘူတပုဗ္ဗဝသေန ဒေဝတူပသံဟာရဝသေန စဿ ဘဒ္ဒကမေဝ သုပိနံ ဟောတိ, န ပာပကန္တိ ကတွာ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ **“စေတိယံ ဝန္ဒန္တော ဝိယာ”** တိအာဒိ။ ဓာတုက္ခောဘဟေတုကမ္ပိ စဿ ဗဟုလံ ဘဒ္ဒကမေဝ သိယာ ယေဘုယ္ယေန စိတ္တဇရူပါနုဂုဏတာယ ဥတုအာဟာရဇရူပါနံ။

ဥရေ အာမုက္ကမုတ္တာဟာရော ဝိယာတိ ဂီဝါယ ဗန္ဓိတွာ ဥရေ လမ္ဗိတမုတ္တာဟာရော ဝိယာတိ ကေဟိစိ တံ ဧကာဝလိဝသေန ဝုတ္တံ သိယာ, အနေကရတနာဝလိသမူဟဘူတော ပန မုတ္တာဟာရော အံသပ္ပဒေသတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ကဋိပ္ပဒေသဿ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ ပလမ္ဗန္တော ဥရေ အာမုက္ကောယေဝ နာမ ဟောတိ။

ဝိသာခတ္ထေရော ဝိယာတိ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၅၈) သော ကိရ ပါဋလိပုတ္တေ ကုဋုမ္ဗိယော အဟောသိ။ သော တတ္ထေဝ ဝသမာနော အဿောသိ “တမ္ဗပဏ္ဏိဒီပေ ကိရ စေတိယမာလာလင်္ကတော ကာသာဝပဇ္ဇောတော, ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနေယေဝေတ္ထ သက္ကာ နိသီဒိတုံ ဝါ နိပဇ္ဇိတုံ ဝါ, ဥတုသပ္ပာယံ သေနာသနသပ္ပာယံ ပုဂ္ဂလသပ္ပာယံ ဓမ္မဿဝနသပ္ပာယန္တိ သဗ္ဗမေတ္ထ သုလဘ”န္တိ။ သော အတ္တနော ဘောဂက္ခန္ဓံ ပုတ္တဒါရဿ နိယ္ယာတေတွာ ဒုဿန္တေ ဗဒ္ဓေန ဧကကဟာပဏေနေဝ ဃရာ နိက္ခမိတွာ သမုဒ္ဒတီရေ နာဝံ ဥဒိက္ခမာနော ဧကံ မာသံ ဝသိ။ သော တေ

ဟာရကုသလတာယ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဘဏ္ဍံ ကိဏိတွာ အသုကသ္မိံ ဝိက္ကိဏန္တော ဓမ္မိကာယ ဝဏိဇ္ဇာယ တေနေဝန္တ တရမာသေန သဟဿံ အဘိသံဟရိ။ ဣတိ အနုပုဗ္ဗေန မဟာဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစတိ။ သော ပဗ္ဗာဇနတ္ထာ ယ သီမံ နီတော တံ သဟဿတ္ထဝိကံ ဩဝဋ္ဋိကန္တရေနေ ဘူမိယံ ပာတေသိ။ "ကိမေတ"န္တိ စ ဝုတ္တေ "ကဟာပဏ သဟဿံ, ဘန္တေ"တိ ဝတွာ, "ဥပါသက, ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ န သက္ကာ ဝိစာရေတုံ, ဣဒါနေဝ နံ ဝိစာရေ ဟီ"တိ ဝုတ္တေ "ဝိသာခဿ ပဗ္ဗဇ္ဇဋ္ဌာနံ အာဂတာ မာ ရိတ္တဟတ္ထာ ဂမိံသူ"တိ မုဉ္စိတွာ သီမာမာဠကေ ဝိက္ကိရိ တွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပသမ္ပန္နော။ သော ပဉ္စဝဿော ဟုတွာ ဒွေမာတိကာ ပဂုဏာ ကတွာ အတ္တနော သပ္ပာယံ ကမ္မ ဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဧကေကသ္မိံ ဝိဟာရေ စတ္တာရော စတ္တာရော မာသေ သမပဝတ္တတသံ ဝသမာနော စရိ။ ဧဝံ စရမာ နော –

"ဝနန္တရေ ဌိတော ထေရော, ဝိသာခော ဂဇ္ဇမာနကော။
အတ္တနော ဂုဏမေသန္တော, ဣမမတ္ထံ အဘာသထ။

"ယာဝတာ ဥပသမ္ပန္နော, ယာဝတာ ဣဓ မာဂတော။
ဧတ္ထန္တရေ ခလိတံ နတ္ထိ, အဟော လာဘော တေ မာရိသာ"တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၂၅၈)။

သော စိတ္တလပဗ္ဗတဝိဟာရံ ဂစ္ဆန္တော ဒွေဓာပထံ ပတွာ "အယံ နု ခော မဂ္ဂေါ, ဥဒါဟု အယ"န္တိ စိန္တယ န္တော အဋ္ဌာသိ။ အထဿ ပဗ္ဗတေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ ဟတ္ထံ ပသာရေတွာ "ဧသော မဂ္ဂေါ"တိ ဒဿေတိ။ သော စိတ္တလပဗ္ဗတဝိဟာရံ ဂန္တွာ တတ္ထ စတ္တာရော မာသေ ဝသိတွာ "ပစ္စူသေ ဂမိဿာမီ"တိ စိန္တေတွာ နိပဇ္ဇိ။ စင်္ကမသီသေ မဏိလရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ သောပာနဖလကေ နိသီဒိတွာ ပရောဒိ။ ထေရော "ကော ဧ သော"တိ အာဟ။ အဟံ, ဘန္တေ, မဏိလိယာတိ။ ကိဿ ရောဒသီတိ? တုမှာကံ ဂမနံ ပဋိစ္စာတိ။ မယိ ဣဓ ဝသန္တေ တုမှာကံ ကော ဂုဏောတိ? တုမှေ့ဟသု, ဘန္တေ, ဣဓ ဝသန္တေသု အမနုဿာ အညမညံ မေတ္တံ ပဋိလဘန္တိ, တေ ဒါနိ တုမှေ့ဟသု ဂတေသု ကလဟံ ကရိဿန္တိ, ဒုဋ္ဌုလ္လမ္ပိ ကထယိဿန္တီတိ။ ထေရော "သစေ မယိ ဣဓ ဝသန္တ တေ တုမှာကံ ဖာသုဝိဟာရော ဟောတိ, သုန္ဒရ"န္တိ ဝတွာ အညေပိ စတ္တာရော မာသေ တတ္ထေဝ ဝသိတွာ ပုန တထေဝ ဂမနစိတ္တံ ဥပ္ပာဒေသိ။ ဒေဝတာပိ ပုန တထေဝ ပရောဒိ။ ဧတေနေဝ ဥပါယေန ထေရော တတ္ထေဝ ဝသိတွာ တတ္ထေဝ ပရိနိဗ္ဗာယီတိ။ ဧဝံ မေတ္တာဝိဟာရီ ဘိက္ခု အမနုဿာနံ ပိယော ဟောတိ။

ဗလဝပိယစိတ္တတာယာ တိ ဣမိနာ ဗလဝပိယစိတ္တတာမတ္တေနပိ သတ္တံ န ကမတိ, ပဂေဝ မေတ္တာယ စေတော ဝိမုတ္တိယာတိ ဒဿေတိ။ **ခိပ္ပမေဝ စိတ္တံ သမာဓိယတိ,** ကေနစိ ပရိယာယေန ပရိဟီနဇ္ဈာနဿ ဗျာပါဒဿ ဒူရသမု ဿာရိတဘာဝတော ခိပ္ပမေဝ သမာဓိယတိ, "အာသဝါနံ ခယာယာ"တိ ကေစိ။ သေသံ သုဝိညေယျမေဝ။ ဧတ္ထ စ ကိ ဉ္စာပိ ဣတော အညကမ္မဋ္ဌာနဝသေန အဓိဂတဇ္ဈာနာနမ္ပိ သုခသုပနာဒယော အာနိသံသာ လဗ္ဘန္တိ။ ယထာဟ –

"သုခံ သုပန္တိ မုနယော, အဇ္ဈတ္တံ သုသမာဟိတာ။
သုပ္ပဗုဒ္ဓံ ပဗုဇ္ဈန္တိ, သဒါ ဂေါတမသာဝကာ"တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ. မဟာဋီ. ၁.၂၅၈)။ စ အာဒိ –

တထာပိမေ အာနိသံသာ ဗြဟ္မဝိဟာရလာဘိနော အနဝသေသာ လဗ္ဘန္တိ ဗျာပါဒါဒီနံ ဥဇုဝိပစ္စနီကဘာဝတော ဗြဟ္မ ဝိဟာရာနံ။ တေနေတဟ "နိဿရဏံ ဟေတံ, အာဝုသော, ဗျာပါဒဿ, ယဒိဒံ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တီ"တိအာဒိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၂၆; အ. နိ. ၆.၁၃)။ ဗျာပါဒါဒိဝသေန စ သတ္တာနံ ဒုက္ခသုပနာဒယောတိ တပ္ပဋိပက္ခဘူတေသု ဗြဟ္မဝိဟာရေသု သိဒ္ဓေသု သုခသုပနာဒယော ဟတ္ထဂတာ ဧဝ ဟောန္တီတိ။

မေတ္တာသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အဋ္ဌကနာဂရသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၆. ဆဋ္ဌေ **ဗေလုဝဂါမကေ**တိ ဝေသာလိယာ ဒက္ခိဏပဿေ အဝိဒူရေ ဗေလုဝဂါမကော နာမ အတ္ထိ, တံ ဂေါစရ ဂါမံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **သာရပုတ္တကုလဂဏနာယာ** တိ မဟာသာရမဟပုတ္တကုလဂဏနာယ။ **ဒသမေ ဌာနေ**တိ

အညေ အညေတိ ဒသဂဏနဋ္ဌာနေ။ အဌကနဂရေ ဇာတော ဘဝတိ **အဌကနာဂရော။ ကုက္ကုဋ္ဌာရာမေ** တိ ဟဋ္ဌလိပု တ္တေ ကုက္ကုဋ္ဌာရာမော, န ကောသမ္ဗိယံ။

ပကတတ္တပုဗ္ဗိနိဒ္ဒေသော တ-သဒ္ဒောတိ တဿ ''ဘဂဝတာ''တိအာဒီဟိ ပဒေဟိ သမာနာဓိကရဏဘာဝေန ဝုတ္တ တဿ ယေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝေန ဘဂဝတ ပကတော အဓိဂတော သုပာကဋော့ စ, တံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝံ သဒ္ဓိံ အာဂမနီ ယပဋိပဒာယ အတ္တဘာဝေနေဝ ဒဿေန္တော **''ယော သော။ပေ။ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ''** တိ အာဟ။ သတိပိ ဉာဏဒဿန သဒ္ဒာနံ ဣဓ ပညာဝေဝစနဘာဝေ တေန တေန ဝိသေသေန နေသံ ဝိသယဝိသေသေ ပဝတ္တိဒဿနတ္ထံ အသာဓာရဏ ဉာဏဝိသေသဝသေန, ဝိဇ္ဇာတ္တယဝသေန, ဝိဇ္ဇာဘိညာနာဝရဏဝသေန, သဗ္ဗညုတညာဏမံသစက္ခုဝသေန ပဋိဝေဓ ဒေသနာဉာဏဝသေန စ တဒတ္ထံ ယောဇေတွ္တ ဒဿေန္တော **''တေသံ တေသ''**န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **အာသယာနု သယံ ဇာနတာ** အာသယာနုသယဉာဏေန, **သဗ္ဗဉေယျဓမ္မံ ပဿတာ** သဗ္ဗညုတာနာဝရဏဉာဏေဟိ။ **ပုဗ္ဗေနိဝါသာဒီ ဟီ**တိ ပုဗ္ဗေနိဝါသာသဝက္ခယဉာဏေဟိ။ **ပဋိဝေဓပညာယာ**တိ အရိယမဂ္ဂပညာယ။ **ဒေသနာပညာယ ပဿတာ** တိ ဒေ သေတဗ္ဗဓမ္မာနံ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရံ ဗောဓနေယျပုဂ္ဂလာနဥ္စ အာသယာနုသယစရိတာဓိမုတ္တိအာဒိဘေဒံ ဓမ္မံ ဒေသနာပညာယ ယာထာဝတော ပဿတာ။ **အရီန**န္တိ ကိလေသာရီနံ, ပဉ္စဝိဓမာရာနံ တ သာသနဿ တ ပစ္စတ္ထိကာနံ အညတိတ္ထိယာနံ။ တေသံ ပန ဟနနံ ဟဋ္ဌိဟာရိယေဟိ အဘိဘဝနံ အပ္ပဋိဘာနတာကရဏံ အဇ္ဈုပေက္ခဏဥ္စ။ ကေသိဝိနယ သုတ္တဉ္စေတ္ထ နိဒဿနံ။ တထာ ဌာနာဋ္ဌာနာဒီနိ **ဇာနတာ**။ ယထာကမ္မုပဂေ သတ္တေ **ပဿတာ** ။ သတာသနာနမာသ တနံ ခီဏတ္တာ **အရဟတာ**။ အဘိညေယျာဒိဘေဒေ ဓမ္မေ အဘိညေယျာဒိတော အဝိပရီတာဝဗောဓတော **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန**။

အထ တ တီသု ကာလေသု အပ္ပဋိဟတဉာဏတာယ **ဇာနတာ**။ ကာယကမ္မာဒိဝသေန တိဏ္ဏမ္ပိ ကမ္မာနံ ဉာဏာနုပရိ ဝတ္တိတော နိသမ္မကာရိတာယ **ပဿတာ** ။ ဒဝါဒီနမ္ပိ အဘာဝသာဓိကာယ ပဟာနသမ္ပဒါယ **အရဟတာ**။ ဆန္ဒာဒီနံ အ ဟာနိဟေတုဘူတာယ အက္ခယပဋိဘာနသာဓိကာယ သဗ္ဗညုတာယ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနာ** တိ ဧဝံ ဒသဗလအဋ္ဌာရသအာဝေဏိ ကဗုဒ္ဓဓမ္မဝသေနပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။

အဘိသင္ခတ န္တိ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ အဘိသမ္ခတဘာဝေန သမေစ္စ သမ္ဘူယျ ကတံ။ သွတဿ ကတဘာ တော ဥပ္ပာဒနေန ဝေဒိတဗ္ဗော, န ဥပ္ပန္နဿ ပဋိသင္ခရဏေနာတိ အာဟ **''ဥပ္ပာဒိတ''** န္တိ။ တေ စဿ ပစ္စယာ စေတနာပဓာနာတိ ဒဿေတုံ ဟဋ္ဌိယံ ''အဘိသင္ခတံ အဘိသင္ခေတယိတ''န္တိ ဝုတ္တန္တိ **''စေတယိတံ ကပ္ပယိတ''** န္တိ အတ္ထမာဟ။ **အဘိသင္ခတံ အဘိသင္ခေတယိတ** န္တိ စ ဈာနဿ ဟတုဘာဝဒဿနမုခေန ဝိဒ္ဓံသနဘာဝံ ဥလ္လိင် ဂေတိ။ ယဉ္ဟိ အဟုတွာ သမ္ဘဝတိ, တံ ဟုတွာ ပဋိဝေတိ။ တေနာဟ ဟဋ္ဌိယံ **''ယံ ခော ပနာ''**တိအာဒိ။ **သမထဝိပဿ နာဓမ္မေ ဌိတော**တိ ဧတ္ထ သမထဓမ္မေ ဌိတတ္တာ သမာဟိတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ နိစ္စ သညာဒယော ပဇဟန္တော အနုက္ကမေန တံ အနုလောမဉာဏံ ဟပေတာ ဟုတွာ ဝိပဿနာဓမ္မေ ဌိတော။ သမထဝိပ ဿနာသင်္ခာတေသု ဓမ္မေသု ရဇ္ဇနဋ္ဌေန **ရာဂေ**။ နန္ဒနဋ္ဌေန **နန္ဒီ** ။ တတ္ထ သုခုမာ အပေက္ခာ ဝုတ္တာ။ ယာ နိကန္ တီတိ ဝုစ္စတိ။

ဧဝံ သန္တေ တိ ဧဝံ ယထာရုတဝသေနေဝ ဣမဿ သုတ္တပဒဿ အတ္ထေ ဂဟေတဗ္ဗေ သတိ။ **သမထဝိပဿ နာသု ဆန္ဒရာဂေ ကတ္တဗ္ဗော**တိ အနာဂမိဖလံ အနိဗ္ဗတ္တေတွာ တဒတ္ထာယ သမထဝိပဿနာပိ အနိဗ္ဗတ္တ တေတွ ကေဝလံ တတ္ထ ဆန္ဒရာဂေ ကတ္တဗ္ဗော ဘဝိဿတိ။ ကသ္မာ? တေသု သမထဝိပဿနာသင်္ခာတေသု ဓ မ္မေသု ဆန္ဒရာဂမတ္တေန အနာဂမိနာ လဒ္ဓဗ္ဗဿ အလဒ္ဓအနာဂမိဖလေနပိ လဒ္ဓဗ္ဗတ္တာ။ တထာ သတိ တေန အ နာဂမိဖလမ္ပိ လဒ္ဓဗ္ဗမေဝ ဟောတိ။ တေနာဟ **''အနာဂမိဖလံ ပဋိလဒ္ဓံ ဘဝိဿတီ''** တိ။ သဘာဝတော ရသိတဗ္ဗတ္တ တာ အဝိပရီတော အတ္ထော ဧဝ **အတ္ထရသော** ။

အညာပိ ကာစိ သုဂတိယောတိ ဝိနိပာတိကေ သန္ဓာယာဟ။ **အညာပိ ကာစိ ဒုဂ္ဂတိယော** တိ အသုရကာယမာဟ။

အပ္ပံ ယာစိတေန ဗဟုံ ဒေန္တေန ဥဠာရပုရိသေန ဝိယ ဧကံ ဓမ္မံ ပုဋ္ဌိတေန ''အယမ္ပိ ဧကဓမ္မော''တိ ကထိတတ္တ တာ ကောဒသပိ ဓမ္မာ ပုဋ္ဌာဝသေန ဧကဓမ္မော နာမ ဇာတော ပစ္စေကံ တက္ကုပရိသမာပနညာယေန။ **ပုဋ္ဌာဝသေနာ**တိ ''အ

တ္ထိ န ခော, ဘန္တေ အာနန္ဒ, တေန။ပေ.။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ကေဝမ္ပော သမ္မဒက္ခာတော''တိ ဇဝံ ပဝတ္တာပုစ္ဆာဝသေန။ **အမတုပ္ပတ္တိအတ္ထေနာ** တိ အမတဘာဝဿ ဥပ္ပတ္တိဟေတုတာယ, သဗ္ဗာနိပိ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ ကေရသာပိ အမတာ ဓိဂမဿ ပဋိပတ္တိယာတိ အတ္ထော။ ဝေမေတ္ထ အဂ္ဂဖလဘူမိ အနာကမိဖလဘူမိတိ ဒွေဝ ဘူမိယော သရူပတော အာဂတာ, နာနန္တရိယတာယ ပန ဟေဋ္ဌိမာပိ ဒွေ ဘူမိယော အတ္ထတော အာဂတာ တေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာတိ။ ပဉ္စ သတာနိ အ ဗ္ဘော တေသ္သာတိ **ပဉ္စသတံ**။ သေသမေတ္ထ ဥတ္တာနမေဝ။

အဋ္ဌကနာဂရသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ကေဟလသုတ္တဝဏ္ဏနာ

၁၇. သတ္တမေ **တိဿော ကထာ** တိ တိဿော အဋ္ဌကထာ, တိဝိဓာ သုတ္တဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာတိ အတ္ထော။ ဧ ကေကံ ပဒံ နာဋ္ဌံ မူလံ ဧတိဿာတိ ဧဝံသညိတာ **ဧကနာဋ္ဌိကာ**။ ဧကေကံ တ ပဒံ နာဋ္ဌံ အတ္ထနိဂ္ဂမနမဂ္ဂေ ဧတိဿာတိ **ဧကနာဋ္ဌိကာ**။ တေနာဟ **"ဧကေကဿ ပဒဿ အတ္ထကထန"** န္တိ။ စတ္တာရော အံသာ ဘာဂ အတ္ထသလ္လက္ခ ဏူပာယာ ဧတိဿာတိ **စတုရဿာ** ။ တေနာဟ **"စတုက္ကံ ဗန္ဓိတွာ ကထန"** န္တိ။ နိယမတော နိသိန္နဿ အာရဒ္ဓ ဿ ဝတ္တော သံဝတ္တော ဧတိဿာ အတ္ထီတိ **နိသိန္နဝတ္တိကာ,** ယထာရဒ္ဓဿ အတ္ထဿ ဝိသုံ ဝိသုံ ပရိယော သာပိကာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **"ပဏ္ဍိတကေဟလကံ ဒဿေတွာ"** တိအာဒိ။ ဧကေကဿပိ ပဒဿ ပိဏ္ဍတ္ထ ဒဿနဝသေန ဗဟူနံ ပဒါနံ ကေဖ္ဆံ အတ္ထံ အကထေတွာ ကေမေကဿ ပဒဿ အတ္ထဝဏ္ဏနာ အယံ သဗ္ဗတ္ထ လဗ္ဘတိ။ **စတုက္ကံ ဗန္ဓိတွာ** တိ ကဏှပက္ခေ ဥပမောပမေယျဒွယံ, တထာ သုက္ကပက္ခေတိ ဣဒံ စတုက္ကံ ယောဇေတွာ။ အယံ ဒေိသေသု ဧဝ သုတ္တေသု လဗ္ဘတိ။ **ပရိယောသာနဂမန**န္တိ ကေစိ တာဝ အာဟု ''ကဏှပက္ခေ ဥပမံ ဒဿေတွာ ဥပမာ စ နာမ ယာဝဒေဝ ဥပမေယျသမ္ပဋိပာဒနတ္ထာတိ ဥပမေယျတ္ထံ အာဟရိတွာ သံကိလေ သပက္ခနိဒ္ဒေသော စ တေအနပက္ခဝိဘာဝနတ္ထာယာတိ သုက္ကပက္ခမ္ပိ ဥပမောပမေယျဝိဘာဂေန အာဟရိတွာ သုတ္ တတ္ထဿ ပရိယောသာပနံ။ ကဏှပက္ခေ ဥပမေယျံ ဒဿေတွာ ပရိယောသာနဂမနာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော''တိ။ အပရေ ပန ''ကဏှပက္ခေ, သုက္ကပက္ခေ စ တံတံဥပမူပမေယျတ္ထာနံ ဝိသုံ ဝိသုံ ပရိယောသာပေတွာဝ ကထနံ ပရိ ယောသာနဂမန''န္တိ ဝဒန္တိ။ **အယန္တိ** နိသိန္နဝတ္တိကာ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ ကေဟလကသုတ္တေ။ **သဗ္ဗာစရိယာနံ အာစိဏ္ဏာ**တိ သဗ္ဗေဟိပိ ပုဗ္ဗာစရိယေဟိ အာစရိတာ သံဝဏ္ဏိတာ, တထာ စေဝ ဟဋ္ဌ ပဝတ္တာတိ။

အငိ္ဂီယန္တိ အဝယဝဘာဝေန ဉာယန္တီတိ **အင်္ဂါနိ,** ကောဋ္ဌာသာ။ တာနိ ပနေတ္ထ ယသ္မာ သာဝဇ္ဇသဘာဝတာနိ, တသ္မာ အာဟ **"အင်္ဂေဟီတိ အဂုဏင်္ဂေဟိ ကောဋ္ဌာသေဟီ"** တိ။ **ကေမဏ္ဍလ** န္တိ ကေသမူဟံ။ **ပရိဟရိတု**န္တိ ရက္ခိတုံ။ တံ ပန ပရိဟရဏံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝိစရဏန္တိ အာဟ **"ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝိစရိတု"** န္တိ။ **ဝမို** န္တိ ဂုန္နံ ဗဟုဘာဝံ ဗဟုကေ ရသတာသင်္ခာတံ ပရိဝုဒ္ဓိံ။ ''တွေကမိဒ''န္တိ ရူပီယတီတိ **ရူပံ,** ပရိမာဏပရိစ္ဆေဒေါပိ သရီရရူပမ္ပိတိ အာဟ **"ဂဏန တော တ ဝဏ္ဏတော တ"**တိ။ **န ပရိယေသတိ** ဝိနဋ္ဌဘာဝဿဝ အဇာနနတော။ **နီလာ**တိ ဧတ္ထ **ဣတိ**-သဒ္ဒော အာဒိအ တ္ထော။ တေန သေတသဗလာဒိဝဏ္ဏံ သင်္ဂဏှာတိ။

ခနုသတ္တိသူလာဒီတိ ဧတ္ထ ဣဿာသာစရိယာနံ ကဝီသု ကတံ **ခနုလက္ခဏံ** ။ ကုမာရဘတ္တိဂဏာနံ ကဝီသု ကတံ **သတ္တိလက္ခဏံ** ။ ဣဿရဘတ္တိဂဏာနံ ကဝီသု ကတံ **သူလလက္ခဏ** န္တိ ယောဇနာ။ **အာဒိ**-သဒ္ဒေန ရာမတသုဒေဝ ဂဏာဒီနံ ကဝီသု ကတံ ဖရသုစက္ကာဒိလက္ခဏံ သင်္ဂဏှာတိ။

နီလမက္ခိကာ တိ ပိင်္ဂလမက္ခိကာ, ခုဒ္ဒကမက္ခိကာ ဧဝ တ။ သဋ္ဌတိ ရဇတိ ဧတာယာတိ သာဋိကာ, သံဝဗာ သာဋိ ကာ **အာသာဋိကာ**။ တေနာဟ **"ဝမုန္တိ"** တိအာဒိ။ **ဟာရေတာ**တိ အပနေတာ။

တကေနာတိ တကပဋ္ဋေန။ **စီရကေနာ**တိ ပိလောတိကေန။ **အန္တော ဝဿေ** တိ ဝဿကာလဿ အဗ္ဘန္တရေ။ **နိဂ္ဂာဟ** န္တိ သုသုမာရာဒိဂ္ဂဟရဟိတံ။ **ပီတ**န္တိ ဟနီယဿ ပီတဘာဝံ။ သီဟဗျဂ္ဃာဒိပရိဿယေန **သာသင်္ကော** သပ္ပဋိဘယော။

ပဉ္စ အပါယေ ကေသွာတိ ပဉ္စာပါယိကော, သော ဧဝ တရောတိ, **ပဉ္စာပါယိကတရော** ။ ဧဝံ **သတ္တာပါယိကတရော** ပိ ဝေ ဒိတဗ္ဗော။ **စိတ္တကဋ္ဌာန** န္တိ စရိတဋ္ဌာနံ ကေစရဂ္ဂါယိတဋ္ဌာနံ။

ပိတိဋ္ဌာန န္တိ ပိတရာ ကာတဗ္ဗဋ္ဌာနံ, ပိတရာ ကာတဗ္ဗကိစ္စန္တိ အတ္ထော။ **ယထာရုစိံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တီ** တိ ဂုန္နံ ရုစိအနုရူပံ ကေစရဘူမိံ တ နဒီပါရံ တ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ **ကေဘတ္တ** န္တိ ကပ္ပာသဋ္ဌိကာဒိမိဿံ ကေဘုဥ္စ တဗ္ဗံ ဘတ္တံ။ ဘတ္တဂ္ဂဟဏေနေဝ ယာဂုပိ သင်္ဂဟိတာ။

ဒွဝီဟာကာရေဟီတိ ဝုတ္တံ အာကာရဒွယံ ဒဿေတုံ **"ဂဏနတော တ သမုဋ္ဌာနတော တ"** တိ ဝုတ္တံ။ **ဧဝံ ဟဋ္ဌိ ယံ အာဂတာ**တိ "ဥပစယော သန္တတီ"တိ ဇာတိံ ဒွိဓာ ဘိန္ဒိတွာ ဟဒယဝတ္ထုံ အဂ္ဂဟေတွာ ဒသာယတနာနိ ပဉ္စဒသ သုခုမရူပါနီတိ ဧဝံ **ရူပကဏ္ဍပါဠိယံ** (ဓ. သ. ၆၆၆) အာဂတာ။ **ပဉ္စဝီသတိ ရူပကောဋ္ဌာသာ** တိ သလက္ခဏတော အညမညသင်္ကရာဘာဝတော ရူပဘာဂါ။ **ရူပကောဋ္ဌာသာ** တိ တ ဝိသုံ ဝိသုံ အပ္ပဝတ္တိတွာတ ကလာပဘာဝေနေဝ ပဝတ္တနတော ရူပကလာပါ။ **ကောဋ္ဌာသာ** တိ စ အံသာ အဝယဝါတိ အတ္ထော။ **ကောဋ္ဌ** န္တိ တ သရီရံ, တဿ အံသာ ကေသာဒယော ကောဋ္ဌာသာတိ အညေပိ အဝယဝ ကောဋ္ဌာသာ ဝိယ **ကောဋ္ဌာသာ။**

သေယျထာပီ တိအာဒိ ဥပမာသံသန္ဒနံ။ တတ္ထ **ရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ** တိ ယထာဝုတ္တံ ရူပံ သလက္ခဏတော ဉာ ဏေန ပရိဂ္ဂဏှိတွာ။ **အရူပံ ဝဝတ္ထပေတွာ** တိ တံ ရူပံ နိဿာယ အာရမ္မဏဉ္စ ကတွာ ပဝတ္တမာနေ ဝေဒနာဒိ ကေ စတ္တာရော ခန္ဓေ အရူပန္တိ ဝဝတ္ထပေတွာ။ **ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ** တိ ပုန တတ္ထ ယံ ရူပ္ပနလက္ခဏံ, တံ ရူ ပံ။ တဒညံ အရူပံ။ ဥဘယမိနိမုတ္တံ ကိဉ္စိ နတ္ထိ အတ္တာ တ အတ္တနိယံ တတိ ဧဝံ ရူပါရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ တဒုဘယဉ္စ အဝိဇ္ဇာဒိနာ ပစ္စယေန သပစ္စယန္တိ **ပစ္စယံ သလ္လက္ခေတွာ,** အနိစ္စတာဒိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ယော ကလာပ သမ္မသနာဒိက္ကမေန ကမ္မဋ္ဌာနံ မတ္ထကံ ပါပေတုံ န သက္ကောတိ, သော န ဝမုတီတိ ယောဇနာ။

တွေကံ ရူပံ ကေသမုဋ္ဌာန န္တိ စက္ခာယတနံ, သောတာယတနံ, ဃာနာယတနံ, ဇိဝှာယတနံ, ကာယာယတနံ, ဣတ္ထိန္ဒြိယံ, ပုရိသိန္ဒြိယံ, ဇီဝိတိန္ဒြိယန္တိ အဋ္ဌဝိဓံ ကမ္မဝသေန; ကာယဝိညတ္တိ, ဝစီဝိညတ္တီတိ ဣဒံ ဒွယံ စိတ္တ ဝသေနာတိ တွေကံ ရူပံ ကေသမုဋ္ဌာနံ။ သဒ္ဒာယတနမေကံ ဥတုစိတ္တဝသေန **ဒွိသမုဋ္ဌာနံ** ။ ရူပဿ လဟုတာ, မုဒုတာ, ကမ္မညတာတိ တွေကံ ရူပံ ဥတုစိတ္တာဟာရဝသေန **တိသမုဋ္ဌာနံ** ။ ရူပါယတနံ, ဂန္ဓာယတနံ, ရသာယတနံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ, အာကာသဓာတု, အာပေါဓာတု, ကဗဠီကာရော အာဟာရောတိ တွေကံ ရူပံ ဥတုစိတ္တာဟာရကမ္မဝ သေန **စတုသမုဋ္ဌာနံ** ။ ဥပစယော, သန္တတိ, ဇရတာ, ရူပဿ အနိစ္စတာတိ တွေကံ ရူပံ **န ကုတောစိ သမုဋ္ဌာတီတိ န ဇာနာတိ။ သမုဋ္ဌာနတော ရူပံ အဇာနန္တော**တိအာဒီသု ဝတ္တဗ္ဗံ "ဂဏနတော ရူပံ အဇာနန္တော"တိအာဒီသု ဝုတ္တန ယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကမ္မလက္ခဏော တိ အတ္တနာ ကတံ ဒုစ္စရိတကမ္မံ လက္ခဏံ ဧတဿာတိ ကမ္မလက္ခဏော, ဗာလော။ ဝုတ္တဉ္ဟေ တံ – "တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ဗာလဿ ဗာလလက္ခဏာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? ဒုစ္စိန္တိတစိန္တီ ဟောတိ, ဒုဗ္ဘာသိတဘာ သီ, ဒုက္ကဋကမ္မကာရီ ။ ဣမာနိ ခေါ။ပေ။ လက္ခဏာနီ"တိ (မ. နိ. ၃.၂၄၆; အ. နိ. ၃.၃)။ အတ္တနာ ကတံ သုစရိတကမ္မံ လက္ခဏံ ဧတဿာတိ ကမ္မလက္ခဏော, ပဏ္ဍိတော။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ "တီဏိမာနိ, ဘိက္ခဝေ, ပဏ္ဍိတဿ ပဏ္ဍိတ လက္ခဏာနိ။ ကတမာနိ တီဏိ? သုစိန္တိတစိန္တီ ဟောတိ, သုဘာသိတဘာသီ, သုကတကမ္မကာရီ။ ဣမာနိ ခေါ။ပေ။ ပဏ္ဍိတ လက္ခဏာနီ"တိ (မ. နိ. ၃.၂၅၃; အ. နိ. ၃.၃)။ တေနာဟ **"ကုသလာကုသလကမ္မံ ပဏ္ဍိတဗာလလက္ခဏ"** န္တိ။

ဗာလေ ဝဇ္ဇေတွာ ပဏ္ဍိတေ န သေဝတီ တိ ယံ ဗာလပုဂ္ဂလေ ဝဇ္ဇေတွာ ပဏ္ဍိတသေဝနံ အတ္ထကာမေန ကာတ ဗ္ဗံ, တံ န ကရောတိ။ တထာဘူတဿ စ အယမာဒီနဝေါတိ ဒဿေတုံ ပုန **"ဗာလေ ဝဇ္ဇေတွာ"** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ ယံ ဘဂဝတာ "ဣဒံ တေ ကပ္ပတီ"တိ အနုညာတံ, တဒနုလောမဉ္စ, တံ **ကပ္ပိယံ**။ ယံ "ဣဒံ တေ န ကပ္ပတီ"တိ ပဋိက္ခိတ္တံ, တဒနုလောမဉ္စ, တံ **အကပ္ပိယံ**။ ယံ ကောသလ္လသမ္ဘူတံ, တံ **ကုသလံ,** တပ္ပဋိပက္ခံ **အကုသလံ**။ တဒေဝ **သာဝဇ္ဇံ,** ကုသလံ **အနဝဇ္ဇံ** ။ အာပတ္တိတော အာဒိတော ဒွေဝ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ **ဂရုကံ,** တဒညံ **လဟုကံ**။ ဓမ္မတော မဟာသာ ဝဇ္ဇံ **ဂရုကံ,** အပ္ပသာဝဇ္ဇံ **လဟုကံ**။ သပ္ပဋိကာရံ **သတေကိစ္ဆံ,** အပ္ပဋိကာရံ **အတေကိစ္ဆံ** ။ ဓမ္မတာနုဂတံ **ကာရဏံ,** ဣတ ရံ **အကာရဏံ။ တံ အဇာနန္တော** တိ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ, ဂရုက-လဟုကံ, သတေကိစ္ဆာတေကိစ္ဆံ အဇာနန္တော သုဝိသုဒ္ဓံ

ကတ္တ သီလံ ရက္ခိတုံ န သက္ကောတိ။ ကုသလာကုသလံ, သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ, ကာရဏာကာရဏံ အဇာနန္တော ခန္ဓာဒီသု အကုသလတာယ ရူပာရူပပရိဂ္ဂဟမ္ပိ ကာတုံ န သက္ကောတိ, ကုတော တဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွ္တာ ဝမနာ။ တေနာဟ **"ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွ္တာ ဝမေတုံ န သက္ကောတီ"** တိ။

ကေဝဏ္ဏာသဒိသေ အတ္တဘာဝေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွ္တာ တတ္ထ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိဟေတုတော မိစ္ဆာဝိတက္ကာ အာသာဋိကာ ဝိယာတိ **အာသာဋိကာ**တိ အာဟ **"အကုသလဝိတက္ကံ အာသာဋိကံ အဟာရေတွ္တာ"** တိ။

"ဂဏ္ဍောတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, ပဉ္စန္နေတံ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာနံ အဓိဝစန"န္တိ (သံ. နိ. ၄.၁၀၃; အ. နိ. ၈.၅၆; ၉.၁၅) ဝစနတော ဆဟိ ဝဏမုခေဟိ ဝိဿန္ဒမာနယူသော ဂဏ္ဍော ဝိယ ပိလောတိကာခဏ္ဍေန ဆဒွ္ဒါရေဟိ ဝိဿန္ဒမာန ကိလေသာသုစိ အတ္တဘာဝဝဏော သတိသံဝရေန ပိဒဟိတဗ္ဗော, အယံ ပန ဧဝံ န ကရောတီတိ အာဟ **"ယထာ သော ဂေ ပာလကော ဝဏံ န ပဋိစ္ဆာဒေတိ, ဧဝံ သံဝရံ န သမ္ပာဒေတီ"**တိ။

ယထာ ဓူမော ဣန္ဓနံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သဏှော သုခုမော, တံ တံ ဝိဝရံ အနုပဝိဿ ဗျာပေန္တော သ တ္တာနံ ဍံသမကသာဒိပရိဿယံ ဝိနောဒေတိ, အဂ္ဂိဇာလာသမုဋ္ဌာနဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမော ဟောတိ, ဧဝံ ဓမ္မဒေသနာဉာဏာသွ သ ဣန္ဓနဘူတံ ရူပာရူပဓမ္မဇာတံ နိဿာယ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ သဏှာ သုခုမာ တံ တံ ခန္ဓန္တရံ အာယတနန္တရဉ္စ အနုပ ဝိဿ ဗျာပေတိ, သတ္တာနံ မိစ္ဆာဝိတက္ကာဒိပရိဿယံ ဝိနောဒေတိ, ဉာဏဂ္ဂိဇာလာသမုဋ္ဌာပနဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမော ဟောတိ, တသ္မာ ဓူမော ဝိယာတိ **ဓူမော**တိ အာဟ **"ကေဟာလကော ဓူမံ ဝိယ ဓမ္မဒေသနာဓူမံ န ကရောတီ"**တိ။ အတ္တနော သန္တိကံ ဥပဂန္တွ္တာ နိသိန္နဿ ကာတဗ္ဗာ တဒနုစ္ဆဝိကာ ဓမ္မကထာ **ဥပနိသိန္နကကထာ** ။ ကတဿ အနာဒိပုညသွ သ အနုမောဒနကထာ **အနုမောဒနာ။ တတော**တိ ဓမ္မကထာဒီနံ အကရဏတော။ **"ဗဟုဿုတော ဂုဏဝါတိ န ဇာနန္တိ"** တိ ကသ္မာ ဝုတ္တံ? နနု အတ္တနော ဇာနာပနတ္ထံ ဓမ္မကထာဒိ န ကာတဗ္ဗမေဝါတိ? သစ္စံ န ကာတဗ္ဗမေဝ, သုဒ္ဓာသယေန ပန ဓမ္မေ ကထိတေ တဿ ဂုဏဇာနနံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> "နာဘာသမာနံ ဇာနန္တိ၊ မိဿံ ဗာလေဟိ ပဏ္ဍိတံ။
> ဘာသယေ ဇောတယေ ဓမ္မံ၊ ပဂ္ဂဏှေ ဣသိနံ ဓဇ"န္တိ။

တရန္တိ ဩတရန္တိ ဧတ္ထာတိ **တိတ္ထံ,** နဒီတဠာကာဒီနံ နဟာနပာနာဒိအတ္ထံ ဩတရဏဋ္ဌာနံ။ ယထာ ပန တံ ဥဒ ကေန ဩတိဏ္ဏသတ္တာနံ သရီရမလံ ပဝါဟေတိ, ပရိဿမံ ဝိနောဒေတိ, ဝိသုဒ္ဓိံ ဥပ္ပာဒေတိ, ဧဝံ ဗဟုဿုတာ အတ္တ နော သမီပံ ဩတိဏ္ဏသတ္တာနံ ဓမ္မောဒကေန စိတ္တမလံ ပဝါဟေန္တိ, ပရိဿမံ ဝိနောဒေန္တိ, ဝိသုဒ္ဓိံ ဥပ္ပာဒေန္ တိ, တသ္မာ တေ တိတ္ထံ ဝိယာတိ **တိတ္ထံ** ။ တေနာဟ **"တိတ္ထဘူတေ ဗဟုဿုတဘိက္ခူ"** တိ။ **ဗျဉ္ဇနံ ကထံ ရော ပေတဗ္ဗ**န္တိ, ဘန္တေ, ဣဒံ ဗျဉ္ဇနံ အယံ သဒ္ဒော ကထံ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ရောပေတဗ္ဗော, ကေန ပကာရေန ဣမဿ သ အတ္ထဿ တစကော ဇာတော။ "နိရူပေတဗ္ဗ"န္တိ တ ဟဗ္ဗော, နိရူပေတဗ္ဗံ အယံ သဘာဝနိရုတ္တိ ကထမေတ္ထ နိရူဠှာတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဣမဿ ဘာသိတဿ ကော အတ္ထော** တိ သဒ္ဒတ္ထံ ပုစ္ဆတိ။ **ဣမသ္မိံ ဌာနေ** တိ ဣမ သ္မိံ ဟဋ္ဌုပ္ပဒေသေ။ **ဟဋ္ဌိ ကိံ ဝဒတီ**တိ ဘာဝတ္ထံ ပုစ္ဆတိ။ **အတ္ထော ကိံ ဒီပေတီ** တိ ဘာဝတ္ထံ တ? သင်္ကေတတ္ထံ တ။ **န ပရိပုစ္ဆတီ** တိ ဝိမတိစ္ဆေဒနပုစ္ဆာဝသေန သဗ္ဗသော ပုစ္ဆံ န ကရောတိ။ **န ပရိပဥှာတီ**တိ ပရိ ပရိ အတ္တနော ဉာတုံ ဣစ္ဆံ န အာစိက္ခတိ, န ဝိဘာဝေတိ။ တေနာဟ **"န ဇာနာပေတီ"**တိ။ **တေ**တိ ဗဟုဿုတဘိက္ခူ။ ဝိဝရဏံ နာမ အတ္ထ ဿ ဝိဘဇိတွ္တာ ကထနန္တိ အာဟ **"ဘာဇေတွ္တာ န ဒေသေန္တိ"** တိ။ **အနုတ္တာနီကတ** န္တိ ဉာဏေန အပာကဋိကတံ ဂု ယှံ ပဋိစ္ဆန္နံ။ **န ဥတ္တာနိံ ကရောန္တိ** တိ သိနေရုပါဒမူလေ ဝါလိကံ ဥဒ္ဓရန္တော ဝိယ ပထဝိသန္ဓာရောဒကံ ဝိဝရိတွ္ တာ ဒဿေန္တော ဝိယ စ ဥတ္တာနံ န ကရောန္တိ။

ဧဝံ ယဿ ဓမ္မဿ ဝသေန ဗဟုဿုတာ "တိတ္ထ"န္တိ ဝုတ္တာ ပရိယာယတော။ ဣဒါနိ တမေဝ ဓမ္မံ နိပ္ပရိ ယာယတော "တိတ္ထ"န္တိ ဒဿေတုံ **"ယထာ ဝာ"**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဓမ္မော ဟိ တရန္တိ ဩတရန္တိ ဧတေန နိဗ္ဗာနံ နာမ တဋ္ဌာကန္တိ "တိတ္ထ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ သုမေဓဘူတော –

> "ဧဝံ ကိလေသမလဓောဝံ၊ ဝိဇ္ဇန္တေ အမတန္တဠေ။
> န ဂဝေသတိ တံ တဠာကံ၊ န ဒောသော အမတန္တဠေ"တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၁၄) –

ဓမ္မေသွေဝ နိဗ္ဗာနဿောတရဏတိတ္ထဘူတေသု ဩတရဏာကာရံ အဇာနန္တော **“ဓမ္မတိတ္ထံ န ဇာနာတီ”** တိ ဝုတ္တော။

ပီတာပီတန္တိ ဂေါဂဏေ ပီတံ အပီတဉ္စ ဂေါရူပံ န ဇာနာတိ, န ဝိန္ဒတိ။ အဝိန္ဒန္တော ဟိ **“န လဘတီ”**တိ ဝုတ္တော။ **“အာနိသံသံ န ဝိန္ဒတီ”** တိ ဝတွာ တဿ အဝိန္ဒနာကာရံ ဒဿေန္တော **“ဓမ္မဿဝနဂ္ဂံ ဂန္တွာ”** တိအာဒိမာဟ။

အယံ လောကုတ္တရော တိ ပဒံ သန္ဓာယာဟ **“အရိယ”**န္တိ။ ပစ္စာသတ္တိဉာယေန အနန္တရဿ ဟိ ဝိပ္ပဋိသေဓော ဝါ။ အရိယသဒ္ဒော ဝါ နိဒ္ဒေသပရိယာယော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **အဋ္ဌင်္ဂိက** န္တိ စ ဝိသုံ ဧကဇ္ဈဉ္စ အဋ္ဌင်္ဂိကံ ဥပါဒါယ ဂဟေတဗ္ဗံ, အဋ္ဌင်္ဂတာ ဗာဟုလ္လတော စ။ ဧဝဉ္စ ကတွာ သတ္တင်္ဂဿပိ အရိယမဂ္ဂဿ သင်္ဂဟော သိဒ္ဓေါ ဟောတိ။

စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနေ တိအာဒီသု အဝိသေသေန သတိပဋ္ဌာနာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ ကာယဝေဒနာစိတ္တဓမ္မာရမ္မဏာ သတိပဋ္ဌာနာ လောကိယာ, တတ္ထ သမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနဝသေန ပဝတ္တာ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏာ လောကုတ္တရာတိ ဧဝံ **“ဣမေ လောကိယာ, ဣမေ လောကုတ္တရာ”တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ** ။

အနဝသေသံ ဒုဟတီတိ ပဋိဂ္ဂဟဏေ မတ္တံ အဇာနန္တော ကိသ္မိဉ္စိ ဒါယကေ သဒ္ဓါဟာနိယာ, ကိသ္မိဉ္စိ ပစ္စယဟာနိယာ အနဝသေသံ ဒုဟတိ။ ဝါစာယ အတိဟာရော **ဝါစာတိဟာရော**။ ပစ္စယာနံ အတိဟာရော **ပစ္စယာတိဟာရော**။

“ဣမေ အမှေသု ဂရုစိတ္တီကာရံ န ကရောန္တီ” တိ ဣမိနာ နဝကာနံ ဘိက္ခူနံ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အဘာဝံ ဒဿေတိ အာစရိယုပဇ္ဈာယေသု ပိတုပေမဿ အနုပဋ္ဌာပနတော, တေန စ သိက္ခာကာရဝတာဘာဝဒီပနေန သင်္ဂဟဿ အဘာဇနဘာဝံ, တေန ထေရာနံ တေသု အနုဂ္ဂဟာဘာဝံ။ န ဟိ သီလာဒိဂုဏေဟိ သာသနေ ထိရဘာဝပ္ပတ္တာ အနနုဂ္ဂဟေတဗ္ဗေ သဗြဟ္မစာရီ အနုဂ္ဂဏှန္တိ, နိရတ္ထကံ ဝါ အနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တိ။ တေနာဟ **“နဝကေ ဘိက္ခူ”** တိအာဒိ။ **ဓမ္မကထာဗန္ဓ**န္တိ ပဝေဏိအာဂတံ ပကိဏ္ဏကဓမ္မကထာမဂ္ဂံ။ သစ္စသတ္တပ္ပဋိသန္ဓိပစ္စယာကာရပ္ပဋိသံယုတ္တံ သုညတာဒီပနံ **ဂုဠှဂန္ထံ**။ **ဝုတ္တဝိပလ္လာသဝသေနာ** တိ “န ရူပညူ”တိအာဒီသု ဝုတ္တဿ ပဋိသေဓဿ ပဋိက္ခေပဝသေန အဂ္ဂဟဏဝသေန။ **ယောဇေတွာ**တိ “ရူပညူ ဟောတီတိ ဂဏနတော ဝါ ဝဏ္ဏတော ဝါ ရူပံ ဇာနာတီ”တိအာဒိနာ, “တဿ ဂေါဂဏောပိ န ပရိဟာယတိ, ပဉ္စဂေါရသပရိဘောဂတောပိ န ပရိဗာဟိရော ဟောတီ”တိအာဒိနာ စ အတ္ထံ ယောဇေတွာ။ **ဝေဒိတဗ္ဗော** တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ပဒေ ယထာရဟံ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥတ္တာနမေဝါတိ။

ဂေါပါလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဣတိ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

ဧကာဒသကနိပါတဝဏ္ဏနာယ အနုတ္တာနတ္ထဒီပနာ သမတ္တာ။

နိဋ္ဌိတာ စ မနောရထပူရဏိယာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ-အဋ္ဌကထာယ

အနုတ္တာနတ္ထပဒဝဏ္ဏနာ။

နိဂမနကထာဝဏ္ဏနာ

မဟာအဋ္ဌကထာယ သာရန္တိ အင်္ဂုတ္တရမဟာအဋ္ဌကထာယ သာရံ။ **ဧကူနသဋ္ဌိမတ္တော** တိ ထောကံ ဦနဘာဝတော မတ္တသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ။ **မူလဋ္ဌကထာသာရ** န္တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တအင်္ဂုတ္တရမဟာအဋ္ဌကထာယ သာရမေဝ အနုနိဂမဝသေန ဝဒတိ။ အထ ဝါ **မူလဋ္ဌကထာသာရ** န္တိ ပေါရာဏဋ္ဌကထာသု အတ္ထသာရံ။ တေနေဒံ ဒဿေတိ – အင်္ဂုတ္တရမဟာအဋ္ဌကထာယ အတ္ထသာရံ အာဒာယ ဣမံ မနောရထပူရဏိံ ကရောန္တော သေသမဟာနိကာယာနမ္ပိ မူလဋ္ဌကထာသု ဣဓ ဝိနိယောဂက္ခမံ အတ္ထသာရံ အာဒာယ ဧဝမကာသိန္တိ။ **မဟာဝိဟာရဝါသီန**န္တိ စ ဣဒံ ပုရိမပစ္ဆိမပဒေဟိ သ

ဒွိ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ "မဟာဝိဟာရာဓိတဿိနံ သမယံ ပကာသယန္တိ, မဟာဝိဟာရာဓိတဿိနံ မူလဋ္ဌကထာသာရံ အာဒါယာ"တိ။ **တေနာ**တိ ပုဗ္ဗေန။ **ဟောတု သဗ္ဗော သုခီ လောကော** တိ ကာမာဝစရာဒိဝိဘာဂေ သဗ္ဗော သတ္တလောကော ယထာရဟံ ဗောဓိတ္တယာဓိဂမဝသေန သမ္ပတ္တေန နိဗ္ဗာနသုခေန သုခီ သုခိတော ဟောတူတိ သဒေဝကဿ လောကဿ အစ္စန္တံ သုခါဓိဂမာယ အတ္တနော ပုညံ ပရိဏာမေတိ။

ဧတ္တာဝတာ သမတ္တာဝ၊ သဗ္ဗသော ဝဏ္ဏနာ အယံ။
ဝီသတိယာ သဟဿေဟိ၊ ဂန္ထေဟိ ပရိမာဏတော။

ဟေရာဏကာနံ ကထာမဂ္ဂ-သာရမေတ္တ ယတော ဌိတံ။
တသ္မာ **သာရတ္ထမဉ္ဇူသာ၊** ဣတိ နာမေန ဝိဿုတာ။

အဇ္ဈေသိတော နရိန္ဒေန၊ သောဟံ **ပရက္ကမဗာဟုနာ** ။
သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိကာမေန၊ သာသနုဇ္ဇောတကာရိနာ။

တေနေဝ ကာရိတေ ရမ္မေ၊ ပာသာဒသတမဏ္ဍိတေ။
နာနာဒုမဂဏာကိဏ္ဏေ၊ ဘာဝနာဘိရတာလယေ။

သီတလူဒကသမ္ပန္နေ ၊ ဝသံ **ဇေတဝနေ** ဣမံ။
အတ္ထဗျဉ္ဇနသမ္ပန္နံ၊ အကာသိ သာဓုသမ္မတံ။

ယံ သိဒ္ဓံ ဣမိနာ ပုညံ၊ ယံ စညံ ပသုတံ မယာ။
ဧတေန ပုညကမ္မေန၊ ဒုတိယေ အတ္တသမ္ဘဝေ။

တာဝတိံသေ ပမောဒေန္တော၊ သီလာစာရဂုဏေ ရတော။
အလဂ္ဂေါ ပဉ္စကာမေသု၊ ပတွာန ပဌမံ ဖလံ။

အန္တိမေ အတ္တဘာဝမှိ၊ မေတ္တေယ့ံ မုနိပုင်္ဂဝံ။
လောကဂ္ဂပုဂ္ဂလံ နာထံ၊ သဗ္ဗသတ္တဟိတေ ရတံ။

ဒိသွာန တဿ ဓီရဿ၊ သုတွာ သဒ္ဓမ္မဒေသနံ။
အဓိဂန္တွာ ဖလံ အဂ္ဂံ၊ သောဘေယျံ ဇိနသာသနံ။

သဒာ ရက္ခန္တု ရာဇာနော၊ ဓမ္မေနေဝ ဣမံ ပဇံ။
နိရတာ ပုညကမ္မေသု၊ ဇောတေန္တု ဇိနသာသနံ။

ဣမေ စ ပါဏိနော သဗ္ဗေ၊ သဗ္ဗဒာ နိရုပဒ္ဒဝါ။
နိစ္စံ ကလျာဏသင်္ကပ္ပါ၊ ပပ္ပောန္တု အမတံ ပဒန္တိ။

အင်္ဂုတ္တရဋီကာ သမတ္တာ။